

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ฉบับสมบูรณ์

โครงการ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง
โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน

โดย

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ และคณะ

ธันวาคม ๒๕๕๖

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงหางตำบลอุโมงค์
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วม
ของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน”

ทีมวิจัย

๑. นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ	ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ระดับ ๘ (หัวหน้าโครงการ)
๒. นายอนันต์ ชัยธรรม	แกนนำบ้านอุโมงค์ บ้านกอม่วง หมู่ที่ ๑-๒
๓. นางอุษา วีระสะ	แกนนำบ้านอุโมงค์ บ้านกอม่วง หมู่ที่ ๑-๒
๔. นางสาวพัชรินทร์ หงส์สร้อย	แกนนำบ้านอุโมงค์ หมู่ที่ ๑
๕. นางอัมพร อริยะ	แกนนำบ้านสันกับตอง บ้านฮ่องกอก หมู่ ๓-๔
๖. นายสุพจน์ มาภาพ	แกนนำบ้านสันกับตอง บ้านฮ่องกอก หมู่ ๓-๔
๗. นายสายยันต์ มาลี	แกนนำบ้านป่าเหว หมู่ที่ ๕
๘. นายสุทัศน์ พรหมปลูก	แกนนำบ้านป่าเหว หมู่ที่ ๕
๙. นายโอภาส หลวงอุโมงค์	แกนนำบ้านपालาน หมู่ที่ ๖
๑๐. นางผ่องพรรณ ปันคำ	แกนนำบ้านपालาน หมู่ที่ ๖
๑๑. จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ	แกนนำบ้านเขตวัน หมู่ที่ ๗
๑๒. นายกิตติพัฒน์ ธนินกิตินันท์	แกนนำบ้านเขตวัน หมู่ที่ ๗
๑๓. นายวัชรินทร์ บัวชอย	แกนนำบ้านเขตวัน หมู่ที่ ๗
๑๔. นายอุทิศ กันทะอุโมงค์	แกนนำบ้านเขตวัน หมู่ที่ ๗
๑๕. นายศรีเลิศ วิเศษศิริ	แกนนำบ้านเขตวัน หมู่ที่ ๗
๑๖. นายราวี ไชยวรรณ	แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
๑๗. นายอินแก้ว โอชาวัฒน์	แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
๑๘. นางสาวปฐนิกา ศรีวิชัย	แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
๑๙. นายเปลี่ยน ใจการ	แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
๒๐. นางบัวจันทร์ ชันทมาส	แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
๒๑. นายธนภฤต สายวงศ์ปัญญา	แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
๒๒. นายจรัส โสภณจิตร	แกนนำบ้านป่าเส้า หมู่ที่ ๙
๒๓. นางพัชรดา ทิพย์มณี	แกนนำบ้านป่าเส้า หมู่ที่ ๙
๒๔. นายประยูร บุญธรรม	แกนนำบ้านชัยสถาน หมู่ที่ ๑๐
๒๕. นางอำพร วงค์หลังห้า	แกนนำบ้านชัยสถาน หมู่ที่ ๑๐
๒๖. นายนพพล จันตัน	แกนนำบ้านแม่ร่องน้อย หมู่ที่ ๑๑
๒๗. น.ส.จุฑาทิพย์ สานเมือง	แกนนำบ้านแม่ร่องน้อย หมู่ที่ ๑๑
๒๘. นางสาวขวัญณา ยาจันทร์	เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอุโมงค์

๒๙. นางรัตนา ปันจูลี
๓๐. นางฤทัยรัตน์ ชัดริ
๓๑. นายกัลยาณวัฒน์ อดตะรี

เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอุโมงค์
หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลอุโมงค์
ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน

ที่ปรึกษาโครงการ

๑. นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์
๒. กำนันตำบลอุโมงค์
๓. หัวหน้าธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธกส.)สาขาอุโมงค์
๔. เกษตรอำเภอเมืองลำพูน
๕. นายไมตรี นันตะจันทร์
๖. นายกำธร ธิฉลาด

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่ม คิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่นโดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์ จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงใน ชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อ สงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การ ทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถ นำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคน ในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่มียึดติดกับระเบียบแบบ แผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไข ปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือ ทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็น ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าว มาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่าชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้ เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงานเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียน รายงานวิจัยให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติด ในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการ นำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ นักวิจัย ให้ความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้ พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการ ทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าว ได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัย สู่ การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมา ของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์
- 2) เพื่อค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร
- 3) เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกร ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ
- 4) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน และ
- 5) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์

กระบวนการ โดยเริ่มจากการศึกษาของทีมนักวิจัยชาวบ้านที่ทบทวนข้อมูลการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ วิธีการทำการเกษตร การพึ่งพิงตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางด้านจิตใจ ปัญหาในการทำการเกษตร ผลกระทบด้านสุขภาพจากการทำการเกษตร แนวคิดในการสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรของเทศบาลตำบลอุโมงค์ รวมทั้งบทบาทของชุมชนโดยใช้เวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนฐานข้อมูลความเป็นจริงที่มีอยู่ ประสพการณ์ของทีมนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูล การทดลองปฏิบัติการและวัดผล การทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ แนวทางการสร้างการเรียนรู้ให้กับเกษตรกร การสรุปและค้นหาทางเลือกเพื่อการพัฒนาเกษตรกรให้ยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีการหนุนเสริมจากทางเทศบาลในการจัดกิจกรรมงานวันเกษตรกรอินทรีย์ตำบลอุโมงค์ การประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ การหนุนเสริมองค์ความรู้ และเชื่อมโยงไปสู่การจัดการด้านอื่น ๆ ของตำบลอุโมงค์

ผลการดำเนินงาน

จากการทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองที่ผ่านมาของเกษตรกรพบว่าเกษตรกร มีการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต จากเกษตรแบบพอเพียงพึ่งตนเองสมัยรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเดิมอุโมงค์ เคยเป็นพื้นที่ของการปลูกข้าว ปลูกผัก และผลไม้หรือลำไย เป็นการปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนที่เหลือจึงขาย แต่ปัจจุบัน เกษตรได้เปลี่ยนพื้นที่จากการทำนา เป็นทำสวนลำไย และปลูกพืชผักเพื่อการจำหน่าย เกษตรกรที่ทำนา ปัจจุบันเหลืออยู่ไม่ถึง 10 ราย เป็นการทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ มีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีและยาฆ่าแมลงในการทำการเกษตร แต่พอเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับรู้และตระหนักถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของการ

ใช้เกษตรเคมี จึงมีการปรับเปลี่ยนทัศนและพฤติกรรมหันมาใช้เกษตรธรรมชาติเข้าช่วยเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และสมุนไพรไล่แมลง เป็นต้น และรับรู้ถึงปัญหาการใช้เกษตรเคมีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร มีการเผยแพร่ตามความรู้ในการใช้สมุนไพรในการเกษตร และการทำเกษตรแบบธรรมชาติซึ่งมีผลดีต่อสุขภาพ เผยแพร่ในกลุ่มเกษตรกรได้รับทราบ รวมทั้งเกษตรกรได้หันมาเอาใจใส่ในการรักษาธรรมชาติ การให้ความสำคัญกับการตรวจวัดค่าของดินก่อนทำการเกษตร การดูแลรักษา น้ำในลำเหมือง ลำคลอง ที่ใช้ในการเกษตร การให้ความสำคัญกับการตรวจหาสารเคมีปนเปื้อนในเลือดเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามภาวะ ด้านรายจ่ายและปัญหาหนี้สินยังเป็นปัญหาของเกษตรกร ในการลงทุนทำการเกษตร และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ความสนใจในการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสมาชิก ที่มีชื่อว่า “กองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหลังเสร็จสิ้นโครงการในขณะนี้ กองทุนมีเงินประมาณ 150,000 บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาท) และมีการรับสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะพัฒนาระดับการออกระเบียบ กติกา การปฏิบัติในด้านการเงินของกลุ่มที่มีความมั่นคงในอนาคตต่อไป

การให้การส่งเสริมของเทศบาลตำบลอุโมงค์เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งตนเอง ตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวคิดในการพัฒนาให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ได้มีการจัดตั้งกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง 84 ครัวเรือนทำความดีถวายเป็นหลวง เน้นให้เกษตรกรมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำกระบวนการวิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือ ซึ่งปัจจุบันกลุ่ม 84 ครัวเรือนมีสมาชิกจำนวน 252 ครัวเรือน ใน 11 หมู่บ้าน มีกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ไว้คอยดูแลช่วยเหลือสมาชิก เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีการตั้งงบประมาณสนับสนุนกลุ่มจำนวนประมาณ 200,000 บาท เป็นประจำทุกปี นอกจากนั้น ยังได้ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรให้มีความสามารถพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการอบรมให้ความรู้ การจัดทัศนศึกษาดูงาน การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นวิทยากรชุมชน เป็นต้น รวมทั้งการช่วยสนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนของเกษตรกร และการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนชุมชนของเกษตรกร เพื่อเกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเป็นระบบ

แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้มุ่งเน้นให้เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้ในข้อมูลของตนเอง เรียนรู้ข้อมูลของชุมชน และเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวเองให้สามารถเรียนรู้และอยู่ได้กับสภาพแวดล้อมในสภาวะต่าง ๆ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการดำเนินงาน บนหลักการการพึ่งตนเอง จัดการตนเองของกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เทศบาลเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมเพื่อให้เกษตรกรเข้มแข็งเท่านั้น เทศบาลจะเน้นให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรโดยความสมัครใจและให้ความสำคัญในการนำงานวิจัย ชุมชนมาเป็นเครื่องมือ ช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกร

ส่งเสริมให้เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้ โดยวิธีการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรในเครือข่ายอื่น ๆ ให้มีเวทีเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน ประเด็นต่าง ๆ เช่น แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันขึ้นเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงกระบวนการพัฒนา กลุ่ม บนฐานข้อมูลที่มีอยู่ กระตุ้นให้เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการทำข้อสรุป วางกฎ วางกติกา ข้อปฏิบัติของกลุ่ม ให้เป็นแนวทางการดำเนินงานและการยอมรับร่วมกันของเกษตรกร เป็นต้น เทศบาลได้วางแนวทางให้เกษตรกรได้เกิดการรวมกลุ่ม และให้กลุ่มมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาของกลุ่ม โดยผ่านเวทีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อได้ข้อสรุปที่เป็นกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา กลุ่ม ที่นำสู่การปฏิบัติได้แล้วให้นำเสนอคณะกรรมการบริหารของกลุ่ม พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อเสนอเทศบาลพิจารณาอนุมัติ ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งอาจจะเป็นความช่วยเหลือในด้านงบประมาณสนับสนุนโครงการ หรือการจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร

การศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้กลุ่มเกษตรกรได้เกิดแนวคิด เชิงเปรียบเทียบพื้นที่ในตำบลอุโมงค์และแนวทางการดำเนินงานของตนเอง ทำให้เกิดมีการปรับใช้ หรือนำสิ่งที่พบเห็นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สิ่งที่ค้นพบอีกประการหนึ่งก็คือในการเตรียมการเพื่อให้เกษตรกรได้ไปศึกษาดูงาน หน่วยสนับสนุนหรือกลุ่มแกนนำของเกษตรกร ต้องมีการเตรียมการเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของพื้นที่ที่จะไปดูงาน ว่ามีจุดเด่นอะไรบ้าง และควรให้เกษตรกรเตรียมคำถาม ที่จะนำมาปรับใช้กับกลุ่มของเกษตรกร และเมื่อศึกษาดูงานเสร็จแล้ว ต้องให้เกษตรกรได้สรุป ถึงผลการไปศึกษาดูงาน และการนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเกษตรกร

การทดลองปฏิบัติตามแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง คือ การทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร และนำสู่กระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร โดยการใช้วิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือ ปรากฏว่า เกษตรกรได้เรียนรู้การพัฒนาแนวคิด แนวทางในการพัฒนา กลุ่ม เกษตรกรถึงเป้าหมายที่แท้จริงว่า จัดตั้งกลุ่มคิดเป็นกิจกรรมและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายเกษตรกรจริงหรือไม่ เทศบาลแบ่งมอบพื้นที่ให้เกษตรกรทดลองปฏิบัติ ผลปรากฏว่า ได้ผลผลิตเพียงร้อยละ 50 ที่เหลือไม่ได้ผล เนื่องจากปัญหาการแบ่งเวลามาดูแลไม่สม่ำเสมอ การขายผลผลิตต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เงินรายได้ส่วนหนึ่ง ต้องหักเข้ากองทุน ทำให้เกษตรกรผู้ปฏิบัติไม่มีรายได้จากกิจกรรม จึงขาดการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร เป็นผลทำให้เกิดการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อมา คือให้เกษตรกรผู้สนใจเป็นผู้ลงทุน เช่นการปลูกข้าว ปลูกผักเชียงดา ปลูกมะนาว ฯลฯ เทศบาลเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ระบบน้ำ หรือการไถแปลง เป็นต้น เมื่อดำเนินการได้ผลผลิตแล้วรายได้เป็นของเกษตรกร หักเงินเข้ากองทุนตามร้อยละที่ตกลงกัน ซึ่งวิธีนี้จะได้ผลกว่าวิธีการแรก การทดลองปฏิบัติจึงเป็นวิธีการที่ควรนำมาใช้ควบคู่ไปกับการวิจัย โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกษตรกรได้มีการพัฒนาทักษะ มีประสบการณ์จากการได้ทดลองปฏิบัติ เพื่อหาข้อสรุป เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบล

อุโมงค์ นอกจากนี้มีหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ร่วมดำเนินงานในพื้นที่โดยมีการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีตำบลอุโมงค์ โดยการคิดร่วมกัน นำเสนอข้อมูล และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างเกษตรกรในด้านข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกิจกรรมการจัดฝึกอบรมและการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องความรู้ที่ผ่านการวิจัยและการทดลองสู่ภาคปฏิบัติในสภาพพื้นที่จริง การดำเนินงานพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์จึงมีการดำเนินงานแบบบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ เพื่อให้การทำการเกษตรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์เกิดความยั่งยืน โดยเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมที่มีการคำนึงถึงการผลิตไปพร้อม ๆ กับการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ได้มีการปรับองค์ความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ คำนึงถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

การทำโครงการวิจัย ทำให้แต่ละชุมชนตื่นตัว หันมาสนใจกับปัญหา และผลกระทบที่เกิดกับตัวเองมากขึ้น ชุมชนควรอาศัยโอกาสนี้ ร่วมวางแผนและหาทางออก ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมกันงานวิจัย เป็นงานที่จะมาเติมเต็มให้งานพัฒนาของชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยแบบชุมชน สิ่งประกอบการเรียนรู้ที่นักวิจัย ซึ่งมาจากแกนนำของชุมชน ได้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนทำงานเป็นระบบ ได้เรียนรู้วิธีคิด วิธีการทำงาน นำสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ มีหลักเกณฑ์ในการทำงานมีเป้าหมายในการทำงาน มีการเรียนรู้บนฐานข้อมูล ไม่ใช่ใช้ความเห็นของตน เป็นหลัก เป็นการใช้เหตุผล และความรู้และประโยชน์ของชุมชนเป็นข้อสรุปและตัดสินใจ จึงเป็นการสร้างแกนนำที่มีประสิทธิภาพขึ้นในชุมชน ชุมชนจึงควรให้ความสนใจและนำงานวิจัยไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ต้องขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง หนุนเสริมทางด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การปรับวิธีคิด การสนับสนุนปัจจัยการผลิตในโอกาสอันสมควร และการบูรณาการแผนงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรนั้น สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

เทศบาลควรประกาศเป็นนโยบายสาธารณะตนเองว่า ด้วยแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และมีแผนงานและแผนเงินว่าด้วยการพัฒนาเกษตรกรที่ชัดเจน รวมทั้ง ให้มีหน่วยงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่รับผิดชอบในแผนงานการพัฒนาเกษตรกรเป็นการเฉพาะ

การทำงานพัฒนาชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เป็นชุมชนที่น่าอยู่ เป็นบทบาทหรือหน้าที่หลักประการหนึ่ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องมีวิธีการขับเคลื่อนชุมชน

ให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างชัดเจน เทศบาลตำบลอุโมงค์มีความเชื่อ ประการหนึ่งคือ เชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพ มีขีดความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ จึงมียุทธศาสตร์ว่าเทศบาลจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเท่านั้น และให้ความสำคัญของการพัฒนาไปอยู่ที่การสร้างแกนนำ หรือผู้นำชุมชน ที่มีศักยภาพลุกขึ้นมาชักชวนคนในชุมชนให้มาร่วมกันพัฒนา แต่สิ่งหนึ่งที่เทศบาลมีความตระหนักอยู่เสมอ คือ การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นกระบวนการทางปัญญา เพื่อจะพัฒนาวิถีคิดของคนในชุมชนให้ถูกต้องก่อน โดยมีการทำงานบนฐานข้อมูลของตนเอง จนมองหาทางเลือกหรือทางออกในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชนได้ ซึ่งในกระบวนการนี้ สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ งานทางด้านวิชาการ ดังนั้น เทศบาลจึงจ้างงานวิจัยชุมชน เข้ามาช่วยเติมเต็มในกระบวนการทำงานของเทศบาล ซึ่งจะทำให้แกนนำชุมชน ได้ทำงานอย่างเป็นระบบ คือมีการจัดบันทึก มีการสังเกต มีการวิเคราะห์วิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ เทศบาลควรยกระดับของงานพัฒนาชุมชนให้เป็นงานเฉพาะมากขึ้น มีกระบวนการในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่มีงบประมาณรองรับการดำเนินงานที่ชัดเจน กระบวนการวิจัยชุมชนจึงจะสามารถเริ่มต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ควรสนับสนุนโครงการวิจัยนี้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเมื่อสิ้นสุดงานวิจัยตามโครงการนี้แล้ว สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ควรช่วยกระตุ้นสนับสนุนให้ชุมชนมองหาประเด็นงานวิจัยอื่นๆ ที่สามารถต่อยอด แนวทางการพัฒนาเกษตรกรนี้เป็นโจทย์วิจัยที่ท้าทายต่อการวิจัยและผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรให้มีการพัฒนาตนเอง ฟังตนเองอย่างยั่งยืน เช่น โจทย์วิจัยเกี่ยวกับการหนุนเสริมของเทศบาลในการพัฒนาเกษตรกรให้มีการฟังตนเองอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนแม่บทชุมชนของเกษตรกรเป็นเครื่องมือ (เป็นการต่อยอดจากการวิจัย) ว่ามีขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติเป็นอย่างไร การรับรู้และความเข้าใจของเกษตรกรเป็นอย่างไร เป็นการเรียนรู้บนฐานข้อมูลของกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำขอสรรูปและใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและเผยแพร่แก่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรมองหาเครือข่ายหรือแนวร่วมที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีทักษะในการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าช่วยเหลือกระบวนการพัฒนาให้มาเป็นเครือข่ายและทำความตกลง (MOU) ร่วมกันในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างเป็นระบบมียุทธศาสตร์ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาและยกระดับการศึกษาของคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

คำนำ

รายงานโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงทางตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน” จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการรายงานโครงการ ซึ่งได้สรุปผลการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการศึกษาของทีมวิจัย ชาวบ้านที่ทบทวนข้อมูลการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ วิธีการทำการเกษตร การพึ่งพิงตนเองในด้านต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางด้านจิตใจ ปัญหาในการทำการเกษตร ผลกระทบด้านสุขภาพจากการทำการเกษตร แนวคิดในการสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรของเทศบาลตำบลอุโมงค์ รวมทั้งบทบาทของชุมชนโดยใช้เวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนฐานข้อมูลความเป็นจริงที่มีอยู่ ประสพการณ์ของทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูล การทดลองปฏิบัติการและวัดผล การทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ แนวทางการสร้างการเรียนรู้ให้กับเกษตรกร การสรุปและค้นหาทางเลือกเพื่อการพัฒนาเกษตรกรให้ยั่งยืน

ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพยายามค้นหาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกร ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน การหาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกร ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างสมบูรณ์นั้น คงต้องแสวงหาเครื่องมือ และวิธีการในการพัฒนาให้หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำรายงานการวิจัยครั้งนี้ ประสพผลสำเร็จด้วยดี ด้วยได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งในส่วนของนักวิจัยชุมชน ทีมงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ท่านนายกเทศมนตรีที่คอยให้การสนับสนุน เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยหรือศูนย์ รวมทั้ง คุณกำธร ธินลาด และคุณไมตรี นันตะจันทร์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน ที่มีส่วนในการพูดคุยในเวทีแลกเปลี่ยน และคิดว่ารายงานวิจัยท้องถิ่นฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเกษตรกร นำสู่การเปรียบเทียบประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

คณะวิจัย

คำนำ
สารบัญ
บทที่ 1

บทนำ

1.1	ความเป็นมา	1
1.2	คำถามวิจัย	3
1.3	วัตถุประสงค์	3
1.4	เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินงานวิจัย	3
1.5	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6	คำจำกัดความของโครงการ	4

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1	ประวัติศาสตร์ชุมชน	5
2.2	สภาพทั่วไปของชุมชน	8
2.3	แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	14
2.4	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1	ขอบเขตการวิจัย	23
3.2	กระบวนการวิจัย	25
3.3	การสรุปผลการดำเนินกิจกรรม	29
3.3.1	ระยะที่ 1	29
3.3.2	ระยะที่ 2	86
3.3.3	ระยะที่ 3	125

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

4.1	การดำเนินชีวิตและการพึ่งตนเองที่ผ่านมาของเกษตรกร	163
4.2	ความสุข ความทุกข์ วิธีการแสวงหาความสุข และวิธีการจัดการกับความทุกข์	166
4.3	เงื่อนไข และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	167
4.4	การหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ	168

	4.5 แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง	172
	4.6 ประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมโครงการวิจัย	187
	4.7 ปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการให้การสนับสนุนและพัฒนา เกษตรกรของเทศบาลตำบลอุโมงค์	194
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	
	5.1 การทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการ พึ่งตนเองที่ผ่านมาของเกษตรกร	196
	5.2 การให้การส่งเสริมของเทศบาลตำบลอุโมงค์เพื่อให้เกษตรกร มีความสามารถในการพึ่งตนเอง	197
	5.3 แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง	197
	5.4 การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ	198
	5.5 การทดลองปฏิบัติตามแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรให้มี ความสามารถในการพึ่งตนเอง	198
	5.6 บทบาทของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการพัฒนาระบบ เกษตรกรรม	198
	5.7 ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการวิจัย	200
	5.8 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการวิจัย	200
	5.9 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน	200
	5.10 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน	201
	5.11 ข้อเสนอแนะต่อศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	201
บรรณานุกรม		203
ภาคผนวก		204
	การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย	205
	ข้อมูลนักวิจัย	209

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ตำบลอุโมงค์ เป็นตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วยหมู่บ้าน จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์จำนวน ๕,๐๙๙ ครัวเรือน หรือคิดรวมเป็นประชากรทั้งหมด ๑๓,๓๕๕ คน โดยจำแนกเป็นประชากรเพศชาย ๖,๓๕๓ คน และประชากร เพศหญิง ๗,๐๐๒ คน (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน ๒๕๕๔) ตำบลอุโมงค์มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท อาชีพหลักของคนในพื้นที่มีทั้งการประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างและทำการเกษตร โดยมีสัดส่วนของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรจำนวน ๒,๕๗๓ หลังคาเรือน

เกษตรกรในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนทำการเพาะปลูกพืชหลากหลายชนิด ได้แก่ ลำไย พริก ผักกาด ผักคะน้า สลัด ถั่ว กระเพรา โหระพา เป็นต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ทั้งกำจัดแมลง เชื้อรา ตลอดจนฮอร์โมน อาหารเสริมต่าง ๆ สำหรับพืช เป็นการลงทุนซ้ำสองในการใช้ปุ๋ย ยาเคมีทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามภาวะของตลาด เมื่อมีการปรับราคาน้ำมัน ทำให้ปุ๋ยเคมีซึ่งแพงอยู่แล้วมีราคาเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งตรงกันข้ามราคาพืชผลทางการเกษตรกลับถูกลง การสำรวจภาวะเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์โดยเทศบาลตำบลอุโมงค์ ในการสรุปรายรับ-รายจ่าย จากบัญชีครัวเรือน พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่าเกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์มีต้นทุนในการผลิตแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ตลอดจนวิธีการการดำเนินวิถีชีวิตของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลอุโมงค์เองก็เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่มีการดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกิน ปลูกพืชที่กินได้ เหลือกินก็แบ่งปัน และจึงจะนำมาขาย ปัจจุบันการทำการเกษตรเป็นการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ มีการลงทุนสูงเพื่อหวังผลตอบแทนสูงเช่นกัน การใช้จ่ายด้านการดำเนินชีวิตก็เป็นไปตามกระแสการพัฒนา เกิดการบริโภคนิยมอย่างกว้างขวางในยุคโลกาภิวัตน์ที่สามารถเข้าถึงการบริการ การจับจ่ายใช้สอยได้ทุกหนทุกแห่ง เมื่อมีรายได้ไม่น้อยแต่มีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นมากกว่ารายได้ จึงทำให้เกิดการกู้ยืมเงินที่มีแหล่งเงินกู้ยืมอย่างมากมายทั้งในและนอกชุมชนมาใช้จ่ายทั้งในการลงทุนการเกษตร และการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งจากกระแสการหมุนเวียนของเงินกู้ที่มีอยู่อย่างมากมายดังกล่าว เกษตรกรจึงมีเงินหมุนเวียน ใช้จ่ายไม่ขาดมือ ขาดการใช้จ่ายแบบยั้งคิด เกิดปัญหานี้สินพอกพูนขึ้นทุกวัน

นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในเขตตำบลอุโมงค์หลายประการ เช่น ความบีบคั้นจากปัญหารายได้ รายจ่ายและหนี้สิน ทำให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะเอามื้อเออแรง เริ่มลดน้อยลง เปลี่ยนมาเป็นการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น เกษตรบางส่วนดิ้นรนออกไปหางานทำนอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้การพบปะพูดคุยไถ่ถามสารทุกข์สุขดิบ และการช่วยเหลือกันในกิจกรรมงานสาธารณะ ของหมู่บ้านหรือชุมชนลดลงตามไปด้วย

เทศบาลตำบลอุโมงค์เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มีโครงการในการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหนุนเสริมความรู้ทางเทคนิควิชาการต่างๆ ให้กับเกษตรกรภายใต้โครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป้าหมายสำคัญของโครงการดังกล่าวคือการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางด้านจิตใจ และมีการพัฒนาชีวิตและชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน โดยในการขับเคลื่อนในระยะแรกคาดหวังให้เกิดครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน ๘๔ ครัวเรือน เพื่อขยายผลทางความคิดและรูปธรรมไปยัง

เกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่ต่อไป ตลอดจนได้มีการเปิดรับเกษตรกรอาสาสมัครที่สนใจ เข้าร่วมโครงการ เพื่อจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหนุนเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการชีวิตและการจัดการทางการเกษตร โดยมีเกษตรกรที่อาสาสมัครเข้าร่วมกระบวนการในเบื้องต้นจำนวน ๒๖ คน รวมทั้งได้ประสานเชื่อมโยงสมาชิกโครงการฯ เพื่อพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกิดความตระหนัก และรับรู้ถึงสภาพปัญหาของการดำเนินชีวิตปัจจุบัน ในกระแสการบริโภคนิยม เพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการผลิตและทางการบริโภค และหันมาให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองเพิ่มมากขึ้น

ผลของการดำเนินการพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกิดการเรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการผลิตและการบริโภคของตนเองได้ในระดับหนึ่ง มีการพัฒนาพื้นที่ของตนเองมากขึ้น และมีการปรับปรุงกิจกรรมของตนเอง เช่น เพิ่มชนิดผักที่บริโภคมากขึ้น เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ร่วมด้วย พร้อมทั้งเรียนรู้จากคนอื่น พื้นที่อื่นมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง และทุ่มเทให้กับเกษตรกรรมยั่งยืน การจัดการชีวิต การจัดการด้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น จึงทำให้เทศบาลตำบลอุโมงค์ค่อนข้างจะมั่นใจว่าน่าจะจะสามารถผลักดันให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๒๖ คน เป็นเกษตรกรตัวอย่างที่จะขยายผลทางความคิดและรูปธรรมของการดำเนินชีวิตไปยังเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่ได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนั้นมีหลากหลายลักษณะ ทั้งที่กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพหลักและประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพเสริม โดยเป็นกลุ่มคนที่รักสุขภาพ ที่ให้ความสำคัญกับการบริโภค หันมาปลูกผักกินเอง กำลังพัฒนาแปลงผักหลังบ้าน และเทศบาลอุโมงค์ยังไม่ได้ดำเนินการถอดบทเรียนว่า ภายหลังเข้าร่วมโครงการของเทศบาลแล้ว ความสามารถในการพึ่งตนเองด้านต่างๆ ของเกษตรกรเป็นอย่างไรบ้าง และกระบวนการที่เทศบาลทำเพื่อหนุนเสริมให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องใดบ้าง ก่อนที่จะนำไปขยายผลในเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ต่อ นอกจากนี้ เนื่องจากทางเทศบาลอุโมงค์ต้องการให้เกษตรกรที่เป็นกลุ่มอาสาสมัคร ๒๖ คนแรก ได้พัฒนาตัวเองไปเป็นนักจัดการความรู้ชุมชน ที่มีความสามารถในการจัดการข้อมูล และจัดกระบวนการเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรกลุ่มต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต วิธีการผลิตและวิธีการบริโภคของตนเอง จึงต้องการเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาความสามารถของเกษตรกรในการเป็นนักจัดการความรู้ชุมชนควบคู่กันไป

ภายหลังทางเทศบาลตำบลอุโมงค์และเกษตรกรอาสาสมัครได้มีโอกาสได้พบปะกับเจ้าหน้าที่จากสถาบันทฤษฎีชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จึงมีความสนใจที่จะนำเอางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน ในส่วนของการถอดบทเรียนการทำงาน และการหาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงทางตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้สามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี และด้านจิตใจในเชิงขยายผลต่อไป ทั้งนี้ทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ กลุ่มเกษตรกรอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่จากสถาบันทฤษฎีชัย ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน มีข้อตกลงร่วมกันว่าจะทำการศึกษาโดยเริ่มจากการทำโครงการวิจัยในลักษณะเป็นการวิจัยพื้นฐานก่อน เพื่อทบทวนการทำงานของเทศบาลและผลการเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรว่าทำให้ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรเป็นอย่างไร และค้นหาแนวทางในการสร้างเรียนรู้ให้กับเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ในระยะยาว โดยทางเทศบาลตำบลอุโมงค์จะนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อการพัฒนาการทำการเกษตรแบบยั่งยืนต่อไป

๑.๒ คำถามวิจัย

คำถามหลัก

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วยตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชนควรเป็นอย่างไร

คำถามย่อย

๑. การดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์เป็นอย่างไร ?
 - การผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน
 - ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม การจัดและเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ
 - สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ
 - สุขภาพ การเจ็บป่วย และการรักษาโรค
 - ภูมิปัญญา เทคโนโลยีพื้นบ้าน
 - ความสุข ความทุกข์ที่มี และวิธีการแสวงหาความสุขและวิธีการจัดการความทุกข์
๒. เกษตรกรที่มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในด้านต่าง ๆ มีลักษณะอย่างไร เกษตรกรในตำบลอุโมงค์สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องใดบ้าง
๓. เงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรมีอะไรบ้าง และส่งผลอย่างไร
๔. เทศบาลตำบลอุโมงค์ควรหนุนเสริมเกษตรกรเพื่อให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองด้านต่างๆ ที่ผ่านมาของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบลอุโมงค์
๒. เพื่อค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร
๓. เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ
๔. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วยตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน
๕. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบล อุโมงค์

๑.๔ เป้าหมาย/พื้นที่ดำเนินงานวิจัย

๑. เกษตรกรอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ จำนวน ๒๖ ครัวเรือน
๒. เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบลอุโมงค์ จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน
๓. เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอุโมงค์

๑.๕ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลเชิงวิจัย

- ๑) องค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองด้านต่างๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- ๒) องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร
- ๓) องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน
- ๔) องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์

ผลเชิงพัฒนา

- ๑) เกษตรกรกลุ่มอาสาสมัครมีทักษะเป็นนักจัดการข้อมูลและนักจัดการความรู้
- ๒) เกษตรกรกลุ่มอาสาสมัครได้รับการพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองได้ต่างๆ เพิ่มขึ้น
- ๓) เกษตรกรกลุ่มขยายผลได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง การแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพของตนเองอย่างยั่งยืน
- ๔) เครื่องมือ/วิธีการในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง
- ๕) เครือข่ายเกษตรกรแบบพึ่งตนเองของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์
- ๖) แผนแม่บทการพัฒนาเกษตรกรแบบพึ่งตนเองของเทศบาลตำบลอุโมงค์

๑.๖ คำจำกัดความของโครงการ

เกษตรยั่งยืน หมายถึงการยึดหลักการผลิตที่เหมาะสมกับระบบนิเวศโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดไม่ขาดทุนและมีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อสภาพแวดล้อม สามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานจนถึงคนรุ่นต่อไป

การพึ่งตนเอง หมายถึง การพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักสำคัญ ๕ ประการ คือ การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ การพึ่งตนเองได้ทางสังคม การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี และการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่างๆ

น้ำปิงห่าง หมายถึง ลำน้ำเหมืองหรือคลองส่งน้ำเดิมเป็นเส้นทางน้ำของลำน้ำปิง หลังจากเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ที่พัดพาเวียงกุมกามเหมืองหลวงของเชียงใหม่ ทำให้ลำน้ำปิงเปลี่ยนเส้นทางเดินในปัจจุบันเป็นลำน้ำที่ผันมาจากเหมืองฝายผญาคำ ของแม่น้ำปิง ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่งต่อมาตามลำเหมือง หลายเหมืองและมาลงในน้ำปิงห่างที่อยู่ในเขตตำบลอุโมงค์

เกษตรกรในลุ่มน้ำปิงห่าง หมายถึง เป็นเกษตรกรที่อาศัยในลุ่มน้ำปิงห่างในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ ทั้งเกษตรกรที่ทำเกษตรจริงจังและการทำเกษตรกรรมร่วมกับอาชีพหลักอื่น

วิถีชีวิตเกษตรกร หมายถึง การดำเนินวิถีชีวิตของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ และชุมชนทางทีมงานวิจัยได้รวบรวมเอกสาร บทเรียนที่ผ่านมาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีเนื้อหา ดังนี้

- ๒.๑ ประวัติศาสตร์ชุมชน
- ๒.๒ สภาพทั่วไปของชุมชน
- ๒.๓ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ประวัติศาสตร์ชุมชน

ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน มีพื้นที่จำนวน ๒๐.๐๙ ตารางกิโลเมตร มีระยะทางห่างจากจังหวัด ๑๐ กิโลเมตร มีหมู่บ้าน ๑๑ หมู่บ้าน ตำบลอุโมงค์ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และเป็นชุมชนดั้งเดิม ด้านการปกครองในราว พ.ศ. ๒๔๕๙ ตำบลอุโมงค์ ปกครองโดยขุนอุโมงค์มณฑาทร (นายแก้ว พันธุ์อุโมงค์) ได้รับแต่งตั้งเป็นกำนันคนแรกของตำบลอุโมงค์ และหมื่นนรสุขจริง (นายบุญตัน ยาวุฒิ) เป็นกำนันคนที่ ๒ โดยการแต่งตั้งชื่อเป็น “ขุน” หรือ “หมื่น” ต่อมาได้มีการยกเลิกการแต่งตั้งชื่อดังกล่าว ให้ใช้ชื่อบุคคลตามปกติ อย่างไรก็ตามกำนันตำบลอุโมงค์ ได้รับการแต่งตั้งเรื่อยมาตามสภาพการเมืองแต่ละยุคแต่ละสมัย และได้ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลตำบลอุโมงค์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ จากนั้น พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลอุโมงค์ จนถึงปัจจุบัน สำหรับชื่อของหมู่บ้าน ตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุสืบต่อกันมา ซึ่งมีผู้รวบรวมไว้มีที่มาแตกต่างกันดังนี้

ประวัติบ้านอุโมงค์

ชุมชนบ้านอุโมงค์ มีอาณาเขตติดต่อ กับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และมีสถานที่สำคัญของชุมชนคือหลักเขต “แดนเมือง” และศาลหลักเมืองเป็นสัญลักษณ์แบ่งเขตแดน กล่าวได้ว่าเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนบ้านอุโมงค์ ซึ่งประชาชนและผู้สัญจรเดินทางผ่านเส้นทางถนนสาย ๑๐๖ เชียงใหม่ – ลำพูน จะให้ความเคารพ และจากคำบอกเล่าชุมชนบ้านอุโมงค์ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับสั่งให้ข้าราชการบริพาร มาปักหลักแดนเมืองเพื่อกำหนดเขตแดนแต่ละเมือง (เขตจังหวัดในปัจจุบัน) และต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎราชกุมาร รัชกาลที่ ๖ ทรงเสด็จมา ณ บ้านอุโมงค์ ข้าราชการบริพารและประชาชนได้ร่วมกันตั้งพลับพลาที่ประทับ ณ บริเวณหน้าวัดอุโมงค์ ในปัจจุบัน ที่มาของคำว่าอุโมงค์ มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ได้พระเจดีย์ภายในวัด มีอุโมงค์อยู่ภายใน ต่อมาเมื่อพระพุทธรูปหนึ่งได้จาริกผ่านมา ได้มีนิมิตเห็นพระยานาคพิทักษ์รักษาสมบัติใต้อุโมงค์ไว้ ด้วยเกรงว่า จะมีผู้ไปรบกวนอันอาจเป็นอันตราย จึงได้สร้างเจดีย์ครอบอุโมงค์ไว้ สมัยต่อมาจึงมีการบูรณะเรื่อยมา และพัฒนาจนเป็นวัดอุโมงค์ ในปัจจุบันและอีกคำบอกเล่าหนึ่ง เป็นการสันนิษฐานเล่าสืบกันมาว่าบริเวณพื้นที่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นแอ่ง ซึ่งทางภาคเหนือเรียกว่า อังม้ง พอนานวันเข้าก็เรียกเพี้ยนกันเรื่อย ๆ จนกลายเป็นอุโมงค์ในปัจจุบัน

ประวัติบ้านกอม่วง

บ้านกอม่วง เดิมนั้นเรียก “บ้านปันปวกน้ำ” ซึ่งที่มาจากในสมัยก่อน เรียกตามลำน้ำสองสายที่ไหลมาบรรจบกัน จนเกิดน้ำวนและมีปวก (ฟอง) ลอยฟู จึงเรียกตามกันมา ต่อมาจึงยึดเรียกตามชื่อวัดอันมีต้นมะม่วงหลวง (หรือมะม่วงใหญ่) ในวัดกอม่วง และเป็นชื่อหมู่บ้านในปัจจุบัน ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นที่ลุ่มและทิศตะวันตกมีอาณาเขตติดต่อดังการบริหารส่วนตำบลหนองช้างคืน ชุมชนกอม่วง มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ คือห้างนาเจ้าจักรคำ คำว่า “ห้างนาเจ้า” หมายถึง ห้างนาซึ่งเป็นของเจ้าเมืองหรือผู้มีเชื้อเจ้า และในสมัยนั้นมีการทำนาข้าวกันมาก เพราะนอกจากใช้เป็นสถานที่พักข้าวแล้วยังเป็นเสมือนเป็นที่เก็บข้าวที่จัดเก็บเป็นภาษีในสมัยนั้นอีกด้วย ลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่นเดียวกับชุมชนบ้านอุโมงค์ ประชาชนมีความหลากหลายมีทั้งชาวฮ่อ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยสันนิษฐานว่ามาจาก ดอยอ่างขาง ดอยป่าคา ดอยสามหมื่น เป็นต้น นอกจากนั้นในเขตบ้านกอม่วง ยังมีต้นยางแฝด เป็นที่เคารพของชุมชนเล่ากันว่า ในสมัยอดีตดินแดนแห่งนี้เต็มไปด้วยต้นยางป่า แต่ต่อมาคนเข้ามาจับจองกันมาก แต่ยังคงเหลือเพียงต้นยางหลวงแฝดที่ประชาชนต่างเชื่อว่า มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิงสถิตอยู่

ประวัติบ้านสันกับตอง

บ้านสันกับตอง เป็นชุมชนที่มีตำนานเล่าขานกันถึงที่มาของชื่อบ้าน เล่ากันว่า ในอดีตนั้น พื้นที่ตั้งของหมู่บ้านมีต้นกับตองหลวงอยู่ที่บ้านสันกับตองเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสัญลักษณ์ต่อมาจึงยึดเอาชื่อต้นกับตองเป็นชื่อวัด และชื่อหมู่บ้านในที่สุด ชุมชนบ้านสันกับตอง เป็นหมู่บ้านที่ประชากรนับถือทั้งศาสนาคริสต์ และศาสนาพุทธ ซึ่งประชากรนับถือศาสนาคริสต์ มีศูนย์รวม ศาสนสถาน คือ โบสถ์คริสต์ตั้งอยู่ที่บ้านสันกับตองเหนือ อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และประชากรที่ นับถือศาสนาพุทธมีศาสนสถานหรืออยู่ที่ชุมชนบ้านสันกับตองตำบลอุโมงค์จังหวัดลำพูน คือวัดศรีดอนทอง และประชาชนที่นับถือศาสนาดังกล่าวต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและมีกิจกรรมร่วมกันเสมอมา

ประวัติบ้านฮ่องกอก

ชุมชนบ้านฮ่องกอกเป็นชุมชนเล็กๆ ตั้งอยู่บริเวณข้างริมฝั่งลำน้ำกวง (ทิศตะวันตก) และมีเหมืองพญาค่าไหลผ่านกลางหมู่บ้าน ทำให้พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ทำการเกษตร และเป็นแหล่งกำหนดต้นไม้ชนิดหนึ่งเรียกว่า “ต้นแหง” เป็นไม้เศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่สำคัญของชุมชน นำมาสานสานแหง (เสื่อ) เป็นการสร้างรายได้ของประชาชนในชุมชนและที่มาของชื่อหมู่บ้านฮ่องกอก มีการเล่าสืบต่อกันมาว่า ในอดีตพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นกอกหลวง (ใหญ่) หลายคนโอบและเชือกกันว่าได้ต้นกอกมักจะเป็นบ้านพักของ เจ้านายฝ่ายเหนือทั้งจากเชียงใหม่ และลำพูนด้วยความเป็นพื้นที่ที่เป็นเมืองท่า สังเกตได้จาก ชื่อต่างๆ เช่น บ้านท่าเจ้าขาว ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของชุมชน

ประวัติบ้านป่าเหว

พื้นที่อาณาเขตบ้านป่าเหว เป็นที่รู้จักกันมาช้านานในอดีตตำบลอุโมงค์ ชุมชนบ้านป่าเหว ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปเพราะชื่อ “ป่าเหว” จะปรากฏตามชื่อป้ายบอกทาง หรือชื่อสถานที่ต่างๆ เช่น แยกป่าเหว ถนนสายป่าเหว – ป่าลาน เขตวัน – ป่าเหว ป่าเหว – ริมปิง ตลาด ป่าเหว เป็นต้น มีการเล่าสืบต่อกันว่าที่มาของชื่อชุมชนบ้านป่าเหวนั้น แต่เดิมบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นเหวหลวง หรือต้นตะเคียนหมู ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขึ้นอยู่จำนวนมาก จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนและเป็นที่รู้จักของผู้คนที่สัญจรไปมา ชุมชนบ้านป่าเหว แบ่งการปกครองดูแลภายในชุมชน เป็น ๓ หมู่ได้แก่ บ้านโง้ง – หล่าย

เหมือน ป่าจิว บ้านกอม่วง ซึ่งแต่ละชื่อ ก็จะบ่งบอกถึงลักษณะพื้นที่ของแต่ละหมวด เป็นที่รู้จักกันภายในชุมชนเป็นอย่างดี

ประวัติบ้านपालาน

บ้านपालานในอดีตนั้นเล่าสืบต่อกันว่า บริเวณอาณาเขตที่ตั้งของหมู่บ้านมีต้นลานขึ้นอยู่ทั่วไป ทำให้พื้นที่มีความร่มรื่น สวยงาม เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน และเป็นที่รู้จักของ ผู้สัญจรไปมา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ชื่อชุมชนจึงมีตามลักษณะพิเศษของพื้นที่ คือบ้านपालาน ประชากรในชุมชนบ้านपालานส่วนใหญ่ทำการเกษตรหลายรูปแบบทั้งการเกษตร ลำไย และเกษตรสวนครัวหลากหลาย การเพาะเห็ดสังเกตได้จากชุมชนมีความหลากหลายทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิต ในชุมชนยังมีชนชาวยองด้วย จะเห็นว่าชุมชนบ้านपालานประชากรส่วนหนึ่งมีการใช้ภาษายองสำหรับการสื่อสารระหว่างกันภายในชุมชน ทำให้ชุมชนมีเสน่ห์และเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ประวัติบ้านเขตนวนองหมู

ชุมชนบ้านเขตนวนองหมู จากคำบอกเล่าความเป็นมาและประวัติของชุมชน กล่าวกันว่า ในอดีตชุมชนบ้านเขตนวนองหมู เดิมเรียกบ้านแสนตอ ตามชื่อวัดที่ชาวบ้านเคารพศรัทธา ซึ่งต่อมาวัดได้รับการพัฒนาบูรณะ ได้ขุดค้นพบศิลาที่จารึกชื่อวัดว่า วัดเขตนวนองหมู จึงเปลี่ยนมาเรียกชื่อวัดเป็น วัดเขตนวนองหมู นับแต่นั้นตามหลักฐานที่พบ นอกจากนี้ ยังมีชื่อที่เรียกต่อท้ายคำว่าเขตนวนองหมู สาเหตุเนื่องจากมีเรื่องเล่าต่อกันมาว่า บริเวณข้างคันดิน (ปัจจุบัน คือ ถนนลำปาง-เชียงใหม่) เป็นแอ่งน้ำจะมีหมูป่าจำนวนมากมักจะลงมาเล่นน้ำและหาอาหาร ชาวบ้านจึงเรียกว่า นวนองหมูป่า จนเปลี่ยนมาเป็นเขตนวนองหมูในปัจจุบัน และเรียกรวมกับชื่อเดิมเป็น “เขตนวนองหมู”

ประวัติหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านไร่ มีที่มาของชื่อหมู่บ้านมีหลายความเชื่อ บ้างก็ว่าเกิดจากที่ชุมชนอื่นมักจะมาปลูกไร่อยู่ที่พื้นที่หมู่บ้านแห่งนี้ จึงเรียกกันต่อมาว่า “บ้านไร่” บ้างก็ว่าสมัยก่อนนั้นบ้านไร่เดิมเรียกว่า บ้านไร่กอเดิม เพราะในอดีตพื้นที่ชุมชนบ้านไร่มีต้นเดิม ซึ่งเป็นไม้ท้องถิ่นขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อมีการย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ของผู้คนมีการปลูกบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจำนวนมากขึ้น คำว่า “ต้นเดิม” ก็ค่อย ๆ เลือนหายไป นอกจากนั้น บ้านไร่ยังมีแม่น้ำหรือลำน้ำปิงทางไหลผ่านกลางหมู่บ้าน มี ๓ หมวด คือ บ้านไร่ตะวันออก บ้านไร่ตะวันตก บ้านไร่พระบาท เรียกชื่อลำน้ำ ดังกล่าวว่า “ลำน้ำร่องเขียว” เป็นแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของประชาชนและชุมชนได้อาศัยในการทำการเกษตร อุปโภค บริโภค การประมง

ประวัติบ้านป่าเส้า

บ้านป่าเส้า นับเป็นจุดใจกลางชุมชนตำบลอุโมงค์ชุมชนหนึ่ง ในอดีตสมัยมหาสงครามบูรพาสงครามโลกครั้งที่ ๒ สถานีรถไฟป่าเส้า เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญแห่งหนึ่งในสถานการณ์เพื่อรักษาอธิปไตยของประเทศชาติให้พ้นประเทศล่าอาณานิคม (ญี่ปุ่น) เนื่องจากสถานีรถไฟป่าเส้าตั้งอยู่ใกล้กับเขตการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญคือข้าว และแร่ฟอสฟอรัสซึ่งส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการแปรรูปเป็นเหล็กสามารถนำมาใช้ในยามสงคราม และที่มาของคำว่าบ้านป่าเส้านั้นเล่ากันว่า ในอดีตบริเวณหน้าวัดป่าเส้าในปัจจุบัน มีต้นเส้าขึ้นอยู่เป็นป่าทึบจำนวนมาก จึงเป็นชื่อเรียกหมู่บ้านและวัดต่อกันมา นอกจากนี้ บ้านป่าเส้ายังมีลำไยพันธุ์ดี หายาก และเป็นพันธุ์ที่มีชื่อเรียกของท้องถิ่นด้วย ได้แก่ “เปี้ยวเขียวป่าเส้า” “เปี้ยวเขียวลุ่มต้อ”

นับว่าเป็นลำไยพันธุ์ดีหายากของตำบลอุโมงค์ และจังหวัดลำพูน ปัจจุบันยังคงได้รับการพัฒนาพันธุ์ให้เกษตรกรได้ขยายและปลูกโดยทั่วไป

ประวัติหมู่บ้านชัยสถาน

ความเป็นมาของบ้านชัยสถาน เล่ากันว่าสมัยหนึ่ง พระนางเจ้าจามเทวีผู้ครองนครหริภุญชัย ได้เสด็จมา ณ “บ้านยางกายเก็ง” โดยบรรยายว่า ในอดีตนั้นมีต้นยางขึ้น พาดกายอยู่อย่างหนาแน่นทั่วไปต่อมาเมื่อทัพของพระนางจามเทวีตั้งทัพอยู่เป็นเวลานาน ครั้นพอถึงหน้าแล้ง(ฤดูแล้ง) ไม่มีแหล่งน้ำพอเพียง จึงได้ย้ายทัพไปตั้งแหล่งพื้นที่ใหม่ ด้วยเหตุดังกล่าว ชาวบ้านจึงเรียกพื้นที่นั้นว่า “หนองแล้ง” คำว่าหนองแล้ง จึงเริ่มเป็นที่รู้จักกันในหมู่บ้าน และต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “ชัยสถาน” ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่พ่อท้าวชัยยะสัณฐาน (ต้นตระกูลวงศ์สถาน) เป็นผู้อุปถัมภ์บูรณะวัดเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระศาสนาและส่วนรวม นอกจากนี้ ในอดีตชุมชนบ้านชัยสถานยังเป็นที่ตั้งของคุ้มเจ้าดลตารา (เจ้าน้อยค้อน) และเจ้าหนานเมืองอิน ซึ่งเป็นผู้ครองที่นาเกือบทั้งหมดของตำบลอุโมงค์ เว้นहांนาเจ้าจักรคำที่บริเวณบ้านกอม่วง ซึ่งทั้งสองถือได้ว่าเป็นทายาทของเจ้าผู้ครองนครลำพูนในอดีต

ประวัติบ้านแม่ฮ่องน้อย

บ้านแม่ฮ่องน้อย มีชื่อมาจากลักษณะภูมิประเทศของชุมชน ซึ่งมีแม่น้ำร่องเขียวไหลเข้ามาสู่ชุมชนบ้านแม่ฮ่องน้อย ไหลลงสู่ลำน้ำกวง ชุมชนบ้านแม่ฮ่องน้อย บางครั้งเรียกว่า บ้านตา(บ้านท่า) หมายถึง บริเวณเป็นท่าน้ำหรือท่าเทียบเรือ ท่าอาบน้ำ เป็นท่าน้ำซึ่งติดกับลำน้ำกวง ในอดีตเล่ากันว่าบริเวณดังกล่าว เป็นทางขึ้นลงของเรือสะเปา เป็นเรือสำเภขนาดเล็กที่บรรทุกสินค้าต่าง ๆ แล้วขนถ่ายลง ณ ท่าน้ำลำน้ำกวง จากนั้น จึงมีการขนส่งสินค้าเข้าตัวเมืองลำพูนอีกต่อหนึ่ง ชุมชนบ้านแม่ฮ่องน้อย เริ่มเป็นชุมชนที่เข้มแข็งขึ้นมาจากที่มีวัดแม่ฮ่องน้อย ซึ่งตั้งชื่อเรียกตามชื่อหมู่บ้านเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านในชุมชน

๒.๒ สภาพทั่วไปของชุมชน

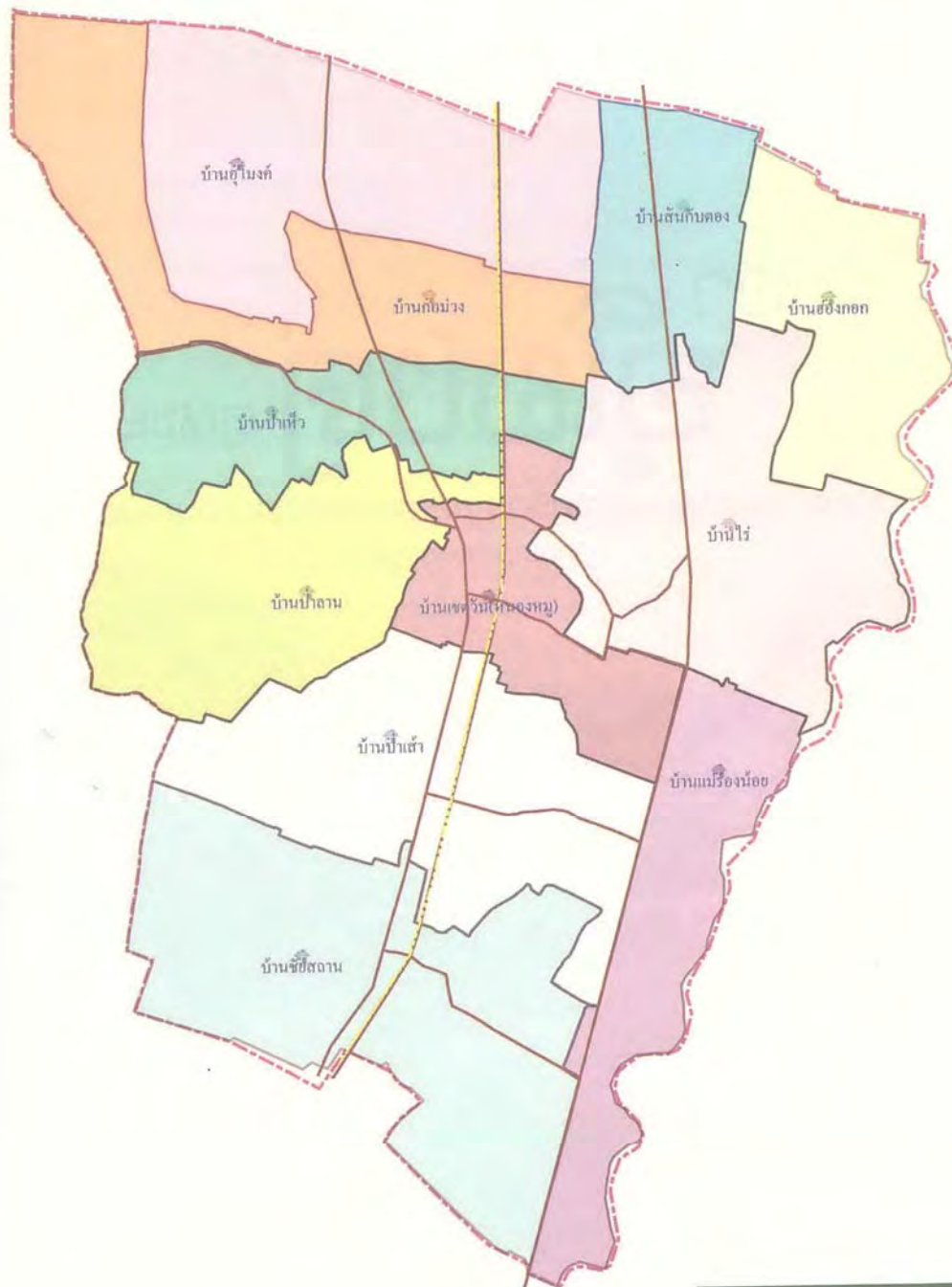
เขตการปกครอง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลสารภี	อำเภอสารภี	จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองง่า	อำเภอเมืองลำพูน	จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลมะเขือแจ้	อำเภอเมืองลำพูน	จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองช้างคืน	อำเภอเมืองลำพูน	จังหวัดลำพูน

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศตำบลอุโมงค์ เป็นที่ราบลุ่มตามแนวชายฝั่งตะวันตกแม่น้ำกวง และมีลำเหมืองปิงห่างไหลผ่านส่วนกลางของพื้นที่เพื่อหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรม สภาพดินเป็นดินร่วนซุย เหมาะแก่การทำให้ ทำนาและทำสวน โดยเฉพาะสวนลำไย ซึ่งแต่ละปีช่วยทำรายได้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก

แผนผังของพื้นที่ตำบลอุโมงค์

ข้อมูล

- พื้นที่ ๒๐.๐๙ ตารางกิโลเมตร
- ๑๑ หมู่บ้าน/ ชุมชน
- ๕,๐๒๔ ครัวเรือน

สภาพภูมิอากาศ

ตำบลโม่งคั่งตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูน ซึ่งอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินใหญ่ของทวีปเอเชีย จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านทะเล และมหาสมุทรอินเดีย นำเอาฝนมาตกในฤดูฝนและลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านประเทศจีน นำเอาความแห้งแล้งและความหนาวเย็นมาทำให้ในฤดูหนาว นอกจากนี้ มักจะมีพายุหมุนเขตร้อนเป็นบางครั้ง เช่น พายุดีเปรสชันเคลื่อนที่พัดผ่านมาเป็นครั้งคราว ในช่วงฤดูฝน พายุฝนฟ้าคะนองซึ่งเกิดจากความกดอากาศแปรปรวนทำให้มีลมกรรโชกแรงเป็นครั้งคราวหรือมีลูกเห็บตกร่วมด้วย ฤดูกาลของตำบลโม่งคั่ง พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของภาคเหนือประเทศไทย แบ่งออกเป็น ๓ ฤดู ดังนี้

๑. ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจะมีลมมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้มีอากาศหนาวเย็นทั่วไป เดือนที่มีอากาศหนาวจัดคือเดือน ธันวาคมและมกราคม

๒ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ระยะนี้เป็นช่วงว่างของฤดูมรสุมอากาศจะร้อนอบอ้าวเดือนเมษายนจะมีอากาศร้อนที่สุด

๓. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนชุก โดยเฉพาะเดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม

การตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของประชากร

ราษฎรส่วนใหญ่เป็นผู้ตั้งรกรากสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ ราษฎรนิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบลุ่ม และอยู่อาศัยตามริมลำคลอง เป็นกลุ่มชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน และมีชุมชนหนาแน่นบริเวณสองข้างถนนสายหลัก คือ ทางหลวง หมายเลข ๑๐๖ เป็นถนนสายเก่าเชื่อมระหว่างจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ การประกอบอาชีพ ราษฎรส่วนใหญ่คือ เกษตรกรรม ทำสวน เป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และอาชีพอื่น ๆ

ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม การจราจร ถนน สะพาน ประกอบด้วย

๑. ถนนสายหลัก คือ ทางหลวง หมายเลข ๑๐๖ เป็นถนนสายเก่าเชื่อมระหว่างจังหวัดลำพูน และจังหวัดเชียงใหม่
๒. ถนนซูเปอร์ไฮเวย์เชียงใหม่ – ลำปาง
๓. ถนนสายริมปิง – หนองข้างคีน หรือริมปิง – ป่าเหว
๔. ถนนเลียบริมรถไฟ หรือ Local Road

แม่น้ำ/คลอง ที่ใช้เป็นทางสัญจรทางน้ำ

๑. แม่น้ำกวัง
๒. ลำเหมืองปิงห่าง

การจัดการขนส่งมวลชน

๑. รถประจำทางถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน ทางหลวงหมายเลข ๑๐๖
๒. รถยนต์ขนส่งสายของรัฐ เชียงใหม่ – ลำพูน
๓. รถไฟสายเหนือเชียงใหม่ – กรุงเทพฯ สถานีรับ – ส่งผู้โดยสาร ๑ สถานี

การประปา

- มีการใช้ในประปาในตำบลอุโมงค์ครอบคลุมทั้งพื้นที่
- จำนวนผู้มีน้ำประปาใช้ จำนวน ๓,๗๓๔ ครั้วเรือน
- แหล่งน้ำดิบผลิตน้ำประปา ได้แก่ บ่อบาดาลน้ำลึก

ไฟฟ้า

๑. จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า ๓,๗๓๔ ครัวเรือน
๒. พื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้า ร้อยละ ๙๕ ของพื้นที่ทั้งหมด
๓. ไฟฟ้าสาธารณะ (ไฟฟ้าส่องสว่าง) ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ ๑ – ๑๑ ครอบคลุมถนนสายลำพูน – เชียงใหม่ ถนนสายเชียงใหม่ – ลำปาง ถนนสายป่าเหว – ริมปิง

การสื่อสาร

การสื่อสารในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ โดยองค์การโทรศัพท์ ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตเทศบาลมีครัวเรือนที่มีโทรศัพท์ ร้อยละ ๙๖ และมีโทรศัพท์สาธารณะในสถานที่สำคัญครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่

๑. จำนวนชุมสายโทรศัพท์ในเขตพื้นที่ ๑ ชุมสาย คือ ชุมสายตำบลอุโมงค์
๒. ที่ทำการไปรษณีย์มี ๑ แห่ง คือ ไปรษณีย์โทรเลขตำบลอุโมงค์
๓. สื่อมวลชนในพื้นที่ไม่มี
๔. สถานวิทยุกระจายเสียงมี ๒ แห่ง คือ
 - ๔.๑ สถานวิทยุกระจายเสียงราชดำริสัมพันธ์ จังหวัดลำพูน
 - ๔.๒ สถานวิทยุกองทัพอากาศที่ ๓ จังหวัดลำพูน
๕. ระบบเสียงตามสาย
 - ๕.๑ ระบบเสียงตามสายของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ตั้งแต่หมู่ที่ ๑ – ๑๑
 - ๕.๒ หอกระจายข่าวของแต่ละหมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ ๑ – ๑๑ คิดเป็น ๑๐๐%
๖. หน่วยงานที่มีข่าววิทยุสื่อสารในพื้นที่
 - ๖.๑ ป้อมตำรวจป่าเหว
 - ๖.๒ ปกครองอำเภอเมืองลำพูน
 - ๖.๓ เทศบาลตำบลอุโมงค์

ลักษณะการใช้ที่ดิน

ตำบลอุโมงค์ ที่ตั้งชุมชนจะรวมกันอยู่เป็นแนวยาวริมสองฝั่งถนนเชียงใหม่ – ลำพูนสายเก่า โดยมีการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของสถานที่ประกอบธุรกิจการค้า รวมกันอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ ในบริเวณตลาดกลางป่าเหว และริมสองฟากถนนเชียงใหม่ – ลำพูน สายเก่าในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนั้นแล้ว ยังมีร้านค้าขนาดเล็ก ตั้งกระจายอยู่ริมสองฟากถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูนสายเก่า และห่างจากถนนเข้าไปในซอย โดยมีกลุ่มใหญ่ตั้งอยู่ด้านเหนือและส่วนกลางของพื้นที่ และมีจำนวนน้อยลงในตอนใต้ของพื้นที่ สภาพของที่พักอาศัยในบริเวณริมถนน ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเดี่ยวสูง ๑ – ๒ ชั้น และมีบริเวณโดยรอบ และเมื่อห่างจากถนนใหญ่ออกไป จะเป็นบ้านเดี่ยวที่ตั้งอยู่ในสวนลำไยล้อมรอบที่ที่พักอาศัยจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสวนลำไย ยกเว้นด้านใกล้ถนนซูปเปอร์ไฮเวย์จะเป็นที่นา พื้นที่ริมสองฟากถนนซูปเปอร์ไฮเวย์ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่นา มีพื้นที่ว่างยังไม่ได้ถูกใช้งาน รวมทั้งมีโรงงานและสถานที่ประกอบธุรกิจการค้าขนาดใหญ่ เช่น โรงงานบริษัทฟริโตเลย์ ประเทศไทย บริษัท ซี.เค.คาร์ตัน ไชว์รัม รยนต์เซฟโรเรต เป็นต้น ตั้งกระจายอยู่ห่างกันบนริมสองฟากถนน และพื้นที่ระหว่างถนนซูปเปอร์ไฮเวย์ไปจนถึงลำน้ำแม่กวง ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยมีพื้นที่พักอาศัยปนอยู่ด้วย

ระบบการผลิตทางการเกษตร

ระบบการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ เมื่อก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๕ หรือก่อนที่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การผลิตทางการเกษตรยังเป็นการผลิตแบบดั้งเดิม เป็นระบบการผลิตที่มุ่งผลิตเพื่อการยังชีพ และยังพึ่งพาธรรมชาติอยู่มาก คือใช้แรงงานของคนและสัตว์เป็นหลักผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง ที่เหลือจึงขาย เกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำนา ปลูกรubber มีลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจ ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อระบบการผลิตของเกษตรกร มีการปลูกพืชผัก เช่น ต้นหอม กระเทียม ผักชี ผักกาด เพื่อขายบ้าง ต่อมาในช่วงของการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาแทนแรงงานคนและสัตว์ มีการใช้สารเคมีทางการเกษตร เป็นการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า จึงเพิ่มจากการทำนาเป็นการทำสวนลำไย ซึ่งได้กำไรและราคาดีกว่า

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๔ ได้มีการขยายเขตนิคมอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ ประกอบกับการเกิดความเสถียรภาพผลผลิตลำไยไม่แน่นอน ทำให้เกิดผลกระทบต่ออาชีพด้านการเกษตรในพื้นที่ ลูกหลานเกษตรกร คนรุ่นใหม่ ๆ ละทิ้งอาชีพทางด้านเกษตรเข้าทำงานในนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอนกว่า ซึ่งปัจจุบันในพื้นที่มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เกษตรกรมีปัญหาด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมี ทำให้เกิดกลุ่มเกษตรกร ๘๔ ครอบครัว เศรษฐกิจพอเพียง ทำความดีถวายในหลวงเกิดขึ้นในพื้นที่ มีการเรียนรู้เกษตรทางเลือก เช่น เกษตรธรรมชาติ เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ขึ้นในพื้นที่

สภาพเศรษฐกิจ

๑. การเกษตร ราษฎรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากผลการสำรวจจากครัวเรือนทั้งหมด มีครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาก คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๒๘ ส่วนอาชีพรองลงมา คือ รับจ้าง ร้อยละ ๘.๗๔ อาชีพค้าขาย ร้อยละ ๒.๑๖ อาชีพรับราชการ ร้อยละ ๑.๒๓ และประกอบอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ ๒.๕๙

๒. การอุตสาหกรรม มีโรงงานประเภทต่าง ๆ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ จำนวน ๑๐ แห่ง ประเภทและจำนวนสถานประกอบการด้านการพาณิชย์กรรมและการบริการ

๓. สถานประกอบการด้านการพาณิชย์กรรม

- ก) สถานีบริการน้ำมัน ๕ แห่ง
- ข) ร้านค้าทั่วไป ๓๐๔ แห่ง
- ค) ตลาดสด ๓ แห่ง

๔. สถานประกอบการเทศพาณิชย์

- ก) โรงฆ่าสัตว์ ๑ แห่ง

๕. สถานประกอบการด้านการบริการ

- ธนาคาร ๓ แห่ง
- สถานที่จำหน่ายอาหาร ตาม พ.ร.บ.สาธารณสุข ๓ แห่ง

๖. การท่องเที่ยว

ตำบลอุโมงค์ เมืองครุฑนครส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปลูกต้นไม้และจัดสร้างศาลาริมทาง ที่จะสะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และการดูแลสุขภาพภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมของชุมชนให้มีความสะอาดสวยงามเป็นระเบียบ หรือสร้างจุดสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานตามโครงการมาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน โดยปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สวยงามสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย คงเอกลักษณ์ศิลปความเป็นอยู่

แบบล้านนา มีการจัดสภาพแวดล้อมชุมชนที่ดี จะเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่จะเดินมาเที่ยวจังหวัดลำพูน นอกจากนั้น จะมีศูนย์วัฒนธรรมตำบลและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ในการศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชน กิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาทิ งานวัฒนธรรมสืบสานปิงहां – ใส่อั่วหละปุ่น โฮมสเตย์ ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลอุโมงค์ เป็นต้น

๗. **การปศุสัตว์** มีการเลี้ยงเป็ด ไก่ และสุกรเพื่อเป็นอาหารของราษฎร ซึ่งเป็นการเลี้ยงระดับครัวเรือน มีการเลี้ยงสุกรเพื่อจำหน่าย จำนวน ๑ แห่ง

สภาพสังคม

๑. ชุมชน

ชุมชน จำนวน ๑๑ ชุมชน จำนวนบ้าน ๕,๐๙๙ หลังคาเรือน จำนวนประชากรในชุมชนรวม ๑๓,๓๕๕ คน (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน ๒๕๕๕)

๒. ศาสนา

มีผู้นับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๙๘ ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ จำนวน ๑๐ วัด ที่เหลือร้อยละ ๒ นับถือศาสนาอื่น ๆ และประชาชนส่วนใหญ่ยึดมั่นในหลักพระศาสนา และปฏิบัติศาสนกิจตลอดจนประเพณีท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด

๓. วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ

ก) ประเพณีสงกรานต์ (ประเพณีปีใหม่เมือง) อยู่ในช่วงเดือนเมษายน มีการจัดงานประเพณีสงกรานต์ ทำบุญ ปล่อยนก ปล่อยปลา เล่นน้ำสงกรานต์

ข) ประเพณีลอยกระทง (ประเพณียี่เป็ง) อยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน มีการจัดงานประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ ประกวดกระทง การแข่งขันปล่อยโคมลอย

ค) การแข่งขันกีฬาสัมพันธ์เทศบาลตำบลอุโมงค์ อยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์มีการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ เช่น วิ่งกระสอบ ชักคะเย่อ

ง) ประเพณีวันเข้าพรรษา อยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคม มีการทำบุญที่วัดและถวายเทียนพรรษา

จ) เทศกาลงานชิมไวน์กับใส่อั่ว ซึ่งจะจัดขึ้นในเดือนธันวาคมของทุกปี

ฉ) ปอยลูกแก้ว ศรัทธาญาติโยมนิยมส่งบุตรหลานเข้ามาบวช มีการขี่ม้าแห่ลูกแก้ว หรือไม้กวาดหอม (บวชธรรมดา) เป็นประจำทุกปีในราวเดือนมีนาคมและเมษายน

ช) ประเพณี ตานก๋วยสลาก งานตานก๋วยสลาก วัดต่าง ๆ ในตำบลอุโมงค์จะร่วมสืบสานประเพณีตานก๋วยสลากร่วมกับวัดพระธาตุหริภุญชัย ซึ่งมีการจัดงานกันทุกปี และจัดกันอย่างยิ่งใหญ่ วัดต่าง ๆ ได้ส่ง ต้นสลากย้อม ด้วยความร่วมมือของชาวบ้านทุกคนทั้งผู้เฒ่า หนุ่มสาว มาร่วมช่วยกันอย่างขันแข็ง และงานในส่วนของภายในหมู่บ้านการ ตานก๋วยสลากก็มีการจัดกันขึ้นทุกปีโดยเวียนกันไปตามวัดต่างๆในตำบลอุโมงค์ เพื่อรักษาประเพณี อันดงามสืบไป

ซ) ประเพณี สรงน้ำธาตุ แต่ละวัดในตำบลอุโมงค์จะจัดประเพณีสรงน้ำพระธาตุ มีการประกอบพิธีสืบชะตาบ้าน สรงน้ำธาตุ มอบทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณร จัดงานมหรสพสมโภชและการแสดงทางวัฒนธรรม ฟ้อนรำ มีการอัญเชิญน้ำทิพย์ จากยอดดอยชะม้อ นำมาทำการสรงเจดีย์ธาตุของวัดต่าง ๆ ด้วย

๒.๓ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลัง ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทาง สายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการ มีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะ เจ้าหน้าทีของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความ รอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้ สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจ พอเพียง ซึ่งพระราชทานในโอกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไป

“เศรษฐกิจพอเพียง” แปลว่า Sufficiency Economy คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีใน ตำราเศรษฐกิจจะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำราเพราะ หมายความว่าเรามีความคิดใหม่และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

“อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บาง สิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก” พระราช ดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

แนวคิดหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแบบการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและในการบริหารให้เป็นไปใน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

เป้าประสงค์

มุ่งให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

หลักการ

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก

เงื่อนไขพื้นฐาน (ความรู้ คู่คุณธรรม)

- จะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน

- การเสริมสร้างพื้นฐานด้านจิตใจของคนให้ปกติ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ มีปัญญา และความรอบคอบ

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้ความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอมีพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็ว แต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไป ตามลำดับต่อไป โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ

๑. ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเอง และชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์รวมเป็นที่ตั้ง

๒. ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่งเป็นอิสระ

๓. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดหลักการของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด

๔. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยี ที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

๕. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดค่าใช้จ่าย ในเวลาเช่นนี้ จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพอมีพอกินพอใช้และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น

เกษตรทฤษฎีใหม่

แนวคิดในการดำเนินงานและการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ : ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในทุกครา ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศนั้นได้ ทรงถามเกษตรกร และทอดพระเนตรพบสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อการปลูกข้าวและเกิดแรงดลพระราชหฤทัย อันเป็นแนวคิดขึ้นว่า

๑. ข้าวเป็นพืชที่แข็งแกร่งมาก หากได้น้ำเพียงพอจะสามารถเพิ่มปริมาณเมล็ดข้าวได้มากยิ่งขึ้น

๒. หากเก็บน้ำฝนที่ตกลงมาไว้ได้แล้ว นำมาใช้ในการเพาะปลูกก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้มากขึ้นเช่นกัน

๓. การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่นับวันแต่จะยากที่จะดำเนินการได้เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและข้อจำกัด ของปริมาณที่ดิน เป็นอุปสรรคสำคัญ

๔. หากแต่ละครัวเรือนมีสระน้ำประจำไร่นาทุกครัวเรือนแล้ว เมื่อรวมปริมาณกันก็ย่อมเท่ากับปริมาณในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ แต่สิ้นค่าใช้จ่ายน้อยและเกิดประโยชน์สูงสุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำการศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติ เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ มาเป็นเวลานานตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๒ ในพื้นที่ส่วนพระองค์ขนาด ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๒๓ ตารางวาใกล้วัดมงคล ตำบล

ห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี และทรงมอบให้มูลนิธิชัยพัฒนา ที่ทรงจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเสริมโครงการของรัฐ ทั้งนี้ก่อนที่จะทรงนำเอกสารออกเผยแพร่อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.๒๕๓๗ นั้น ทรงให้จัดตั้ง “ศูนย์บริหารพัฒนา” ตามแนวพระราชดำริ อยู่ในความรับผิดชอบของมูลนิธิชัยพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบสาธิตการพัฒนาด้านการเกษตร โดยประสานความร่วมมือระหว่าง วัด ราษฎรและรัฐ ทำการเผยแพร่อาชีพการเกษตรและจริยธรรมแก่ประชาชนในชนบท โดยทรงหวังว่า หากประสบความสำเร็จก็จะใช้เป็นแนวทางสาธิตในท้องที่อื่นๆ ต่อไป ทั้งนี้ในส่วนของการพัฒนาด้านการเกษตรนั้น ก็คือแนวคิดและมรรควิธีที่รู้จักกันในนาม “เกษตรทฤษฎีใหม่”

พระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางหรือหลักการในการจัดการทรัพยากรระดับไร่นาคือที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินการทฤษฎีใหม่ได้พระราชทานขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้

ข้อที่ ๑ ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น สถานะพื้นฐานของเกษตรกร คือ มีพื้นที่น้อย ค่อนข้างยากจน อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝนเป็นหลัก ความมั่นคงของชีวิตและความมั่นคงของชุมชนชนบท เป็นเศรษฐกิจพึ่งตนเองมากขึ้น มีการจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน ตามอัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วนที่หนึ่งประมาณ ๓๐% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริม การปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจน การเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำต่างๆ (สามารถเลี้ยงปลา ปลูกพืช เช่น ผักบุ้ง ผักกะเฉดฯ ให้ด้วย) พื้นที่ส่วนที่สองประมาณ ๓๐% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือนให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สามประมาณ ๓๐% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่ายและพื้นที่ส่วนที่สี่ประมาณ ๑๐% ใช้เป็นที่อยู่อาศัยเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนอื่นๆ (ถนน คันดิน ลานตาก กองปุ๋ยหมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหลังบ้าน เป็นต้น)

ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการ และได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินของตน เป็นระยะเวลาพอสมควรจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะพัฒนาตนเอง จากขั้น “พออยู่พอกิน” ไปสู่ขั้น “พอมีอันจะกิน” เพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะต้องดำเนินการตามขั้นที่สองและขั้นที่สามต่อไปตามลำดับ

ขั้นที่ ๒ ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรง ร่วมใจกันดำเนินการในด้าน

๑. การผลิต เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่มตั้งแต่ ขึ้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การหาน้ำและอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูก

๒. การตลาด เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหาผู้รวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจน การรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดีและลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

๓. ความเป็นอยู่ ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่างๆ ภาษี น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

๔. สวัสดิการ แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิการและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานื่อนามัย เมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้ให้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ

๕. การศึกษา มีโรงเรียนและชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุน เพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

๖. สังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสำคัญ

ขั้นที่ ๓ ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อดำเนินการผ่านขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรจะมีรายได้ดีขึ้นฐานะมั่นคงขึ้น เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงานเพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัทห้างร้านเอกชน มาช่วยในการทำธุรกิจ การลงทุน และพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคารกับบริษัท จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของ ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปร ของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ ๒ แบบ คือแบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้

ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัวโดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่ามีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว จากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภค ยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือ เพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

ความพอเพียง ในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๒ เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกร รวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ

กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่างๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้ว ก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวม บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้นๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๓ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศเช่นบริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในลักษณะเช่นนี้จะ เป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่ อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ในที่ที่สุด

“...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งอธิฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ไม่มีความพอยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพอยู่พอกินนี้ได้เราก็จะยอดเยี่ยมยวดได้ ฉะนั้น ถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิดและมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขออย่าพอยู่พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกศสุตา สิทธิสันติกุล (๒๕๔๙) เขียนในหนังสือ อบต.แนวใหม่ใช้วิจัยนำพัฒนา กล่าวว่า เมื่อพิจารณาเหตุที่ต้องมีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ การให้คนในท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนเอง ได้ตรงตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง การให้เป็นเสมือนโรงเรียนฝึกสอนประชาธิปไตยแก่คนในท้องถิ่น การเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง และการบริหารของประเทศไทยในอนาคต รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ อบต. ที่มีหลากหลาย คือ การจัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย อบต. จึงเป็นความหวังใหม่ของคนท้องถิ่นในการที่จะอยู่ดีกินดี และได้เดินตามครรลองระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง และเริ่มมีการหนุนเสริมงานวิจัยและพัฒนา จุดอ่อนของการวิจัย คือ ไม่ได้หนุนให้มีการนำเอาคำตอบหรือแนวความคิดไปสู่การปฏิบัติได้จริง กระทั่ง สกว. ได้นำเครื่องมือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเสริมสร้างพลังของชุมชน เกิดโครงการวิจัยที่เน้นการหนุนเสริมความเข้มแข็งของ อบต. จำนวน ๖ โครงการ พบว่า จากการดำเนินโครงการ เป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้ชุมชนและอบต. ปรับเปลี่ยนทัศนคติแบบเดิม ที่ว่า “รัฐ” หรือ “คนนอกชุมชน” เป็นผู้มีบทบาทและกำหนดทิศทางในการพัฒนา สุ่มมองใหม่ว่า “การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ต้องเริ่มจากชาวบ้านที่เป็นเจ้าของปัญหา” ได้พยายามผลักดันให้เกิดวิธีคิดใหม่ สู่การทำใหม่ สู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

รศ.ดร.อานัฐ ตันโช (๒๕๔๙) กล่าวว่า การเกษตรกรรมเป็นรากฐานของมนุษยชาติ เป็นรากฐานของการกินดีอยู่ดีของมนุษย์มาตั้งแต่ในอดีต เนื่องจาก ปัจจัยสี่ของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากการเกษตรทั้งสิ้น ในโลกยุคปัจจุบันความมั่นคงของแต่ละประเทศ ก็ล้วนมาจากการที่ประชาชนได้อยู่ดีกินดี มีความสุขใน

การดำรงชีวิต มีความมั่นคงทางด้านอาหาร โดยไม่ต้องห่วงว่าจะขาดแคลนอาหาร ในระยะยาว ประเทศที่ไม่มีปัญหาเรื่องข้าวยากมากแพงแล้วเท่านั้น จึงจะสามารถสร้างความมั่นคง เป็นปึกแผ่นได้อย่างยั่งยืน และสามารถมุ่งพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ได้อย่างไม่รู้จักจบ ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องถึงระบบเศรษฐกิจโดยรวม

นายชูชัย ศรีท้าวธรรม (๒๕๕๐) ระบบการเกษตรกรรมยั่งยืนจะเป็นระบบที่เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน แต่การที่เกษตรกรจะปรับเปลี่ยนจากระบบการผลิตแบบเดิม มาสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเหมาะสม ร่วมกับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความจำเป็น ในระยะเริ่มต้น ต้องสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมและต่อเนื่อง จำเป็นต้องให้โอกาสและสร้างแรงจูงใจ โดยการสนับสนุนงบประมาณในลักษณะของเงินกองทุนหมุนเวียนแก่สมาชิก เพื่อเป็นทุนในการจัดหาปัจจัยการผลิตที่จำเป็น

นายพันศักดิ์ จิตสว่าง (๒๕๕๓) กล่าวว่า ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาที่อาจทำให้เกิดการล่มสลายของเกษตรกรและครอบครัวชนบท มีคนบางกลุ่มที่วิเคราะห์ปัญหา และเริ่มต้นปฏิบัติการเพื่อให้หลุดออกจากวงจรดังกล่าว โดยมีแนวคิดในการทำเกษตรทางเลือก ไม่ปฏิเสธระบบใหม่และไม่ละทิ้งรากเหง้าของเกษตรกรรมแต่อดีต ผลิตภัณฑ์ไม่พึ่งพาสารเคมี เน้นความมั่นคงของอาหารและสุขภาพ กินก่อนเหลือจึงขาย แนวคิดนี้เริ่มแพร่หลาย เริ่มมีเกษตรกรสนใจหันมาผลิต แต่อย่างไรก็ตาม การผลิตแบบเกษตรทางเลือกเป็นแนวคิดที่ทวนกระแสอย่างมาก ทำให้คนที่มิใช่ในการปรับเปลี่ยนจริงๆ อยู่ไม่มาก พอที่จะมีพลังในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย คนที่ทำและเข้มแข็งก็ทรงตัวอยู่ได้ ท่ามกลางสายตาของสังคมทั่วไปว่าคือ คนบ้าที่ไม่เข้าพวก

อรุณี เวียงแสง (๒๕๕๐) การการดำเนินโครงการ “จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อลดการใช้สารเคมีสู่เกษตรกรรมยั่งยืน” กรณีศึกษากองแม่สุริน ตำบลขุนยวม อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า จากการเรียนรู้ของชุมชนได้พัฒนาฐานการเรียนรู้ขึ้นมา ๔ ด้าน คือ

- ๑) ด้านระบบการทำเกษตรอินทรีย์
- ๒) ด้านการปรับปรุงดิน ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และสารไล่แมลง
- ๓) ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรของชุมชน

๔) ด้านการพัฒนาเครื่องมือกลการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เครื่องอัดอ้อย เครื่องอัดงา ครกตำข้าว เครื่องเป่าฝุ่นข้าวและข้าวสับ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานทั้งหมด สามารถลดการใช้สารเคมีสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน แต่ไม่เต็มรูปแบบ คือ ยังไม่มีเกษตรกรและพื้นที่ที่สามารถเลิกใช้สารเคมีทั้งระบบได้

รศ.ดร.นันทิยา หุตานุวัตร (๒๕๕๑) จากคณะเกษตร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการผลิตข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ในระบบเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากผลวิจัยพบว่า การผลิตในรูปแบบอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้ ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง การปลูกข้าวหอมมะลิในระบบอินทรีย์ให้ผลผลิตคุณภาพและปริมาณสูง เป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อม และมีความเป็นไปได้พอสมควร ในแง่การตลาด นอกจากนี้ ระบบอินทรีย์มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ในภาคอีสานเป็นอย่างดี แม้ว่าระยะแรกของการผลิตจะใช้ต้นทุนสูงก็ตาม สำหรับผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัยนี้ นอกจากทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะการผลิตข้าว ซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรไทย โดยพิจารณาจากองค์ประกอบและปัจจัยที่หลากหลายแล้ว เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนี้ ยังได้รับความรู้ด้านเทคนิคและวิธีการผลิตในระบบอินทรีย์ ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้และกำไรมากขึ้น นอกจากนี้ระบบเกษตรอินทรีย์ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และนิเวศวิทยาภายในชุมชน โดยเฉพาะดินเพาะปลูกซึ่งได้รับการ

ปรับปรุงจนมีสภาพอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ในขณะที่ความเสี่ยงจากอันตรายในการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในกระบวนการผลิตของเกษตรกรลดลง

นายวิรัช บุญเรืองยา และนางบาลเย็น สุนันตา (๒๕๕๓) ทีมวิจัยเกษตรอินทรีย์ บอกว่า ตำบลหลวงเหนือ เกษตรอินทรีย์ ก็เป็นทางเลือกหนึ่ง ที่แก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ทั้งการลดปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิต ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ อันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีในการเกษตร และสามารถลดปัญหาเรื่องขยะในชุมชนได้ เนื่องจาก ตำบลหลวงเหนือมีพื้นที่เกษตรเป็นจำนวนมาก การรณรงค์ไม่เผาตอซังข้าว โดยการ ไถกลบ การนำเศษวัชพืช กิ่งไม้ ใบไม้ มาทำเป็นปุ๋ยหมัก เป็นส่วนหนึ่งที่ลดการเผา และผลที่ได้คือมีปุ๋ยใช้ทดแทนสารเคมีจากการดำเนินโครงการวิจัย “การหารูปแบบการขยายผลเกษตรอินทรีย์ในตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเป็นการขยายผลเกษตรอินทรีย์ ในกลุ่มของขุนบาลเย็น ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ จวบจนปัจจุบันสามารถขยายผลไปถึง ๗ หมู่บ้านในตำบลหลวงเหนือ ตลอดจนมีฟาร์มตัวอย่างในทุกๆ หมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติอย่างแท้จริงในแต่ละหมู่บ้าน จากการขยายผลเกษตรอินทรีย์ใน ๘ หมู่บ้านในตำบลหลวงเหนือ ทำให้เทศบาลตำบลหลวงเหนือได้นำเรื่องเกษตรอินทรีย์ เป็นวาระสำคัญ และเป็นเทศบาลผู้นำของตำบลให้สนับสนุนงานด้านเกษตรอินทรีย์ในทุกตำบล

กล่าวโดยสรุปแล้ว การทำเกษตรอินทรีย์มีการทดลองทำในพื้นที่ต่างๆ มีบทเรียนจากหลากหลายพื้นที่ที่สามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ ดังนั้นทางทีมวิจัยตำบลอุโมงค์ จึงเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษา “แนวทางการพัฒนาเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน” อันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(ประเทศไทย) บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทากับการจัดการสารเคมีการเกษตรและการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของชุมชน อดต.กับแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนระบบเกษตรกรรมยั่งยืน สำหรับทิศทางข้างหน้าองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทาได้ร่วมวางแผนในการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและการจัดการสารเคมีกับเกษตรกรกลุ่มต่างๆ ในตำบลแม่ทามากขึ้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ปลูกผักอินทรีย์ เครือข่ายผู้ผลิตเกษตรกรรมยั่งยืน สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

- การพัฒนาตลาดทางเลือกเพื่อรองรับผลผลิตปลอดสารเคมีการหนุนเสริมปัจจัยการผลิต การเยี่ยมเยียนแปลงเกษตรของเพื่อนสมาชิกเพื่อให้กำลังใจ และสร้างความรู้สึกร่วมกัน ไม่โดดเดี่ยว
- ขยายกลุ่มและเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรกรรมยั่งยืนในแม่ทาให้กว้างขวางและเข้มแข็งมากขึ้น โดยมีการวางแผนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนแบบครบวงจร ครอบคลุมการผลิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กองทุนชุมชน สุขภาพชุมชน การคุ้มครองผู้บริโภค และที่สำคัญคือ เพื่อรองรับนโยบายจากภาครัฐ
- ประชาสัมพันธ์ให้คนในสังคมรับรู้และเห็นความสำคัญ ความจำเป็นของการพัฒนา และส่งเสริมการทำเกษตรกรรมยั่งยืน
- สร้างแหล่งเรียนรู้ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในชุมชนในรูปขององค์กรหรือสถาบันสร้างจิตสำนึกในกลุ่มเกษตรกรด้วยกันให้ตระหนักถึงการช่วยเหลือและเห็นความสำคัญของการพึ่งตนเอง
- สนับสนุนให้เกษตรกรรมยั่งยืนได้เข้าไปอยู่ในแผนแม่บทของชุมชน สหกรณ์ฯ องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
- หนุนเสริมและพัฒนาแกนนำเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนแม่ทา เพื่อสืบทอดเกษตรกรรมยั่งยืนให้อยู่คู่ชุมชนตลอดไป

- ร่วมมือกับกลุ่ม เครือข่าย และพันธมิตรนอกชุมชนในการกำหนดนโยบายการเกษตรที่เหมาะสม และเอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชนและสังคม

ทั้งนี้ โดยเชื่อว่า การพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนให้เกิดขึ้นในชุมชนเป็นบทบาทและภารกิจร่วมกันของทุกฝ่าย ส่วนบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลจะเป็นกลไกสนับสนุนทั้งงบประมาณ และการออกข้อบังคับ ข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ส่วนประเด็นการจัดการสารเคมี การเกษตรนั้นถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งภายใต้การวางแผนเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้ความสำคัญในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน มุ่งให้สมาชิกเครือข่าย มีบทบาทสำคัญในกระบวนการวิจัย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน สมาชิกที่ร่วมกันทำงานหรือเรียกว่า “ทีมวิจัย” มีทั้งสิ้น ๒๖ คน โดยทีมวิจัยของโครงการมาจากแกนนำครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลอุโมงค์ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน

๓.๑ ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลโครงการวิจัยครั้งนี้คือ แกนนำครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ (เน้นนักวิจัย ๒๖ คน เป็นหลัก) ข้อมูลภาพรวมของเกษตรกร ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ของแต่ละหมู่บ้านในตำบลอุโมงค์

พื้นที่ดำเนินงานวิจัย

ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ ๑๑ หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ ๑ บ้านอุโมงค์	หมู่ที่ ๒ บ้านกอม่วง
หมู่ที่ ๓ สันกับตอง	หมู่ที่ ๔ บ้านฮ่องกอก
หมู่ที่ ๕ บ้านป่าเหว	หมู่ที่ ๖ บ้านป่าลาน
หมู่ที่ ๗ บ้านเขตวันหนองหมู	หมู่ที่ ๘ บ้านไร่
หมู่ที่ ๙ บ้านป่าเส้า	หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน
หมู่ที่ ๑๑ บ้านแม่ร่องน้อย	

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

๑. การดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์

- การผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน
- ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม การจัดและเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ
- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ
- สุขภาพ การเจ็บป่วย และการรักษาโรค
- ภูมิปัญญา เทคโนโลยีพื้นบ้าน
- ความสุข ความทุกข์ที่มี และวิธีการแสวงหาความสุขและวิธีการจัดการความทุกข์
- เกษตรกรที่มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในด้านต่างๆ มีลักษณะอย่างไร เกษตรกรในตำบลอุโมงค์สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องใดบ้าง

๒. เงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร

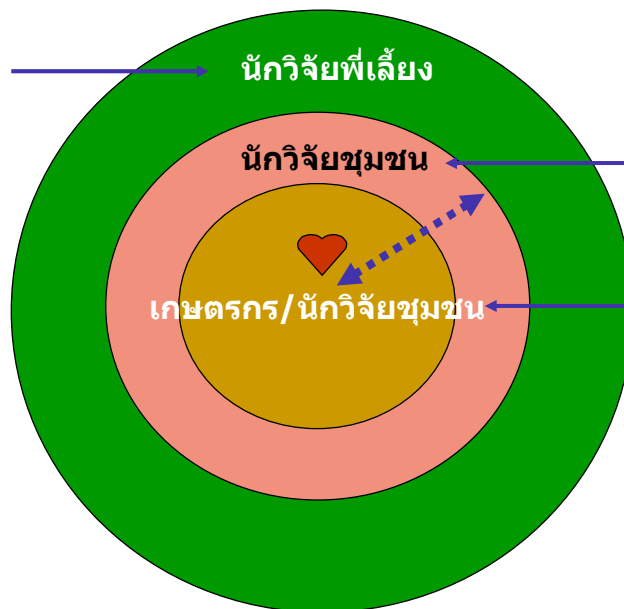
๓. เทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ
๔. แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วยตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน
๕. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบล อุโมงค์

กรอบแนวทางการดำเนินโครงการวิจัย

ที่ปรึกษานักวิจัย/โครงการ(เทศบาล)

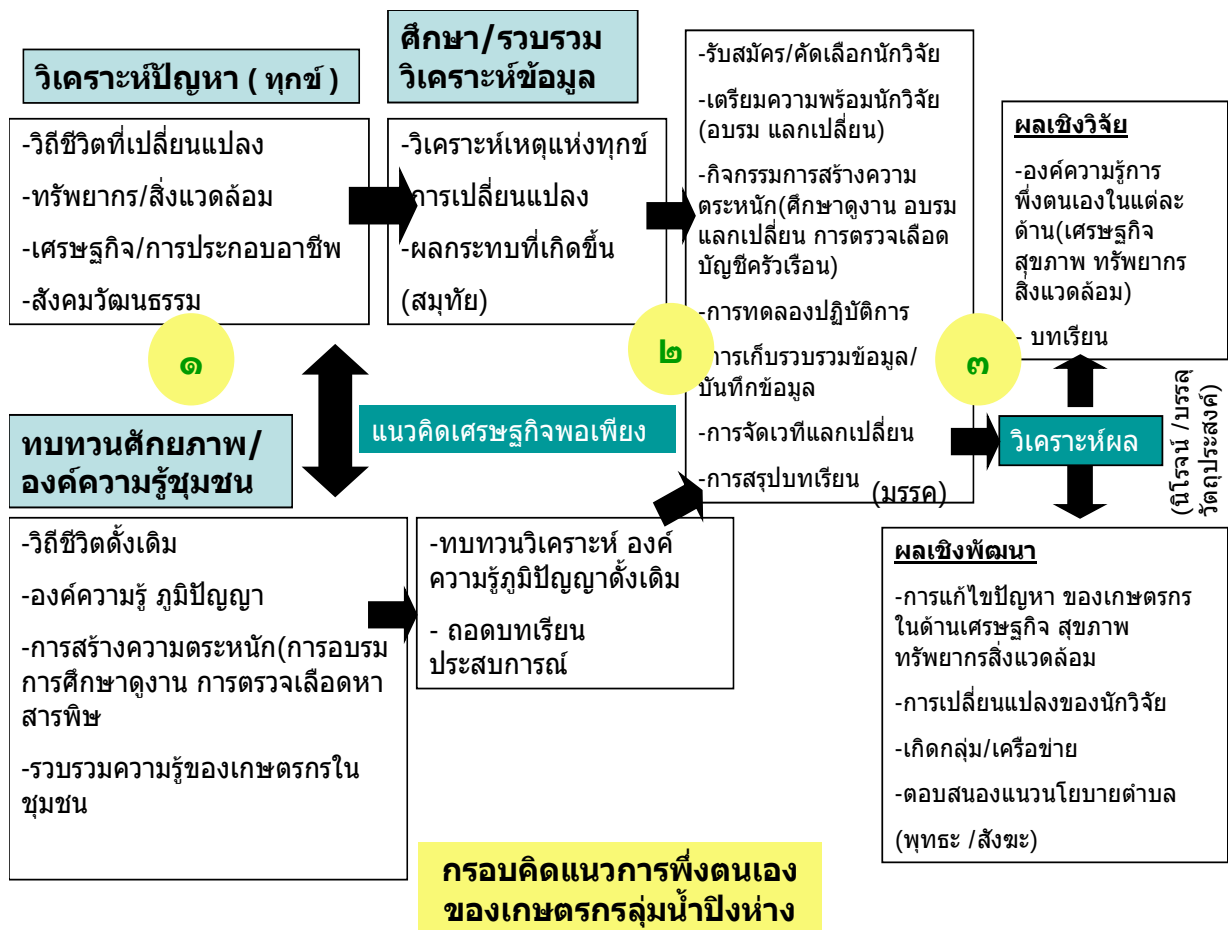
พี่เลี้ยงสนับสนุนโครงการ(สกว.)

เจ้าหน้าที่เทศบาล
+สถาบันฯ

20 คน(ใจ+ความรู้+
เพื่อน+พี่เลี้ยง)

เกษตรกรเป้าหมาย 84
คน/ครอบครัว

ระยะเวลาการดำเนินงาน

โครงการวิจัยระยะที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๓ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

โครงการวิจัยระยะที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

โครงการวิจัยระยะที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๕ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

๓.๒ กระบวนการวิจัย

ได้มีการกำหนดกิจกรรมการวิจัยเพื่อตอบคำถามหลักของโครงการวิจัยในแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชนควรเป็นอย่างไร โดยมีการศึกษาถึงการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ (การผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม การจัดและเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ สุขภาพ การเจ็บป่วย และการรักษาโรค ภูมิปัญญา เทคโนโลยี พื้นบ้าน ความสุข ความทุกข์ที่มี และวิธีการแสวงหาความสุขและวิธีการจัดการความทุกข์ เกษตรกรที่มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในด้านต่าง ๆ มีลักษณะอย่างไร เกษตรกรในตำบลอุโมงค์สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องใดบ้าง เงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรมีอะไรบ้าง และส่งผลอย่างไร และเทศบาลตำบลอุโมงค์ควรหนุนเสริมเกษตรกรเพื่อให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นได้อย่างไร) โดยได้มีกระบวนการ ดังนี้

กระบวนการแยกเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ๕ ข้อ คือ

๑. เพื่อศึกษาทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองด้านต่างๆ ที่ผ่านมาของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์
๒. เพื่อค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร
๓. เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ
๔. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน
๕. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบล อุโมงค์

วัตถุประสงค์	วิธีการ/กระบวนการ	กิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์
๑. เพื่อศึกษาทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองด้านต่างๆ ที่ผ่านมาของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์	ผู้ให้ข้อมูล - เกษตรกร และสมาชิกในแต่ละหมู่บ้าน วิธีการ - ประชุมวางแผนทีมวิจัย - การจัดเวทีสัญจรแต่ละหมู่บ้านในระยะที่ ๑ - การจัดเวทีสัญจรระดับโซนในระยะที่ ๓ - วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เวทีพูดคุย การให้ความหมายพึ่งตนเอง เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อกำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรด้านการพึ่งตนเอง โดยนำเอาข้อคิดเห็นมาวางเป็นประเด็นในการพิจารณา	ระยะที่ ๑ กิจกรรมที่ ๓ วางแผนการจัดเวทีสัญจรและพิจารณาจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ กิจกรรมที่ ๔ การจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๑ หมู่ที่ ๑ ,๒ ,๕ ,๖ กิจกรรมที่ ๕ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๒ หมู่ที่ ๓,๔,๑๑ กิจกรรมที่ ๖ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๓ หมู่ที่ ๗, ๘ กิจกรรมที่ ๗ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๔ หมู่ที่ ๙, ๑๐ กิจกรรมที่ ๘ เวทีวิเคราะห์ข้อมูลข้อค้นพบจากการจัดเวทีสัญจรแต่ละกลุ่ม ระยะที่ ๓

วัตถุประสงค์	วิธีการ/กระบวนการ	กิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์
		กิจกรรมที่ ๙ การประชุมเพื่อออกแบบสำรวจข้อมูล ปัญหาความต้องการของกลุ่มเกษตรกร (ครั้งที่ ๑) กิจกรรมที่ ๑๐ การประชุมเพื่อออกแบบสำรวจข้อมูล ปัญหาความต้องการของกลุ่มเกษตรกร (ครั้งที่ ๒) กิจกรรมที่ ๑๑ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร (ครั้งที่ ๑) บ้านอุโมงค์ กิจกรรมที่ ๑๒ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร(ครั้งที่ ๒) บ้านสันกบตอง กิจกรรมที่ ๑๓ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร(ครั้งที่ ๓) บ้านเซตะวัน กิจกรรมที่ ๑๔ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร(ครั้งที่ ๔) บ้านชัยสถาน
๒. เพื่อค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร	ผู้ให้ข้อมูล - เกษตรกรตัวอย่าง - เกษตรกรในพื้นที่ วิธีการ - การจัดเวทีแลกเปลี่ยน - การสังเกต สัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยนักวิจัย - การฝึกอบรมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเกษตรกร ในการฝึกวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง	ระยะที่ ๑ กิจกรรมที่ ๖ การค้นหาเอกลักษณ์ (คุณสมบัติ) การพึ่งตนเองของเกษตรกร ผ่านกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรางวัลการประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ ๗ การค้นหาข้อดี – ข้อเสีย ของการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเกษตรกร กิจกรรมที่ ๘ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเกษตรกร

วัตถุประสงค์	วิธีการ/กระบวนการ	กิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์
๓. เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ	ผู้ให้ข้อมูล - เกษตรกรเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง - เจ้าหน้าที่เทศบาล วิธีการ - การทบทวนการหนุนเสริมของเทศบาลจากแผนงานที่มีอยู่ - การถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง - การถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรกรรมยั่งยืนตามที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน กิจกรรมหนุนเสริม - ทบทวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม - การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ตำบลต้นธง	ระยะที่ ๑ กิจกรรมที่ ๑๗ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินงานวิจัย กิจกรรมที่ ๑๘ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำแปลงทดลองของกลุ่มเกษตรกร กิจกรรมที่ ๑๙ การฝึกอบรมพัฒนาเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ กิจกรรมที่ ๒๐ การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม ระยะที่ ๓ กิจกรรมที่ ๒ ประชุมสรุปบทเรียนและทบทวนโจทย์และคำถาม การวิจัย กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ กิจกรรมที่ ๔ การดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรยั่งยืน ตามงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
๔. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการ	ผู้ให้ข้อมูล - ผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง - นักวิจัย - เกษตรกร วิธีการ	ระยะที่ ๑ กิจกรรมที่ ๑๓ เวทีแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด

วัตถุประสงค์	วิธีการ/กระบวนการ	กิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์
พึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วม ของเทศบาลตำบลอุโมงค์และ ชุมชน	- เวทีแลกเปลี่ยน - ทบทวนข้อมูล/ถอดบทเรียน - สรุปรูปเพื่อหาแนวทางขับเคลื่อนกลุ่ม กิจกรรมหนุนเสริม - การพัฒนาศักยภาพ การศึกษาดูงาน - การอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - การฝึกอบรมพัฒนาเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง	กิจกรรมที่ ๑๕ ถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการศึกษาดูงานจากสหกรณ์ การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด กิจกรรมที่ ๑๖ ฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กิจกรรมที่ ๑๗ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ใน การดำเนินงานวิจัย กิจกรรมที่ ๑๘ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำแปลงทดลองของกลุ่มเกษตรกร กิจกรรมที่ ๑๙ การฝึกอบรมพัฒนาเครือข่ายครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ กิจกรรมที่ ๒๐ การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม กิจกรรมที่ ๒๑ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ระยะที่ ๒ กิจกรรมที่ ๑๒ การประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม กิจกรรมที่ ๑๓ สรุปรูปการผลดำเนินงานของกลุ่ม กิจกรรมที่ ๑๔ ถอดบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปบทเรียนการดำเนินงานของแต่ละ กลุ่ม กิจกรรมที่ ๑๖ การประชุมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาของ แต่ละกลุ่ม

วัตถุประสงค์	วิธีการ/กระบวนการ	กิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์
		กิจกรรมที่ ๑๘ สรุปผลการดำเนินงานวิจัยและวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๓ ระยะที่ ๓ กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปทางเลือกแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อจัดทำร่างแผนงานโครงการ กิจกรรมที่ ๑๖ การจัดเวทีประชาคมเกษตรกรเครือข่าย เพื่อเสนอร่างแผนแม่บทชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน
๕. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าง ตำบลอุโมงค์	ผู้ให้ข้อมูล - ผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง - เกษตรกร - นักวิจัย - เทศบาลอุโมงค์ วิธีการ - เวทีแลกเปลี่ยนหารือ - การสร้างเครือข่ายสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง - การแลกเปลี่ยนกับผู้รู้ - สรุปบทเรียน กิจกรรมหนุนเสริม - การลงทำทำในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ - กิจกรรมงานวันเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียงตำบลอุโมงค์ - การจัดเวทีประชาคมเกษตรกรเครือข่าย	ระยะที่ ๑ กิจกรรมที่ ๙ สร้างเครือข่ายสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ ๑๐ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ กิจกรรมที่ ๑๑ เตรียมจัดกิจกรรมงานวันเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ กิจกรรมที่ ๑๒ การเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่มในงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ กิจกรรมที่ ๑๓ เวทีแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด กิจกรรมที่ ๑๖ การจัดเวทีประชาคมเกษตรกรเครือข่าย เพื่อเสนอร่างแผนแม่บทชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์	วิธีการ/กระบวนการ	กิจกรรมที่ตอบวัตถุประสงค์
		กิจกรรมที่ ๑๗ การจัดเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงาน และ ขยายผลสู่บุคคลและพื้นที่ใกล้เคียง ระยะที่ ๒ กิจกรรมที่ ๓ การเข้าร่วมมหกรรมเกษตรอินทรีย์กลุ่มจังหวัด ภาคเหนือตอนบน ๑ กิจกรรมที่ ๘ การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จใน การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมที่ ๙ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจัดงาน“ช่วงเครือข่าย เกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ครั้งที่ ๑” กิจกรรมที่ ๑๔ ถอดบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็น เกษตรกรรมยั่งยืน กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปบทเรียนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม กิจกรรมที่ ๑๖ การประชุมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาของแต่ละ กลุ่ม กิจกรรมที่ ๑๗ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายภาคีในจังหวัด และต่างจังหวัด ระยะที่ ๓ กิจกรรมที่ ๑๖ การจัดเวทีประชาคมเกษตรกรเครือข่าย เพื่อ เสนอร่างแผนแม่บทชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน กิจกรรมที่ ๑๗ การจัดเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงาน และ ขยายผลสู่บุคคลและพื้นที่ใกล้เคียง

* หมายเหตุ รายละเอียดกิจกรรม วิธีการ อยู่ในหัวข้อการสรุปผลการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมบางกิจกรรมสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้หลายข้อ จึงขอแนะนำเสนอเชิง
หัวข้อ รายละเอียดกิจกรรมเรียงตามระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรมด้านล่าง

ในระยะที่ ๑ มีการวางแผนทางกระบวนการวิจัย ซึ่งโครงการวิจัยได้ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัยวางแผนดำเนินงาน
- กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมที่ ๓ วางแผนการจัดเวทีสัญจรและพิจารณาจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์
- กิจกรรมที่ ๔ การจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๑ หมู่ที่ ๑, ๒, ๕, ๖
- กิจกรรมที่ ๕ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๒ หมู่ที่ ๓, ๔, ๑๑
- กิจกรรมที่ ๖ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๓ หมู่ที่ ๗, ๘
- กิจกรรมที่ ๗ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๔ หมู่ที่ ๙, ๑๐
- กิจกรรมที่ ๘ เวทีวิเคราะห์ข้อมูลข้อค้นพบจากการจัดเวทีสัญจรแต่ละกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๙ สร้างเครือข่ายสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมที่ ๑๐ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์
- กิจกรรมที่ ๑๑ เตรียมจัดกิจกรรมงานวันเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์
- กิจกรรมที่ ๑๒ การเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่มในงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์
- กิจกรรมที่ ๑๓ เวทีแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตร ยั่งยืนแม่ทา จำกัด
- กิจกรรมที่ ๑๕ ถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการศึกษาดูงานจากสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด
- กิจกรรมที่ ๑๖ ฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- กิจกรรมที่ ๑๗ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินงานวิจัย
- กิจกรรมที่ ๑๘ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำแปลงทดลองของกลุ่มเกษตรกร
- กิจกรรมที่ ๑๙ การฝึกอบรมพัฒนาเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔
- กิจกรรมที่ ๒๐ การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๒๑ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตร ยั่งยืนแม่ทา จำกัด
- กิจกรรมที่ ๒๒ การวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๒
- กิจกรรมที่ ๒๓ การแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่น ๆ

ในระยะที่ ๒ มีการวางแผนทางกระบวนการวิจัย ซึ่งโครงการวิจัยได้ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัยวางแผนดำเนินงาน
- กิจกรรมที่ ๒ การประชุมคณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับเรื่องประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมที่ ๓ การเข้าร่วมมหกรรมเกษตรอินทรีย์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑
- กิจกรรมที่ ๔ การประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงรอบที่ ๒ และรอบที่ ๓
- กิจกรรมที่ ๕ ประชุมใหญ่ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- กิจกรรมที่ ๖ การวางแผนส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๗ การส่งเสริมการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม

- กิจกรรมที่ ๘ การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมที่ ๙ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจัดงาน“ช่วงเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ครั้งที่ ๑”
- กิจกรรมที่ ๑๐ การทดลองปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน การรวมกลุ่ม ทำกิจกรรมบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำนา ๑ ไร่ได้เงิน ๑ แสน
- กิจกรรมที่ ๑๑ ฝึกอบรมพัฒนาทักษะการทำไข่เค็มสมุนไพรและไข่เยี่ยวม้า
- กิจกรรมที่ ๑๒ การประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๑๓ สรุปการผลดำเนินงานของกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๑๔ ถอดบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน
- กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปบทเรียนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๑๖ การประชุมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาของแต่ละกลุ่ม
- กิจกรรมที่ ๑๗ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายภาคีในจังหวัดและต่างจังหวัด
- กิจกรรมที่ ๑๘ สรุปผลการดำเนินงานวิจัยและวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๓

ในระยะที่ ๓ มีการวางแผนทางกระบวนการวิจัย ซึ่งโครงการวิจัยได้ดำเนินกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัย วางแผนดำเนินงาน
- กิจกรรมที่ ๒ ประชุมสรุปบทเรียนและทบทวนโจทย์และคำถามการวิจัย
- กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลอุโมงค์
- กิจกรรมที่ ๔ การดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรยั่งยืน ตามงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน
- กิจกรรมที่ ๕ การทดลองการนำเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกรรม
- กิจกรรมที่ ๖ การค้นหาเอกลักษณ์ (คุณสมบัติ) การพึ่งตนเองของเกษตรกรรม ผ่านกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรางวัลการประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมที่ ๗ การค้นหาข้อดี – ข้อเสีย ของการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเกษตรกรรม
- กิจกรรมที่ ๘ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดแผนแม่บทชุมชนของเกษตรกรรม
- กิจกรรมที่ ๙ การประชุมเพื่อออกแบบสำรวจข้อมูล ปัญหาความต้องการของกลุ่มเกษตรกรรม (ครั้งที่ ๑)
- กิจกรรมที่ ๑๐ การประชุมเพื่อออกแบบสำรวจข้อมูล ปัญหาความต้องการของกลุ่มเกษตรกรรม (ครั้งที่ ๒)
- กิจกรรมที่ ๑๑ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกรรม (ครั้งที่ ๑) บ้านอุโมงค์
- กิจกรรมที่ ๑๒ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกรรม(ครั้งที่ ๒) บ้านสันกับตอง
- กิจกรรมที่ ๑๓ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกรรม(ครั้งที่ ๓) บ้านเขตะวัน
- กิจกรรมที่ ๑๔ การจัดเวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกรรม(ครั้งที่ ๔) บ้านชัยสถาน
- กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปทางเลือกแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อจัดทำร่างแผนงานโครงการ
- กิจกรรมที่ ๑๖ การจัดเวทีประชาคมเกษตรกรรมเครือข่าย เพื่อเสนอร่างแผนแม่บทชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน
- กิจกรรมที่ ๑๗ การจัดเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงาน และขยายผลสู่บุคคลและพื้นที่ใกล้เคียง

๓.๓ การสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรม

๓.๓.๑ การสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมในระยะที่ ๑

กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัยวางแผนดำเนินงาน

วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๙ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อชี้แจงรายละเอียดการเข้าร่วมโครงการวิจัย
๒. เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายแนวคิดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือน ทำความดีถวายในหลวง ในตำบลอุโมงค์ ให้ขยายจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น
๓. เพื่อกำหนดวางแผนการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

การประชุมครั้งนี้ เป็นการประชุมเพื่อซักซ้อมความเข้าใจในการดำเนินงานวิจัยชุมชน ตามโครงการ รวมทั้งสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของนักวิจัย โดยมีนายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ หัวหน้าโครงการ ได้ดำเนินการประชุม และมีเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยหรือศูนย์เข้าร่วมประชุมเป็นพี่เลี้ยง

หัวหน้าโครงการได้แจ้งให้ทีมงานวิจัยได้รับทราบถึงผลการได้รับอนุมัติโครงการวิจัยในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน” และใช้กระบวนการวิจัย โดยมีทีมวิจัยที่มาจากภาคประชาชนเป็นนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งถือเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของทีม นักวิจัยและประชาชนในตัวเอง การวิจัยชุมชนจะมีการตั้งโจทย์หรือคำถามขึ้นมาแล้วให้นักวิจัย ลงไปเก็บข้อมูล ค้นหาข้อมูล นำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุม เวทีพูดคุย เวทีสัญจร การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เราตั้งขึ้น และตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

นักวิจัยตามโครงการ มาจากเกษตรกรที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หรือกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีการดำเนินกิจกรรมมาแล้วอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีเป้าหมายการจัดตั้งกลุ่มที่ชัดเจนนำมาเป็นทีมวิจัย เพื่อศึกษาข้อมูล ถอดบทเรียนในการดำเนินชีวิตของตนเอง และสอบถามข้อมูลจากสมาชิกเกษตรกรของกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน/ชุมชน ดังนั้น

ทีมวิจัยของโครงการจึงต้องค้นหาคำตอบ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาตามหัวข้อการวิจัย ว่ามีการพึ่งตนเองอย่างไรบ้าง เทศบาลและชุมชนมีส่วนในการสนับสนุนให้เกษตรกรพึ่งตนเองอย่างไรบ้าง

ในส่วนของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ขณะนี้ได้พัฒนาตนเองโดยเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการพัฒนาเพื่อเป็นชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองด้านสุขภาวะ ร่วมกับสำนักงานสสส. ซึ่งก็จะมีการค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งเข้าร่วมกระบวนการ ถ้ากลุ่มของทีมงานวิจัยมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความเข้มแข็ง ก็อาจได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่มีทักษะ เช่น การเลี้ยงหมูหลุม การทำน้ำหมักชีวภาพ การปลูกพืชผสมผสาน โดยนักวิจัยจะได้รับการพัฒนาทักษะในการเป็นวิทยากรบรรยาย นำเสนอ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามโครงการต่อไป ซึ่งก็จะสอดคล้องกับงานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่นี้ เพราะนักวิจัยจะต้องเป็นนักจัดการข้อมูลจัดการความรู้ และเป็นแกนนำในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเพื่อนเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองได้

นอกจากนั้น ในส่วนของกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มเกษตรกร ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความถวายเป็นหลวง ที่ได้ดำเนินมา มีการฝึกอบรมความรู้และทักษะเกี่ยวกับการทำเกษตรธรรมชาติ ก็ถือเป็นการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรที่จะต้องมีการศึกษาข้อมูลการพัฒนาตามแนวทางหรือกระบวนการของงานวิจัยด้วย

นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานคณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาเกษตรกรที่ผ่านมา เน้นในเรื่องของวัตถุ การที่เทศบาลตำบลอุโมงค์พยายามสร้างเครือข่ายเกษตรกรขึ้นในพื้นที่ เน้นที่การพัฒนาคนให้มีการเรียนรู้ มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยเหลือแบ่งปันกันถือเป็นเรื่องที่ดี เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ผลที่เกิดขึ้นทั้งที่สำเร็จและที่ล้มเหลว เพื่อเป็นบทเรียนในการพัฒนาตนเอง มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกองทุนเป็นครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในด้านต่าง ๆ ซึ่งถ้าสมาชิกแกนนำกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือนของเราได้เข้าร่วมเป็นนักวิจัยด้วยแล้ว ก็จะทำให้มีการพัฒนาตนเอง ทำงานอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

เจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ได้ให้ความหมายของการวิจัยว่า เป็นการเรียนรู้ร่วมกันในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัย เป้าหมายของงานวิจัยคือการพัฒนาตนเอง โดยเริ่มจากแกนนำเกษตรกร ๒๖ คนก่อน ในการทบทวนตนเองโครงการเน้นเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเอง จึงต้องมีการทบทวนข้อมูลระดับการพึ่งตนเองของกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน ต้องสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจากแผนกิจกรรมที่วางไว้ คือการประชุมทีมงานวิจัย การถอดบทเรียนที่ผ่านมา การพัฒนาทักษะแกนนำเกษตรกร การจัดเวทีสังเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างความตระหนักให้กับสมาชิก การสรุปบทเรียนและการวางแผนในระยะต่อไป เน้นการพึ่งตนเองใน ๕ ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ ภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ซึ่งทีมงานวิจัยแต่ละคนก็เป็นผู้ทำงานทางด้านนี้มาอยู่แล้ว เพียงแต่อาจจะยังไม่ทราบว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนี้เราทำก็เป็นกระบวนการของงานวิจัยทั้งสิ้น ซึ่งต่อไป ต้องร่วมกันเก็บข้อมูล ทำข้อมูลที่ได้มาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และเกิดการพัฒนาตนเอง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม จากการประชุมทำความเข้าใจ ทีมงานวิจัยได้รับทราบบทบาทของตนเอง ว่าการเป็นนักวิจัยจะต้องมีคุณสมบัติ ๓ ประการคือ

- ๑) ต้องเป็นนักสังเกต
- ๒) ต้องมีการจดบันทึก
- ๓) ต้องวิเคราะห์ข้อมูลเป็น และให้สมาชิกแต่ละคนรวบรวมข้อมูล

การทำการเกษตรที่ผ่านมาของตนเอง เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูล ในการนำเสนอเป็นประเด็น ในการพูดคุยกันในเวทีสังเคราะห์ต่อไป ดังนั้น นักวิจัยตามโครงการจะมีบทบาทหน้าที่ รวม ๒ ประการ คือ เป็น

นักวิจัยที่ต้องเก็บข้อมูลเชิงลึกในแต่ละหมู่บ้าน ผ่านเวทีการพูดคุยหรือตอบแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ เพื่อวางแผนในการพัฒนาเกษตรกร รวมทั้ง ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตร บนฐานปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นต้นแบบเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ใช้อย่างผล และสร้างเครือข่ายในอนาคตต่อไป

กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๖.๓๐ – ๑๗.๐๐ น. ณ เครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ (อำเภอ ห้วยซ่าง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน) ผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๗ คน ประกอบด้วย

๑. คณะผู้บริหาร พนักงานเจ้าหน้าที่ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์	จำนวน	๑๗	คน
๒. แกนนำครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์	จำนวน	๒๓	คน
๓. เกษตรตำบลอุโมงค์	จำนวน	๑	คน
๔. ตัวแทนสถานีอนามัยตำบลอุโมงค์	จำนวน	๑	คน
๕. สถาบันวิจัยหรือศูนย์	จำนวน	๕	คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อพัฒนาทักษะนักวิจัย

๒. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด หลักการ และการบริหารจัดการ รูปแบบ เทคนิค การพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืน

๓. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

ทีมงานวิจัยและคณะ ได้เดินทางออกจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ เวลา ๐๖.๓๐ น. และเวลา ๐๘.๐๐ น. ถึงศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ บ้านอุดมพัฒนา หมู่ ๑๒ ตำบลศรีวิชัย อำเภอลี้ จังหวัด ลำพูน คุณสมชัย แก้วภูศรี และเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้คอยต้อนรับ และได้แลกเปลี่ยนแนวทาง พัฒนาการศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ เริ่มตั้งแต่ การทำโครงการวิจัยเครือข่าย เกษตรกรปี ๒๕๔๗ มีการศึกษารวบรวมข้อมูล รวมกลุ่มกันพัฒนาเป็นโครงการวิจัย เรื่องเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ มีการทบทวนข้อมูล การตรวจเลือดหาสารพิษตกค้าง การทำบัญชีครัวเรือน การสร้างความตระหนัก การ พัฒนาระบบการผลิต ระบบตลาด ซึ่งที่ผ่านมา เกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้มีการเรียนรู้ศึกษาดูงานหลากหลายมาก ไม่ต่ำกว่า ๕๐ พื้นที่ และจากการศึกษาดูงาน ทำให้ได้เพื่อน ได้เห็นช่องทางการตลาดมากขึ้น และได้เปิดเป็น ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านเมื่อปี ๒๕๕๑ ในปีแรก เน้นการอบรมให้กับสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้เครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น ได้เพื่อนที่มีแนวคิดคล้ายกันมาช่วยกันทำงานมากขึ้น รวมทั้งได้ตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตไม้ผล เปิดเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งการทำเกษตรอินทรีย์นั้น เริ่มที่ใจ ต้องมีความขยัน อดทน ใฝ่รู้ เพราะว่าเกษตรอินทรีย์ต้องใช้เวลา แต่สิ่งที่ตามมา นอกจากอาหารปลอดภัยแล้ว สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดีขึ้น คณะผู้ดำเนินงานได้ศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีทั้ง ๑๑ ฐานการเรียนรู้ สมาชิกได้แนวคิด ความรู้ในเรื่องที่สนใจในการกลับมาปรับใช้ในพื้นที่ต่อไป

จากนั้นเยี่ยมชมสวนคุณวรรณทิภา ปัญญากรณ์ เป็นสวนผสมผสาน มีพืชหลัก คือ ลำไยอินทรีย์ นอกจากนั้นปลูกไม้ผลต่างๆ ไม้ไผ่ กล้วย ผักต่างๆ ผสมผสานกันไป ซึ่งมีประมาณ ๕๐ ไร่ ลักษณะพื้นที่อยู่ใกล้เชิงเขา การดูแลรักษา ใช้ระบบอินทรีย์ทั้งหมด และผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานต่างๆ สามารถจำหน่ายเป็นลำไยอินทรีย์ทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งราคาสูงกว่าท้องตลาดประมาณ ๑ เท่า การดูแลรักษานั้นไม่ยาก เพราะไม่ได้ใช้สารเคมี เพียงแต่ต้องเป็นคนขยัน และรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ทำปุ๋ยทำน้ำหมักชีวภาพ และใช้ระบบการสมดุลของระบบนิเวศน์คอยจัดการเรื่องโรคและแมลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทุกคนสามารถทำได้หากมีใจรัก และมีความตั้งใจที่แน่วแน่

พื้นที่สุดท้ายของวันนี้ คือ สวนคุณสมควร มาจันทร์ เรียนรู้การทำเกษตรผสมผสาน แลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานที่ผ่านมา การเข้าเรียนรู้กระบวนการวิจัย ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น มีระบบคิด ระบบการบันทึกที่ดีขึ้น สามารถใช้ข้อมูลที่มีในการตัดสินใจ มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่าง ๆ พัฒนาสู่เกษตรอินทรีย์ การได้รับใบรับรองมาตรฐาน ซึ่งทำให้ผลผลิตของเรา สามารถส่งไปยังตลาดต่างๆ ได้กว้างมากขึ้น ปัญหาที่ผ่านมาเรื่องการผลิต คือ ความไม่เข้าใจของครอบครัว การยอมรับของสังคม ส่วนใหญ่บอกว่าเกษตรอินทรีย์ช้า ไม่ทันต่อการใช้จ่ายใช้หนี้ของตนเอง ไม่มีเวลาพอในการดูแลสวนของตนเอง ใช้สารเคมีสะดวกรวดเร็วกว่า แต่สิ่งที่ให้ตนเอง ให้ความสำคัญต่อการทำเกษตรอินทรีย์ คือ ความสุข ความปลอดภัย ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว คนอื่น และสิ่งแวดล้อม

ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน ได้มีการสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานครั้งนี้ ทำให้นักวิจัยได้เรียนรู้การดำเนินชีวิต และประการณ์การทำงานด้านเกษตรอินทรีย์ของเพื่อนเกษตรกรที่อยู่ต่างพื้นที่ (ลุ่มน้ำลี้) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งการปรับแนวคิด และทัศนการใช้ชีวิตของเกษตรกร ที่เน้นการพึ่งตนเองบนฐานการเรียนรู้ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีตัวอย่างองค์ความรู้ และแรงบันดาลใจที่นักวิจัยได้สรุปผล จากการที่ได้ศึกษาดูงานในครั้งนี้ ได้แก่

- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานพืชผลทางการเกษตรปลอดภัย
- ได้ความรู้การทำสารไล่แมลง (กระเพราดำกลั่น) การนำสารขับไล่แมลง เช่น
- ได้ร่วมเป็นเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้
- ภาระหนี้สิน เป็นปัญหาหลักของเกษตรกร แต่การทำเกษตรอินทรีย์เป็นทางรอดหนึ่งให้กับเกษตรกรสามารถล้นพ้นจากภาระหนี้สินได้ ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำลี้ มีหลายคนแม้ไม่สามารถปลดหนี้ได้ทั้งหมด แต่สามารถที่จะชะลอและใช้หนี้จนเหลือน้อยลงได้
- เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและการทำบัญชีครัวเรือน
- การทำน้ำส้มควันไม้
- การทำเกษตรอินทรีย์
- การรักษาระบบนิเวศน์
- การทำเกษตรแบบผสมผสาน

- กระบวนการตลาดโดยการได้รับรองมาตรฐานจากหน่วยงานต่าง ๆ
- การตระหนักถึงสารพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายของแต่ละคน
- การดำเนินตามรอยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง
- การพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับตนเอง
- เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน
- เรียนรู้กระบวนการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- เห็นถึงความตั้งใจของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้
- การรวมกลุ่มนั้นสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ เมื่อรวมกันได้เป็นกลุ่มแล้วสามารถไปขอรับการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภายนอกได้
- การทำเกษตรอินทรีย์มีผลดีต่อร่างกายและระบบนิเวศน์
- การประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการใช้ระบบเคมี
- ราคาผลผลิตอินทรีย์สูงกว่าการใช้ระบบเคมี

การศึกษาดูงาน เป็นการเรียนรู้ของเกษตรกรในรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ ที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของภาคประชาชน ที่ได้เห็นแนวทางการปฏิบัติที่จับต้องได้เชิงประจักษ์ ที่มีนักวิจัยและผู้แทนขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารของเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน ที่ร่วมศึกษาดูงานในครั้งนี้ ได้สะท้อนมุมมองว่า เป็นการดูงานที่คุ้มค่ากับการเดินทาง เทศบาลควรให้การสนับสนุน และจัดขึ้นบ่อยๆ เพื่อจะได้นำไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่อย่างได้ผล

สรุปผลของการจัดกิจกรรม

ทีมงานและวิจัยและคณะ ได้เรียนรู้ถึงพัฒนาการของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ ซึ่งเพิ่มกลุ่มที่มีการจัดตั้งมาก่อน และจะเน้นการศึกษาดูงานที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ และปรับปรุงกลุ่มเรียนรู้ทักษะในการนำเกษตรอินทรีย์จากฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ รวม ๑๑ ฐานการเรียนรู้ เช่น การกำจัดวัชพืช การทำปุ๋ยหมัก การทำส้มควันไม้ การกลั่นสารสมุนไพรไล่แมลง เป็นต้น ได้เรียนรู้เรื่องการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การจัดการตลาด ตลอดจน การยึดหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับทัศนและกระบวนการผลิตของเกษตรกรที่เป็นนักวิจัยตามโครงการในอนาคตต่อไป

กิจกรรมที่ ๓ วางแผนการจัดเวทีสัญจรและพิจารณาจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓ ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๖๓ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อวางแผนการจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่
๒. เพื่อพิจารณาจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานที่ประชุม ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ เกี่ยวกับการได้ตั้งกองทุน “พัฒนาครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” ช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก และปลูกฝังนิสัยรักการออมของสมาชิก ซึ่งครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินงานมาครบ ๑ ปี มีสมาชิก ๘๔ ครัวเรือน ร่วมกันทำความดี ๗ ประการ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่จะทรงมีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกัน ให้มีการจัดตั้งกองทุน “พัฒนาครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” ตำบลอุโมงค์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์รวม ๕ ประการ คือ

๑. เพื่อเป็นการร่วมกันทำความดีน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่จะทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔
๒. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิก
๓. เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมสัจจะให้สมาชิกรักษาสัจจะความจริงใจต่อตนเอง รู้จักประหยัดอดออม
๔. เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลอุโมงค์
๕. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกองทุน การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หรือกิจกรรมอื่น ๆ อันเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา

ที่ประชุมเสนอชื่อและคัดเลือกคณะกรรมการ ที่ประชุมได้เสนอและคัดเลือกประธานและคณะกรรมการ จำนวน ๑๕ คนดังนี้

๑. นายอนันต์	ชัยธรรม	ประธาน
๒. นายอุทิศ	กันทะอุโมงค์	รองประธาน
๓. นายสายันต์	มาลี	รองประธาน
๔. นายทวี	หมื่นสิทธิโรจน์	เลขานุการ

๕. นายอินแก้ว	โอชาวัฒน์	ประชาสัมพันธ์
๖. นายราวี	ไชยวรรณ	เหรียญก
๗. นางพัชรา	ทิพย์มณี	ผู้ช่วยเลขานุการ
๘. นางอุษา	วีระสะ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
๙. จสอ.พิชัย	ศรีวิสัย	กรรมการ
๑๐. นายโอภาส	หลวงอุโมงค์	กรรมการ
๑๑. นางชวนพิศ	โสภณจิตร	กรรมการ
๑๒. นายศรีเลิศ	วิเศษศิริ	กรรมการ
๑๓. นายสุพจน์	มาภาพ	กรรมการ
๑๔. นายนพพล	จันตัน	กรรมการ
๑๕. นางอำพร	วงศ์หลังห้า	กรรมการ

การเปิดบัญชีของกองทุนนั้นที่ประชุมมีมติให้เปิดบัญชีของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรสาขามอญ โดยใช้ชื่อกองทุนพัฒนาครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ โดยให้ผู้มีสิทธิ์ เบิกจ่ายได้ ๒ ใน ๓ ผู้ที่มีอำนาจในการเบิกจ่าย ๓ คน คือ

๑. นายอนันต์ ชัยธรรม
๒. นายราวี ไชยวรรณ
๓. นายสายันต์ มาลี

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล ได้นำเสนอข้อมูลโครงการวิจัย ที่จะเริ่มดำเนินโครงการวิจัย ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นมา ได้ทำกิจกรรมครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๓ จะได้ร่วมกันวางแผนการจัดเวทีสัญจร เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ รวม ๑๑ หมู่บ้าน ที่ประชุม ได้ร่วมกันพิจารณา แบ่งพื้นที่ของตำบลอุโมงค์ เป็น ๔ กลุ่มหลักๆ คือ

กลุ่มที่ ๑ หมู่ที่ ๑ , ๒ , ๕ , ๖	วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓	ณ บ้านคุณอุษา วีระสะ	หมู่ที่ ๒
กลุ่มที่ ๒ หมู่ที่ ๓ , ๔ , ๑๑	วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓	ณ บ้านคุณนพพล จันตัน	หมู่ที่ ๑๑
กลุ่มที่ ๓ หมู่ที่ ๗ , ๘	วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓	ณ บ้านคุณอุทิศ กันทะอุโมงค์	หมู่ที่ ๗
กลุ่มที่ ๔ หมู่ ๙ , ๑๐	วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓	ณ บ้านคุณประยูร บุญธรรม	หมู่ที่ ๑๐

ประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลการผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน ความสัมพันธ์ของผู้นในสังคม การจัดและเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ สุขภาพ การเจ็บป่วยและการรักษาโรค ภูมิปัญญา เทคโนโลยีพื้นบ้าน ความสุข ความทุกข์ที่มี และวิธีการแสวงหาความสุข และวิธีการจัดการความทุกข์ ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ในด้านต่างๆ ความต้องการการหนุนเสริมในการพัฒนาตนเอง ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น

จากนั้นเป็นการถอดบทเรียน ในการศึกษาดูงานของครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือน ซึ่งที่ผ่านมา ทางกลุ่มได้ฝึกอบรม และไปดูงานเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แลกเปลี่ยนกับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนอำเภอสารภี เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนอำเภอฝาง เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนอำเภอแม่แตง เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ การอบรมที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในเรื่องของการทำปุ๋ยอินทรีย์สูตรต่างๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของนักวิจัย ดังนี้

- ๑) การได้ทำความดีถวายในหลวง เป็นเรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การทำบัญชีครัวเรือน การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง การเลี้ยงสัตว์ ปลูกต้นไม้

๒) สิ่งที่ได้เรียนรู้ ได้ความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องเกษตรอินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์ ได้ลดค่าใช้จ่าย ได้เพื่อน ได้รู้จักกลุ่มเกษตรกรมากขึ้น ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และที่สำคัญทำให้มีสุขภาพที่ดี อาหารปลอดภัย

๓) ปัญหาอุปสรรค มีความรู้ไม่เพียงพอ ขาดเงินทุนในการผลิต อุปกรณ์ วัสดุไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรม เกิดโรคระบาด และขาดการประสานงาน

๔) แนวทาง/ทิศทางการทำความดีถวายเป็นหลวง ศึกษาข้อมูลเป็นลำดับ เริ่มทำจากจุดเล็ก ก่อนทำเป็นลำดับขั้นตอน ลดการใช้สารเคมี ปลูกต้นไม้มากขึ้น ลดละเลิกอบายมุข รักษาสิ่งแวดล้อม บำรุงพุทธศาสนา ประชาสัมพันธ์เชิญชวนสมาชิกเข้าร่วมโครงการมากขึ้น

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทีมงานวิจัยและคณะได้แบ่งพื้นที่เป้าหมาย ที่จะจัดเวทีสัญจร ออกเป็น ๔ กลุ่ม โดยใช้หลักหมู่บ้านใหญ่ หมู่บ้านเล็ก และแกนนำที่มีความพร้อมเป็นแนวทาง ในการพิจารณา สำหรับการจัดตั้งกองทุนกลุ่มให้มีความสำคัญเป็นพิเศษ คือ กองทุนที่ตั้งขึ้นเป็นการพัฒนากลุ่มและให้ความช่วยเหลือสมาชิก สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มของสมาชิก ทำให้ทุกคนรู้สึกว่าเป็นหุ้นส่วนของกลุ่ม เพราะตนเองถือหุ้นอยู่ทำให้รู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ

กิจกรรมที่ ๔ การจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๑ หมู่ที่ ๑ ,๒ ,๕ และ ๖

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ บ้านแม่อุษา วีระสะ หมู่ ๒ ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๙ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. ข้อมูลภาพรวมของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (๑ ,๒ ,๕ และ ๖)
๒. ข้อมูลรายบุคคลของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นนักวิจัย ๒๖ คนเป็นหลัก)

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

การจัดกิจกรรมครั้งนี้ โดยมีแกนนำทีมวิจัยเป็นหลักในพื้นที่ หมู่ที่ ๑ ,๒ ,๕ และ ๖ ณ บ้านแม่อุษา วีระสะ ซึ่งต้อนรับแนะนำพื้นที่ และได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ในเรื่องการเพาะและปลูกผักหวานป่า ซึ่งเทคนิคและวิธีการเพาะพันธุ์ผักหวานป่าเป็นการเฉพาะ วิธีการก็จะเริ่มทำช่วงเดือน เมษายน – ต้นๆ เดือน พฤษภาคม ก็จะมีผลผักหวานป่าที่สุกได้ที่ ลูกมีสีเหลืองเหมือนมะปราง ก็จะนำเอาเมล็ดมาล้างถูกับทราย ให้เอาเนื้อออกให้หมด เหลือแต่เมล็ดเท่านั้น จากนั้น นำไปเพาะบนกระเบระทราย พอเมล็ดเริ่มแตก สังเกตได้ว่าจะมีรากแทงออกมาใช้ เวลาประมาณ ๖ – ๗ วัน ก็นำลงไปเพาะในถุงดำ กรณีการเพาะพันธุ์จะมีเทคนิค คือ การนำถุงพลาสติกสีดำที่มีขนาดยาวประมาณ ๑๐ - ๑๕ เซนติเมตร เมื่อรากงอกแล้ว มีใบงอกออกมา

ประมาณ ๒ – ๓ ใบ ก็ถือว่าใช้ได้ พร้อมทั้งจะนำไปปลูก โดยมีเทคนิคในการปลูกคือ อย่าให้รากขาด และเจาะกันถุงออก แล้วนำไปปลูกในดินที่เตรียมไว้ ส่วนใบผักหวานป่า ก็จะมีคุณสมบัติพิเศษ คือ สามารถนำ ใบ แก่สีเขียวเข้ม นำมาตากให้แห้ง แล้วบดให้ละเอียด ใช้ปรุงอาหารแทนผงชูรสได้ เพราะช่วยให้รสชาติของอาหารที่ทำ มีรสชาติอร่อยเหมือนใส่ผงชูรส ไม่มีสารพิษเป็นประโยชน์ต่อร่างกายของผู้บริโภค

จากนั้นเข้าสู่กระบวนการการเก็บข้อมูลซึ่งหัวหน้าโครงการวิจัยและสถาบันวิจัยหรือศูนย์ได้ อธิบายรายละเอียดประเด็นการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- การผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน
- ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม การจัดและเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ
- สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรทาง

ธรรมชาติ

- สุขภาพ การเจ็บป่วย และการรักษาโรค
- ภูมิปัญญา เทคโนโลยีพื้นบ้าน
- ความสุข ความทุกข์ที่มี และวิธีการแสวงหาความสุขและวิธีการจัดการความทุกข์
- ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ในด้านต่าง ๆ
- ความต้องการการหนุนเสริมในการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองเพิ่มขึ้น
- มีบริการตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกายให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีการแบ่งกลุ่มเกษตรกรจำแนกตามหมู่บ้าน ให้แต่ละบ้านเขียนแผนที่หมู่บ้านของตนเองโดยเขียน ให้เห็นถึงภาพรวมของหมู่บ้าน เส้นทางคมนาคม สถานที่สำคัญ เส้นทางน้ำการเกษตร น้ำสำหรับบริโภคอุปโภค ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านและสวนของเกษตรกร จากนั้น เป็นการนำเสนอของแต่ละบ้านในรายละเอียดต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนด สำหรับการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ได้มอบหมายให้ทีมวิจัยหลักที่อยู่ในแต่ละหมู่บ้านไป ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยจะมีแบบฟอร์มรายละเอียดข้อมูล ให้ไปเก็บข้อมูลล่วงหน้า

นายไมตรี นันตะจันทร์ ได้ให้ข้อคิดในเรื่องของการทำงานวิจัยหรือการทำงานชุมชน ต้องอาศัย ความร่วมมือหลายฝ่าย ต้องเป็นคนช่างสังเกต ต้องรู้เขา รู้เรา เช่น รู้เขาจากการทำแผนที่ชุมชน รู้เราจากการ ทำบัญชีครัวเรือน สิ่งสำคัญ คือการทำงานวิจัยครั้งนี้ อย่าลืมนำข้อมูลไปใช้ในการพึ่งตนเอง ในส่วนของ ข้อมูลเมื่อได้มาแล้ว ก็จะมาสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทางสถาบันวิจัย ได้ย้ำเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่อง รูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนของแต่ละบ้าน และการไปเก็บข้อมูลพื้นที่ของทีมวิจัย

เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุข เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้แจ้งผลการเจาะเลือดหาสารพิษตกค้างใน ร่างกาย จำนวน ๓๔ คน ผลปรากฏว่า อยู่ในภาวะเสี่ยงจำนวน ๗ คน และไม่ปลอดภัยจำนวน ๓๒ คน ซึ่ง ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความตระหนักในเรื่องของการบริโภค และภาวะเสี่ยงในการดำเนินชีวิตที่มีผล ต่อสุขภาพของตนเอง เช่น การบริโภคน้ำที่มีสารพิษ การบริโภคพืชผักที่มีสารพิษตกค้าง การทิ้งสารเคมีลงสู่ แม่น้ำลำคลองก็ส่งผลต่อสุขภาพของผู้ที่บริโภค สำหรับการปฏิบัติตัว ในการป้องกันและแนวทางการลดสารพิษ ตกค้างในกระแสเลือด คือ การดูแลสุขภาพตัวเอง การบริโภคพืชผักที่ปลอดภัย หรือพืชผักที่ตนเองปลูก หรือการดื่มสมุนไพรเช่นรางจืด และน้ำมะนาวในตอนเช้า ก็สามารถช่วยได้อีกทางหนึ่ง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทีมงานวิจัยและคณะได้รับองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการเพาะพันธุ์ และปลูกผักหวานป่า ผักกักขะในการเขียนแผนที่เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ทุกคนตระหนักถึงความเสี่ยงของ สารพิษที่ตกค้างในร่างกาย จากผลการตรวจเลือด ซึ่งผลการตรวจเลือด ซึ่งมีผู้อยู่ในขั้นไม่ปลอดภัยเป็น จำนวนมาก จึงให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริโภค และเห็นความสำคัญของการทำ เกษตรอินทรีย์

กิจกรรมที่ ๕ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๒ หมู่ที่ ๓, ๔ และ ๑๑

วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ บ้านนายนำพล จันตัน หมู่ที่ ๑๑ บ้านแม่ร่องน้อย ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๕ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. ข้อมูลภาพรวมของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นหมู่ที่ ๓, ๔ และ ๑๑)
๒. ข้อมูลรายบุคคลของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นนักวิจัย ๒๖ คนเป็นหลัก)

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

กิจกรรมนี้เป็นเวทีสัญจร เพื่อทบทวนข้อมูลกลุ่มที่ ๒ ผู้เข้าร่วมเป็นนักวิจัยหลัก และสมาชิก ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เขตหมู่ที่ ๓, ๔ และ ๑๑ โดยช่วงแรกนายสวัสดิ์ อุณอุโมงค์ รองประธานสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์ และนายสมหวัง พิบาลแดง ประธานชุมชนบ้านแม่ร่องน้อยหมู่ที่ ๑๑ กล่าวต้อนรับ นายนำพล จันตัน ได้เล่าพัฒนาการในการทำเกษตรของตนเอง โดยใช้แผนที่ทั้งแผนที่หมู่บ้าน และแผนผังฟาร์มของตนเอง ในการนำเสนอให้กับผู้เข้าร่วมได้รับฟัง ซึ่งการมาประชุมครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๒ แล้ว หลายคนคงได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสถานที่เดิม เป็นที่ดินว่างเปล่า มีบ่อปลา ๑ บ่อ ปล่อยปลาคุก แล้วเปิดบริการตกเบ็ด ช่วงแรกก็ได้นำไป แต่เมื่อเปิดไปเรื่อยๆ เริ่มมีบ่อตกปลาเยอะขึ้น คนน้อยลง รายได้น้อยลง ที่สุดท้ายต้องล้มเลิกกิจการเพราะประสบภาวะขาดทุน เมื่อเจอกับภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองสับสน ทำให้ตนเองต้องเป็นหนี้สินหลายแสนบาท ไม่รู้จะแก้ปัญหาด้วยวิธีใด วันหนึ่ง จึงฮึดสู้จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ตั้งใจจะทำตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มต้นจาก สิ่งที่เราเคยทำและถนัดก็คือการเลี้ยงหมู ประกอบกับได้เข้าร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ฝึกอบรมและได้ศึกษาดูงานก็นำความรู้ที่ได้ มาพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีทั้งหมด ๓ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา จากครั้งแรกที่มาประชุมยังไม่มีอะไร วันนี้เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ไข่ ไก่พันธุ์พื้นเมือง เป็ด หมู แม่พันธุ์หมูขุน กบ และมีการปลูกพืชผักต่างๆ บริเวณสวนพืชหลัก คือ การปลูกโหระพา บทเรียนที่ได้รับ หากรู้จักคำว่าพอ ไม่โลภ แล้วเราจะมีความสุขไม่ต้องแสวงหา อยากได้นั้นได้นี้ ยิ่งอยากได้ยิ่งเป็นทุกข์ เหมือนกับตนเอง ๓๐ กว่าปีทำงานหนัก ชีวิตไม่ค่อยมีความสุข ไม่เคยได้นอนตอนกลางวัน แต่ตอนนี้อยากทำอะไรก็ทำ อยากนอนก็นอน ตนเองก็จะดำเนินชีวิตแบบพอเพียง นี่แหละที่ทำให้ตนเองมีความสุข

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยทรัพยากร ได้แนะนำแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วงตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน ให้สมาชิกซึ่งบางคนเข้าร่วมเวทีนี้เป็นครั้งแรก ได้รับทราบความเป็นมาของโครงการ ซึ่งมีนักวิจัยหลัก เป็นตัวแทนจากสมาชิก

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวหลักในการเคลื่อนไหวงาน ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นเครื่องมือในการที่จะสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดเวทีสัญจรไปแต่ละโซน เพื่อทบทวนสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ ทบทวนศักยภาพของตนเอง ทั้งด้านการผลิต สุขภาพ (การตรวจหาสารพิษในเลือด) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และนำของดี เช่น พันธุ์พืชต้นไม้มาร่วมแลกเปลี่ยนให้กำลังใจซึ่งกันและกัน โดยกระบวนการนั้นใช้เวทีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ใช้แผนที่ชุมชนแผนผังฟาร์มแต่ละคนมาเล่าสู่กันฟัง และการใช้แบบสัมภาษณ์ในการทบทวนข้อมูลตนเอง

จากนั้น ได้แบ่งกลุ่มตามหมู่บ้านเพื่อร่วมกัน ทบทวนสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ ทบทวนศักยภาพของตนเอง ทั้งด้านการผลิต สุขภาพ และให้ตัวแทน แต่ละหมู่บ้านนำเสนอข้อมูลของตนเอง โดยนำเสนอภาพรวมของแต่ละหมู่บ้าน การปลูกพืชการทำกิจกรรมด้านต่างๆ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ การใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ผ่านมา ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้ที่ใช้และบริโภคพืชผักเหล่านี้ ปัญหาแหล่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง เกษตรกรส่วนใหญ่ได้กู้เงินจากแหล่งเงินทุนในระบบและนอกระบบ ซึ่งทางออกหนึ่งที่ทางกลุ่มเล็งเห็น ก็คือ การหันมาทำเกษตรแบบธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลง หันมาพึ่งตนเอง โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุดผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง ทำน้ำหมักเอง หากบางคนไม่มีเวลา ตอนนี้เรามีเครือข่าย มีกลุ่มทำน้ำหมัก มีกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ไปขอซื้อปุ๋ยจากกลุ่มเลี้ยงหมูหลุม ซื้อซีโก้ ซื้อขึ้นจากเพื่อนสมาชิก ราคาก็ไม่แพง อาจจะไม่เห็นผลทันตาเหมือน ใส่ปุ๋ยเคมี แต่เราใช้ประยะยาว มองถึงความคุ้มค่าด้านต่างๆ คุ้มค่ากว่ามาก และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สุขภาพร่างกายก็แข็งแรงเพราะบริโภคพืชผักที่ปลอดภัย

น.ส.พัชรินทร์ หงส์สร้อย ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน โดยใช้รูปแบบของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งมีประโยชน์มากสำหรับเกษตรกรทำให้สามารถทราบรายรับ รายจ่ายของแต่ละคน ยิ่งทำละเอียดได้จะยิ่งดีมาก บางคนจะพบว่า ตนเองมีรายจ่ายที่มาก รายจ่ายบางอย่างเป็นสิ่งที่เราสามารถที่จะลดได้ เช่น ผู้ชายบางคนกินเหล้าวันละ ๖๐ บาท ซื้อบุหรี่วันละ ๑ ซอง หรือแม่บ้านต้องซื้อตะไคร้ ซ้อมะนาว ซื้อขิง ข่า พืชผักต่างๆ มาปรุงอาหาร ลองดูซิว่าอะไรบ้างที่เราปลูกเองได้ ไม่ต้องไปซื้อคนอื่น แล้วมาดูว่า รายได้เราได้เท่าไรจากอะไรบ้าง เราสามารถที่จะหารายได้จากอาชีพเสริมอย่างอื่นได้หรือเปล่า เช่น เรามีพื้นที่มากเลี้ยงไก่ได้ไหม ปลูกผักขายได้ไหม เมื่อเราทำอย่างต่อเนื่อง เราก็จะได้รับประโยชน์จากบัญชีครัวเรือน ซึ่งวันนี้ น.ส.พัชรินทร์ หงส์สร้อย ได้นำบัญชีครัวเรือนมาแจก ให้สมาชิกทุกคนด้วย

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ได้เห็นถึงพัฒนาการของนักวิจัยที่ประสบกับปัญหานี้สิน จึงหันมาใช้วิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็ทำให้มีความสุขขึ้นมาได้ เมื่อมีการทบทวนตนเองแล้ว ทำให้สมาชิกกลุ่มได้ตระหนักถึงต้นทุนในการผลิต จึงเป็นต้องแสวงหาแนวทางในการลดต้นทุนการผลิต โดยใช้เกษตรกรรมแบบธรรมชาติ และได้เห็นถึงการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม มีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต มีการใช้บัญชีครัวเรือนมาเป็นเครื่องมือช่วยในการบริหารรายรับ - รายจ่าย เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เปลี่ยนพฤติกรรมจากเคยซื้อกิน มาเป็นปลูกที่กิน กินที่ปลูก ทำให้สมาชิกมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการพึ่งตนเองมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

กิจกรรมที่ ๖ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๓ หมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๘

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ บ้านนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ หมู่ที่ ๗ บ้านเขตนวนหนองหมู ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๖ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. ข้อมูลภาพรวมของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นหมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๘)
๒. ข้อมูลรายบุคคลของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นนักวิจัย ๒๖ คนเป็นหลัก)

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

การจัดกิจกรรมครั้งนี้มีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์ที่อยู่ในหมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ ประธานชุมชนหมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ คอยต้อนรับและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งผู้นำทุกท่านล้วนเป็นสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

นายอุทิศ กันทะอุโมงค์ เจ้าของบ้าน ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการทำกิจกรรม ภายในครัวเรือนของตนเอง ซึ่งตนเองได้มีอาชีพหลักคือการทำสวน และรับเหมาก่อสร้าง ตนเองประสบปัญหาเหมือนกับหลายๆ คน คือการขาดทุน ทำสวนก็ขาดทุน ประสบการณ์ที่ผ่านมาว่า ชีวิตมีขึ้นมีลง เคยประสบผลสำเร็จ แต่ในระยะหลัง เริ่มขาดทุนจนมีหนี้สินมากมาย ชีวิตประสบกับปัญหา แต่โชคดี ได้มีโอกาสพบกับคุณอนวัณน์ ญาณรัตน์ ผู้จัดการ ธกส.สาขาอุโมงค์ เป็นผู้จุดประกายความคิด สามารถตั้งสติได้ ไม่ตกใจและยอมแพ้ แต่จะลุกขึ้นมาสู้กับปัญหา เข้าใจปัญหา อยู่กับปัญหาอย่างมีความสุข เมื่อเป็นหนี้ก็รู้วิธีการจัดการกับหนี้ของตนเอง เป็นหนี้อย่างไรให้มีความสุข การได้มาเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความดีถวายในหลวง ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน และการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะเรียนรู้จากการกระทำ จากประสบการณ์ของตนเอง ของคนอื่น โดยพยายามหาคำตอบเอง ตั้งคำถามใหม่ๆ เพื่อจะได้มีแนวคิดใหม่ๆ สามารถพัฒนาตนเองได้อยู่เสมอ การดูแลพื้นที่การเกษตรของตนเองไม่ใช่ยาฆ่าหญ้า จะใช้วิธีการตัด แล้วนำมาทำเป็นปุ๋ย มีแนวคิดการพึ่งตนเอง ให้ได้ก่อนรวมทั้ง พยายามย้ายป่ามาไว้ในบ้าน และได้แนะนำสูตรปุ๋ยหมักไจร่อน ซึ่งสามารถหมัก ๓ วัน สามารถนำไปใช้ได้ ปุ๋ยหมักไจร่อนมีวิธีการทำคือ นำเชื้อราขาวที่ได้จากการหุงข้าวสวย ๑ ลิตร เทใส่กระบะไม้ ปิดด้วยกระดาษ นำไปวางไว้ใต้ต้นไม้ ประมาณ ๓ – ๕ วัน แล้วแต่ฤดูกาล จะเกิดราขาวเต็มกระบะ นำน้ำตาลทรายแดง ๑ กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากัน เก็บใส่ในขวดโหล ที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ใส่ประมาณ ๓ ส่วน ๔ ของขวด แล้วเก็บในที่เย็น ไม่ให้โดนแสงแดด เมื่อจะใช้ก็นำเชื้อราขาว ๔ ช้อน ผสมแกลบ กากน้ำตาล มูลสัตว์แห้ง รดน้ำให้ชุ่ม ผ่าคลุมทิ้งไว้ ๓ วัน จะเห็นราขึ้นเต็มกระบะ สอบ นำไปใส่ถัง ๕๐ ลิตร ผสมกากน้ำตาล ทิ้งไว้

๗-๑๐ วัน นำไปพ่นหรือราดใต้ต้นไม้ ก็จะได้ปุ๋ยใช้ ซึ่งสูตรนี้ ตนเองตั้งชื่อเองว่า “สูตรปุ๋ยหมักใจร้อน” และตนเองนั้น มีเปลือกกล้วยที่กองไว้ข้างบ้านจำนวนมาก ก็นำเชื้อราขาวที่ได้มาราดให้ชุ่ม คนให้เข้ากัน ตักใส่ตะกร้ากล้วยทิ้งไว้ ๓ วัน ก็สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตและได้ผลดีด้วย ใครสนใจ สามารถมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ตลอด

นายวิทยา โพธา สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์ สมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำเสนอข้อมูลภาพรวมของชุมชน ที่ทางกลุ่มได้เก็บข้อมูล ซึ่งปัญหาที่สำคัญ ปัญหาหนึ่งของชุมชนก็คือ ลำน้ำปิงทางที่ไหลผ่านหมู่บ้าน แต่ก่อนมีน้ำใช้ตลอดปี แต่ปัจจุบันน้ำเริ่มน้อยลง บางคนว่าลำน้ำปิงทางเริ่มตายแล้วทางน้ำตื้นตันไป บางช่วงใส่ท่อแต่ท่อยุบลงไป บางช่วง ท่อแขวนอยู่สูงกว่าระดับน้ำเกินไป หรือมีการขุดดินขาย ทำให้ตลิ่งพัง และการรุกรกลำน้ำปิงทาง เป็นต้น ซึ่งต้องร่วมกันแก้ปัญหาโดยด่วน มิเช่นนั้น วันข้างหน้า ลำน้ำปิงทางอาจจะเหลือแต่ชื่อก็เป็นได้ จากนั้น นักวิจัยได้นำเสนอสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ และแต่ละคนที่ป็นนักวิจัยในหมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๘ ก็ได้นำเสนอกิจกรรมที่ตนเองได้ปฏิบัติ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้มาทำการตรวจสอบพิชิตค่างในร่างกาย ให้กับผู้เข้าร่วมเวทีครั้งนี้ มีผู้ที่อยู่ในระดับปลอดภัยจำนวน ๓ คน นอกนั้นอยู่ในระดับเสี่ยง ๑๑ คน และอยู่ในระดับที่ไม่ปลอดภัย ๑๔ คน

กลุ่มเลี้ยงหมูแบบธรรมชาติ หรือหมูหลุม ได้นำเสนอปัญหาของกลุ่มคือราคาหมูตกต่ำ ปัจจุบันขายให้พ่อค้าในราคา ๔๕ - ๔๘ บาท/กิโลกรัม ซึ่งเมื่อเทียบกับต้นทุนแล้วประสบปัญหาขาดทุน ทางกลุ่มได้นำเสนอให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาหาทางออกร่วมกัน ที่ประชุม ได้หาแนวทางในการช่วยเหลือกลุ่มเลี้ยงหมูหลุมคือการเปิดตลาดหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ โดยเปิดจำหน่ายหมูอินทรีย์ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด มีผู้รับผิดชอบคือนายนันทพล จันตัน, นายสายันต์ มาลี,นายสุพจน์ มาภาพ,นายสมบุรณ์ ศรีวิชัย ส่วนเงินทุนที่จะสนับสนุนกลุ่มนั้น นำมาจากกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ วันนี้เป็นวันแรกที่เปิดโอกาสให้สมาชิกเป็นเจ้าของหุ้นกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ เงินค่าหุ้นที่ได้วันนี้จำนวน ๑๑,๖๐๐ บาท

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มได้สะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อต่อสู้กับปัญหา และหันมาพึ่งตนเอง โดยใช้เกษตรธรรมชาติ มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้ในการทำปุ๋ยหมักให้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีการเสนอแนวทางให้ร่วมกันตระหนักและอนุรักษ์แม่น้ำปิงทาง มีเกษตรกรผู้เลี้ยงหมูได้เสนอข้อมูลของกลุ่มที่ประสบปัญหาการเลี้ยงหมู และมีการแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาราคาหมูตกต่ำร่วมกัน

กิจกรรมที่ ๗ การจัดเวทีสังเคราะห์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๔ หมู่ที่ ๙ และหมู่ที่ ๑๐

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. ณ บ้านนายประยูร บุญธรรม หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. ข้อมูลภาพรวมของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นหมู่ที่ ๙ และหมู่ที่ ๑๐)
๒. ข้อมูลรายบุคคลของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (เน้นนักวิจัย ๒๖ คนเป็นหลัก)

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เวทีสัญจรครั้งที่ ๔ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๐ ณ บ้านนายประยูร บุญธรรม สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์ สมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงแรกนายประยูร ได้เล่าถึงประวัติของชุมชนบ้านชัยสถาน และการประกอบอาชีพของตนเอง อดีตทำการเกษตรปลูกพืชผักเชิงพาณิชย์ ทำนา ปลูกผักพื้นที่หลายไร่ มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เพราะว่าเป็นการทำการเกษตรแบบเร่งรีบ ต้องใส่ปุ๋ยมากๆ ฉีดพ่น ยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง พ่นฮอร์โมน เพื่อให้ได้พืชผักที่สวยงามได้น้ำหนัก ทำอย่างนี้อย่างต่อเนื่อง บางครั้งพืชผักราคาสูง ก็ได้กำไร บางครั้งผักราคาไม่ดีก็ขาดทุน บางครั้งพ่อค้าไม่รับซื้อ หรือซื้อในราคาถูกไม่คุ้มค่าในการจ้างคนมาเก็บก็ต้องใช้เครื่องตัดหญ้าตัด หรือถากก็มี จึงมีความคิดว่า ถ้าพึ่งคนเพียงคนเดียวผลผลิตไม่ก็ไร ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าแม่ค้า ต้องมีการรวมกลุ่มกัน จึงได้หาสมาชิกที่มีความสนใจปลูกผักจำนวน ๓๐ กว่าคนเข้าพื้นที่จำนวน ๙๖ ไร่ บริเวณใกล้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ทำการเกษตร ซึ่งผลก็เป็นที่น่าพึงพอใจคือ การรวมกลุ่มสามารถต่อรองกับพ่อค้าแม่ค้าได้ แต่บางครั้ง ก็ยังประสบปัญหาขาดทุนอยู่ ถ้าคิดต้นทุนการผลิตทุกอย่าง และแรงงานในครอบครัวด้วย แต่ที่เห็นว่า ขายได้เท่านั้นบาทเท่านั้นบาท ที่จริงลืมนิดค่าแรงตัวเอง ลืมคิดค่าแรงคนในครอบครัว สมมุติว่า ผักที่ปลูก มีอายุการเก็บเกี่ยว ๔๕ วัน ที่บ้านมีแรงงานสองคน ทุกวันต้องไปดูแลเอาใจใส่ รดน้ำ ถอนหญ้า คัดค่าแรงง่าย ๆ คนละ ๑๕๐ บาท ต่อวัน ๒ คน ก็ ๓๐๐ บาท ๔๕ วัน เป็นเงิน ๑๓,๕๐๐ บาท ถ้าผักราคาดี ขายได้ ๒๐,๐๐๐ บาท หักค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าแรงตัวเอง รวมแล้วคงเหลือไม่กี่บาท หลังจาก เข้าที่ปลูกพืชผัก แล้วทางกลุ่มได้ประชุมกันและมีแนวทางในการสร้างจุดขายของกลุ่ม โดยการปลูกพืชปลอดสารพิษ และจัดตั้งกองทุนภายในกลุ่ม ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียน ๔ แสนกว่าบาท ซึ่งการผลิตผักปลอดสารพิษ ก็จะใช้เคมีเกษตรร่วมกับปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพต่างๆ อยู่ ซึ่งจะปฏิเสธการใช้สารเคมีเลยนั้น ตอนนี้อยู่ไม่ได้ เนื่องจากแต่ละคนยังปลูกพืชผักไว้จำหน่าย หากไม่ได้ขนาดหรือเกิดการทำลายของแมลงศัตรูพืชแล้ว พ่อค้าแม่ค้าจะกดราคา หรือไม่รับซื้อซึ่งทางกลุ่มก็จะใช้ เฉพาะที่จำเป็นและเว้นระยะปลอดภัย จึงเก็บจำหน่ายให้ผู้บริโภค วิธีที่จะแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคและแมลง คือ การปลูกพืชหมุนเวียน อย่าปลูกพืชชนิดเดียวหลาย ๆ ครั้ง จะลดโอกาสการเกิดโรคและแมลงได้มาก จากนั้นนางชวนพิศ โสภณจิตร ประธานชุมชนหมู่ที่ ๙ สมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำเสนอภาพรวมของหมู่ที่ ๙ และให้คณะวิจัยแต่ละคนได้นำเสนอข้อมูลและแผนผังแปลงของตนเอง

กลุ่มจำหน่ายหมูอินทรีย์ ได้นำเสนอผลการจำหน่ายหมูอินทรีย์ จำหน่ายทุกวันบริเวณหน้าอาคารศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ จากการทดลองขาย ผู้บริโภคให้ความสนใจ และผู้ผลิตเองได้ขายหมูในราคาที่สูงขึ้น ตอนนี้หากขายให้กับพ่อค้าตกอยู่ที่ราคา ๔๘-๕๐ บาท/กิโลกรัม แต่ขายให้กับทางกลุ่ม เมื่อคิดรายได้ของเจ้าของหมูแล้ว ได้ประมาณ ๕๔ บาท/กิโลกรัม ในส่วนของกลุ่มหมูอินทรีย์ อยู่ในช่วงแรก การบริหารจัดการและการคิดต้นทุน การหักกำไรเข้ากลุ่มยังต้องมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมมากขึ้น และจะได้นำบทเรียนที่ได้จากการขายครั้งแรกมาหารือเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้กล่าวถึงผู้เข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง และผู้ที่เป็นนักวิจัยฯ บางคนเป็นเกษตรกร ๑๐๐% บางคนมีอาชีพอื่น เกษตรกรรมเป็นอาชีพเสริม ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านอาชีพและพื้นฐานแตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่ง ที่แต่ละคนเหมือนกัน คือ

การทำความดี เพื่อถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการทำเกษตรกรรมยั่งยืน และผลผลิตที่ได้ของกลุ่ม มีทั้งอินทรีย์/เกษตรธรรมชาติปลอดสารพิษ ปลอดภัย คือ ใช้สารเคมีอยู่ แต่เก็บในช่วงปลอดภัย ด้านการตลาด มีทั้งตลาดภายในชุมชน เช่น ตลาดบ้านชัยสถาน ตลาดบ้านเขตนวนองหมู ตลาดป่าเหว ตลาดหน้าศูนย์การเรียนรู้ของเทศบาล ตลาดภายนอกชุมชน เช่น โรงพยาบาลลำพูน ขายทุกวันศุกร์ ตลาดที่ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตลาดขายตรง เช่น ขายให้พนักงานบริษัทที่ส่งเข้ามา เป็นต้น

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล ได้นำเสนอให้ที่ประชุมทราบ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในระยะต่อไป คือ

๑. การรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แผนที่/แผนผังฟาร์ม ผลการเจาะเลือด การทำบัญชีครัวเรือน กิจกรรมกลุ่ม ข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร เช่นแหล่งน้ำ การจัดการน้ำ ระบบเหมืองฝาย

๒. ถอดบทเรียน วิเคราะห์ข้อมูล พัฒนาทักษะนักวิจัย

๓. สรุปบทเรียน และวางแผนในระยะที่ ๒ ทั้งเรื่องการผลิต ตลาด กองทุน การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การพัฒนายกระดับ การขยายผล ๘๔ ครัวเรือน

ในช่วงท้ายของการแลกเปลี่ยนทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้มอบปัจจัยการผลิตให้กับครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๓ ซึ่งมีผู้ผ่านเกณฑ์จำนวน ๓๐ ครัวเรือน สนับสนุนปัจจัยการผลิตเป็นของรางวัลให้ตามความต้องการของแต่ละครัวเรือน เช่น เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ กล้าพันธุ์ไม้ เป็นต้น

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกได้มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าแม่ค้า ทำเกษตรปลอดภัย ซึ่งได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในสุขภาพของเกษตรกร และผู้บริโภค มีการสรุปบทเรียน การพึ่งตนเองของการเลี้ยงหมู ในการทำการตลาดของกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๘ เวทีวิเคราะห์ข้อมูลข้อค้นพบจากการจัดเวทีสังเคราะห์แต่ละกลุ่ม

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ (บริเวณอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน) หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๖ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อสรุปบทเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดกิจกรรมเวทีสัญจร

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมสรุปบทเรียน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโครงการจากการจัดกิจกรรมเวทีสัญจรที่ผ่านมา สิ่งที่ได้เรียนรู้จากเวทีสัญจร ปัญหาอุปสรรคและการฝึกทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์ที่ทีมวิจัยได้ร่วมกันเก็บข้อมูล เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุการทำงาน ด้านเกษตรกรรมตำบลอุโมงค์ โดยแจกกระดาษการ์ด ให้ทีมวิจัยแต่ละคนได้เขียนเสนอ โดยทางทีมพี่เลี้ยง ได้ประมวลสรุปข้อมูลจาก Mind Mapping ดังนี้

สิ่งที่ได้เรียนรู้

- ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ เห็นตัวอย่าง และได้สนับสนุนปัจจัยการผลิต
- ได้รู้สภาพภูมิประเทศ และบริบทชุมชนในตำบลอุโมงค์
- ได้ทราบสภาพพื้นที่ด้านการเกษตรของพื้นที่ต่าง ๆ
- การเจาะเลือดทำให้รู้ว่าตนเองมีระดับสารพิษอยู่ในระดับใด และการดูแลสุขภาพ
- เห็นความสำคัญของบัญชีครัวเรือน ทำให้รู้รายรับ – รายจ่าย และได้แนวคิดจากการแลกเปลี่ยนกับ

เพื่อนสมาชิก

- การทำบัญชีครัวเรือนในครอบครัว ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ทำให้ได้ “สติ” เกิดการวางแผน การจัดการ และสร้างรายได้เพิ่ม
- ทำให้เกิดการขยายผลสร้างเครือข่ายในชุมชน และหน่วยงานของราชการในจังหวัดลำพูนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตำบลอุโมงค์ ขยายแนวคิดเกษตรวิถีพอเพียง
- การปรับใช้ : แนวทางการทำเกษตร (เลี้ยงหมูอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน)
- เทคนิคการทำเกษตรและภูมิปัญญาของการทำเกษตรแบบพึ่งตนเอง
- เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการพึ่งตนเอง
- ได้เพื่อนร่วมงาน / เครือข่าย

ปัญหาอุปสรรค

- ในการจัดกิจกรรมเวทีต่าง ๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน บางคนเป็นผู้นำชุมชน เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้ากลุ่มต่างๆ บางครั้งไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ และหลายหน่วยงานมักจะประชุมในเวลาเดียวกัน
- การจัดกิจกรรมเวทีสัญจร บางคนไม่รู้จักบ้านของนักวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรม และบางสถานที่มีปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถ

- การประสานงานโดยออกเป็นหนังสือเชิญ บางครั้งทีมวิจัยบางคนลืมโทรศัพท์มือถือ

จากนั้นได้แบ่งกลุ่มทีมวิจัย ออกเป็น ๒ กลุ่มเพื่อฝึกทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นตามเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ ช่วงบ่ายเป็นการนำเสนอแต่ละกลุ่ม โดยประเด็นข้อมูลการเกษตร คือ องค์กรความรู้ ความสุข ความทุกข์ ข้อมูลรายได้ หนี้สิน พืชที่ปลูก การเลี้ยงสัตว์ แรงงานในสวน แหล่งน้ำ พื้นที่ถือครอง การจัดการผลผลิต และแลกเปลี่ยนร่วมกันในเวที เกี่ยวกับดำเนินงานของสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ เช่น การขายหมูอินทรีย์ โดยเป็นการสรุปผลการทำงาน ในปัญหาอุปสรรค การทำงานที่ผ่านมา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในกลุ่ม สรุปดังนี้ การเปิดตลาดหมูอินทรีย์บริเวณหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ เป็นการส่งเสริมการทำกิจกรรมของกลุ่มทำให้มีผู้สนใจมาซื้อหมูเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มได้นำเงินส่งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละ

๑๐๐ บาท ปัญหาด้านการตลาดที่เกิดขึ้นคือ สถานที่จำหน่ายอยู่ไกลจากตลาดของชุมชน เช่น ตลาดป่าเหว ตลาดสดบ้านชัยสถานทำให้ผู้บริโภคบางคนไม่ได้มาซื้อสินค้าของกลุ่ม เพราะหาซื้อในตลาดจะมีสินค้าอื่นๆ ด้วย เช่น ปลา ผัก ผลไม้ บางวันเนื้อหมูจำหน่ายไม่หมด ก็ต้องขายเหมาให้แม่ค้าที่นำไปทำไส้ว แนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มคือ การบริการขายตรงต่อลูกค้า ซึ่งให้ตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านไปสอบถามผู้ที่สนใจและสั่งทางกลุ่มมีบริการส่งให้ เป็นต้น

สรุปผลของการจัดกิจกรรม นักวิจัยได้นักวิเคราะห์ข้อมูล มีความตระหนักในสุขภาพและเห็นประโยชน์ของเกษตรอินทรีย์ เห็นโทษเกษตรเคมีและเกษตรเชิงเดี่ยว ตระหนักรู้ประโยชน์การทำบัญชีรายจ่าย ในครัวเรือน รวมทั้งรับทราบปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ ๙ สร้างเครือข่ายสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๕ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสร้างเครือข่ายสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อชี้แจงการดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๓. เพื่อขับเคลื่อนโครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าง ตำบลอุโมงค์ฯ

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ประธานที่ประชุม ได้เปิดประชุมและได้แจ้งให้ทราบ เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ที่ได้จัดทำโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยส่งเสริมให้มีการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในการขับเคลื่อนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือนสู่ชุมชน มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ได้ส่งเสริมเกษตรกรที่สมัครใจ ที่มีแนวคิดที่จะทำการเกษตร แบบผสมพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือน ทำความดีถวายในหลวง สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหนุนเสริมความรู้ทางเทคนิควิชาการต่างๆ ให้กับเกษตรกร การส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางด้านจิตใจ และมีการ

พัฒนาชีวิต และชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เพื่อขยายผลทางความคิดและรูปธรรมไปยังเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่ต่อไป โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และร่วมกันทำความดี ๗ ประการในครัวเรือนของตนเองคือ

๑. เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ทำกินของตนตามแนวคิด “ย้ายป่ามาอยู่บ้าน” ปลุกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ตามแนวทางพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใช้เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติเป็นแนวทางในการทงานด้านการเกษตรการประมงและการปศุสัตว์

๒. เข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกครัวเรือนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๓. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยใช้หลักพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. จัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบข้อมูลรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนของตนเอง

๕. คัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ที่ย่อยสลายได้) มาเป็นปุ๋ยหมักในครัวเรือน

๖. ประหยัดพลังงาน ได้แก่ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์

๗. จัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่นถูกสุขอนามัย

ทีมวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร่วมกันกำหนดภารกิจการดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑. ปฏิบัติงานวิจัยชุมชนในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงทาง ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน”

๒. วางระบบเงินทุนของกลุ่ม โดยการจัดตั้งกองทุนการดำเนินงานของสมาชิก เพื่อช่วยเหลือสมาชิกและพัฒนากลุ่ม จากการระดมหุ้นและเงินสัจจะสะสมของสมาชิก และเงินสนับสนุนโครงการจากเทศบาลตำบลอุโมงค์

๓. จัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชผัก โดยไม่ใช้สารเคมีในบริเวณพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์

๔. ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกเพื่อหาข้อสรุปและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

๕. วางแผนและจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๖. สืบสานปณิธาน “พระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการจัดการพื้นที่ด้านการเกษตรให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมครั้งนี้ มีหน้าที่จากสำนักงานประมงจังหวัดลำพูน เข้าร่วมกิจกรรม และได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งประมงต้นแบบ โดยการทำอาชีพเสริมคือการเลี้ยงปลาในร่องสวน ซึ่งทางผู้ว่าราชการได้สั่งการให้ทางประมงจังหวัดลำพูนมาลงพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้เลี้ยงปลาในร่องสวน

นายอนันต์ ชัยธรรม ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ เกี่ยวกับการส่งเสริมการพึ่งตนเองของเกษตรกร ใครสนใจจะทำอะไร สามารถเสนอโครงการมายังกองทุนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ที่ประชุมได้เสนอให้มีการสำรวจข้อมูลสมาชิกกลุ่มที่สนใจในกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มปลา กลุ่มข้าว กลุ่มหมู กลุ่มผลิตอาหารสัตว์อินทรีย์ กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ ฯลฯ รวมทั้ง การรวบรวมการผลิตของสมาชิก (ใครทำอะไร เท่าไหร่ สนใจประเด็นอะไร) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาต่อไป

สรุปผลของการจัดกิจกรรม

ทีมงานวิจัยและคณะได้ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงาน การรวมกลุ่ม และการขยายสร้างเครือข่ายเกษตรกรให้เพิ่มมากขึ้น วางระบบเพื่อพัฒนาตนเองของกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ

กิจกรรมที่ ๑๐ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๑ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อรวมกลุ่มปลูกพืชผักอินทรีย์ในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์
๒. เพื่อวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์
๓. การติดตามการส่งเสริมการเลี้ยงหมูแบบธรรมชาติ (หมูหลุม)

ผลของการจัดกิจกรรมดังนี้

นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานที่ประชุม ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ เกี่ยวกับการรวมกลุ่มปลูกพืชผักในบริเวณศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ให้ใช้พื้นที่ภายในศูนย์ เพื่อให้เกษตรกรได้มีพื้นที่ในการทำการเกษตร ซึ่งทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลไปฝึกอบรมและไปศึกษาดูงานจากสถานที่ต่างๆ มาแล้ว โดยเทศบาลตำบลอุโมงค์จะปรับพื้นที่และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

๑. ไถพรวนดินพื้นที่จำนวน ๖ แปลง
๒. วางระบบน้ำโดยวางระบบท่อและจุดสายยาง
๓. ปรับสภาพดินโดยให้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกครั้งแรก
๔. จัดหาพันธุ์พืชให้ในการปลูกครั้งแรก

ตอนนี้ได้มีผู้สนใจเข้าร่วมปลูกพืชผักในบริเวณศูนย์เรียนรู้จำนวน ๖ แปลง คือ

แปลงที่ ๑ ของกลุ่ม นายประยูร	บุญธรรม
แปลงที่ ๒ ของกลุ่มนายนำพล	จันตัน
แปลงที่ ๓ ของกลุ่มนายอนันต์	ชัยธรรม

แปลงที่ ๔ ของกลุ่มนายโอภาส หลวงอุโมงค์
แปลงที่ ๕ ของกลุ่มนายสนิท ทิพจร
แปลงที่ ๖ ของกลุ่มนายอุทิศ กันทะอุโมงค์

การปลูกพืชของกลุ่ม ต้องอยู่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน อยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งให้ทางกลุ่มได้พิจารณาเขียนรายละเอียดของกิจกรรมและสิ่งที่แต่ละแปลงต้องการ ซึ่งทางเทศบาลจะสนับสนุนผ่านกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ให้คณะกรรมการของกองทุนเป็นผู้พิจารณาอนุมัติเป็นกรณีๆ ไป เมื่อจำหน่ายพืชผัก ก็ต้องมีเงินส่วนหนึ่งที่ต้องนำมาเข้ากองทุน อีกส่วนหนึ่งให้กลุ่มผู้ดูแลพืชผัก ในการปลูกผักครั้งนี้ ทางสถาบันวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะให้นักวิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยมาเก็บข้อมูล โดยจัดบันทึกการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ระยะเวลาการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การรดน้ำ การให้ปุ๋ย การบริหารจัดการ เมื่อเกิดโรคการจัดการกับแมลงต่าง ๆ ซึ่งการปลูกของกลุ่มเป็นการปลูกที่ไม่ใช่ยาฆ่าแมลงและสารเคมี ย่อมจะมีแมลงและศัตรูพืชรบกวน จึงขอให้ผู้วิจัยทุกท่านได้จัดบันทึกอย่างละเอียด และจะได้มาพบปะพูดคุยและถอดองค์ความรู้จากการปลูกพืชผักในโอกาสต่อไป

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้กล่าวถึงรายละเอียดการจัดงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียงตำบลอุโมงค์ ครั้งที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๔ ในวันที่ ๔ - ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรในตำบลอุโมงค์ และเครือข่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการเกษตร และเผยแพร่ความรู้ ด้านเกษตรอินทรีย์ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้พสกนิกรและพี่น้องประชาชน ได้เห็นถึงความสำคัญ การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะมีกิจกรรมหลากหลาย คล้ายกับปีที่ผ่านมา คือการแสดงนิทรรศการ การจำหน่ายภาคภูมิใจ การเสวนา การประกวดพืชผักและผลิตผลทางการเกษตร การตรวจสุขภาพ การจำหน่ายพืชผักปลอดสารพิษ การและอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งจะได้เรียนเชิญผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน มาเป็นประธานในพิธีเปิด

การจัดนิทรรศการ/กิจกรรมในงานวันเกษตรอินทรีย์ ของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ทางกลุ่มจะได้จัดนิทรรศการ และจำหน่ายพืชผักปลอดสารพิษและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งจะจำหน่ายบริเวณหน้าแปลงปลูกพืชผักของกลุ่ม พร้อมทั้ง มีวิทยากรให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ผู้ที่เข้าชม บริเวณแปลงพืชผักของกลุ่ม การสาธิตพลังงานทางเลือก ทางกลุ่มจะสอนวิธีเผาถ่าน การทำน้ำส้มควันไม้ การสาธิตการผลิตเตาซูปเปอร์อั้งโล่ ในงานด้วย

การติดตามการส่งเสริมการเลี้ยงหมูแบบธรรมชาติ (หมูหลุม) การเลี้ยงหมูหลุมของกลุ่ม ปัจจุบันนี้มีผู้ที่เลี้ยงระบบหมูหลุม อยู่ ๔ คน คือนายสายันต์ มาลี, นายโอภาส หลวงอุโมงค์, นางสาวปณิกา ศรีวิชัย จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ การเลี้ยงที่ผ่านมา ประสบปัญหา คือ

๑. ด้านการผลิตอาหาร จะใช้ต้นกล้วยเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นวัตถุดิบในการหมักอาหาร ซึ่งต้นกล้วยที่เกษตรกรปลูกไว้ไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงหมูเป็นจำนวนมาก และมีต้องใช้น้ำตาลและวัสดุจำนวนมากในการผสม ซึ่งหากเลี้ยงจำนวนน้อย ผสมเองจะมีต้นทุนการผลิตสูง และต้องใช้ควบคู่กับน้ำหมัก ๗ ประเภท หากให้อาหารไม่ครบ หมูก็ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร ต้องใช้ระยะเวลาเลี้ยงนานขึ้น และมีต้นทุนเพิ่มขึ้น นางสาวปณิกา ศรีวิชัย นำเสนอการบริหารจัดการหมูของตนเอง โดยการออกแบบรางอาหารที่หมูกินแล้วจะไม่ฟุ้งกระจาย เมื่อหมูหิว จะใช้จุกกดช่องอาหาร อาหารก็จะตกลงมา การจัดวางท่อน้ำวางไว้ด้านนอกเพื่อไม่ให้หมูกดน้ำเล่น ทำให้พื้นคอกเปียกหมูเสี่ยงต่อการเป็นโรค การผสมอาหารก็ผสมในรูปของแห้ง ซึ่งเป็นอาหารที่ผสมเองทั้งหมดเพียงแต่ไม่ได้ใช้ต้นกล้วย แต่ใช้วัสดุอย่างอื่นแทน และใช้น้ำหมักชีวภาพเป็น

ส่วนประกอบสำคัญ สามารถทำในรูปแบบผง หรืออัดเม็ดผสมหนึ่งครั้งสามารถอยู่ได้ ๑๔ วัน และการจัดทำคอกที่ค่อนข้างจะมันคงหน้อย เพราะถ้าหมูตัวโตจะมีแรงเยอะ หากซ่อมแซมคอกบ่อยๆ ก็ทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นได้ หากใครสนใจสามารถไปแลกเปลี่ยนได้ที่บ้านได้

๒. การจำหน่ายหมู เมื่อหมูเจริญเติบโต พอที่จะจำหน่ายได้แล้ว จะถูกพ่อค้าซื้อในราคาที่ต่ำ ซึ่งทางกลุ่มได้แก้ไขปัญหามาในระดับหนึ่ง คือ การเปิดตลาดจำหน่ายเองบริเวณหน้าศูนย์เรียนรู้ โดยการระดมทุนของสมาชิกกองทุน และเปิดจำหน่ายเนื้อหมูในราคาต่ำกว่าท้องตลาด ก็ได้รับความสนใจจากผู้บริโภค ซึ่งระยะแรกเกิดปัญหามีหมูเหลือ แต่เมื่อขายได้ระยะหนึ่งตลาดเริ่มดีขึ้น เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นมาภายหลัง ก็คือไม่มีหมูมาจำหน่าย

สรุปผลของการจัดกิจกรรม

เป็นการฝึกทักษะด้านการทำการเกษตร และการบริหารจัดการแปลงของสมาชิกเกษตรกร มีการวางแผน พุดคุยออกแบบในรายละเอียดและแบ่งงานกันทำ การกำหนดข้อตกลงกติกาในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ ทั้งปัญหาและอุปสรรค การทำงาน ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น

กิจกรรมที่ ๑๑ เตรียมจัดกิจกรรมงานวันเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์

วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุมอาคารป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๗๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการให้กับครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่
๒. เพื่อติดตามความก้าวหน้า การปลูกผักอินทรีย์ในบริเวณศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
๓. เพื่อติดตามการเข้าร่วมกิจกรรมวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์
๔. เพื่อรวบรวมข้อมูลแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ในเวทีสัญจรของนักวิจัย
๕. เพื่อรับสมัครเกษตรกรที่สนใจศึกษาดูงาน สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทาจำกัด

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายชิน คำบุญเรือง นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ ได้กล่าวต้อนรับและเปิดการประชุม การประชุมวันนี้เชิญครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นใหม่เข้าร่วมประชุมด้วย ซึ่งทางครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จะได้ร่วมจัดกิจกรรมวันเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียงตำบลอุโมงค์ ครั้งที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๔ ที่จะมีการขึ้นในวันที่ ๔-๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ นี้ ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลอุโมงค์ สำหรับกิจกรรมประกอบด้วย

๑). การจัดนิทรรศการ

กลุ่มเป้าหมาย เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ๑๘ หน่วยงาน ได้แก่

๑. สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ	๒. ศูนย์พัฒนาห้วยฮ่องไคร้
๓. ท้องถิ่นที่ดำเนินงานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ	๔. สถาบันวิจัยทรัพยากรชีว
๕. มหาวิทยาลัยแม่โจ้	๖. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๗. สวนพฤกษศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	๘. สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด
๙. สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดลำพูน	๑๐. สำนักงานประมงจังหวัดลำพูน
๑๑. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน	๑๒. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน
๑๓. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน	๑๔. สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน
๑๕. กลุ่มเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดลำพูน	๑๖. ชมรมหมอฟันบ้านจังหวัดลำพูน
๑๗. ศูนย์เรียนรู้เกษตรในเขตจังหวัดลำพูน	๑๘. โรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์

เครือข่ายใหม่ ปี ๕๔ ได้แก่กลุ่มลุ่มน้ำฝาง กลุ่มลุ่มน้ำลี้ กลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืน อำเภอสารภี
กลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความดีถวายในหลวง สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
กรอบการจัดนิทรรศการ

: เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	: เน้นเรื่องเกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ
: แสดงผลงานของกลุ่ม	: แสดงงานวิชาการของหน่วยงาน

๒) การเสวนา

- : การเสวนาเรื่อง “การทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน”
- : ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย นักวิชาการ, ผู้แทนกลุ่ม, หน่วยงาน, ประชาชนในพื้นที่
- : ประเด็นเสวนา/อภิปราย
 - ๑) เศรษฐกิจพอเพียง
 - ๒) การพึ่งตนเอง
 - ๓) เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ
 - ๔) สมุนไพร/พลังงานทดแทน

๓) การจัดบรรยากาศ

- : เน้นแบบเรียบง่าย พื้นเมืองและเป็นธรรมชาติ

๔) การจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มและเครือข่าย

๔.๑ กิจกรรมกาดพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง (เน้นตลาดนัดคนรักสุขภาพ)

- : จำหน่ายพืชผักพื้นบ้าน, น้ำสมุนไพร, ข้าวกล้อง
- : จำหน่ายอาหารพื้นเมือง
- : จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP

๔.๒ กิจกรรมการจำหน่ายต้นไม้และเครื่องมือการเกษตร

- : การจำหน่ายของร้านต้นไม้ ภาคเอกชน
- : การจำหน่ายต้นไม้ของกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน

๕) กิจกรรมบริการ

- : การนวดและการอบสมุนไพร
- : บ้านหมอเมือง

๖) กิจกรรมบันเทิงในบริเวณกาดหมั้ว

- : ขอพื้นที่ในเมืองในบริเวณกาดหมั้ว
- : ศิลปะการแสดงของชุมชน

๗) กิจกรรมแปลงผักสาธิต การเลี้ยงสัตว์

- : แปลงสาธิตของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนฯ
- : การเลี้ยงหมู,ไก่,วัว,ปลา ฯลฯ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ

๘) กิจกรรมปรุงอาหารสด (พืช ผัก)ในบริเวณกาดนัดคนรักสุขภาพ

: ชื่อผักบริเวณงานบริการปรุงฟรี

๙) กิจกรรมของเยาวชนหรือเด็กนักเรียนของโรงเรียน

: ศึกษา จัดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ส่งคุณครู

: กิจกรรมการประกวดวาดภาพ

: การแสดงผลงานของเด็กนักเรียน

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงจะได้ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามกำหนด โดยในงานจะให้ผู้ที่ร่วมงานได้ซื้อพืชผักที่ทางกลุ่มปลูกในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ จำนวน ๖ แปลง พร้อมทั้ง ให้เจ้าของแปลงผัก ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรที่สนใจ เรื่องการปลูกผักปลอดสารพิษ / ผักอินทรีย์ให้ผู้สนใจทั่วไป เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มและขยายเครือข่ายให้ผู้สนใจได้นำไปใช้ในครัวเรือนของตนเอง

นายอนันต์ ชัยธรรม ได้นำเสนอเกี่ยวกับกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ให้สมาชิกรายใหม่ได้รับทราบ และเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุน และได้กล่าวถึง กลุ่มจำหน่ายหมูอินทรีย์ที่ได้มีการดำเนินกิจกรรมเปิดตลาดบริเวณหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และจะมีการถอดบทเรียนในโอกาสต่อไป นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ หัวหน้าโครงการวิจัย ได้ชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยเพื่อให้สมาชิกรายใหม่ได้รับทราบและในวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ จะมีการศึกษาดูงานในพื้นที่ของเกษตรกรตัวอย่าง สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้เกษตรกร ๘๔ ครัวเรือน รุ่นที่ ๒ ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเติมแนวคิด และวิธีการการทำเกษตรแบบยั่งยืน และดูตัวอย่างของจริงจากพื้นที่

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นการสะท้อนมุมมององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลตำบลอุโมงค์ ที่ให้ความสำคัญกับงานเกษตร และให้กลุ่มเกษตรกรได้มีบทบาทในการเข้าร่วมการจัดงานเสมือนเป็นงานของกลุ่มเกษตรกรเอง เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกได้มีบทบาทและนำเสนอผลงานของกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๑๒ การเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่มในงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์

วันที่ ๔ – ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งมีผู้ร่วมงานประมาณ ๒,๐๐๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด หลักการ และการบริหารจัดการ รูปแบบ เทคนิค วิธีการทำเกษตรอินทรีย์ กับเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้จัดงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ครั้งที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๔ และได้ให้ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพร้อมกับเครือข่ายต่างๆ ได้ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรมภายในงานดังนี้

๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน สนับสนุนการจัดสวนไม้งาม การจัดนิทรรศการ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเชียงใหม่ร่วมจัดนิทรรศการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับต้นหม่อน และผลิตภัณฑ์จากไหม
๓. เกษตรจังหวัดลำพูน ร่วมจัดประกวดการตะกร้าพืชผัก ประกวดกล้วยน้ำว้า ประกวดมะพร้าว น้ำหอม และนำสินค้าเกษตรอินทรีย์อำเภอต่าง ๆ มาจำหน่ายภายในบริเวณงาน
๔. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดลำพูน ร่วมจัดนิทรรศการและบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาดิน และแจกน้ำหมักและพด.ให้เกษตรกรที่สนใจทั่วไป
๕. ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน ร่วมจัดนิทรรศการและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันโรคต่างๆ ของสัตว์
๖. สำนักงานประมงจังหวัดลำพูน ร่วมจัดนิทรรศการและสาธิตการเลี้ยงกบคอนโด
๗. ศูนย์ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดลำพูน (พันธ์พืชเพาะเลี้ยง) ร่วมจัดนิทรรศการ และเปิดรับสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรการปลูกพริก หลักสูตรการปลูกไม้เกษตรกรผู้สนใจทั่วไป
๘. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยนอร์ท-จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมจัดนิทรรศการ
๙. สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๐. มหาวิทยาลัยหอการค้า ร่วมจัดเสวนาเกี่ยวกับการทำนา ๑ไร่ ได้เงิน ๑ แสน
๑๑. เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนอำเภอสารภี
๑๒. ธนาคาร ธกส.สาขาอุโมงค์ ร่วมจัดนิทรรศการและจำหน่ายผลิตผลจากโครงการปลูกพืชไร่ดิน
๑๓. ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความดีถวายในหลวง ร่วมจัดนิทรรศการของการดำเนินงานของกลุ่มการจำหน่ายผักอินทรีย์ การจำหน่ายหมูอินทรีย์ การเข้าร่วมกิจกรรมเสวนาและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้สนใจในด้านการทำเกษตรแบบธรรมชาติ
๑๔. พลังงานจังหวัดลำพูน ร่วมจัดนิทรรศการ สาธิตการประหยัดพลังงานแบบต่าง ๆ และมีกิจกรรมการการด้านประหยัดพลังงานให้เยาวชนและประชาชนที่สนใจได้เข้าร่วม
๑๕. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน ร่วมสนับสนุนงบประมาณและประชาสัมพันธ์โครงการให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมงาน
๑๖. ชมรมหมอบ้านบ้านจังหวัดลำพูน ร่วมให้บริการนวด และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพ
๑๗. สถาบันวิจัยทรัพยากรชีว บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำโครงการต่างๆ เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งงบประมาณต่าง ๆ
๑๘. กลุ่มอาสาสมัครเกษตรตำบลอุโมงค์ ร่วมจัดนิทรรศการและจำหน่ายพืชผักปลอดสารพิษ

๑๙. โรงเรียนอุโมงค์วิทยาฯ ร่วมจัดนิทรรศการและนำนักเรียนเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๐. โรงเรียนเซตวันหนองหมู ร่วมจัดนิทรรศการ จำหน่ายพืชผักปลอดสารพิษ และนำนักเรียนเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๑. โรงเรียนบ้านป่าเส้า ร่วมจัดนิทรรศการ จำหน่ายพืชผักปลอดสารพิษ และนำนักเรียนเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๒. โรงเรียนบ้านอุโมงค์ ร่วมจัดนิทรรศการและนำนักเรียนร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๓. โรงเรียนวัดชัยสถาน ร่วมจัดนิทรรศการและนำนักเรียนร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๔. โรงเรียนวัดห้อยกอก ร่วมจัดนิทรรศการและนำนักเรียนร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๕. โรงเรียนอนุบาลเมืองลำพูน ร่วมจัดนิทรรศการและนำนักเรียนร่วมศึกษาเรียนรู้
๒๖. สถานีตำบลอุโมงค์ ร่วมตรวจสุขภาพและตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกาย ผู้เข้าร่วมงาน
๒๗. กลุ่มแม่บ้านตำบลอุโมงค์ ร่วมจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน
๒๘. กลุ่มสายใยรักตำบลอุโมงค์ ร่วมจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน และจัดนิทรรศการการดำเนินงานของกลุ่ม
๒๙. การจัดนิทรรศการ ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ เกี่ยวกับการสาธิต ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ การอบสมุนไพร โดยใช้บ่อแก๊สชีวภาพเป็นเชื้อเพลิง และจัดนิทรรศการ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์อินทรีย์ การปลูกพืชแบบผสมผสาน การเลี้ยงปลาในรูปแบบต่างๆ การเพาะเห็ด การเลี้ยงไหม การเลี้ยงโคขาวลำพูน พลังงานทดแทน การบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน) การจัดสอยดาว การแจกพันธุ์พืชต่างๆ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

กิจกรรมในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ประกอบด้วย

- การแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลและองค์กรเครือข่าย
- การประกวดผลผลิตทางการเกษตรและงานแสดงด้านวิชาการ โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน
- การแสดงดนตรีพื้นเมือง
- การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ไข่ไก่ฟองละ ๒ บาท ข้าวกล้องถุงละ ๒๐ บาท
- การจำหน่ายผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง กาดหมั้วครัวแลง
- บริการนวด อบสมุนไพร ตอกเส้น และตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกาย
- เวทีเสวนา การทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน
- กิจกรรมอุ้ยส่อนหลานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง ขนมล้านนา และหัตถกรรม
- การแสดงของชมรมชาวยองจังหวัดลำพูน
- การแสดงซอล้านนา
- การปรุงอาหารโดย เชฟ จากเฮือนดาหารรีสอร์ท

กิจกรรมในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ประกอบด้วย

- การแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลและองค์กรเครือข่าย
- การแสดงดนตรีพื้นเมือง
- การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ไข่ไก่ฟองละ ๒ บาท ข้าวกล้องถุงละ ๒๐ บาท
- การจำหน่ายผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง กาดหมั้วครัวแลง
- บริการนวด อบสมุนไพร ตอกเส้น และตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกาย
- กิจกรรมอุ้ยสอนหลานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง ขนมล้านนา และหัตถกรรม
- ศิลปะการแสดงจากชุมชน
- การแสดงซอล้านนา
- วงดนตรีโฟล์คซอง

การจัดงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ได้รับความร่วมมือจากหน่วยราชการและเครือข่ายต่าง ๆ เข้าร่วมจัดนิทรรศการตลอดทั้ง ๒ วันมีคนที่เข้าร่วมงานประมาณ ๒,๐๐๐ คน ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมงาน

การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การจัดงานวันเกษตรอินทรีย์ครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมจัดกิจกรรมหลายหน่วยงาน แกนนำนักวิจัยและสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงทุกคน ได้เข้าร่วมกิจกรรมได้นำเสนอผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ ของตนเองและของกลุ่ม ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมงานจำนวนมาก และทำให้ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนและได้เครือข่ายเพิ่มหลายเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถานีพัฒนาที่ดิน พลังงานจังหวัดลำพูน เกษตรจังหวัดลำพูน ศูนย์ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดลำพูน (พันธ์พืชเพาะเลี้ยง) เป็นต้น

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกองค์กรได้นำเสนอผลงาน เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถาบันทางวิชาการเกษตรและเครือข่ายเกษตรกรกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ไปสู่การพึ่งตนเองของเกษตรกรต่อไป

กิจกรรมที่ ๑๓ เวทีแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ หมู่ที่ ๑๐ บ้านชัยสถาน ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผู้เข้าร่วมจำนวน ๑๕๐ คน ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการต่างๆในจังหวัดลำพูน ผู้บริหารของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ผู้นำชุมชน ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงและผู้สนใจทั่วไป

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

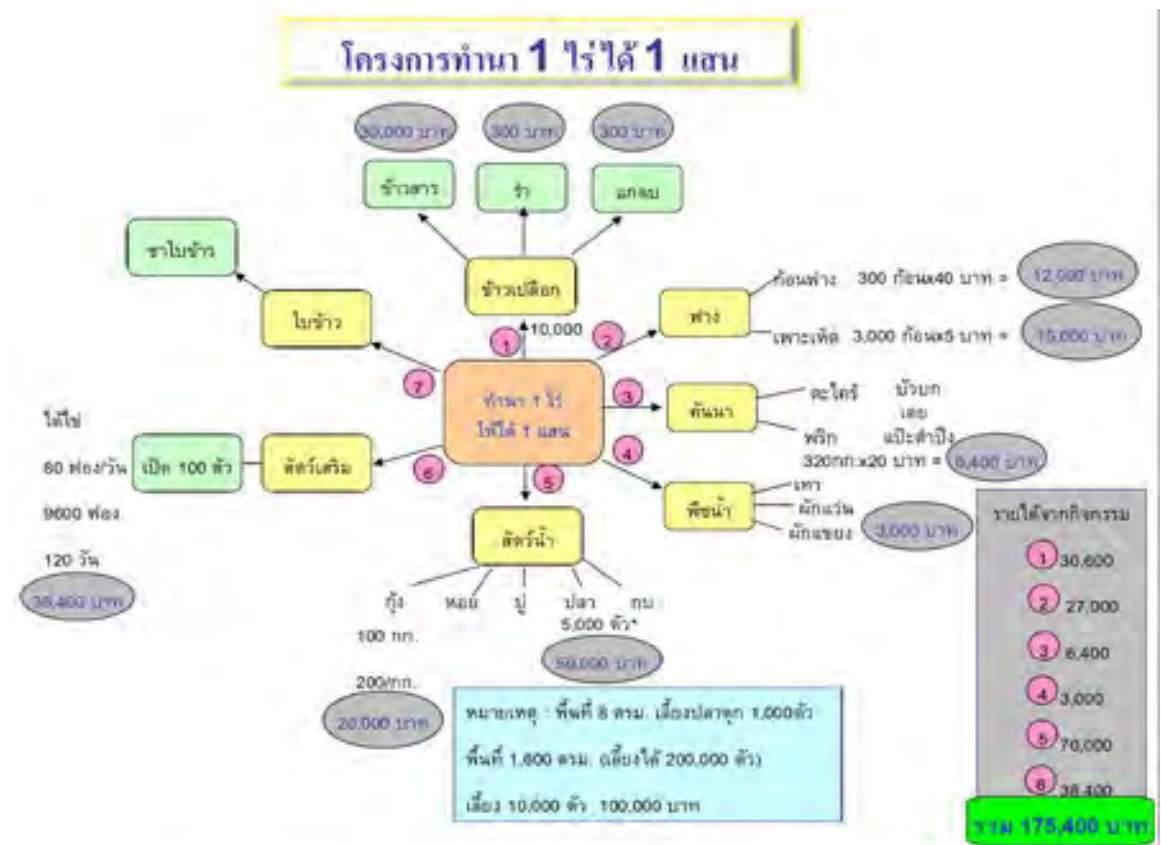
๑. เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ปรับวิธีคิด ด้านการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของเกษตรกร
๒. เพื่อสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำนา ๑ ไร่ได้เงิน ๑ แสน

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

กิจกรรมนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลอุโมงค์สหภาพการค้าแห่งประเทศไทย ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ได้จัดทำโครงการทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งได้รับความสนใจจากส่วนราชการ และประชาชนทั่วไป ได้รับเกียรติจาก ดร.ดิเรก ก้อนกลีบ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ด้วย ทั้งรับฟังการบรรยาย เรื่องพลิกชีวิตเกษตรกรไทย โดย คุณดุสิต นนทะนาคร ประธานกรรมการสหกรณ์การค้า และสหกรณ์การค้าแห่งประเทศไทย และร่วมปลูกข้าวในแปลงนาสาธิต ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

การบรรยายโดยอาจารย์อดิสร พวงชมพู และอาจารย์ เสถียร ทองสวัสดิ์ วิทยากรได้แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอาจารย์เสถียร ได้กล่าวว่า การพึ่งตนเองนั้น เป็นหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการทำนา ซึ่งในปัจจุบันเกษตรกรทั่วไป ทำนาแล้วขาดทุน หรือมีกำไรน้อย ยิ่งทำยิ่งจน ยิ่งทำยิ่งเป็นหนี้ หลายคนขายนาให้พ่อค้านายทุนต่างๆ แล้วต่อมา ต้องเช่าคนอื่นทำ ต้องเสียค่าเช่าในราคาแพง ทางออกหนึ่งของเกษตรกรที่สหกรณ์การค้า ได้ทำการวิจัยร่วมกับพี่น้องเกษตรกรชาวนาในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ คือ การใช้พื้นที่น้อยๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้พื้นที่ ๑ ไร่ ทำรายได้จากพื้นที่นี้ให้ได้อย่างน้อย ๑ แสนบาท หรือเรียกง่ายๆ ว่าทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากนัก โดยการจัดให้มีระบบนิเวศน์ในพื้นที่ ๑ ไร่ ให้มีความเกื้อกูลกันระหว่าง คน พืช และสัตว์ มีการนำพื้นที่ มาแบ่งเป็นพื้นที่เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงหอย เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงสุกร และโคชาวลำพูน แบ่งพื้นที่ เพื่อทำการปลูกข้าว โดยคัดพันธุ์ข้าวที่ดีที่สุดคือ ข้าวหอมนิล มาปลูกใช้หลักความพึงพิง และความหลากหลายในระบบนิเวศน์ เรื่องหญ้าใช้วิธีปรับที่นาให้เรียบ แล้วใช้ระดับน้ำคุมให้หญ้าไม่สามารถงอกได้ ตัดปัญหาเรื่องวัชพืช ปุ๋ยบำรุงข้าว ก็ใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพที่ทำกันเองประหยัดไปได้อีก พอในนาข้าวเริ่มมีความสมบูรณ์ก็จะมีแมลงตอน มีสาหร่ายที่ช่วยตรึงไนโตรเจน จากนั้น ก็ปล่อยปลา และลูกกบลงในนาข้าวที่จะช่วยเสริมกัน ทั้งขี้ปลา ขี้กบ รวมลงไปเป็นปุ๋ย สิ่งสำคัญคือ ต้องทำคันคูล้อมรอบ เพื่อเป็นแหล่งเก็บน้ำและเป็นที่อยู่ของปลา แล้วล้อม

ตาข่ายเขียวเพื่อกันกบหนี และป้องกันศัตรูของสัตว์ต่างๆ คันนา ก็เริ่มปลูกผักสวนครัว พันธุ์ที่ปลูก ควรเน้นว่ากินด้วยและขายได้ในท้องถิ่นด้วย เช่น มะเขือ ถั่วฝักยาว มะละกอ ผักกินใบ พริก ตะไคร้ ปลูกให้เต็มรอบคู โดยใช้น้ำจากร่องในนารดพืชผัก ใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักบำรุง และไล่แมลง หลัง ๓ เดือน ก็ได้ผลผลิตเกือบจะครบได้ปลา ได้กบ ได้ข้าว ได้ผัก และนำสิ่งที่ได้มาแปรรูปต่อ เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ข้าวทำข้าวซ้อมมือ ข้าวกล้อง แกลบ รำ เหลือใช้ทำปุ๋ย หรือเป็นทุนวัตถุดิบ ในการเลี้ยงรอบต่อไป จากนั้น วิทยากรได้ตอบข้อซักถามจากผู้รับฟังการบรรยาย ตัวอย่างคำถามที่ได้รับความสนใจจากผู้เข้ารับฟังบรรยาย เช่น ที่มาของรายได้จากการทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน ซึ่งวิทยากรได้ยกตัวอย่างดังนี้

หลังจากนั้น ทั้งหมดได้ลงพื้นที่แปลงนาสาธิต และร่วมกันปลูกข้าว ซึ่งทางศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ได้ใช้พื้นที่ บริเวณด้านหน้าของศูนย์เป็นแปลงสาธิตโครงการทำนา ๑ ไร่ ได้ ๑ แสน ทำการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวหอมมะลิ โดยปลูกจำนวน ๑ - ๒ ต้นต่อหลุม ปลูกระยะห่างประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ควบคุมระดับน้ำประมาณ ๓ - ๕ เซนติเมตร เพื่อจะได้ควบคุมวัชพืช และช่วยให้ต้นข้าวแตกกอได้มาก

ในภาคบ่าย มีการฝึกทักษะการผลิตสรรพสิ่งผอง สรรพสิ่งน้ำ ซึ่งเป็นปุ๋ยหมัก อีกสูตรหนึ่ง โดยมีเครือข่ายจากจังหวัดอุดรธานี มาช่วยฝึกทักษะให้ มีผู้ที่สนใจร่วมฝึกทักษะจำนวน ๔๒ คน โดยฝึกทักษะบริเวณโรงผลิตปุ๋ยของศูนย์ฯ

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกเกษตรกรเรียนรู้การทำนาอินทรีย์ การบริหารจัดการพื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ตลอดจนได้ตระหนักรู้ถึงการ พึ่งพิงกันของคน พืช สัตว์ ในระบบนิเวศน์

กิจกรรมที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืน แม่ทา จำกัด

วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๗.๐๐ – ๑๗.๓๐ น. ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ที่เข้าร่วมคือคณะกรรมการวิจัยโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ตำบลอุโมงค์ฯ” และครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง พนักงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์และสถาบันวิจัยทรัพยากรชีว จำนวน ๕๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อพัฒนาทักษะนักวิจัย
๒. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด หลักการ และการบริหารจัดการ รูปแบบ เทคนิค การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
๓. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมนี้ เป็นการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นครั้งที่ ๒ ซึ่งครั้งแรก ได้ไปแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ ครึ่งนี้ ได้มาพัฒนาศักยภาพ ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาพร้อมกันที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ รถออกเดินทางเวลา ๐๗.๐๐ น. เดินทางถึงสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด เวลา ๐๘.๓๐ น. มีนายพัฒน์ อภัยมูล และนายพนมกร นามจันทร์ ได้กล่าวต้อนรับและบรรยายสรุปดังนี้

นายพัฒน์ อภัยมูล แกนนำเกษตรกรยั่งยืนของตำบลแม่ทา เป็นคนแรกที่ปรับเปลี่ยนวิถีการทำเกษตร เชิงเดี่ยวเพื่อการขายมาสู่วิถีการเกษตรแบบยั่งยืนได้กล่าวว่า เริ่มจากการสืบประวัติและวัฒนธรรมดั้งเดิมของหมู่บ้าน ค้นหาเกษตรแบบพึ่งตนเองในแต่ละด้าน กระบวนการศึกษา ก็เป็นการศึกษาเรียนรู้ อย่างหนึ่ง ทำให้ทราบว่ามียุคชุมชนที่อยู่ร่วมกัน จำนวน ๕ เผ่า และ ทุกเผ่า มีวิถีชีวิตอยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาตนเองสูง

ปัจจุบัน แผนปฏิวัติเขียวคือ แผนปฏิวัติการเกษตรฉบับที่ ๑ ส่งเสริมการเกษตรกร ต้องใช้เทคโนโลยี ต้องใช้ข้าวหรือพืชผักพันธุ์ใหม่ทั้งหมด แผนปฏิวัติเขียวอดีตกับปัจจุบันแตกต่างกัน ในอดีตจะ

เกี่ยวข้องกับการขายไม้สัก ข้าว ยางพารา แร่ พอปฏิบัติเชี่ยวชาญแล้ว จะผลิตเพื่อขาย ปลูกเป็นโซนๆ ปรากฏว่า ยาสูบ ถั่วลิสง ถั่วลิ้นเตา ชিং ข้าวโพดฝักอ่อน ตั้งแต่มีพืชตัวใหม่เข้ามา โดยปลูกพืชตัวใหม่ มีแต่สร้างความยากจน ชุมชนแม่ทา จึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรเชิงเดี่ยว มาเป็นเกษตรผสมผสานกันอย่างกว้างขวาง ปัจจุบัน แม่ทากลายเป็นชุมชนที่เป็นแบบอย่าง และเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำเกษตรยั่งยืน ซึ่งศูนย์การเรียนรู้ เป็นเครือข่ายของเกษตรกรรมทางเลือก โดยอาศัยกระบวนการทางสังคมภายในชุมชนเป็นหลัก คือ การเกิดตัวอย่างหรือผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ผู้นำเหล่านี้ เป็นตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงแก่คนอื่นๆ ในชุมชน ได้ทราบว่าเกษตรยั่งยืน คือ ระบบเกษตรกรรมที่อยู่บนระบบศีลธรรม เป็นมิตรกับธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิถีคิดและวิถีชีวิตของคนไทยแต่ดั้งเดิมมา

นายพนมกร นามจันทร์ เป็นเกษตรกรชาวบ้าน บ้านทาภู ก่อนที่จะมาเป็นกลุ่มองค์กร ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยหนุนเสริมหน่วยงานรัฐ แรกเริ่ม มีคนต่อต้านมาก จึงต้องวนเวียนประชุมตามบ้าน เพราะคนในบ้านไม่เข้าใจ แต่ต่อมาก็มีการเปิดรับว่า จัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือในเรื่องของปากท้องของชาวบ้าน ในการต่อรองราคาในเรื่องของปุ๋ย ข้าวสาร วัสดุ และ การอนุรักษ์รักษาทรัพยากร เรื่องป่าไม้ ทำให้เห็นข้อเปรียบเทียบส่วนที่เป็นส่วนต่างที่พ่อค้าคนกลางได้กำไรไปหลายแสน แท้จริงควรจะเป็นของชาวบ้าน

มีการจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตร จำกัด แต่มีความคิดว่าต้องเป็นสหกรณ์การเกษตรที่ยั่งยืน ทั้งเรื่องของอาหาร สังคม ครอบครัว เศรษฐกิจ ที่ต้องยั่งยืน การบริหารงานขององค์กรต้องอยู่ได้ทั้งกลุ่ม องค์กรภายใต้สหกรณ์และสมาชิก ไม่มีค่าตอบแทน เน้นความร่วมมือ มีการกระจายตัวคณะกรรมการไปทุก หมู่บ้าน ปัจจุบันมีสมาชิกสหกรณ์ ๕๐๐ กว่าคน มีทุนหมุนเวียน ๑๐ ล้านบาท ให้สมาชิกกู้เงินได้ โดยมีเกณฑ์ กำหนดว่าต้องใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบเกษตรอินทรีย์ มีการตรวจสอบที่ชัดเจน คณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบต้องเป็นตัวแทนที่หมู่บ้านเลือก

ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา เพื่อเป็นสถาบันการเรียนรู้ของชาวบ้าน และได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ในระยะต่อมา สถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในและนอกชุมชน ให้เข้าใจในเรื่องงานทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเรียนรู้จากสิ่งที่ทำ และเพื่อพัฒนา วิทยากรชาวบ้านในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นต่อไป

ภาคบ่ายได้ลงพื้นที่ “คนต้นแบบวิถีพอเพียง ต.แม่ทา อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่”

สวนพอสมศักดิ์ การทำการเกษตรเดิม เน้นที่ทำการเกษตรสมัยใหม่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้พื้นที่น้อยในการทำสวน ประมาณ ๒ งาน และเนื้อที่ ๔ ไร่ ปลูกยาสูบ ถั่วลิสง พริก ชিং อ้อย ลำสุตันได้ปลูก ข้าวโพดฝักอ่อน พอสมศักดิ์ได้เล่าว่า ถ้าใส่ปุ๋ยมากเกินไปก็ไม่ได้จะทำให้ดินเสีย ข้าวโพดบ้างต้น จะสูงต่ำไม่เท่ากัน รากแห้งไม่กินปุ๋ย พอสมศักดิ์ ได้เริ่มทำเกษตรแบบผสมผสานในปี ๒๕๓๖ เพื่อกินก่อน เพราะว่างแล้วขาดทุน จากนั้นก็เริ่มปลูกชะอม ใช้ทุนจำนวน ๖๐๐ บาท ได้ทั้งสิ้น ๑๐๐ ต้น และเมื่อปี ๒๕๔๒ พอสมศักดิ์ เก็บผักชะอมไปขายได้เงินประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท จึงได้ชวนคนที่ไม่เป็นหนี้สิน ๙ คน มารวมกลุ่มกันทำปุ๋ยหมัก จึงได้ขอให้ทางราชการ เข้ามาอบรมการทำปุ๋ยหมัก ให้มีคุณภาพโดยใช้ขี้วัว ขี้ควาย หรือ เศษอาหาร ผักที่เหลือ นำมาหมักทำเป็นปุ๋ย ด้วยความโชคดีที่มีเพื่อน ได้เข้ามาจัดเก็บข้อมูลชุมชนและชวนชุมชนวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งและหาทางออกร่วมกัน โดยพอสมศักดิ์ ก็เป็นคนหนึ่งที่ได้นำข้อมูลที่มีการจัดเก็บและจดบันทึก มาสรุปบทเรียนร่วมกันในครอบครัว หาแนวทางแก้ไขร่วมกับแกนนำในตำบลหลาย คน ซึ่งต่อมา ได้เป็นครอบครัวนำร่อง ลองผิดลองถูกกับการเกษตรแบบอินทรีย์ ปลูกผักปลอดสาร รวมเป็นกลุ่ม มีสมาชิกเข้าร่วมกว่า ๑๔ คน เริ่มต้นต่างก็ไม่มีประสบการณ์ ทำในลักษณะลองผิดลองถูกกันไป แต่ก็ไม่ท้อ

จึงสามารถผ่านมาได้ และสิ่งหนึ่งที่ทำให้ตนเองมีทุกวันนี้ได้ก็คือ การทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ทุกคนไม่ควรละเลย ยิ่งทำยิ่งได้

สวนนายอาภากร เครื่องเงิน เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่หันมาทำการเกษตรเรียนจบการศึกษา ระดับ ปวส. สาขาช่างไฟ จากโรงเรียนเชียงใหม่เทคโนโลยีและพาณิชย์การ CM-Tech เคยได้รับการฝึกอบรมหลายเรื่อง เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมัก การแปรรูปผลิตภัณฑ์ บทบาทในชุมชนเป็น อ.ช. หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวคิดเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนคือ การทำเกษตรกรรมยั่งยืนทำให้เรา กินอิ่ม นอนอุ่น หุ่นดี มีเงินใช้ โยงไปสู่การลดการปล้นจี้ ลักขโมย และช่วยสังคมได้ สามารถยืนอยู่ได้อย่างเป็นอิสระ และมีความสุข มีหนี้สินพอประมาณ ความสำราญเกินร้อย มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน ๔ แปลง สภาพพื้นที่เป็นที่ดอน บริเวณแปลงเกษตรโดยรอบพื้นที่นั้นเป็นการทำเกษตรเคมี บางส่วนเป็นป่าไม้สัก แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรจากสระน้ำที่ขุดไว้ จำนวน ๑ งาน และลำห้วยภายในสวน ใช้วิธีการดูน้ำในระบบไฟฟ้าไดนาโมขึ้นเก็บใส่ถังกักน้ำ แล้วกระจายลงสู่พื้นที่เพาะปลูก น้ำไม่ค่อยมีใช้ตลอดปี แต่พยายามประหยัดน้ำ ลดการใช้น้ำต่อพืชบางชนิด จากที่ผ่านมา มีการปรับปรุงดิน ไม่เคยนำสารเคมีมาใช้ในพื้นที่แปลงเกษตร ทำให้จุลินทรีย์ในดินไม่ถูกทำลาย จะใช้ปุ๋ยหมักที่ทำเองจากมูลสัตว์ และการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อรักษาสภาพของดิน โดยมีเป้าหมายความสำเร็จในการทำเกษตร คือ ปลูกเพื่อบริโภค เหลือจึงแบ่งปัน และขายกิจกรรมภายในสวน เน้นทำการเกษตรแบบผสมผสาน ไม่ได้ทำเกษตรเชิงเดี่ยว

นายอาภากร กล่าวว่า สวนเป็นธนาคารของตนเอง เพื่อได้กินดอกเบี้ยของธนาคาร และสามารถเบิกใช้ไปได้ตลอด ในสวนปลูกพืช ๑๔๐ กว่าชนิด ชนิดละเกือบร้อยต้น เน้นการปลูกพืชที่หลากหลาย เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ไม่มีการนำเข้าสารเคมีและใช้สารเคมีในพื้นที่ จุลินทรีย์จึงมีปริมาณมาก จุลินทรีย์ทำหน้าที่ย่อยวัตถุอินทรีย์ในดิน ดินจึงมีคุณภาพดี การปลูกพืชมีการทำปุ๋ยหมักเอง โดยนำน้ำก๋วยเตี๋ยวมาทำปุ๋ย และมีการศึกษาในเรื่องฤดูกาลของพืชว่า พืชชนิดใดเจริญเติบโตในช่วงใด โดยไม่ให้มีที่ว่างในพื้นที่สวน การปลูกพืชที่หลากหลาย เพื่อลดการรวมตัวของแมลง และป้องกันการเสี่ยงต่อการจำหน่ายไม่หมด สถานที่จำหน่ายประจำคือ ซูเปอร์มาเก็ต ตลาดหนองหอย และตลาดแนวทางใหม่ที่เป็นตลาดเดลิเวอรี่ บริการจัดส่งให้ผู้รับในวันและเวลาที่กำหนด โดยลูกค้าส่วนใหญ่คือ คนที่สนใจเรื่องสุขภาพและครูอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำเกษตรอินทรีย์ ได้เรียนรู้แนวความคิดประสบการณ์จากเกษตรกรเครือข่าย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงานเกษตรของตนเอง

กิจกรรมที่ ๑๕ ถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการศึกษาดูงานจากสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด

วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมจำนวน ๖๓ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงานสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด
๒. เพื่อติดตามความก้าวหน้ากลุ่มปลูกพืชผักอินทรีย์
๓. เพื่อส่งเสริมการสร้างเครือข่ายจำหน่ายพืชผักให้กับผู้ประกอบการอาหารในนิคมอุตสาหกรรม
๔. เพื่อสร้างเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

การสรุปบทเรียน จากการศึกษาดูงานสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานได้ร่วมกันถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน โดยแต่ละคนได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ สิ่งที่ตนเองจะนำไปปฏิบัติจากการศึกษาดูงานครั้งนี้ การสรุปบทเรียนการศึกษาดูงานครั้งนี้ มีหลายคำที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เกษตรปลอดภัย เกษตรปลอดภัย เกษตรทางเลือก เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ เกษตรพึ่งตนเอง เกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งตำบลอุโมงค์นั้น มีการผลิตที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละพื้นที่ การเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือน ทำความดีถวายในหลวงนั้น เน้นการทำความดี เพื่อถวายในหลวง ทำเท่าที่ทำได้ก่อน แล้วค่อยขยับ ยกระดับการทำงานของตนเองให้มีการพึ่งตนเองมากขึ้น จากการที่โครงการวิจัยและเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้พาสมาชิกเกษตรกรตำบลอุโมงค์ แลกเปลี่ยนกับตำบลแม่ทา พบว่า ที่แม่ทานั้นใช้หลักสหกรณ์ เป็นกลไกหนึ่ง ในการขับเคลื่อนกับหน่วยงานต่างๆ เน้นการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือแบ่งปันกัน การรวบรวมผลผลิต และวางแผนการผลิตร่วมกัน จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน ได้ทบทวนสรุปบทเรียนสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) **สิ่งที่ได้เรียนรู้** คือ ความพอเพียง กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน เห็นการปลูกพืชผสมผสาน ได้เรียนรู้วิธีการอบรมกลุ่ม ระบบสหกรณ์ การทำงานระบบของกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การลงหุ้นเพื่อช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง ความอดทนความตั้งใจของสมาชิก การให้ความสำคัญกับสมาชิกมากกว่าผลกำไร การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และการสร้างศรัทธาในการทำเกษตรอินทรีย์

๒) **การนำเอามาปรับใช้** เป็นเรื่องการปรับปรุงแปลงของตนเอง การสร้างเครือข่ายในกลุ่มไปสู่ระบบสหกรณ์การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองไปในทางยั่งยืนทั้งด้านอาชีพและสุขภาพของตัวเอง/ครอบครัว

๓) **ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม/เครือข่าย** กลุ่มต้องมีการช่วยเหลือตัวเองให้มากที่สุด ต้องมีความสามัคคีกันไว้ใจกันจริงใจต่อกัน เทศบาลควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ทั้งความรู้ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณ

การติดตามความก้าวหน้าการปลูกพืชผักอินทรีย์ การปลูกผักในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ซึ่งมีการแบ่งแปลงให้สมาชิก ได้ร่วมกันรับผิดชอบ ในการปลูกผักดูแลแปลง ซึ่งทางเครือข่าย ๘๔ ครัวเรือนนั้น ได้รับผิดชอบ ๖ แปลง ซึ่งเป้าหมายของเทศบาล อยากให้เข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ทดลองในการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นแปลงตัวอย่างให้กับผู้ที่สนใจ โดยทางเทศบาลสนับสนุนเรื่องระบบน้ำ ปูปรับสภาพพื้นดิน และเมล็ดพันธุ์ โดยสมาชิกช่วยกันปลูกดูแล เมื่อขายได้ หักทุนคืนกองทุนกลุ่ม ซึ่งมีนายอนันต์ ชัยธรรม ประธานกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ และคณะกรรมการกองทุนดูแล โดยมีรายจ่ายทุกกลุ่มรวมกันแล้ว จำนวน ๒๔,๕๐๐ บาท รายรับอยู่ในระหว่างรวบรวมข้อมูลของแต่ละกลุ่มเมื่อรวบรวมข้อมูลได้เรียบร้อยแล้วจะได้แจ้งให้ทราบต่อไป

นายอนันต์ ชัยธรรม ได้แจ้งให้สมาชิกได้รับทราบ เกี่ยวกับการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลส่วนหนึ่งในการส่งเสริมโครงการต่างๆ ของกลุ่ม เมื่อสมาชิกกลุ่มท่านใด อยากจะทำกิจกรรมทางการเกษตร แต่ไม่มีงบประมาณ ก็สามารถเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ทางกองทุนจะได้

พิจารณาอนุมัติ และเมื่อสมาชิกได้ทำกิจกรรมทางการเกษตร ตามที่ตนเองเสนอโครงการแล้ว ก็จะนำปัจจัยการผลิต หรือเงินที่ขอยืมไปมาส่งคืนให้กองทุน ซึ่งวันนี้ มีการนำสมุดบันทึกสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงมาให้สมาชิกที่ได้สมัครถือหุ้นของกองทุน และให้สมาชิกกองทุนได้ประชาสัมพันธ์ให้ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่ยังไม่ได้ถือหุ้นของกองทุน รีบมาเป็นสมาชิกของกองทุนและร่วมกันทำกิจกรรมต่อไป

การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายจำหน่ายพืชผักให้กับผู้ประกอบการอาหารในนิคมอุตสาหกรรม

เทศบาลตำบลอุโมงค์ร่วมกับจังหวัดลำพูน ได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ลำพูนเมืองอาหารปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะให้จังหวัดลำพูนเป็นแหล่งผลิตอาหารสินค้าเกษตรปลอดภัยสู่ผู้บริโภค ซึ่งขณะนี้ มีกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักในเขตตำบลอุโมงค์ ได้ดำเนินการผลิตผักปลอดภัยออกสู่ตลาดแล้ว ทางจังหวัดลำพูน ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม มีการประกอบอาหารให้แก่พนักงานในโรงงานของตนเอง จังหวัดจึงได้ประสานขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการอาหาร ได้หันมาซื้อผักปลอดภัยจากเกษตรกรตำบลอุโมงค์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและผู้ประกอบการจัดทำอาหารมีความมั่นใจในความปลอดภัยของอาหาร โดยจะได้จัดทำประกาศรับสมัครเกษตรกรที่สนใจปลูกผักปลอดภัย/ผักอินทรีย์จำหน่ายให้กับบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม ตัวอย่างชนิดผัก ประกอบด้วย

คะน้า	ผักกาดขาวปลี	บล็อกโคลี	กะหล่ำดอก	กะหล่ำปลี	ถั้วฝักยาว
มะเขือเจ้าพระยาแดงกว่า		ผักกาดกวางตุ้ง	ผักกาดฮ่องเต้	มะเขือเทศ	ถั้วอก
หอมหัวใหญ่	ข่า	มะละกอ	พริกขี้หนู	ต้นหอม	ผักชี
คื่นช่าย	ตะไคร้	ใบมะกรูด	ขมิ้น	ผักบุ้ง	

เกษตรกรที่สนใจปลูกผักปลอดภัย/ผักอินทรีย์จำหน่ายให้กับบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรม สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม และสมัครได้ที่ผู้ใหญ่บ้าน, ประธานชุมชน, ผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล และฝ่ายสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลอุโมงค์

การสร้างเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔

การเปิดรับสมัครครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ จะมีการอบรมแบ่งออกเป็น ๔ รุ่น ๆ ละ ๓๐ คน มี รศ.ดร.อานัฐ ตันโช จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นวิทยากรฝึกอบรม

กำหนดฝึกอบรม

รุ่นที่ ๑ ในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๒ วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๔ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔

และเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว จะได้นัดหมายกันไปศึกษาดูงานในพื้นที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน ได้ตระหนักรู้ ถึงการให้ความสำคัญของการศึกษาดูงาน ที่เป็นกลุ่มหรือคณะ เมื่อดูงานเสร็จแล้ว ต้องมีการสรุปความเห็นที่ได้จากการศึกษาดูงาน เพื่อใช้แนวทางในการปรับใช้กับกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๑๖ ฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๖๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี
๒. เพื่อลดปัญหาการเผาขยะ ลดปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศ

ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้จัดทำโครงการฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษวัสดุทางการเกษตร ในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔ สืบเนื่องมาจาก การที่คณะวิจัยได้ลงพื้นที่หมู่บ้านต่างๆ ได้พบปัญหาสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้เกษตรกรประสบปัญหา คือ ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากค่าปุ๋ยเคมีมีราคาแพง ทางคณะวิจัยได้เสนอให้มีการฝึกอบรม การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ของตนเอง และมีอาจารย์จากคณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ คือ อาจารย์รชฏ เชื้อวิโรจน์ ผู้ช่วยอธิการบดีคณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร อาจารย์ ดร.ชนวิวัฒน์ นิตศน์วิจิตร อาจารย์แสนวสันต์ ยอดคำ เป็นวิทยากรฝึกอบรม

มีการนำเสนอปัญหาหมอกควัน อันตรายใกล้ตัว ซึ่งปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง ส่วนใหญ่พบว่าไม่ได้เกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติ แต่เกิดจากการเผาป่าทำลายป่ามากกว่า หลายจังหวัดในภาคเหนือเริ่มมีฝุ่นละอองเกินกว่ามาตรฐาน สาเหตุส่วนใหญ่พบว่า เกิดจากฝีมือมนุษย์มากกว่าที่จะเกิดจากภัยทางธรรมชาติ ทั้งการเผาป่า ใบไม้และเศษหญ้าแห้ง เพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรครั้งต่อไป ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ ผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น มีอาการแสบตา ตาแดง น้ำตาไหล คอแห้ง ระคายคอ หายใจติดขัด เหนื่อยง่าย ผลกระทบต่อสภาพบรรยากาศ เช่น ทัศนวิสัยไม่ดี ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งปัญหาหมอกควันเป็นภัยใกล้ตัวที่ทุกคนได้รับผลกระทบ และสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหานี้ได้ ด้วยการลดการเผาป่า หรือเศษวัสดุทางการเกษตร โดยนำมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์แทน ได้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพใช้ในครัวเรือน และช่วยลดปัญหาหมอกควันได้อีกทางหนึ่ง

อาจารย์แสนวสันต์ ยอดคำ ได้นำเสนอการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษวัสดุทางการเกษตร สูตรวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ มีขั้นตอนการทำงานที่ง่ายมาก วัตถุดิบมีเพียงเศษพืชและมูลสัตว์เท่านั้น วิธีการก็นำเศษพืช ๓ ส่วนกับมูลสัตว์ ๑ ส่วนโดยปริมาตร มาผสมคลุกเคล้า รดน้ำให้มีความชื้น แล้วขึ้นกองเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีความสูงไม่ต่ำกว่า ๑.๕๐ เมตร ความยาวของกองจะยาวเท่าไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับปริมาณ

เศษพืช และมูลสัตว์ที่มี กิจกรรมการดูแลกองปุ๋ย มีเพียงรักษาระดับความชื้นให้เหมาะสมตลอดเวลา โดยไม่ต้องพลิกกลับกอง หลังจากที่ทำวัตถุดิบอยู่ในกองปุ๋ยได้ครบ ๖๐ วัน ก็จะมีความสูงเหลือเพียง ๑ เมตร หลังจากนั้น กองทิ้งไว้เฉยๆ ให้แห้ง หรือนำไปเกลี่ย ผึ่งแดดให้แห้งอีกประมาณ ๗ วัน เพื่อให้จุลินทรีย์ในกองปุ๋ยสงบตัว เมื่อแห้งดีแล้ว ก็สามารถนำไปใช้ในการเพาะปลูกได้อย่างมั่นใจว่า จุลินทรีย์ในกองปุ๋ยจะไม่ไปรบกวนการเจริญเติบโตของต้นพืช หัวใจสำคัญของการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ด้วยวิธีนี้ คือ

- ๑) ต้องรักษาความชื้นภายในกองปุ๋ยให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอตลอดเวลา
- ๒) ต้องมีความสูง ๑.๕ เมตร
- ๓) ต้องคลุมเคล้าเศษพืชและมูลสัตว์ไม่ทำเป็นชั้น ๆ และ
- ๔) ต้องรักษาให้มีความร้อนสูงในกองปุ๋ย

เศษพืชทุกชนิด สามารถนำมาใช้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ วิธีนี้ได้ เช่น ฟางข้าว ช้างและเปลือกข้าวโพด ผักตบชวา ต้นกล้วยเหลือ เศษผักจากตลาด และเศษใบไม้ เป็นต้น ส่วนมูลสัตว์สามารถนำมาใช้ได้ทั้งมูลโค มูลไก่ และมูลสุกร ซึ่งมูลสัตว์ จะเป็นแหล่งของจุลินทรีย์จำนวนมาก ในกองปุ๋ยที่ช่วยย่อยสลายเศษพืชและมักจะเป็นจุลินทรีย์กลุ่มที่ชอบความร้อนสูง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์วิธีนี้ จึงมีเพียงเศษพืชและมูลสัตว์ ๒ ชนิดเท่านั้น ไม่ต้องใช้สารเร่ง กากน้ำตาล รำข้าว หรืออีเอ็มใดๆ จากนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้ฝึกปฏิบัติจริง ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยไม่พลิกกลับกอง บริเวณโรงผลิตปุ๋ยของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรได้เรียนรู้และเพิ่มทักษะในการทำปุ๋ยหมัก นำสู่การลดต้นทุนในการทำการเกษตร และการพึ่งตนเองของเกษตรกร

กิจกรรมที่ ๑๗ การถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงานวิจัย

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ มีเข้าร่วมจำนวน ๓๕ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ กล่าวต้อนรับ และได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์

และชุมชน โดยได้ดำเนินการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นมา และจะมีกำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า ระยะที่ ๑ เสนอสถาบันส่งเสริมการวิจัย และเขียนแผน ขอรับงบประมาณสนับสนุนงบประมาณ ในระยะที่ ๒ มาดำเนินการวิจัยต่อไป

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล ได้ทบทวนกระบวนการวิจัยให้นักวิจัย ได้ทราบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการสรุปบทเรียน ต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผล ตั้งแต่การเก็บข้อมูลเกษตรกรและข้อมูลพื้นฐานของโครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงต่าง ๆ

๑. เก็บข้อมูลเกษตรกร จากการใช้เครื่องมือ ได้แก่ เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ เวทีการประชุมคณะทำงาน, คณะกรรมการ แบบสัมภาษณ์ แผนที่ทำมือ แผนที่ผั่ง ผลการเจาะเลือดเป็นต้น

๒. การเก็บข้อมูลพื้นฐานและการเปลี่ยนแปลงของประชาชนและเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ จากเอกสารได้แก่ข้อมูล กชช.๒ ค., ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน, แผนการพัฒนาของเทศบาล ประวัติศาสตร์ประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน ข้อมูลการเจ็บป่วยของประชากรในตำบลอุโมงค์ การพัฒนาแหล่งน้ำ

- การผลิต การหารายได้ รายจ่าย หนี้สิน บัญชีครัวเรือน
- ความสัมพันธ์ทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- สุขภาพ ความเจ็บป่วยและการรักษาโรค
- ภูมิปัญญา เทคโนโลยีพื้นบ้าน
- ความสุข ความทุกข์ / วิธีการจัดการ
- ความสามารถในการพึ่งตนเอง
- ความต้องการการหนุนเสริม

กระบวนการ

๑. ประชุมคณะทำงาน
๒. เวทีสัญจรตามกลุ่มต่าง ๆ
 - แผนที่ของนักวิจัย, เกษตรกร
 - แผนที่การผลิต
 - ปัญหาสถานการณ์
 - บัญชีครัวเรือน
 - กิจกรรมการตรวจเลือด
๓. เวทีสรุปบทเรียน
๔. พัฒนาทักษะดูงาน/ การฝึกอบรม
๕. การวางแผนระยะที่ ๒
๖. แลกเปลี่ยนกับโครงการอื่น ๆ

การวางแผนเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนโครงการวิจัยในระยะที่ ๒ ทางคณะวิจัยได้เสนอกิจกรรมที่ควรดำเนินการในระยะที่ ๒ ดังนี้

๑. เวทีประชุมประจำเดือน
๒. สำรวจแปลง/พื้นที่การผลิต
๓. การพัฒนา/ ยกระดับพื้นที่
๔. อบรมทักษะ
๕. การศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ
๖. เชื่อมโยงขยายผลด้านการผลิต การตลาด ซึ่งมีเป้าหมายคือความมั่นคงด้านอาหาร การพึ่งพาตนเอง

๗. สรุปบทเรียน

๘. การวางแผนระยะที่ ๓

จากนั้น นักวิจัยทั้งหมด ได้ร่วมกันสรุปบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินกิจกรรม ร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ และสถาบันวิจัยและหน่วยงานต่าง ๆ

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นการทบทวนและสรุปผลการดำเนินงานของการวิจัย ที่ได้ดำเนินการเพื่อให้ ทีมงานวิจัยและคณะได้รับทราบ รวมทั้งการวางแผนในระยะที่ ๒

กิจกรรมที่ ๑๘ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงในการทำแปลงทดลองของกลุ่ม

เกษตรกร

วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๕.๐๐ น. ณ อาคารเอนกประสงค์ บ้านฮ่องกอก หมู่ที่ ๔ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๘ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงในการทำแปลงทดลองของกลุ่มในบริเวณศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้

การปลูกพืชผักภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทางกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินการปลูกผักในบริเวณศูนย์เรียนรู้จำนวน ๖ แปลง คือ

- แปลงที่ ๑ ของกลุ่มนายประยูร บุญธรรม
- แปลงที่ ๒ ของกลุ่มนายนำพล จันตัน
- แปลงที่ ๓ ของกลุ่มนายอนันต์ ชัยธรรม
- แปลงที่ ๔ ของกลุ่มนายโอภาส หลวงอุโมงค์
- แปลงที่ ๕ ของกลุ่มนายสนธิ ทิพจร
- แปลงที่ ๖ ของกลุ่มนายอุทิศ กันทะอุโมงค์

ทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ให้เกษตรกรกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ใช้พื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ และสนับสนุนเกษตรกรดังนี้

๑. ไถพรวนดินพื้นที่จำนวน ๖ แปลง
 ๒. วางระบบน้ำโดยวางระบบท่อและจุดสายยางจำนวน ๓ จุด
 ๓. ปรับสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกครั้งแรก
 ๔. จัดหาพันธุ์พืชในการปลูกครั้งแรก
- แต่ละกลุ่มได้สรุปบทเรียนดังนี้

แปลงที่ ๑

ทำอะไรบ้าง

- ทางกลุ่มได้ประชุมสมาชิกกลุ่มวางแผนการผลิต
- ยกร่องแปลง
- การปรับสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- ปลูกพืชตามที่ได้วางแผน โดยปลูก ผักบุ้ง กระบี่ ผักกาดหอม กวางตุ้ง ผักชี ต้นหอม ผักขม

ทำแล้วได้อะไร

- ได้เรียนรู้กระบวนการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์
- ได้บริโภคพืชผักที่ปลอดภัย
- ได้เมล็ดพันธุ์พืชในการเพาะปลูกครั้งต่อไป
- ได้เรียนรู้กระบวนการตลาดเช่นการจำหน่ายผลผลิตในงานวันเกษตรอินทรีย์และตลาดต่าง ๆ

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

- การปลูกผักอินทรีย์ จะมีแมลงมารบกวนมาก และการเจริญเติบโตจะช้ามาก ไม่ได้ตามขนาดที่ตลาดต้องการ

- ควรประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่ได้บริโภคพืชผักปลอดภัยมากขึ้น
- ควรมีสถานที่จำหน่ายผลผลิต
- ควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยหมักอินทรีย์ในพื้นที่ เพื่อจะได้นำปุ๋ยที่ได้มาพัฒนาดินในการเพาะปลูก

แนวทางการพัฒนาระยะต่อไป

ทางกลุ่มจะเน้นการวางแผนการผลิต โดยปลูกพืชผักที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค พืชที่ปลูกจะต้องปลอดภัย

แปลงที่ ๒

ทำอะไรบ้าง

ทางกลุ่มได้ร่วมกันขุดร่องยกแปลง ปรับสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์ ติดตั้งระบบน้ำโดยวางเป็นจุด ปลูกผักโหระพา แมงลัก กะเพรา

ทำแล้วได้อะไร

- ได้ความสุข
- ได้บริโภคพืชผักที่ปลอดภัย

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

พื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ น้ำท่วมขังเมื่อมีฝนตกทำให้พืชเจริญเติบโตช้าและเน่าเสีย ควรแก้ไขโดยการขุดร่องน้ำ นำดินที่ได้มาเสริมแปลงให้สูงขึ้น

แนวทางการพัฒนาระยะต่อไป ดูแลผักที่ปลูกให้มีคุณภาพ โดยไม่ต้องปลูกใหม่ เพราะชนิดผักที่ปลูกสามารถมีอายุในการเก็บผลผลิตที่ยาวนานกว่าพืชชนิดอื่น

แปลงที่ ๓

ทำอะไรบ้าง

- ทางกลุ่มได้ประชุมสมาชิกกลุ่มวางแผนการผลิต
- ยกร่องแปลง
- การปรับสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับปุ๋ยสรรพสิ่งน้ำ และสรรพสิ่งผง ฉีดราดพ่นทุก ๕ วัน
- ปลุกพืชตามที่ได้วางแผน โดยปลูก ผักบุ้ง ผักกาดหอม ผักชี ต้นหอม

ทำแล้วได้อะไร

- ได้ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์
- ได้ทำงานร่วมกันกับสมาชิกกลุ่ม
- ได้ออกกำลังกายและรับประทานผักสุขภาพดี
- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนสมาชิกและผู้ที่มาศึกษาดูงาน
- ได้ร่วมกิจกรรมกับเทศบาลในงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ครั้งที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๔

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

- สถานที่ปลูกผักอยู่ไกลจากบ้าน
- สมาชิกมีภารกิจมากไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง
- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองการเตรียมวัสดุหาซื้อยาก เมื่อทำน้อยแล้วไม่คุ้มค่า เพราะราคาแพง
- ไม่มีตลาดรองรับโดยตรง และราคาไม่แน่นอน
- สภาพแวดล้อมเป็นพิษ เพราะอยู่ใกล้กับแปลงเกษตรของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีประจำ

แนวทางการพัฒนาระยะต่อไป เตรียมดินปลูกผักกาดหอม ต้นหอม ผักชี พริก

แปลงที่ ๔

ทำอะไรบ้าง

- เตรียมพื้นที่โดยมากยกร่องแปลงผัก ใส่ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพและใช้ฟางข้าวคลุมแปลง
- ปลูกพริกชี้ฟ้า ระยะห่าง ๓๐ x ๕๐ ซม. ลูกมะเขือเปราะ มะเขือม่วง มะเขือยาว บล๊อคคอร์รี่ กะหล่ำดอก กะหล่ำปลี ผักชีหูด ผักปลั่ง กวางตุ้ง ต้นหอม หมอแป้น ข้าวโพดหวาน

ทำแล้วได้อะไร

- ได้แนวความคิดการปลูกพืชแบบผสมผสาน
- ได้เรียนรู้การผลิตน้ำหมักจากมูลนกกระทา การใช้น้ำหมักสูตรต่าง ๆ
- ได้ศึกษากระบวนการตลาดโดยการจำหน่ายภายในหมู่บ้านจะได้ราคาที่ดีกว่าตลาดทั่วไป
- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกที่ร่วมกันปลูกผัก

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

- การดูแลแมลงศัตรูพืชควบคุมได้ยาก
- พริกเจริญเติบโตช้าเนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ต้องการปุ๋ยเคมี เมื่อใส่ปุ๋ยอินทรีย์ดินยังไม่ปรับสภาพทำให้ได้ผลผลิตไม่ดี
- มะเขือที่ปลูกจะถูกกแมลงมาเจาะและเกิดหนอน
- อยากให้ร่วมกันคิดค้นสารอินทรีย์ที่ไล่แมลงศัตรูพืชเช่นหมัดดำ ที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาระยะต่อไป การปลูกควรวางแผนการผลิต โดยปรับพื้นที่ดิน ให้เป็นแปลงถาวร มีการระบายน้ำที่ดี ปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ เตรียมปุ๋ยอินทรีย์ให้เพียงพอกับการปรับสภาพดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชอินทรีย์

แปลงที่ ๕

ทำอะไรบ้าง

- ประชุมสมาชิกในกลุ่มวางแผนการผลิต
- ยกร่องแปลง
- วางระบบน้ำ
- ปลูกพืชผักสมุนไพร เช่น ต้นหอม ผักชี สะระแหน่ ตะไคร้ ต้นข่า และผักที่รับประทานกับลาบชนิดต่าง ๆ

ทำแล้วได้อะไร

- เกิดการรวมกลุ่มและร่วมกันทำงาน
- ได้มีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบอินทรีย์
- ได้เรียนรู้วิธีการทำเกษตรอินทรีย์
- ได้บริโภคพืชผักที่ปลอดภัย

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

- พืชที่ปลูกระบบอินทรีย์เจริญเติบโตช้า
- ควรจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- การจำหน่ายผลผลิตค่อนข้างยากเพราะไม่ได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการ
- ต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
- พื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่ลุ่ม จะมีปัญหาน้ำท่วมขังเพราะไม่มีร่องน้ำระบาย

แนวทางการพัฒนาระยะต่อไป

ประชุมร่วมกับสมาชิกและวางแผนการผลิตและดูแลอย่างต่อเนื่อง

แปลงที่ ๖

ทำอะไรบ้าง

- ร่วมกับสมาชิกในกลุ่มวางแผนการผลิต
- แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบภายในกลุ่ม
- ดำเนินการเพาะปลูกตามที่กลุ่มได้วางแผนคือ ถั่วฝักยาว ฟักทอง มะเขือเปราะ กลั้วหอมทอง ดอกทานตะวัน ดอกดาวเรือง

ทำแล้วได้อะไร

- ได้เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์
- ได้เรียนรู้การบริหารจัดการพืชแต่ละชนิดที่ปลูก
- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนสมาชิก
- ได้เรียนรู้การทำปุ๋ยสูตรอะตอมมิคนาโน
- ได้ความสุขจากการทำงาน

ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

- ประชุมวางแผนร่วมกับสมาชิกในกลุ่มและสมาชิกแปลงต่าง ๆ เพื่อวางแผนการผลิต

- ปรับปรุงสภาพดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับสภาพแปลงให้เหมาะสมกับการปลูกพืชโดยไม่ให้น้ำท่วมขัง
- ประชุมร่วมกับสมาชิกและวางแผนการผลิตและดูแลอย่างต่อเนื่อง

การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ โดยมีการฝึกอบรมการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติโดยมีอาจารย์พงษ์พันธ์ นันทขว้าง เป็นวิทยากรฝึกอบรม มีครัวเรือนที่ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง เช่น นายสายันต์ มาลี เลี้ยงหมูหลุม ไก่หลุม เป็ด ห่าน

นายโอภาส หลวงอุโมงค์ เลี้ยงหมูหลุม ไก่หลุม นกกระทา

น.ส.ปุณิกา ศรีวิชัย เลี้ยงไก่หลุม หมูหลุม เป็ด ปลา

นางศรีพรรณ ศรีวิชัย เลี้ยงหมูหลุม ไก่ เป็ด

นายอินสม ไล่ชมภู เลี้ยงไก่หลุม เป็ดหลุม

นายนำพล จันตัน เลี้ยงหมู ปลา เป็ด ไก่ กบและสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต่างๆ

บทเรียนที่ได้

- การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่วนราชการเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และฝึกอบรมความรู้ด้านนี้ให้ เช่นปศุสัตว์จังหวัดลำพูน ฝึกอบรมการเลี้ยงไก่หลุม พร้อมทั้งมอบลูกไก่ พร้อมอาหาร ให้เกษตรกรจำนวน ๓๐ ครัวเรือน ฝึกอบรมการเลี้ยงเป็ดแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งมอบลูกเป็ดจำนวน ๕๐ ตัว พร้อมทั้งอาหารสัตว์ ให้เกษตรกรจำนวน ๒๗ ครัวเรือน ประมงจังหวัดลำพูนมอบลูกปลานิลจำนวน ๓๐ ถุง

- การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติจะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงที่ยาวนานกว่าการเลี้ยงแบบให้อาหารสำเร็จรูป แต่อาหารที่ผลิตขึ้นเองจะประหยัดต้นทุนกว่าเพราะใช้วัสดุในท้องถิ่น

- การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ จะได้ปุ๋ยจากการเลี้ยงจะประหยัดต้นทุนการผลิต เมื่อเกษตรกรนำไปใส่พืชผักแทนปุ๋ยเคมี

- การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ จะต้องมีการทำน้ำหมักอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้สัตว์กินและนำมาใส่พื้นคอก เพื่อไม่ให้เกิดกลิ่น และทำให้วัสดุที่ใส่ในพื้นคอก กลายเป็นปุ๋ยคุณภาพดี

- ราคาจำหน่ายสัตว์แบบธรรมชาติเท่ากับหรือน้อยกว่าราคาที่จำหน่ายสัตว์ทั่วไปในท้องตลาด ซึ่งการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาตินั้น ไม่ได้ใส่สารเร่งต่างๆ เป็นอาหารที่ปลอดภัย แต่ยังไม่มียาตลาดที่รองรับโดยตรง

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ต่าง ๆ และมีวิทยากรจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มาสอนทำปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่พลิกกับกองสูตรวิศวกรรม แม่โจ้ ๑ และเกษตรกรบางท่าน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยให้สัตว์หมักแทน โดยนำเศษวัสดุมารองพื้นคอกเลี้ยงสัตว์ โดยผสมตามอัตราส่วน และเลี้ยงสัตว์บนเศษวัสดุนั้น เมื่อครบตามกำหนด ก็จะได้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพดีมาใช้ในครัวเรือน

บทเรียนที่ได้

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบให้สัตว์หมักให้จะช่วยลดภาระและขั้นตอนต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียเวลาพลิกกลับกองปุ๋ย

- การผลิตปุ๋ยแบบวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ เป็นการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ง่ายอีกวิธีหนึ่งสำหรับเกษตรกร ที่ไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงสัตว์ เพราะมีเพียงเศษวัสดุทางธรรมชาติและมูลสัตว์อัตราส่วน เศษวัสดุทางธรรมชาติ

๓ ส่วน มูลสัตว์ ๑ ส่วน ผสมเรียงกันเป็นชั้น ๆ สูงประมาณ ๑.๕๐ เมตร หมั่นรดน้ำควบคุมความชื้น ประมาณ ๒ เดือนก็จะได้ปุ๋ยหมักคุณภาพดีมาใช้

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ช่วยลดปัญหาหมอกควันในพื้นที่ อันเนื่องมาจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร และช่วยลดต้นทุนการผลิต ไม่มีสารพิษตกค้าง ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรอินทรีย์และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี จะไม่เห็นผลในทันทีเหมือนการใส่ปุ๋ยเคมี แต่เมื่อใช้อย่างต่อเนื่อง ดินจะค่อยๆ ปรับสภาพ และมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกได้ผลดี ซึ่งผู้ต้องใช้ใจเย็นๆ เพราะต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หากมีการร่วมกันทำ จะช่วยลดต้นทุนได้มาก และทำได้จำนวนมากกว่าทำเพียงคนเดียว

การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ฝึกอบรมการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ การผลิตเชื้อราท้องถิ่น (เชื้อราขาว) ผักกักตุนการผลิตเชื้อจุลินทรีย์ ๓ ประเภท ๗ ชนิด

ประเภทที่ ๑ การทำน้ำหมักจากพืชมี ๓ ชนิดคือ จากพืชสีเขียวและสด, จากผลไม้สุก, จากพืชสมุนไพร

ประเภทที่ ๒ การทำน้ำหมักจากน้ำข้าวข้าว มี ๓ ชนิดคือ แลคโตบาซิลลัสจากนมสด, แคลเซียมจากเปลือกไข่, ฟอสฟอรัสจากถ่านกระดูกสัตว์,

ประเภทที่ ๓ การทำน้ำหมักจากสัตว์

บทเรียนที่ได้

- การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์นั้น จะต้องผลิตให้ครบ จึงจะทำให้ น้ำหมักนั้นใช้แล้วมีประสิทธิภาพ
- การทำน้ำหมักแต่ละครั้ง ควรมีการรวมกันทำ จะประหยัดต้นทุนและสามารถผลิตได้ปริมาณมากแล้วแบ่งกันใช้

- ผู้ผลิตน้ำหมัก ต้องรู้จักวางแผนเพราะน้ำหมักแต่ละชนิดมีอายุการเก็บ หากทำมากเกินไป ใช้ไม่หมด จะทำให้น้ำหมักนั้นเสื่อมประสิทธิภาพ

- การผลิตน้ำหมักหลายอย่าง ทำให้ต้องใช้เวลาและวัสดุจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรบางท่านไม่พร้อม จึงได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย ผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์สูตรอื่น เช่น น้ำหมักจุลินทรีย์จากป่า น้ำหมักจุลินทรีย์แบบน้ำสูตรอะตอมมิคานาโน น้ำหมักจุลินทรีย์สูตร DMO ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ น้ำหมักสูตรเกษตรธรรมชาติของ รศ.ดร.อาณัฐ ตันโช การใช้ น้ำหมักจากมูลสัตว์ ของเครือข่ายเกษตรกรมัยยืนอำเภอสาร์ภี

- การใช้ น้ำหมักผสมน้ำให้สัตว์กินทำให้สัตว์เจริญเติบโตดีขึ้น ไม่ต้องฉีดยาหรือหยอดยาต่าง ๆ

การเปิดตลาดอินทรีย์ ตำบลอุโมงค์

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้เปิดตลาดหน้าศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ เปิดตลาดทุกวันเสาร์ เวลา ๐๖.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. มีการนำผลิตภัณฑ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ พืชผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองในท้องถิ่น ผลผลิตของเกษตรกร เช่น ไข่เป็ด ไข่ไก่ ไชนกกระทา มีผู้มาจำหน่ายจำนวน ๔ คน คือ นางอำพร วงศ์หลังห้า นายสายันต์ มาลี นายโอภาส หลวงอุโมงค์ เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ เปิดจำหน่ายประมาณ ๑๐ สัปดาห์

บทเรียนที่ได้

- พืชผักที่มามีจำหน่ายในการพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง มีจำนวนยัง ไม่มากและชนิดของที่จำหน่ายยังไม่มีความหลากหลาย

- พื้นที่จำหน่ายอยู่บริเวณทางโค้ง ทำให้ไม่สะดวกในการจอดรถ

- คริวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ตื่นตัว นำพืชผักมาจำหน่าย และมีส่วนร่วมในการซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
- ระยะเวลาการจำหน่ายยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค
- ความต่อเนื่องของผู้จำหน่ายยังไม่ต่อเนื่อง
- การประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบยังไม่ทั่วถึง
- ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายยังไม่มีการรับรองมาตรฐานหรือมีหน่วยงานใดให้การรับรองว่าเป็นสินค้าปลอดภัย
- การตั้งจุดจำหน่ายสินค้า ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นอย่างดี ศึกษาความต้องการของผู้บริโภค ความพร้อมของสินค้า ความพร้อมของสถานที่ ความพร้อมของผู้จำหน่าย การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการวางแผนร่วมกัน

การผลิตบ่อแก๊สจากมูลสัตว์

คริวเรือนนำร่อง ในการผลิตบ่อแก๊สจากมูลสัตว์คือนายสายันต์ มาลี หมู่ที่ ๕ บ้านป่าเหว ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริษัท ปตท. และเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้ผลิตบ่อแก๊สจากมูลหมู โดยได้ขุดดินบริเวณข้างเล้าหมู ใช้พลาสติกสีดำตัดเย็บตามขนาด ต่อท่อจากเล้าหมูเมื่อทำความสะอาดเล้าหมู มูลหมูจะไหลลงในบ่อที่เตรียมไว้ เมื่อหมักได้ตามความจุที่เตรียมจะได้แก๊สใช้ในครัวเรือน

บทเรียนที่ได้

- การทำบ่อแก๊ส ๑ บ่อ และเลี้ยงหมู สัก ๒ - ๓ ตัว จะได้กำไรกว่าคนเลี้ยงหมูที่ไม่มีบ่อแก๊ส
- การเลี้ยงแบบมีบ่อแก๊สจะไม่เหม็นขึ้นหมู เจ้าของบ้านสามารถอยู่ในบ้านอย่างมีความสุข เพื่อนบ้านก็ไม่รำคาญ เหตุที่ไม่เหม็น เพราะเราต้องกวาด ตักขี้หมูลงในหลุมแก๊ส คอกหมูก็สะอาด
- ขี้ที่ล้นจากบ่อหมักเป็นปุ๋ยอย่างดีในการนำมาใส่พืชผัก ลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ย
- ประหยัดเงินค่าซื้อแก๊ส เพราะไม่ต้องซื้อแก๊สมาใช้อย่างน้อย ๔ เดือนต่อการเลี้ยง ๑ ครั้ง
- หมูที่เลี้ยงในระบบนี้ จะเป็นหมูที่สะอาดเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และความเสี่ยงในการเป็นโรคต่าง ๆ น้อยมาก โอกาสขาดทุนก็น้อย โอกาสได้กำไรมีมาก

การขอรับรองมาตรฐานจากหน่วยงาน IQS แม่โจ้

ทางกลุ่มคริวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีเกษตรกรที่สนใจ ยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน ๒ คน คือนายสายันต์ มาลี และนายโอกาส หลวงอุโมงค์ ซึ่งมีขั้นตอนการขอรับรองดังนี้

๑. การสมัครเข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๒. เข้ารับการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์
๓. เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจประเมินฟาร์ม
๔. ทางสถาบันจะขึ้นทะเบียนรับรองเกษตรกรผู้ผลิต
๕. เกษตรกรต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของสถาบันและมีการสุ่มตรวจอย่างต่อเนื่อง

บทเรียนที่ได้

- ได้เรียนรู้วิธีการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์ที่เป็นที่ยอมรับ
- การผลิตพืชอินทรีย์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์
- ได้บริโภคผลผลิตที่ปลอดภัย
- การมีหน่วยงานให้การรับรองมาตรฐานทำให้เกิดความมั่นใจกับผู้บริโภค เกิดความ

เชื่อถือทำให้สนใจที่จะบริโภคมากขึ้น

- เกิดเครือข่ายผู้ผลิตผักอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน
- ได้ศึกษากระบวนการตลาดผักอินทรีย์ ซึ่งมีความต้องการบริโภคจำนวนมาก

การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน

เทศบาลได้ส่งเสริมให้ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีจุดประสงค์ของการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละวันครอบครัวได้รับเงินและจ่ายเงินเป็นค่าอะไรบ้าง ทำให้เราทราบว่าในแต่ละเดือน ครอบครัวมีรายรับ - รายจ่ายอะไรบ้าง คนเราส่วนมากมักจะหลงลืมไม่สนใจที่จะจดจำ เวลาใช้จ่ายเงินออกไปหรือรับเงินเข้ามา พอเวลาผ่านไป ๒ – ๓ วันก็ลืมแล้ว ดังนั้น บัญชีครัวเรือนจะช่วยเตือนความจำให้เรา รู้ถึงการใช้จ่ายเงิน เพื่อนำมาเป็นข้อมูล ในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ให้ครอบครัว มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ โดยการวิเคราะห์บัญชีครัวเรือน ให้นำบัญชีครัวเรือนที่ผ่านมา พิจารณาดูว่า รายรับ-รายจ่าย มีความสมดุลกันหรือไม่ รับมากกว่าจ่าย หรือจ่ายมากกว่ารับ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน รายจ่ายมักจะมากกว่ารายรับ จึงต้องให้ความสำคัญในการพิจารณารายจ่ายให้ดีว่า พอลจะมีรายการไหนที่พอจะลดหรือตัดออกได้ ก็ให้หาทางปรับลดหรือตัดรายการรายจ่ายเหล่านี้ออกไป

บทเรียนที่ได้

ข้อมูลที่ได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือน จะช่วยให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงิน ในเดือนถัดไปได้ การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงิน จะช่วยให้สถานการณ์การเงินของครอบครัวดีขึ้น และทำให้เรามองเห็นหนทางในการนำข้อมูลบัญชีครัวเรือน ไปประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครอบครัวได้ ซึ่งวิธีดังกล่าวก็คือการวางแผนทางการเงิน ถ้าปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะได้รับประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือน และทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น

การจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

การจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ กองทุนนี้จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างสมาชิกกองทุนแต่ละคน ให้ทุกคนร่วมเป็นเจ้าของกองทุน โดยการถือหุ้นอย่างน้อยคนละ ๑ หุ้น ๆ ละ ๕๐ บาท และจะมีการเก็บเงินสะสมจะสะสมในรูปของเงินออมในโอกาสต่อไปซึ่งกองทุนนี้จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลส่วนหนึ่งในการส่งเสริมโครงการต่างๆของกลุ่มเมื่อสมาชิกกลุ่มท่านใดอยากจะทำกิจกรรมทางเกษตร แต่ไม่มีงบประมาณก็สามารถเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ทางกองทุนจะได้พิจารณาอนุมัติ และเมื่อสมาชิกได้ทำกิจกรรมทางเกษตรตามที่ตนเองเสนอโครงการแล้ว ก็จะนำปัจจัยการผลิตหรือเงินที่ขอยืมไปมาส่งคืนให้กองทุน

บทเรียนที่ได้

- การจัดตั้งกองทุนจะต้องสร้างกิจกรรมให้สมาชิก ได้มีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกองทุน
- ต้องมีคณะกรรมการที่ทำงานอย่างต่อเนื่องในแต่ละหมู่บ้านเพื่อขับเคลื่อนกองทุน

- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นพี่เลี้ยง ในการให้คำแนะนำและอุดหนุนงบประมาณตามสมควร
- การสร้างความเข้าใจให้สมาชิก จะทำให้กองทุนขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ

แปลงสาธิตทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ร่วมกับสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้จัดทำโครงการทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเชิงนิเวศน์ โดยประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการจัดให้มีระบบนิเวศน์ในพื้นที่ ๑ ไร่ ให้มีความเกื้อกูลกันระหว่าง คน พืช และสัตว์ มีการนำพื้นที่มาแบ่งเป็นพื้นที่เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงหอย เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู และโคขาวลำพูน แบ่งพื้นที่เพื่อทำการปลูกข้าวโดยคัดพันธุ์ข้าวที่ดีที่สุดคือข้าวหอมนิล มาปลูกทำนา ใช้หลักความพึงพิงและความหลากหลายในระบบนิเวศน์ โดยได้ใช้พื้นที่ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ เป็นพื้นที่นาร่องในจังหวัดลำพูน

บทเรียนที่ได้

- ผู้ที่สนใจจะทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสนจะต้องมีพื้นที่และสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการทำนา
- พื้นที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อสะดวกในการควบคุมระดับน้ำ
- การปรับพื้นที่และเตรียมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ระยะแรกต้องใช้ทุนจำนวนมาก
- ผู้ที่จำทำต้องเข้าใจการจัดการระบบนิเวศน์ในพื้นที่
- ผู้ที่สนใจทำต้องมีเวลาในการลงพื้นที่แปลงอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาแหล่งน้ำ

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้รับคัดเลือกเป็นพื้นที่นาร่อง เข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔ โดยเน้นการบูรณาการแผนงาน/โครงการ ด้านสินค้า การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ พิจารณาจากกลุ่มงาน/โครงการที่สำคัญ เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การเพิ่มช่องทางการค้า การบริหารจัดการและเสริมสร้างความเข้มแข็งเกษตรกร เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ทุกครัวเรือนได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว เกิดการส่งเสริมด้านต่าง ๆ จากแต่ละหน่วยงาน

บทเรียนที่ได้

- การร่วมมือกับส่วนราชการต่างๆ ทำให้ได้รับโอกาสพัฒนาหลาย ๆ ด้าน
- มีส่วนราชการหลายส่วนให้ความร่วมมือ ทำให้เกษตรกร ต้องมีการพิจารณาตามความพร้อมและความต้องการเพราะบางโครงการ อาจจะไม่เหมาะสมกับตนเอง ตนเองไม่มีความพร้อม อาจจะเป็นภาระให้กับตนเองได้
- การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างส่วนราชการ เทศบาล และเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ เพราะบางครั้งเกษตรกรไม่เข้าใจ ทำให้เสียโอกาสหลายๆ อย่างไป

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้จัดทำโครงการพัฒนา ๘๔ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงทำความดีถวายเป็นหลวง ประจำปี ๒๕๕๔ จำนวน ๔ รุ่นในเดือน เมษายน และเดือนพฤษภาคม ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ โดยได้เชิญ รศ.ดร.อานันท์ ตันโซ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มาให้ความรู้เรื่อง “แนวคิดเกษตรธรรมชาติสู่แนวปฏิบัติเกษตรอินทรีย์” ซึ่งการให้ความรู้ดังกล่าว จะมีประโยชน์มาก

สำหรับผู้ที่มีความสนใจ ในระบบการจัดการเกษตรแบบธรรมชาติ สมาชิกโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความดีถวายในหลวง รุ่นที่ ๑ ประจำปี ๒๕๕๒ รุ่นที่ ๒ ประจำปี ๒๕๕๓ ผู้ที่สนใจสามารถเข้าร่วมฝึกอบรมได้ตามกำหนด

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นการสรุปกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร ที่ทำแปลงทดลองในบริเวณศูนย์การเรียนรู้ฯ ของเทศบาล ว่าได้ทำอะไรไปบ้าง ทำแล้วได้ผลอย่างไร รวมทั้งรับทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม เพื่อหาข้อสรุป และแนวทางแก้ไข

กิจกรรมที่ ๑๙ การฝึกอบรมพัฒนาและขยายเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

รุ่นที่ ๑ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๒ วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๔ วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๔

มีครัวเรือนที่เข้าฝึกอบรมรายใหม่ จำนวน ๑๑๑ คน สมาชิกครัวเรือนรายเดิม ที่เข้าร่วมฝึกอบรมจำนวน ๕๗ คน รวม ๑๖๘ คน

ผลของการดำเนินกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมนี้ได้ร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ จัดทำโครงการฝึกอบรมครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ มีผู้สนใจเข้าร่วมฝึกอบรมจำนวนมาก ซึ่งปีนี้เป็นปีที่ ๓ ของการจัดทำโครงการและเป็นปีมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ ๘๔ พรรษา ตลอดระยะเวลา ๓ ปี มีครัวเรือนที่เป็นเครือข่ายรวม ๒๕๒ ครัวเรือน สมาชิกกลุ่มมีความหลากหลาย ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี คณะผู้บริหาร ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ผู้นำกลุ่มต่างๆ ข้าราชการบำนาญ เกษตรกร และผู้ที่สนใจทั่วไป ซึ่งแต่ละคนนั้นมาด้วยความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ ผ่านกระบวนการฝึกอบรมและนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาครัวเรือนของตนเอง

การฝึกอบรมครั้งนี้มี รศ.ดร.อานัฐ ตันโช มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หัวหน้ากองทุนปุ๋ย และโดโรโฟนิกส์ มูลนิธิโครงการหลวง ผู้ประสานงานเครือข่ายเกษตรธรรมชาติภาคเหนือเป็นวิทยากรฝึกอบรม หลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่อง “แนวคิดเกษตรธรรมชาติ สู่แนวทางปฏิบัติเกษตรอินทรีย์” เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการเกษตรธรรมชาติและ การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ บนพื้นฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความสามารถทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยเน้นรูปแบบการ

ผลิต ที่ในท้องถิ่นเป็นหลัก การจัดการดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปานกลาง และดินที่ค่อนข้างดี จะมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกัน การทำให้สภาพแวดล้อมเหมาะสม มีความหลากหลายของจุลินทรีย์ พืชและสัตว์ในดินที่ใกล้เคียง กับธรรมชาติ จะช่วยให้พืชและสัตว์เติบโตขึ้นใกล้เคียงกับสภาพธรรมชาติมีพัฒนาการที่เหมาะสม และมีความแข็งแรงสมบูรณ์ เช่นเดียวกับพืชและสัตว์ที่อยู่ในป่า การพัฒนาแนวคิดนี้มาสู่กระบวนการผลิตด้วยวิธีธรรมชาติ จึงเป็นหลัก ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแห่งความจริง ที่เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้ ในการผลิตพืชและสัตว์ด้วยวิธีเกษตรธรรมชาติ เกษตรกรจำเป็นต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของพืช สัตว์ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการผลิต ทั้งนี้เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีความสะอาด ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคสูงสุด ซึ่งผลผลิตเหล่านี้จะต้องมาจากพืชและสัตว์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งกายและใจ โดยได้เจริญเติบโต ในสภาพแวดล้อมดี สะอาด มีแสงแดดสายลมที่เหมาะสม ห่างไกลจากแหล่งมลภาวะที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ของผู้บริโภค โดยวิทยากรได้มีการบรรยายให้ความรู้ในภาคเช้า และมีการฝึกปฏิบัติจริงในภาคบ่ายเกี่ยวกับการ เก็บจุลินทรีย์ท้องถิ่น การทำน้ำหมักชีวภาพสูตรต่าง ๆ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเป็นอย่างมาก โดยมีหนังสือเกษตรธรรมชาติเป็นเอกสารประกอบการอบรมซึ่งมีภาพสีสันสวยงามประกอบคำบรรยาย มีการนำเสนอที่กระชับทำให้เกิดความน่าสนใจ และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทำให้ได้รับทราบ แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเกษตรกรของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ว่ามีการสนับสนุนและให้ความสำคัญ กับการพัฒนางานด้านการเกษตร โดยการจัดทำศูนย์เกษตร และก่อนที่จะมีการปฏิบัติงาน จะต้องมีการฝึกอบรมให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นการปรับทัศน และสร้างองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรก่อนดำเนินการทุกครั้ง

กิจกรรมที่ ๒๐ การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๖ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อมอบเกียรติบัตรผู้ผ่านการฝึกอบรม
๒. เพื่อเชิญชวนสมาชิกครัวเรือนรุ่นใหม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๓. เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๔. เพื่อรับสมัครเกษตรกรพัฒนาศักยภาพ ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด

ผลการดำเนินงานกิจกรรมดังนี้

นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ ประธานที่ประชุมเปิดการประชุม และได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงาน ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลอุโมงค์ โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ซึ่งมีพื้นที่ ๔๕ ไร่ ทำการเกษตรแบบธรรมชาติ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ และผู้ที่สนใจทั่วไป ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางเทศบาลได้จัดทำโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขยายองค์ความรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน โดยเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา และถึงปีนี้มีผู้ผ่านการฝึกอบรม และเข้าร่วมโครงการจำนวน ๒๕๒ ครัวเรือน ซึ่งแต่ละครัวเรือน จะได้นำความรู้ที่ตนเอง ได้เรียนรู้มาพัฒนาครัวเรือนของตนเองตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่ จะทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา ต่อไป และได้มอบเกียรติบัตรแก่ผู้ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ จำนวน ๑๖๘ คน

แนวทางการดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำควมดีถวายในหลวง ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ และผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ แล้ว แต่ละครัวเรือนจะต้องนำไปพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ตามความพร้อมของแต่ละคน ซึ่งเป็นการทำความดี ๗ ประการถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือ

๑. เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ทำกินของตนตามแนวคิด “ย้ายป่ามาอยู่บ้าน” ปลุกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ตามแนวทางพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใช้เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติเป็นแนวทางในการทงานด้านการเกษตรการประมงและการปศุสัตว์

๒. เข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกครัวเรือนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๓. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยใช้หลักพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. จัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบข้อมูลรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนของตนเอง

๕. คัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ที่ย่อยสลายได้) มาเป็นปุ๋ยหมักในครัวเรือน

๖. ประหยัดพลังงาน ได้แก่ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์

๗. จัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขอนามัย

การบริหารจัดการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

๑. เพื่อเป็นการร่วมกันทำความดีน้อมถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสที่จะทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา

๒. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิก

๓. เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์สัจจะให้สมาชิกรักษาสัจจะความจริงใจต่อตนเองรู้จัก

ประหยัดอดออม

๔. เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลอุโมงค์

๕. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกองทุนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือกิจกรรมอื่น ๆ อันเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา

ผู้ที่เป็นสมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อยคนละ ๑ หุ้น ๆ ละ ๕๐ บาท และจะมีการเก็บเงินสัจจะสะสมในรูปของเงินออม ในโอกาสต่อไป ซึ่งกองทุนนี้ จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลส่วนหนึ่ง ในการส่งเสริมโครงการต่างๆ ของกลุ่ม เมื่อสมาชิกกลุ่มท่านใดอยากจะทำ กิจกรรมทางการเกษตร แต่ไม่มีเงินทุน

ก็สามารถเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ทางกองทุนจะได้พิจารณาอนุมัติ และเมื่อสมาชิกได้ทำกิจกรรมทางการเกษตร ตามที่ตนเองเสนอ โครงการแล้ว ก็จะนำปัจจัยการผลิต หรือเงินที่ขอยืมไปมาส่งคืนให้กองทุน ซึ่งคณะกรรมการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวน ๑๕ คน

ที่ประชุมมีมติ คัดเลือกตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน ละ ๑ คนเข้าร่วมเรียนรู้ และช่วยงานคณะกรรมการจนกว่าจะหมดวาระ คือ

๑. นางประภาพรณ ดิอุโมงค์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๑
๒. นางคำอิน หล้าจักรสินธุ์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๒
๓. นายยวงคำ มะโนใจ	ตัวแทนของหมู่ที่ ๓
๔. น.ส.พรรณา สาริชาติ	ตัวแทนของหมู่ที่ ๔
๕. นายคำคำ อุ่นอุโมงค์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๕
๖. นายวุฒิชัย ใจอุโมงค์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๖
๗. นางกฤษณา วงค์น้อย	ตัวแทนของหมู่ที่ ๗
๘. นายใจพร ขว้างจิตต์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๘
๙. น.ส.จันทร์ทอง ศรีธิหล้า	ตัวแทนของหมู่ที่ ๙
๑๐. นางขจรศรี บุญใหญ่	ตัวแทนของหมู่ที่ ๑๐
๑๑. นางนิภา ตาไชยวงศ์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๑๑

การวางแผนการผลิต การเปิดตลาด ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ท่านใดที่มีความพร้อมสามารถ วางแผนการผลิต โดยปลูกพืชผักแบบเกษตรธรรมชาติ โดยไม่ใช้สารเคมี โดยเทศบาลมีโครงการจำหน่ายพืชผักอินทรีย์ ภายในตลาดสดบ้านชัยสถาน และตลาดกลางป่าเหว ซึ่งทุกท่านที่เข้าร่วมโครงการ และดำเนินการปลูกตามระบบเกษตรธรรมชาติ สามารถนำพืชผักมาจำหน่ายได้ หากไม่มีเวลามาจำหน่ายสามารถฝากทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจำหน่ายได้ ซึ่งท่านใดสนใจสามารถติดต่อสอบถามได้ที่เทศบาลตำบลอุโมงค์

การเข้าร่วมประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้จัดทำโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครัวเรือนให้เป็นแบบอย่าง ในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเครือข่ายของการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ พัฒนาครัวเรือนให้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่สนใจทั่วไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์และครัวเรือน ในหมู่บ้าน/ชุมชนต่างๆ เข้าร่วมโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ และจะมีการมอบรางวัล ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นการร่วมกันทำความดีถวายในหลวง เนื่องในวโรกาสที่พระองค์ มีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา โดยการให้แต่ละครัวเรือนได้พัฒนาครัวเรือนของตนเอง โดยจะเปิดรับสมัครในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ รายละเอียดและเกณฑ์การพิจารณาจะได้แจ้งให้ทุกคนทราบในการประชุมครั้งต่อไป

สถาบันวิจัยหรือศูนย์ได้ เล่าความเป็นมา ของสถาบันวิจัยหรือศูนย์ และความร่วมมือกับเทศบาลตำบลอุโมงค์และคณะกรรมการวิจัย ในการทำโครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าฯ ให้สมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงรุ่นใหม่ได้รับทราบ ซึ่งโครงการวิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านต่างๆ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ เวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ เวทีประชุมคณะทำงานแบบสัมภาษณ์ แผนที่การผลิต ผลการเจาะเลือด วิเคราะห์ข้อมูลวิถีชีวิต วิธีการผลิตของประชาชน และเกษตรกรตำบลอุโมงค์ สภาพพื้นที่องค์ประกอบของเกษตรกร ความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม พลังงาน ความต้องการการหนุนเสริม เพื่อ

พัฒนาศักยภาพตนเองของเกษตรกร/การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร เป็นต้น พร้อมทั้งจัดทำรายงานความก้าวหน้า

ระยะที่ ๑ เสนอสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเมื่อครบกำหนดระยะเวลา ๘ เดือน คือเริ่มตั้งแต่เดือน กันยายน ๒๕๕๓ – เมษายน ๒๕๕๔ แต่เนื่องจาก ข้อมูลของการทำวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนมาก การเก็บข้อมูลบางส่วน ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทางสถาบันวิจัยหรือผู้วิจัย ได้ให้คำแนะนำคือ ให้ทางหัวหน้าโครงการวิจัย ทำหนังสือขอขยายระยะเวลาการทำโครงการวิจัย เพิ่มอีก ๒ เดือน คือเดือน พฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๕๔ เพื่อรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน เสนอสำนักงานสนับสนุนการวิจัยต่อไป

สรุปผลของการจัดกิจกรรม

เป็นการสรุปแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในการทำควมดี ถวายในหลวง การจัดตั้งกองทุนของกลุ่ม การวางแผนการผลิต และการเปิดตลาด การประชาสัมพันธ์ยกย่อง เชิดชูเกษตรกร ครั้วเรือนเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดให้มีการประกวด

กิจกรรมที่ ๒๑ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ เวลา ๐๗.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ที่เข้าร่วมคือ คณะกรรมการวิจัยโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ตำบลอุโมงค์” และครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๗๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อพัฒนาทักษะนักวิจัย
๒. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด หลักการ และการบริหารจัดการ รูปแบบ เทคนิค การพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืน
๓. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้

ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้

การศึกษาดูงานครั้งนี้ เป็นครั้งที่ ๒ ที่ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครั้งนี้ นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้นำนักวิจัยและสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่สนใจ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ สหกรณ์ การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับอนุเคราะห์รถบัส และพนักงานขับรถจากโรงเรียน

เทคโนโลยีหมู่บ้านครูภาคเหนือ เพราะสมาชิกต้องการการเดินทางแบบพอเพียง ใช้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อยที่สุด ทางเทศบาล จึงทำหนังสือถึงโรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครูและได้รับอนุญาตรถบัสพร้อมพนักงานขับรถ เดินทางถึงสหกรณ์การเกษตรยังยืนแม่ทา จำกัด เวลา ๐๙.๓๐ น. มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทา และนายพัฒน์ อภัยมูล และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ต้อนรับและบรรยายสรุปดังนี้

ความเป็นมาของกลุ่ม ซึ่งมีความเป็นมาคือ พ.ศ.๒๕๒๙ องค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามาร่วมกับชาวบ้าน เพื่อศึกษาและแก้ไขปัญหา เรื่องของการทำมาหากินของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลแม่ทา โดยใช้กระบวนการรวมกลุ่ม และมีการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เพื่อดำเนินกิจกรรมฉางข้าว ธนาคารโค-กระบือ ออมทรัพย์ และจัดซื้อปุ๋ย ฯลฯ ต่อมาในปี ๒๕๓๖ กลุ่มที่เริ่มคิดการพึ่งตนเอง ได้หันมาปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว รวมถึงลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก ทั้งนี้กลุ่มได้เชื่อมประสานกับเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดการระบบการตลาด มีการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรณรงค์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน การวางแผนระบบตลาด และการจัดหาปัจจัยการผลิต ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ กลุ่มได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์การเกษตรยังยืนแม่ทา เพื่อเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันและช่วยสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก และส่วนรวมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม จนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาทรัพยากร และเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา เพื่อเป็นสถาบันการเรียนรู้ของชาวบ้านในปี ๒๕๔๘ และได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านในระยะต่อมา

จุดเด่นของกลุ่ม เป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีเนื้อหาเข้มข้น ทั้งในเรื่องแนวคิดและเทคนิคเกษตรกรรมยั่งยืน การตลาดทางเลือก รวมทั้งการจัดการทรัพยากร และการทำการเกษตรผสมผสาน ศูนย์เรียนรู้ มีการดำเนินงานกับเยาวชน คนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจและเรียนรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ การปลูกผักปลอดสาร การจัดการผลผลิตและการตลาด และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ศูนย์เรียนรู้ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก่เกษตรกรหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการไปเยี่ยมเกษตรกรตามกลุ่มต่างๆ ในจังหวัด เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ภาคบ่ายได้ลงพื้นที่ตัวอย่างครัวเรือนที่ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จนประสบผลสำเร็จ

สวนพอสมศักดิ์ ซึ่งพื้นที่แรก มีเนื้อที่จำนวน ๕ ไร่ เดิมทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ซึ่งปีแรก ๆ ได้ผลผลิตมีกำไรดี แต่เมื่อทำติดต่อกันหลายปี ต้องมีการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง ทำให้ประสบปัญหาขาดทุน ยิ่งทำยิ่งเป็นหนี้ จึงหันมาทำเกษตรแบบผสมผสานซึ่งมีนายพัฒน์ อภัยมูล เป็นต้นแบบ โดยเริ่มทำในพื้นที่ ๑ ไร่บริเวณในบ้านก่อน ปลูกต้นชะอม ลำไย ผักหวานบ้าน ผักหวานป่า พืชผักสวนครัว มีการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายทั้งหมดของครอบครัว ปรากฏว่า ภายใน ๑ ปี พื้นที่ ๑ ไร่ที่ทำเกษตรผสมผสาน มีรายได้มากกว่าพื้นที่ปลูกข้าวโพดอ่อน ๔ ไร่ ทางครอบครัว จึงมีความมั่นใจและหันมาทำเกษตรอินทรีย์เต็มตัว และเข้าร่วมรวมกลุ่มกับทางสหกรณ์ และขอรับใบรับรองต่างๆ ด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ปัจจุบันมีตลาดที่ทางกลุ่มไปจำหน่ายคือ ตลาดภายในหมู่บ้าน ตลาด JJ ในจังหวัดเชียงใหม่ ตลาดสดหนองหอย ซึ่งในปีที่ผ่านมาตนเองได้ตรวจดูบัญชีแล้วพบว่ามียาได้ทั้งหมดประมาณ ๑๙๐,๐๐๐ บาท ซึ่งหักต้นทุนการผลิตแล้ว ซึ่งไม่ถึงหนึ่งหมื่นบาท คณะผู้ศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน และเทคนิคการปลูกต้นชะอมและผักหวานป่าจากวิทยากร และเยี่ยมชมสวนของพอสมศักดิ์ ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้าน และใกล้ ๆ บ้านอีก ๑ สวน สภาพทั่วไป ภายในสวนประกอบด้วยต้นไม้หลากหลายชนิด แต่ละชนิดจะปลูกผสมกันไป เช่น มีต้นชะอม ผักหวานป่า ลำไย มะไฟ มะม่วง กระท้อน ส้มโอ น้อยหน่า เป็นต้น บริเวณโคนต้น ก็จะมีปลูกพืชผักสวนครัวมากมายกว่า ๑๐๐ ชนิด มีเพียงช่องทางเดินเท่านั้น ซึ่งผู้เข้าร่วม

ศึกษาดูงาน ต่างก็สนใจ และสอบถามเกี่ยวกับพืชแต่ละชนิด และการบริหารจัดการด้านโรคและแมลง การผลิตปุ๋ย และน้ำหมักจุลินทรีย์ และขอฝากให้ทุกคนได้สนใจในการทำบัญชีครัวเรือนจดทุกอย่างที่เราได้ใช้จ่ายเมื่อครบ ๑ เดือน ลองนำรายการทั้งหมด มาพิจารณาว่า แต่ละอย่างมีค่าใช้จ่ายเท่าไร อะไรบ้างที่สามารถลดได้ อะไรบ้างที่สามารถเพิ่มได้ แล้วต้องทำร่วมกันกับคนในครอบครัว จึงจะเป็นผล

สรุปผลของการจัดกิจกรรม

เป็นการเริ่มต้นการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกเกษตรกรรุ่นที่ ๒ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการทำเกษตรธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ และไปทัศนศึกษาดูงานจากเครือข่ายเกษตรกร เพื่อให้ได้สัมผัสประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อปรับทัศนคติที่ถูกต้องก่อนดำเนินงานของสมาชิกเกษตรกร

กิจกรรมที่ ๒๒ การวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๒

วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๗๖ คน

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

๑. เพื่อร่วมกันพิจารณารายงานวิจัยระยะที่ ๑
๒. เพื่อวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๒
๓. เพื่อสรุปบทเรียนการศึกษาดูงาน สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด
๔. เพื่อเชิญชวนเข้าร่วมประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ประจำปี ๒๕๕๔

ผลการจัดกิจกรรมดังนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ประธานที่ประชุมเปิดการประชุม และได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเชิญครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงมาร่วมประชุมในวันนี้ เป็นการร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งมีหลายเรื่อง ที่ต้องร่วมกันพิจารณา และสร้างความเข้าใจร่วมกันจึงได้นัดประชุมเชิญทุกคน ครบทั้ง ๓ รุ่น ถ้าเป็นเรื่องทั่วไปเทศบาลจะมีการประชุมคณะกรรมการวิจัย และตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน แล้วให้แต่ละคนนำเรื่องที่ประชุม ไปชี้แจงให้สมาชิกในหมู่บ้านทราบต่อไป

การสรุปบทเรียนการศึกษาดูงาน สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร่วมกันพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ตำบลแม่ทา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ เวลา ๐๗.๐๐ – ๑๖.๓๐ น.

โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน ๗๐ คน ทั้งหมดได้ช่วยกันสรุปในสิ่งที่ตนเองได้พบเห็นและได้เรียนรู้นำเสนอให้ที่ประชุมดังนี้ ภารกิจของสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด มีภารกิจหลักอยู่ ๖ ประการ คือ

๑. สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๒. พัฒนาทักษะ
๓. จัดการผลผลิตให้สมาชิก
๔. การบริหารจัดการกลุ่มต่าง ๆ
๕. พัฒนากองทุนพึ่งตนเอง
๖. การจัดตั้งสถาบันพัฒนาทรัพยากรเพื่อพัฒนาขับเคลื่อนงาน

ฐานการเรียนรู้ของสหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทาจํากัด มี ๙ ฐานคือ

๑. พลังงานทางเลือก	๒. วิสาหกิจชุมชน	๓. เกษตรยั่งยืน
๔. สวัสดิการ	๕. ทรัพยากร	๖. กลุ่มองค์กร
๗. เยาวชน	๘. ปศุสัตว์	๙. การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่สมาชิกได้เรียนรู้คือ

- การลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี
- การช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิกเช่นการร่วมกันปลดหนี้จากเจ้าหนี้ที่ต้องใช้ดอกเบี้ยมากให้สมาชิกกลุ่มกู้ยืมจากสหกรณ์แทน
- การรวมตัวของสมาชิกด้านการผลิตเช่นกลุ่มปลูกข้าวโพด กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มผลิตปุ๋ย กลุ่มผักอินทรีย์ ฯลฯ และการรวมตัวด้านการตลาด เกิดการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง และรวมกลุ่มกันสร้างตลาดใหม่ ๆ ในชุมชน โรงเรียน และตลาดในจังหวัดเชียงใหม่
- การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้รู้ถึงที่มาของคนในชุมชน ภูมิปัญญาต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของชุมชน ทำให้รู้และเข้าใจปัญหาของคนท้องถิ่น เกิดการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน
- ขั้นตอนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- การบริหารจัดการปัญหาการเพาะปลูก
- เทคนิคการเพาะปลูก โดยการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ การปลูกพืชผสมผสาน เช่นลำไย ผักหวานบ้าน ผักหวานป่า ชะอม มะเขือ พืชผักสวนครัวต่าง ๆ ทำให้เกิดรายได้จากพืชผักที่ปลูก เป็นเงินรายได้ประจำวัน เงินรายได้ประจำเดือน เงินรายได้ประจำปี ทำให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง
- การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชน เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนปลูกฝังแนวคิดทัศนคติด้านการเกษตร ให้หันมารักอาชีพเกษตรกร และสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ
- การเชื่อมเครือข่ายกับเครือข่ายเกษตรต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

การประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้จัดทำโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานของครัวเรือน ให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมและยกย่องครัวเรือนที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
๒. เพื่อค้นหาครัวเรือนต้นแบบด้านต่าง ๆ ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. เพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในภาคบุคคล และครัวเรือน

๔. เพื่อมอบรางวัลแก่ครัวเรือนที่ประสบผลสำเร็จและควรได้รับการยกย่อง

โดยมีนักวิจัย สมาชิกกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือนและเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยหรือศูนย์ เข้าร่วมเป็น กรรมการในการออกแบบกิจกรรม รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินการประกวดในครั้งนี้ด้วย

คุณสมบัติของครัวเรือนผู้เข้าร่วมโครงการ

๑. มีความศรัทธาและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์

๓. มีความตั้งใจที่จะทำความดีน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา

วัน เวลาและสถานที่รับสมัคร

รับสมัครตั้งแต่วันที่ ๑๕ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ที่ฝ่ายสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลอุโมงค์ สอบถามรายละเอียดได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐-๕๓๙๘-๓๒๓๔ ต่อ ๑๐๓ หรือสมัครที่ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน คณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละหมู่บ้าน

ระยะเวลาดำเนินงานและการตัดสินการประกวด

- ผู้เข้าร่วมประกวดดำเนินการพัฒนาครัวเรือนของตนเอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การประกวดที่ คณะกรรมการกำหนด ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

- คณะกรรมการจะพิจารณาประเมินผลการตัดสินตามระยะเวลาที่กำหนดและมอบรางวัล ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

หลักฐานที่ใช้ในการรับสมัคร

๑. สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้าน

๒. ใบสมัครและเกณฑ์การพิจารณาตัดสินการประกวด

รางวัลการประกวด

๑. รางวัลชนะเลิศสุดยอดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ จะได้รับเงินรางวัล จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ

๒. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ

๓. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๔,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ

๔. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๓ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๓,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ

๕. รางวัลชมเชย ๕ รางวัล ๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ

๖. รางวัลป้ายมาตรฐานเพื่อมอบให้ครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์ตัดสินระดับดี ไม่น้อยกว่า ๕ เกณฑ์ตัดสิน

เกณฑ์การพิจารณาตัดสิน

๑. เกณฑ์การตัดสินครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงมี ๘ เกณฑ์คือ

๑.๑ การปลูกพืชผักสวนครัว

๑.๒ การลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้

๑.๓ การออม

๑.๔ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๕ ศาสนา วัฒนธรรมภูมิปัญญาและการเอื้ออาทร

๑.๗ การคัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ของย่อยสลายได้) มาทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน

๑.๗ ประหยัดพลังงานได้แก่ ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์

๑.๘ จัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ

๒. ระยะเวลาการประเมินและตัดสินการประกวด แบ่งเป็น ๓ รอบดังนี้

รอบที่ ๑ คณะอนุกรรมการประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นผู้ดำเนินการ เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ ถ่ายภาพ และรวบรวมแบบเกณฑ์การตัดสินที่ผู้สมัครได้ประเมินตนเองเพื่อเสนอ คณะกรรมการตัดสินพิจารณาภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔

รอบที่ ๒ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครัวเรือนตัวอย่างที่สมควรได้รับป้ายมาตรฐานกล่าวคือครัวเรือนที่จะได้รับป้ายมาตรฐานต้องผ่านเกณฑ์ตัดสิน/ตัวชี้วัด $\sqrt{}$ ดี ไม่น้อยกว่า ๕ เกณฑ์ตัดสิน

รอบที่ ๓ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ได้รับรางวัลดังนี้

๑. รางวัลชนะเลิศสุดยอดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ เงินรางวัล ๑๐,๐๐๐ บาทพร้อมป้ายรางวัลและใบประกาศ โดยผู้ได้รับรางวัล ต้องผ่านเกณฑ์ตัดสินไม่น้อยกว่า ๗ เกณฑ์ตัดสินขึ้นไป หากไม่มีผู้ผ่านเกณฑ์ ที่เหมาะสมคณะกรรมการขอสงวนสิทธิ์ที่จะงดการมอบรางวัล

๒. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑, ๒, ๓, และรางวัลชมเชยอีก ๕ รางวัล ตามรางวัลการประกวดที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้การตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

การมอบรางวัล

มอบรางวัลในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

การจัดตั้งกลุ่มผู้ทำนาข้าว ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้รับสมัครผู้สนใจปลูกข้าวเพื่อทำกิจกรรมปลูกข้าว โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมคือ นายอุทิศ กันทะอุโมงค์ นายอินแก้ว โอชาวัฒน์ นายสายันต์ มาลี นายโอภาส หลวงอุโมงค์,นายนำพล จันตัน,นายอนันต์ ชัยธรรม,นายสนธิ ทิพจร,นายเกียรติศักดิ์ โสภสินธุ์ นางอำพร วงศ์หลังห้า ทางกลุ่มผู้ปลูกข้าว จะได้ร่วมกันวางแผนปลูกข้าวในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

การพิจารณารายงานการวิจัยระยะที่ ๑ นายกำธร ธิฉลาด น.ส.ศิริขวัญ อุทา ได้รายงานความคืบหน้าโครงการวิจัย ซึ่งขณะนี้ อยู่ในระหว่างการจัดทำรายงานระยะที่ ๑ ซึ่งทางคณะกรรมการวิจัยได้ส่งให้ทางสถาบันวิจัยหรือผู้ช่วย ได้ช่วยแนะนำและเติมเต็มรายงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บทที่ ๑ – ๓ นั้นได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว เหลือบทที่ ๔ และบทที่ ๕ ที่ต้องเพิ่มเติมข้อมูล เพื่อให้รายงานวิจัยสมบูรณ์ รายละเอียดนั้น นายกल्याณวัฒน์ อุตตะรี ทีมงานวิจัย ได้เสนอรายงานวิจัยระยะที่ ๑ ให้ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาผลจากการพิจารณาผู้ใหญบ้าน และผู้นำชุมชนได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้าน

การจัดทำแผนการดำเนินงานระยะที่ ๒ ที่ประชุมได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีหลายเครือข่ายที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เช่น เครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อำเภอตอตะโก และฟาร์มของเอกชนที่ทำด้านเศรษฐกิจพอเพียง จนประสบความสำเร็จคือเรนโบว์ฟาร์ม และอีกสถานที่หนึ่ง ที่อยากไปศึกษาดูงานคือสวนจิตรลดา ส่วนกิจกรรมที่เราได้ดำเนินการมาแล้วในระยะที่ ๑ เช่นการปลูกผักอินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ การจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ การพัฒนาเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจ

พอเพียงในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้ เราก็จะส่งเสริมต่อไป ซึ่งในภาคบ่ายคณะกรรมการวิจัยจะได้ร่วมกันพิจารณา รายละเอียดและนำเสนอแผนการดำเนินการในระยะที่ ๒ ต่อไป

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นการสรุปบทเรียนที่ได้ศึกษาดูงานจากสหกรณ์การเกษตรยั่งยืน แม่ทา จำกัด ว่ามีประเด็นใดบ้าง เพื่อนำใช้กับงานของกลุ่ม แจ้งรายละเอียดของการประกวดครัวเรือน ซึ่งสมาชิกกลุ่มได้ร่วมเป็นกรรมการเพื่อออกแบบโครงการประกวด และเชิญชวนสมาชิกให้เข้าร่วมประกวด รวมทั้งการพิจารณารายงานวิจัยระยะที่ ๑ และวางแผนดำเนินงานในระยะที่ ๒

กิจกรรมที่ ๒๓ การแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่น ๆ

วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ คัมภีร์วิสุทธ บำบัดน้ำเสีย บ้านม่อนหินขาว ตำบลท่าแม่ลอบ อำเภอ แม่ทา จังหวัดลำพูน เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนจากโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า” จำนวน ๗ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อนำเสนอผลการดำเนินโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ตำบลอุโมงค์”
๒. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการวิจัยอื่น ๆ
๓. เพื่อสร้างเครือข่ายโครงการวิจัยในพื้นที่จังหวัดลำพูน

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

กิจกรรมนี้ เป็นการแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่นๆ ภายใต้การหนุนเสริมจากสถาบันวิจัย หรือศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน จัดกิจกรรมในพื้นที่อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน นางวันเพ็ญ พรินทรากุล กล่าวต้อนรับและแนะนำตัวผู้เข้าร่วมประชุม ชี้แจงความเข้าใจและนำเสนอภาพรวมโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน พร้อมทั้งแบ่งกลุ่มวิจัยของแต่ละโครงการ ซึ่งโครงการที่เข้าร่วมประชุมมีดังนี้

๑. โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน
๒. โครงการแนวทางลดค่าใช้จ่ายในงานศพโดยการมีส่วนร่วมชุมชนตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๓. โครงการแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าพื้นที่ต้นน้ำตำบลตะเคียนปม โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำและหน่วยงานในพื้นที่ อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
๔. โครงการนวัตกรรมองค์การกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรยั่งยืนจังหวัดลำพูน
๕. โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนตำบลบ้านธิ อำเภอ บ้านธิ จังหวัดลำพูน
๖. โครงการแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่สะแงะ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลทากาศเหนือ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
๗. โครงการจัดการป่าชุมชนที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของชุมชนในการสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน ตำบลดงดำ อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน

๘. โครงการการดูแลสุขภาพด้วยอาหารพื้นบ้านของชุมชนบ้านสันต๊ะเต่า อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

วิทยากรได้แบ่งกลุ่มโดยให้แต่ละโครงการได้ร่วมกันรวบรวมข้อมูล เตรียมนำเสนอข้อมูลตามหัวข้อดังนี้

๑. ทำอะไรไปแล้วบ้าง
๒. ทำแล้วได้อะไรบ้าง
๓. ปัญหาที่เกิดขึ้น
๔. ความต้องการการหนุนเสริมจากสถาบันวิจัย
๕. การวางแผนระยะที่ ๒

ภาคบ่ายทางสถาบันวิจัยหรือศูนย์ ให้แต่ละโครงการนำเสนอโครงการตามหัวข้อที่ได้กำหนด ซึ่งโครงการ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าบงตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ และชุมชน มีนายกัลยาณวัฒน์ อุดตะรี เป็นผู้นำเสนอข้อมูล พร้อมทั้งรับฟังการนำเสนอข้อมูลของโครงการวิจัยต่าง ๆ จากนั้นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงการต่าง ๆ ทำให้ทราบผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการวิจัยต่าง ๆ สภาพพื้นที่ ปัญหาที่เกิดขึ้นแนวทางการแก้ปัญหาของแต่ละพื้นที่ และได้ร่วมเป็นเครือข่ายเรียนรู้โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทีมงานวิจัยได้นำแนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัย ที่ได้ดำเนินการให้เครือข่ายงานวิจัยอื่น ๆ ได้รับทราบถึงแนวทางการทำวิจัยโครงการ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าบง ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ เป็นการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานวิจัยที่ดำเนินการ

๓.๓.๒ การสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ ๒

กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัยวางแผนดำเนินงาน

วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. ณ อาคารป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๔๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสรุปการดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ ๑
๒. เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยในระยะที่ ๒
๓. เพื่อวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ ๒

๔. เพื่อสร้างทีมงานและสร้างความเข้าใจร่วมกันของคณะทำงาน

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการวิจัย ได้กล่าวต้อนรับและเป็นประธานเปิดการประชุม ช่วงแรก เป็นการสรุปบทเรียนการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ ๑ ซึ่งเริ่มโครงการวิจัยในระยะที่ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๓ – ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ขอบเขตเนื้อหาในระยะแรกเป็นการทบทวนการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ การดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ การผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติสุขภาพ การเจ็บป่วย และการรักษาโรคมะเร็งปัญหา เทคโนโลยีพื้นบ้าน ความสุข ความทุกข์ที่มี และวิธีการแสวงหาความสุขและวิธีการจัดการความทุกข์ เกษตรกรที่มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ในด้านต่างๆ มีลักษณะอย่างไร เกษตรกรในตำบลอุโมงค์สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องใดบ้างที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง การหนุนเสริมจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ซึ่งดำเนินตามกระบวนการวิจัยได้ทำกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัยวางแผนดำเนินงาน วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๓ วางแผนการจัดเวทีสัญจรและพิจารณาจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๔ การจัดเวทีสัญจรเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๑ หมู่ที่ ๑, ๒, ๕, ๖ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๕ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๒ หมู่ที่ ๓, ๔, ๑๑ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๖ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๒ หมู่ที่ ๗, ๘ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๗ การจัดเวทีสัญจร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มที่ ๔ หมู่ที่ ๙, ๑๐ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๘ เวทีวิเคราะห์ข้อมูล ข้อค้นพบจากการจัดเวทีสัญจรแต่ละกลุ่ม วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๙ สร้างเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓

กิจกรรมที่ ๑๐ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมในพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๑ เตรียมจัดกิจกรรมงานวันเกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๒ การเผยแพร่การดำเนินงานของกลุ่มในงานวันเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง ตำบลอุโมงค์ วันที่ ๔-๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๓ เวทีแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๔ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๕ ถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๖ ฝึกอบรมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๗ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔

กิจกรรมที่ ๑๘ ถอดบทเรียนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๔
 กิจกรรมที่ ๑๙ การฝึกอบรมพัฒนาเครือข่ายครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔
 วันที่ ๒๘ - ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔
 กิจกรรมที่ ๒๐ การขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔
 กิจกรรมที่ ๒๑ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ณ สหกรณ์การเกษตร
 ยั่งยืนแม่ทา จำกัด วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔
 กิจกรรมที่ ๒๒ การวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๒ วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๔
 กิจกรรมที่ ๒๓ การแลกเปลี่ยนกับโครงการวิจัยอื่น ๆ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔

สรุปจำนวนเงินที่ได้รับและเหลือทั้งหมดของโครงการ

จากสกว.

งวดที่ ๑	วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๓	เป็นเงิน ๘๘,๙๐๐.๐๐	บาท
ดอกเบี้ยครั้งที่ ๑	วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓	เป็นเงิน ๖๐.๖๖	บาท
ดอกเบี้ยครั้งที่ ๒	วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔	เป็นเงิน ๑๓๙.๑๔	บาท
		รวม ๘๙,๐๙๙.๘๐	บาท

ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามรายละเอียด			
ของโครงการ		เป็นเงิน ๔๙,๐๘๓.๐๐	บาท
คงเหลือค่าตอบแทนนักวิจัยและค่าจัดกิจกรรมต่าง ๆ			
นำเข้ากองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์		จำนวน ๓๙,๖๐๐.๐๐	บาท
คงเหลือเงินในบัญชี		จำนวน ๔๑๖.๘๐	บาท
		รวม ๘๙,๐๙๙.๘๐	บาท

สำหรับแผนการดำเนินงานในระยะที่ ๒ จะมีกระบวนการวิจัย รวมทั้งสิ้น ๑๘ กิจกรรม และในส่วนของการศึกษาดูงาน ซึ่งมีการแบ่งกลุ่มไปดูแต่ละพื้นที่ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนบทเรียนร่วมกัน วางไว้ประมาณ ๕ พื้นที่ คือ

๑. ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงคอรุม จังหวัดอุดรธานี
๒. ศูนย์การศึกษาพัฒนาเกษตรอินทรีย์เรนโบว์ฟาร์ม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
๓. แปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ คุณครูประทุม สุริยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
๔. สวนพุทธธรรม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
๕. แปลงเกษตรอินทรีย์อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

โดยให้ทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ประสานงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และนัดหมายสมาชิกที่สนใจไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกำหนด จากนั้นเป็นการหารือเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมงานมหกรรมเกษตรกรรมอินทรีย์ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ โดยทางพื้นที่อุโมงค์จะมีการจัดนิทรรศการ การนำผลผลิตเกษตรอินทรีย์ไปจำหน่าย เช่น ไข่เป็ด ไข่ไก่ ต้นกล้าผักพื้นบ้าน พืชผักพื้นบ้านชนิดต่างๆ ข้าวแต่น้ำ ลำไย ไก่หนึ่ง สมุนไพรพื้นบ้าน เป็นต้น โดยการเดินทางเข้าร่วมจะมีการประสานงานนัดหมายกันอีกครั้งหนึ่ง

ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินกิจกรรม จากการสังเกตทีมงานวิจัยที่ได้สรุปบทเรียนร่วมกัน สิ่งที่ได้จากระยะที่ ๑ พบว่า ทีมวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ทั้งความคิด พฤติกรรมในการดำรงชีวิต การปรับการการผลิต อันนำไปสู่การยกระดับ พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และเทศบาลมีการหนุนเสริม

อย่างต่อเนื่อง ปัญหาอุปสรรค คือการมีภาระงาน ที่หลากหลาย ทำให้ขาดความต่อเนื่องการถูกดึงตัวออกไป ข้างนอกมากขึ้น ภัยธรรมชาติ และการ ลักขโมยยังมีอยู่ แนวทางการดำเนินกิจกรรมต่อไป เป็นเรื่องการ ขยายผล การพัฒนาระดับตนเองอย่างไร การผลิตให้ได้รับมาตรฐาน ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงกับองค์กร ภายนอกมากขึ้น เพื่อแสวงหาเพื่อน หาคู่ค้าให้กับสมาชิกในชุมชนมากขึ้น และได้เห็นการเสียสละของนักวิจัย ที่ยกเงินค่าตอบแทนที่ตนเองได้รับ มาเป็นเงินกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ โดยมีครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียงทุกคนร่วมเป็นเจ้าของ และนำเงินส่วนนี้มาช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ ๒ การประชุมคณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับเรื่องประกวด ครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๕ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อส่งเสริมและยกย่องครัวเรือนที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
๒. เพื่อค้นหาครัวเรือนต้นแบบด้านต่าง ๆ ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้เปิดการประชุมและได้ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ เกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง และการเข้าร่วมกิจกรรมของ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง โดยเทศบาลได้จัดทำโครงการในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จนถึง พ.ศ.๒๕๕๔ มีครัวเรือนที่ เข้าร่วม ๒๕๒ ครัวเรือนเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่พระองค์ ทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษาโดยแต่ละครัวเรือนจะร่วมกันทำความดีเพื่อถวายพระองค์ท่าน โดยเทศบาล ได้จัดทำโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานของ ครัวเรือนให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเกณฑ์การ ตัดสินครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงมีเกณฑ์ ดังนี้

๑. การปลูกพืชผักสวนครัว
๒. การลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้
๓. การออม

๔. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. ศาสนา วัฒนธรรมภูมิปัญญาและการเอื้ออาทร
๖. การคัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ของย่อยสลายได้) มาทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน
๗. ประหยัดพลังงานได้แก่ ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์
๘. จัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ

ครัวเรือนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ และดำเนินกิจกรรมเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมเป็นต้นมา คณะทำงานได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูล ร่วมพิจารณาข้อมูลของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการแล้วนั้น ซึ่งการพิจารณาคัดเลือกจะแบ่งการพิจารณาเป็น ๓ รอบ คือ

รอบที่ ๑ คือคัดเลือกครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ๔ - ๕ ตัวชี้วัด

รอบที่ ๒ พิจารณาคัดเลือกผู้ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ๕ ตัวชี้วัดขึ้นไป

รอบที่ ๓ พิจารณาครัวเรือนที่ผ่านในรอบที่ ๒ จำนวน ๓๐ ครัวเรือน

รอบที่ ๔ พิจารณาครัวเรือนที่ผ่านรอบที่ ๓ ตัดสินให้เงินรางวัลและป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงตามประกาศกำหนด

ผลการพิจารณา ในรอบที่ ๑ ปรากฏว่า มีครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น อย่างน้อย ๔ - ๕ เกณฑ์ เพื่อเข้าสู่วงการพัฒนาในรอบที่ ๒ จำนวน ๑๐๖ ครัวเรือน ทางเทศบาลได้มอบเมล็ดพันธุ์พืช ประกอบด้วยเมล็ดผักกาด เมล็ดผักคะน้า เมล็ดแตงกวา เมล็ดถั่วฝักยาว เมล็ดพริก ให้ผู้ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินได้นำไปปลูกในพื้นที่ของตนเองต่อไป

ครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น จะได้พัฒนาครัวเรือนของตนเอง โดยมีคณะทำงานได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ ๒ ในช่วงประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ และประกาศรายชื่อผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินในรอบที่ ๒ ซึ่งจะมีสิทธิรับป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและคณะกรรมการตัดสินการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง จะได้ลงพื้นที่ครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์ในรอบที่ ๒ และตัดสินการประกวดและมอบรางวัลในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และพัฒนาครัวเรือนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่อไป

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทีมงานวิจัยและคณะได้รับทราบถึงแนวทางในการประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้ตระหนักถึงการพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเอง ตามแนวทางของหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมที่มุ่งหวังจะยกย่องเชิดชูครัวเรือนตัวอย่างด้านนำไปปรัชญา

กิจกรรมที่ ๓ การเข้าร่วมมหกรรมเกษตรอินทรีย์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑

วันที่ ๒๗ - ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อจัดนิทรรศการนำเสนอผลการดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ภาคเหนือตอนบน
๓. เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองแนวคิดกับเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่ต่าง ๆ

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้รับการประสานงานจาก ดร. ชมชวน บุญระหงส์ สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดเชียงใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการมหกรรมเกษตรอินทรีย์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ “สร้างอาหารเพื่อชุมชน สร้างสังคมที่เป็นธรรม” ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๒๗ - ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยเทศบาลตำบลอุโมงค์ร่วมกับกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เข้าร่วมจัดกิจกรรม และเข้าร่วมจัดนิทรรศการ และร่วมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในงานได้แก่ ไข่เป็ด ไข่ไก่ น้ำสมุนไพร ข้าวแต่น้ำลาย น้ำพริก ตาแดง ไก่หนึ่ง ตันผักหวานบ้าน ตันชมพู ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแสนดี และได้นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมจำนวน ๓๐ คนเข้าร่วมทั้งสองวัน ซึ่งทางสถาบันได้จัดทำสื่อ และดูแลด้านอาหารโดยจัดทำเป็นคูปองคนละ ๑๐๐ บาท เพื่อให้นำไปซื้ออาหารภายในงาน ซึ่งการที่จะทำเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องทำเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร โดยทำกิจกรรมหลักประกอบด้วย การผลิต การแปรรูป การขอการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การตลาด การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้บริโภค การสื่อสารสาธารณะและการผลักดันนโยบาย ที่สำคัญคือการจัดประชุมใหญ่ประจำปี ของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ระดับกลุ่มจังหวัด หรือมหกรรมเกษตรอินทรีย์ ซึ่งการจัดประชุมหรือมหกรรมดังกล่าวจะช่วยให้เกษตรกรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ ประสบการณ์ ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และมาตรฐาน ได้ประชาสัมพันธ์และจำหน่ายผลผลิต และกำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรที่เข้าร่วมมหกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป การรับรองมาตรฐาน การตลาด การทำงานผู้บริโภค การทำงานเพื่อขยายผลและการผลักดันทางนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์ สร้างโอกาสให้ผู้บริโภค สาธารณชน ผู้มีอำนาจตัดสินใจทางนโยบาย และสื่อมวลชน ได้มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องเกษตรอินทรีย์และระบบตลาดที่เป็นธรรม รวมทั้งตระหนักในเรื่องของการบริโภคผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์โดยตรง ซึ่งผู้เข้าร่วมทั้งเกษตรกร ผู้บริโภค องค์กรสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมกันวางแผนการพัฒนาด้านระบบอาหาร ด้านคุณภาพชีวิต และด้านอื่นๆ ร่วมกัน

ในงานประกอบด้วยกิจกรรมภาควิชาการมีการเสวนา การให้ความรู้ การจำหน่ายผลผลิตเกษตรอินทรีย์ ลานกิจกรรมกลางแจ้ง ลานจำหน่ายผลผลิต อาหาร พืชผัก ผลไม้ อาหารแปรรูป กาแฟ น้ำผลไม้ และขนมของเครือข่ายแม่ภาคเกษตรอินทรีย์ การแสดงนิทรรศการและลานภูมิปัญญาท้องถิ่น การสาธิตการทึบน้ำมันงา สาธิตการสีข้าวกล้อง การแสดงเครื่องสีข้าว และอุปกรณ์เกษตรต่างๆ ชุมนแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือพืชผักพื้นบ้าน การแสดงด้านพลังงานทดแทน บ่อแก๊สชีวภาพ กิจกรรมการตรวจวัดสารเคมีในร่างกาย สาธารณสุขจังหวัด นิทรรศการวิชาการ นิทรรศการ กินเปลี่ยนโลก ชุมนการอบรมระยะสั้น เช่น การทำนํ้ายาเอนกประสงค์ น้ำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ การทำขนมพื้นบ้าน การทำสลัดจากผักพื้นบ้าน หรือการทำข้าวปั้นจากข้าวพื้นบ้าน และในงานได้เชิญชวนผู้เข้าร่วมงานทุกท่านช่วยกันทำจุลินทรีย์ IMO BALL เพื่อบำบัดน้ำเสียและสมุนไพรแก้ผดผื่นคันเพื่อพี่น้องภาคกลางด้วย มีผู้ร่วมงานทั้งหมด ประมาณ ๑,๕๐๐ คน ประกอบด้วย

๑. เกษตรกรจากจังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๔๐๐ คน
๒. ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ สื่อมวลชน จำนวน ๑,๐๐๐ คน
๓. คณะทำงาน และองค์กรร่วมจัด ๑๐๐ คน

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ได้นำเสนอผลการดำเนินงานของกลุ่ม และนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่าย ได้เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร และได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์กลุ่มอื่นๆ เป็นการพัฒนาทักษะในการนำเสนอผลงาน และเป็นการสร้างเครือข่ายเกษตรกรนอกพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มมีพัฒนาการที่เข้มแข็ง

กิจกรรมที่ ๔ การประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงรอบที่ ๒ และรอบที่ ๓

วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุมอาคาร กศน. เทศบาลตำบลอุโมงค์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อส่งเสริมและยกย่องครัวเรือนที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
๒. เพื่อค้นหาครัวเรือนต้นแบบด้านต่าง ๆ ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประธานเปิดการประชุม โดยมีคณะกรรมการวิจัยฯ และคณะกรรมการโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงประจำปี ๒๕๕๔ เข้าร่วมประชุม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานของครัวเรือน ให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในตำบลอุโมงค์ ซึ่งการพิจารณาคัดเลือกจะแบ่งการพิจารณาเป็น ๔ รอบ คือ รอบที่ ๑ คือคัดเลือกครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ๔ – ๕ ตัวชี้วัด ผลการพิจารณาในรอบที่ ๑ ปรากฏว่ามีครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน ๑๐๖ ครัวเรือน ซึ่งคณะกรรมการได้เก็บข้อมูลในรอบที่ ๒ พิจารณาคัดเลือกผู้ที่ผ่านเกณฑ์เพื่อรับป้ายครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๘๔ ครัวเรือน และคัดเลือกครัวเรือนที่ผ่านเข้ารอบที่ ๓ จำนวน ๓๐ ครัวเรือน เพื่อให้คณะกรรมการตัดสินการประกวดได้ลงพื้นที่เยี่ยมครัวเรือนที่ผ่านเกณฑ์ และพิจารณาตัดสินการประกวด และมอบรางวัลตามประกาศกำหนดในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คณะกรรมการโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงได้นำเสนอข้อมูลครัวเรือนที่ผ่านเข้ารอบ ๒ ได้รับป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๘๔ ครัวเรือน และครัวเรือนที่ผ่านเข้ารอบที่ ๓ จำนวน ๓๐ ครัวเรือน คณะกรรมการฯ ร่วมพิจารณาตรวจสอบข้อมูลครัวเรือนที่ผ่านเข้ารอบ และวางแผนการลงพื้นที่เยี่ยมครัวเรือนที่ผ่านเข้ารอบที่ ๓ จำนวน ๓๐ ครัวเรือนโดยจะออกไปครบ ทุกครัวเรือนและให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

การวางแผนการทำกิจกรรมทำความดีถวายในหลวง เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่มีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

สรุปผลของการจัดกิจกรรมคณะวิจัยและทีมงานได้มีบทบาทในการพิจารณาออกแบบป้ายครวเรือนตัวอย่าง และวางแผนลงพื้นที่ ตรวจสอบข้อมูลครวเรือน ที่เข้าร่วมประกวดในรอบที่ ๒ และรอบที่ ๓ เป็นการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมกับเทศบาลอย่างแท้จริง

กิจกรรมที่ ๕ ประชุมใหญ่ครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๑๖๕ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒. เพื่อส่งเสริมและยกย่องครวเรือนที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
๓. เพื่อค้นหาครวเรือนต้นแบบด้านต่าง ๆ ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๔. เพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในภาคบุคคลและครวเรือน
๕. เพื่อมอบรางวัลแก่ครวเรือนที่ประสบผลสำเร็จและควรได้รับการยกย่อง

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานกลุ่มครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้รายงานให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการทำกิจกรรมในวันที่ ๔ ธันวาคมเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้ร่วมกับคณะกรรมการครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย

๑. การสนับสนุนต้นกล้าพันธุ์พืช (พริก มะเขือ) ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม
๒. การประชุมใหญ่สมาชิกครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครวเรือนทำความดีถวายในหลวง
 - ๒.๑ การแถลงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มตลอดระยะเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา มีครวเรือนที่เข้าร่วมโครงการกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ จำนวน ๒๕๒ ครวเรือน มีการฝึกอบรมองค์ความรู้เกี่ยวกับการ

ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และร่วมกันทำความดี ๗ ประการเพื่อน้อมถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒.๒ การแถลงงบดุลประจำปี กองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ทางกลุ่มได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ โดยมีสมาชิกเข้าร่วมถือหุ้น ๆ ละ ๕๐ บาท เพื่อนำเงินที่ได้มาบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง งบดุลประจำปี ๒๕๕๔ ดังนี้

สินทรัพย์	บาท
เงินสด	๑๐๐.๐๐
เงินยืมทตรงจ่าย	๑๐,๐๐๐.๐๐
เงินฝากธนาคาร ธกส.	๕๓,๔๒๕.๖๙
รวมสินทรัพย์	๖๓,๕๒๕.๖๙
หนี้สินและทุน	บาท
หุ้น	๓๐,๑๕๐.๐๐
เงินสำรองกองทุน	๓๓,๓๗๕.๖๙
รวมหนี้สินและทุน	๖๓,๕๒๕.๖๙

๒.๓ การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประชุมได้ร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงชุดใหม่ แทนชุดเดิมที่หมดวาระไปแล้ว ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ นายอนันต์ ชัยธรรม เป็นประธานกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ต่ออีกสมัยหนึ่ง และที่ประชุมมีมติให้แก้ไขข้อบังคับกองทุนโดยให้เพิ่มคณะกรรมการจากเดิม ๑๕ คน เป็น ๒๕ คน และได้ร่วมกันเสนอรายชื่อคณะกรรมการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงอีก ๒๔ คน ให้ประธานกองทุนได้คัดเลือกทรงประธานและคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีกำหนดวาระ ๒ ปี

๓. การเสวนา “การก้าวอย่างอย่างมั่นคงของ ๘๔ ครัวเรือนความดีนี้เพื่อพ่อ” ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย

นายก้าธร ธิฉลาด	สถาบันวิจัยหริภุญชัย
นายอนันต์ ชัยธรรม	ประธานกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์
นายบานเรือง อุตรงค์ดี	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
นายชวิน คำบุญเรือง	นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์
นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ	ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์

ดำเนินรายการโดย นายจรัส อินทะโม่งค์ รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์

๔. พิธีถวายราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นายอนันต์ ชัยธรรม เป็นประธานเปิดกรวยและนำคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลตำบลอุโมงค์ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เข้าร่วมพิธี กล่าวถวายราชสดุดี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๔.๑ สมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน ๒๕๒ ครัวเรือนรับมอบเกียรติบัตรต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๔.๒ มอบเงินรางวัลและป้ายครว์เรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ครว์เรือนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินด้านเศรษฐกิจพอเพียง โครงการประกวดครว์เรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ โดยมีผู้ได้รับเงินรางวัลพร้อมป้ายครว์เรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน ๑๘ ครว์เรือน ได้รับป้ายครว์เรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน ๗๐ ครว์เรือน

๕. กิจกรรมปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บริเวณพื้นที่รอบแปลงนาภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

รายชื่อคณะกรรมการกองทุนครว์เรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ที่ประชุมได้คัดเลือกคณะกรรมการตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑. นายอนันต์	ชัยธรรม	ประธานกรรมการ
๒. นายอุทิศ	กันทะอุโมงค์	รองประธานกรรมการ
๓. นายสายันต์	มาลี	รองประธานกรรมการ
๔. นายบุญส่ง	สุวรรณ	รองประธานกรรมการ
๕. นายอ้นแก้ว	โอชาวัฒน์	ประชาสัมพันธ์
๖. นางอุษา	วีระสะ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
๗. นายราวี	ไชยวรรณ	เหรัญญิก
๘. นายนพ	จันตัน	ผู้ช่วยเหรัญญิก
๙. นายทวี	หมื่นสิทธิโรจน์	เลขานุการ
๑๐. นางพัชรดา	ทิพย์มณี	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นายโอภาส	หลวงอุโมงค์	กรรมการ
๑๒. นายศรีเลิศ	วิเศษศิริ	กรรมการ
๑๓. จสอ.พิชัย	ศรีวิสัย	กรรมการ
๑๔. นางอำพร	วงศ์หลังห้า	กรรมการ
๑๕. นางชวนพิศ	โสภณจิตร	กรรมการ
๑๖. น.ส.ประภาพร	ณ ตีอุโมงค์	กรรมการ
๑๗. นายวงคำ	มะโนใจ	กรรมการ

๑๘. นายบุญช่วง สมบูรณ์ชัย	กรรมการ
๑๙. นางบัวเรียว อริยะ	กรรมการ
๒๐. นายวุฒิชัย ใจอุโมงค์	กรรมการ
๒๑. นางกฤษณา วงค์น้อย	กรรมการ
๒๒. น.ส.ศดานันท์ มะโนใจ	กรรมการ
๒๓. น.ส.จันทร์ทอง ศรีธิหล้า	กรรมการ
๒๔. นางขจรศรี บุญใหญ่	กรรมการ
๒๕. นางคำอิ่น หล้าจักรสินธุ์	กรรมการ

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๒๕๒ ครัวเรือน ได้มีโอกาสจัดกิจกรรมในการทำความดี เพื่อน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมทั้ง มีการจัดกิจกรรมของกลุ่มร่วมกับกิจกรรมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ เนื่องในพิธีถวายราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการแสดงออก และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มเกษตรกร

กิจกรรมที่ ๖ การวางแผนส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม

วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

การวางแผนการทำกิจกรรมในพื้นที่นา ๑ไร่ ๑ แสน ของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงที่ประชุมได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในพื้นที่นา ๑ ไร่ ๑ แสนของกลุ่ม ซึ่งเริ่มดำเนินการในพื้นที่ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมา โดยมีการปลูกข้าวพันธุ์หอมนิล และปลูกต้นกล้วยและต้นมะนาวรอบพื้นที่แปลงนา ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้ การปลูกข้าวยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากพื้นที่แปลงนามีความสูงต่ำต่างระดับกัน ทำให้การควบคุมน้ำไม่เป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ ต้นกล้าข้าวที่ปลูกไม่เพียงพอทำให้มีพื้นที่บางส่วนไม่ได้ปลูก ต้นข้าวเมื่อเจริญเติบโตแล้ว อยู่ในระยะออกรวง มีนกและหนูจำนวนมากมาทำลายผลผลิต ซึ่งที่ประชุมได้ร่วมกันวางแผนเตรียมการปลูกในครั้งต่อไป โดยมีผู้สนใจที่จะเข้าร่วมในการทำนาดังนี้

๑. นายอนันต์ ชัยธรรม

๒. นายสายันต์ มาลี

๓. นายนพพล จันตัน

๔. นายอินแก้ว โอชาวัฒน์

ในการเตรียมแปลงครั้งต่อไป จะมีการปรับพื้นที่ใหม่ให้ได้ตามระดับที่พอเหมาะ เพื่อสะดวกในการควบคุมระดับน้ำ มีการวางแผนปล่อยปลา ปลุกพืชในพื้นที่ โดยในเบื้องต้นเทศบาลจะอำนวยความสะดวกในการปรับพื้นที่ให้ ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมจะดูแลเอาใจใส่ ผลผลิตที่ได้จะมีการประชุมกันอีกครั้งหนึ่งว่าได้นาน้อยเท่าใด ควรนำเข้าเป็นเงินกลุ่มเท่าใด

การส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ ครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการมาเป็นระยะเวลากว่า ๓ ปี มีการทำกิจกรรมในครวเรือนของตนเอง และรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม ที่ประชุมจึงเห็นควรให้มีผู้ที่จะเป็นตัวแทนขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มทำนาข้าว	นายอนันต์	ชัยธรรม	ผู้ประสานงาน
กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์	นายสายันต์	มาลี	ผู้ประสานงาน
กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ	นายอุทิศ	กันทะอุโมงค์	ผู้ประสานงาน
กลุ่มสมุนไพร	นายประดิษฐ์	มูลเจริญ	ผู้ประสานงาน
กลุ่มพืชผัก	นางอัมพร วงค์หลิ่งห้า, นางอุษา วีระสะ		ผู้ประสานงาน
กลุ่มคัดแยกขยะ, ปุ๋ยอินทรีย์	น.ส.จันทร์ทอง ศรีธิหล้า		ผู้ประสานงาน
กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์	น.ส.ศดานันท์ มะโนใจ, นางบัวเรียว อริยะ		ผู้ประสานงาน

ส่วนการส่งเสริมการดำเนินงานของครวเรือนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินโครงการประกวดครวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่ประชุมจะได้ร่วมกันพิจารณาในการประชุมครั้งต่อไป

การสร้างเครือข่ายร่วมกับสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน ทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ประสานงานกับสวนพุทธธรรมในเบื้องต้น เกี่ยวกับการพากลุ่มครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมเป็นเครือข่ายกับสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน เบื้องต้น ทางสวนพุทธธรรมได้ตอบรับและยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะให้กลุ่มครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งที่ประชุมจะได้กำหนดวันเวลาและรายละเอียดในการประชุมครั้งต่อไป

การคัดเลือกคณะกรรมการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ฯ” ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณา เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรายชื่อคณะกรรมการวิจัย ซึ่งบางคนมีภารกิจมาก ไม่สะดวกในการช่วยเหลืองานวิจัย ที่ประชุมจึงได้เชิญผู้ที่สนใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการวิจัยฯ มีผู้ที่สนใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการชุดใหม่จำนวน ๑๒ คน และมีคณะกรรมการวิจัยชุดเดิมที่ไม่สะดวก ที่จะช่วยเหลืองานวิจัยฯ ขอให้คณะกรรมการชุดใหม่มาทำหน้าที่แทนจำนวน ๖ คน

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกครวเรือนเกษตรกรได้วางแผน ในการดำเนินงานในพื้นที่นา ๑ ไร่ ๑ แสน ซึ่งเป็นที่ที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ ยกให้กลุ่มดำเนินการเป็นแปลงทดลองสาธิต และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ ในการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการฝึกทักษะในการปฏิบัติงานของสมาชิก รวมทั้งฝึกการบริหารจัดการการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะต้องแบ่งความรับผิดชอบ และมอบหมายการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ ๗ การส่งเสริมการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม

วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๔.๐๐ น. ณ ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านเซตวัน หมู่ที่ ๗ ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสรุปการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม
๒. เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ประธานที่ประชุมและได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มในพื้นที่ทำนา ๑ไร่ ได้เงิน ๑ แสน ที่ได้เริ่มดำเนินการปรับพื้นที่ และเริ่มปลูกข้าวในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา โดยปลูกข้าวพันธุ์ข้าวหอมนิล ผลการดำเนินงานปรากฏว่า ข้าวที่ทางกลุ่มปลูกนั้นลำต้นเจริญเติบโตดี แต่รวงข้าวสั้น ถูนกและหนูทำลายอย่างหนัก ทางกลุ่มได้ร่วมกันพิจารณาแล้วเห็นว่า ควรตัดต้นข้าวเพื่อทำปุ๋ยพืชสดและวางแผนการผลิตในรอบต่อไป โดยมอบหมายให้นายนำพล จันตัน ได้หว่านกล้าและเตรียมไถพรวน ซึ่งเทศบาลตำบลอุโมงค์ จะสนับสนุนค่าไถพรวนและปรับพื้นที่ในแปลงนาให้ ส่วนพื้นที่รอบ ๆ แปลงนาได้ให้นางอำพร วงศ์หลังห้า ได้ปลูกพืชผักแต่ก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นแปลงปลูกพืชผัก เนื่องจากการไถพรวนที่ผ่านมาดินแข็งทำให้ไถพรวนไม่เข้า จึงทำให้ขึ้นแปลงปลูกผักลำบาก การไถพรวนครั้งต่อไป คงต้องร่วมกันวางแผนใหม่ และร่วมกันดำเนินงานให้เห็นผลเป็นรูปธรรมต่อไป

การส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ

ทางสถาบันวิจัยทรัพยากรชัยได้แบ่งผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มได้นำเสนอโดยมีหัวข้อดังนี้

- ๑) กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง
- ๒) แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑) กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ (นายสาธิต มาลี ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

- รวมกลุ่มผู้ที่สนใจเลี้ยงสัตว์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- เสนอขอรับการสนับสนุนเครื่องฟักไข่จากเทศบาลตำบลอุโมงค์
- ทำการฟักไข่เพื่อแจกเครือข่ายที่สนใจเลี้ยงเป็ดตามแนวทางเกษตรธรรมชาติ
- รับจ้างฟักไข่เปิด ไข่ไก่ ให้สมาชิกเครือข่าย

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ออกสำรวจความต้องการของสมาชิกเกี่ยวกับด้าน

- ความต้องการ ลูกไก่, ลูกเป็ด, ลูกหมู ของสมาชิก
- ความต้องการแม่พันธุ์สัตว์
- อาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- การตลาด
- การแปรรูปผลผลิต

๒. ผลิตอาหารใช้ภายในกลุ่ม ขายให้กลุ่มในราคาประหยัด

๓. หาตลาดจำหน่ายผลผลิตให้สมาชิก

๔. รวบรวมปัญหาและความต้องการจัดทำแผนงานและโครงการ ขอรับการ

สนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) กลุ่มทำนา ๑ ไร่ ๑ แสน (นายอนันต์ ชัยธรรม ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

ทางกลุ่มได้ดำเนินการปลูกนาในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเริ่มดำเนินการในพื้นที่ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมา โดยมีการปลูกข้าวพันธุ์หอมนิล และปลูกต้นกล้วยและต้นมะนาว รอบพื้นที่แปลงนา ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้ การปลูกข้าวยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากพื้นที่แปลงนา มีความสูงต่ำต่างระดับกัน ทำให้การควบคุมน้ำไม่เป็นไปตามที่ไดวางแผนไว้ ต้นกล้าข้าวที่ปลูกไม่เพียงพอ ทำให้มีพื้นที่บางส่วนไม่ได้ปลูกต้นข้าว เมื่อเจริญเติบโตแล้วอยู่ในระยะออกรวงมีนกกและหนูจำนวนมาก มาทำลายผลผลิต

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. การปรับสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการทำนา โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์และมีการไถพรวนปรับพื้นที่ให้ได้ระดับ

๒. แนวคันดินรอบแปลงนาจะดำเนินการปลูกพืชระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ในร่องน้ำจะทำการเลี้ยงปลา กบ เลี้ยงเป็ดในพื้นที่ที่ไถ่แปลงนา

๓. ประสานงานกับเทศบาลเพื่อขอรับการสนับสนุนความรู้ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ด้านการเกษตรเช่น รถไถนา หรือเครื่องสีข้าว

๔. พาสมาชิกกลุ่ม ไปศึกษาดูงานสถานที่ดำเนินการด้านการปลูกข้าว เช่น เรนโบว์ฟาร์ม อำเภอแม่ริม แปลงเกษตรอินทรีย์ของครูประทุม อำเภอแม่แตง

๓) กลุ่มแปรรูปผลผลิต (น.ส.ศดานันท์ มะโนใจ ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

แปรรูปลำไยสด เป็นลำไยอบแห้งทั้งเปลือก ลำไยอบแห้งสีทอง ไวน์ลำไย ข้าวแต่น้ำลำไย แปรรูปมะเขือเทศอบแห้ง

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ประชุมวางแผนร่วมกับกลุ่มสมาชิก

๒. ขอรับการสนับสนุนวิทยากรให้ความรู้จากเทศบาลตำบลอุโมงค์ ในเรื่อง ต่อไปนี้ การทำสตอเบอรี่อบแห้ง การทำไข่เค็ม การทำแก้วม้งกรอบแห้ง การทำมะเขือเทศอบแห้ง การทำข้าวแต่น้ำสมุนไพร

๓. ดำเนินการฝึกอบรมตามกำหนด

๔) กลุ่มปลูกผัก (นางอัมพร วงศ์หลังห้า นางอุษา วีระสะ ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

ได้ปลูกพืชผักพื้นบ้านในพื้นที่บ้านของแต่ละคน เช่น ผักหวานบ้าน ผักหวานป่า ผักปลัง ผักเชียงดา ชะอม ห่อหมก มะรุม ชะพลู ข่า ตะไคร้ กะเพรา โหระพา พริกขี้หนู เป็นต้น

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. สำรวจความต้องการของสมาชิก

๒. สร้างเครือข่ายการปลูกผักในหมู่บ้านต่าง ๆ

๓. ประชุมวางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม

๔. ขอรับการสนับสนุนโครงการต่างๆ จากเทศบาล โครงการเพาะชำกล้าไม้ โครงการส่งเสริมปลูกพืชผักสวนครัว ในครัวเรือนต่าง ๆ โครงการสนับสนุนการรวมกลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์

๕. ดำเนินโครงการตามที่ได้วางแผน

๖. สรุปประเมินผลโครงการ

๕) กลุ่มคัดแยกขยะทำปุ๋ยอินทรีย์ในครัวเรือน (น.ส.จันทร์ทอง ศรีธิหล้า ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

ได้ดำเนินการคัดแยกขยะ โดยมีหมู่ที่ ๙ บ้านป่าเส้า เป็นพื้นที่นำร่อง มีการแจกท่อซีเมนต์ให้แต่ละครัวเรือนได้คัดแยกขยะอินทรีย์ ทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน มีการรณรงค์คัดแยกขยะในหมู่บ้าน จนเห็นผลเป็นรูปธรรมได้รับรางวัลระดับประเทศ

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ประชุมวางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม

๒. ขยายสมาชิกผู้สนใจในครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงให้ทั่วตำบลอุโมงค์

๓. จัดประชุมผู้ที่สนใจฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก

๔. ขอรับการสนับสนุนถังหมักปุ๋ยและหัวเชื้อทำปุ๋ยหมักจากเทศบาลตำบลอุโมงค์

๕. มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

๖) กลุ่มสมุนไพรอินทรีย์ (จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

มีการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายร่วมกับทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เกี่ยวกับการปลูกสมุนไพรอินทรีย์ โดยมีทางมหาวิทยาลัยมารับรองแปลง ในระยะปรับเปลี่ยนให้เกษตรกร ประมาณ ๒๐ กว่าแปลง สมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ปลูกสมุนไพรอยู่แล้ว เมล็ดพันธุ์พืชหรือพันธุ์สมุนไพรที่จะปลูก สามารถหาได้ง่าย หากใครต้องการสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. สำรวจจำนวนสมาชิกที่สนใจ จำนวนสมุนไพรที่ปลูก ชนิดของสมุนไพรที่ปลูก
๒. สำรวจความต้องการของตลาด
๓. วางแผนการผลิต
๔. หาสมาชิกที่สนใจเพิ่มในหมู่บ้านต่าง ๆ
๕. วางแผนการจำหน่าย
๖. วางแผนการแปรรูป
๗. หาสถานที่จัดจำหน่าย

๗) กลุ่มผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์ (นายอุทิศ กันทะอุโมงค์ ผู้นำเสนอข้อมูล)

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปแล้วบ้าง

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ผ่านการฝึกอบรม การทำน้ำหมักจุลินทรีย์ จากอาจารย์พงษ์พันธ์ นันทขว้าง และ อาจารย์อาณัฐ ตันโซ

มีการใช้น้ำหมักจุลินทรีย์เพื่อการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ โดยเน้นลดต้นทุนการผลิต ใช้ปัจจัยการผลิตในท้องถิ่น ปลอดภัยจากสารพิษ นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้การผลิตทางการเกษตร น้ำหมักของกลุ่มที่ฝึกอบรมและผลิตตอนนี้คือ

๑. น้ำหมักจากพืชสีเขียว	๒. น้ำหมักจากผลไม้สุก
๓. น้ำหมักจากพืชสมุนไพร	๔. น้ำหมักจากน้ำข้าวข้าว (นมเปรี้ยว)
๕. น้ำหมักแคลเซียมจากเปลือกไข่	๖. น้ำหมักฟอสฟอรัสจากถ่านกระดูกสัตว์
๗. น้ำหมักโปรตีนจากสัตว์	๘. น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง

แนวทางการดำเนินงานต่อไป

๑. ทดลองใช้น้ำหมักสูตรต่าง ๆ ในพื้นที่ทดลองบ้านนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ และแปลงนา ๑ ไร่ ๑ แสน

๒. สร้างเครือข่ายกับครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต่าง ๆ
๓. ส่งเสริมการใช้น้ำหมักจุลินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต
๔. พัฒนาองค์ความรู้ด้านน้ำหมักจุลินทรีย์ให้เกษตรกร

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ได้ขอให้แต่ละกลุ่ม ได้เพิ่มเติมรายละเอียดของแผนงานให้ชัดเจน โดยให้แต่ละกลุ่ม ได้เขียนเสนอแผนงานแบบโครงการ ซึ่งสามารถขอรับแบบฟอร์มได้ที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ อยากให้เริ่มต้นจากสิ่งที่แต่ละกลุ่มได้ดำเนินการอยู่ แต่ละกลุ่มสามารถส่งแผนงานโครงการได้ที่สำนักงานเทศบาลตำบลอุโมงค์ และได้ให้ที่ประชุมได้พิจารณาเกี่ยวกับการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างเครือข่ายร่วมกับสวนพุทธธรรมจังหวัดลำพูน เทศบาลได้ประสานงานกับสวนพุทธธรรมแล้ว
สามารถที่จะไปแลกเปลี่ยนได้ตลอดในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์การศึกษาพัฒนาเกษตรอินทรีย์เรนโบว์ฟาร์ม อำเภอแม่ริม จังหวัด
เชียงใหม่ จากการประสานงานเรนโบว์ฟาร์มจะสะดวกให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันอังคาร – วันเสาร์

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ คุณครูประทุม อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
จากการประสานงานจะสะดวกให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป ซึ่งเทศบาลตำบล
อุโมงค์จะได้มีหนังสือไปถึงคณะกรรมการทุกคนต่อไป

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นการฝึกให้กลุ่มเกษตรกรได้ทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา
และวางแผนการดำเนินงานที่จะดำเนินงานที่จะดำเนินงานต่อไปของกลุ่ม โดยการสนับสนุนการดำเนินงานของ
เทศบาลตำบลอุโมงค์ ซึ่งข้อมูลและความต้องการของกลุ่มจะถูกรวบรวมเป็นแผนการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อ
ขอรับการสนับสนุนตามความจำเป็นจากเทศบาล

กิจกรรมที่ ๘ การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจ พอเพียง

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ ศูนย์การศึกษาพัฒนาเกษตรอินทรีย์เรนโบว์ฟาร์ม อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ และแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ คุณครูประทุม สุริยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วม
จำนวน ๓๐ คน

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ สวนพุทธธรรม อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วม ๒๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลอุโมงค์
๒. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ตำบลอุโมงค์
๓. เพื่อพัฒนาแกนนำในการขับเคลื่อนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความดีถวายในหลวง
๔. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์พื้นที่ต่าง ๆ

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

ผู้เข้าร่วมโครงการได้เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์การศึกษาพัฒนาเกษตรอินทรีย์ เรนโบว์ฟาร์ม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี ดร.ตะวัน ห่างสูงเนิน ให้การต้อนรับได้พาเยี่ยมชมพื้นที่ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยดร.ตะวัน ห่างสูงเนิน ได้ผันตัวเองกลับเข้าสู่วิถีชีวิตแบบเกษตรกร แม้ว่า เส้นทางสายวิชาการของเขากำลังดำเนินไปด้วยดีก็ตาม ได้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการส่งเสริมการเกษตร และพัฒนาชนบทที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยปรารถนาที่จะใช้ชีวิตเกษตรกรที่เรียบง่าย ตะวันได้นำองค์ความรู้ที่มีร่วมกับประสบการณ์จากการเป็น อาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัย มาพัฒนาการทำนาแบบดั้งเดิม โดยเน้นผลิตข้าวอินทรีย์ภายใต้ชื่อ Rainbow Farm (ศูนย์ศึกษา และพัฒนาเกษตรอินทรีย์ฯ ถ. เชียงใหม่ – ผาง เข้าบ้านหนองอาบข้างซอย ๒๑ เลขที่ ๒๕๓/๒ หมู่ ๓ บ้านห้วยน้ำริน ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

มีสมาชิกเกษตรกร ๑๐ หมู่บ้าน กว่า ๓๐๐ ครัวเรือน ผลิตข้าวอินทรีย์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ข้าวกล้องหอมมะลิ ข้าวกล้องมะลิแดง ข้าวเหนียวเมล็ดยาว และข้าวกล้องงอก การผลิตข้าวอินทรีย์คุณภาพของ เรนโบว์ฟาร์ม ไม่ได้มีจุดประสงค์ในการส่งออก แม้คุณภาพของข้าวที่ผลิตได้จะเทียบเท่าหรือสูงกว่ามาตรฐานที่ตลาดในต่างประเทศต้องการก็ตาม ในทางกลับกัน เรนโบว์ฟาร์มมุ่งการผลิตข้าวคุณภาพเพื่อให้อคนในท้องถิ่นได้บริโภคก่อน เหลือก็แบ่งขายให้คนไทยด้วยกัน โดยยึดแนวคิด ผลิตในท้องถิ่น เพื่อบริโภคในท้องถิ่น ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กระบวนการผลิตที่ปราศจากการใช้สารเคมีทั้งในดิน และการฉีดพ่น ทำให้เกิดสมดุลตามธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และออกซิเจนในน้ำไม่ถูกทำลายโดยสารเคมี พืช และสัตว์ทุกชนิดที่อาศัยอยู่ในนาข้าว ยังสามารถดำเนินชีวิตเป็นห่วงโซ่อาหารตามธรรมชาติ เช่น ปลากินแมลง เป็ดกินปลา และสุดท้ายผลผลิตที่ได้จากนาข้าวก็คือ แหล่งอาหารคุณภาพและปลอดภัยของชุมชน แม้ปุ๋ยอินทรีย์ชุมชนก็ทำเองจากมูลสัตว์ได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงจากภายนอกทั้งสิ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ เกษตรกรไม่ต้องเป็นหนี้

นาข้าวและโครงการนาร่องด้านปศุสัตว์อินทรีย์ของ ดร.ตะวัน ได้มีโอกาสต้อนรับนักศึกษา กลุ่มชาวบ้าน และผู้สนใจศึกษาดูงานเป็นประจำ และวิธีผลิตข้าวอินทรีย์ของเรนโบว์ฟาร์มก็ได้เป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรอีกหลายแห่งทั่วประเทศ จากผลงานเหล่านี้ ตะวันจึงได้รับรางวัลผลผลิตศรีล้านนา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ และได้รับยกย่องให้เป็นคนดีศรีเกษตรภาคเหนือ จากคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐

ในภาคบ่าย ผู้เข้าร่วมโครงการเดินทางไปแลกเปลี่ยนในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ คุณครูประทุม สิริยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคุณครูประทุม สิริยา ได้ให้การต้อนรับและพาเยี่ยมชมพื้นที่ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมโครงการดังนี้

“จากอาชีพครู มาเป็นเกษตรกร เพื่อให้ให้เห็นว่าชีวิตเกษตรกรไม่ใช่ชีวิตที่ด้อยต่ำ จะต้องเป็นชีวิตที่มีเกียรติเหมือนอย่างในยุโรป เกษตรกรไม่ใช่คนยากจน ทุกท่านต้องเป็นเศรษฐี ครูประทุม พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเกษตรกรที่แท้จริงต้องไม่มีหนี้สิน และเป็นชีวิตที่ยั่งยืน”

เป็นประโยคที่คนครูประทุม สุริยา วัย ๖๐ กว่าปี ผู้ซึ่งพ่วงท้ายด้วยดีกรีปริญญาโท วิทยาศาสตร์เคมี จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามด้วยรางวัลมากมายจากหลายหน่วยงาน อาทิ ครูบัญชีดีเด่น ระดับจังหวัดเชียงใหม่ และรางวัลครูบัญชีดีเด่น ระดับชาติ ปี ๒๕๕๒ สาขาบัญชีฟาร์ม จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ นอกจากนี้ ยังได้รับคัดเลือกให้จัดตั้งเป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้คนจากทั่วสารทิศ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้ามาศึกษาดูงานจำนวนมาก และครูประทุมเอง ก็ยังเดินสายให้ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์และการทำบัญชีในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ อยู่ตลอด

ก่อนหน้านี้ ครูประทุม รับราชการเป็นครูสอนวิชาเคมี พอปี ๒๕๓๙ ได้ไปปรับเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ ประกอบกับการทำวิจัยเรื่อง “แลคโตบาซิลลัสในถั่วหมัก” ต่อมาจึงได้เขียนโครงการขอกู้เงินจากธนาคาร ธ.ก.ส. สาขาแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ๒๐๐,๐๐๐ บาท มาทดลองทำ บนพื้นที่ ๙ ไร่ ๑ งาน เริ่มจากการขุดสระ ทำถนนรอบขอบ เหลือพื้นที่ทำนา ๗ ไร่ ทุกอย่างจำหนืด ลงทุนไป ๑๗,๐๐๐ บาท ผลิตข้าวได้ ๓๔ ถัง ต่อไร่ ขายข้าวได้ทั้งหมด ๑๒,๐๐๐ บาท ทำให้ได้รับรู้ว่า ที่ชาวนาขายข้าวแล้วขาดทุนเป็นเช่นไร เมื่อเห็นรายรับรายจ่ายแบบนี้ รู้ดีว่าไปไม่รอดแน่ ถ้ายังคงทำแบบเดิมอยู่ ในฐานะครูวิทยาศาสตร์จึงนำดินไปวิเคราะห์เพื่อปรับสภาพดิน ตอนแรกใช้หินฟอสเฟส พร้อมกับปลูกปอเทียม แล้วใช้พวกฟาง เปลือกถั่วเหลือง ซี้ว แล้วใส่น้ำหมักชีวภาพหมักในที่นา พอปีที่ ๒ ยังใช้การเกษตรแบบเคมีอยู่ แต่ได้ข้าวเพิ่มขึ้นเป็น ๖๔ ถัง

พอทำนา ทำสวน เข้าที่เข้าทางแล้ว ในปี ๒๕๔๔ ช่วงอายุได้ ๔๙ ปี ครูประทุม ตัดสินใจลาออกจากการเป็นครู เปลี่ยนมาเป็นเกษตรกรเต็มตัวในการทำการเกษตรนั้น ครูประทุม ก็จัดทำบัญชีไปด้วย โดยแบ่งการใช้เงินเป็น ๔ ส่วน ด้วยกัน คือ ส่วนที่ ๑ สำหรับใช้หนี้ ส่วนที่ ๒ ฝากธนาคารเป็นเงินประจำ ส่วนที่ ๓ ใช้เงินทำในสวน ส่วนที่ ๔ ใช้ในเรื่องการกินอยู่ โดยจะไม่ใช้เงินข้าราชการบำนาญมาเกี่ยวข้องเลย กระทั่งปี ๒๕๔๕

นับตั้งแต่ ปี ๒๕๔๗ แนวทางการทำเกษตรของครูประทุมนั้น จะไม่ใช่สารเคมีเลย หรือที่เราเรียกกันว่า “เกษตรอินทรีย์” แต่สำหรับเกษตรกรภูมิลำเนาไทยคนนี้ เรียกสวนของเธอว่า “สวนชีวนิเวศน์ชีวบำบัด” คือใช้สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์มาเกื้อกูลกัน”

เจ้าตัวอรรถาธิบายรูปแบบของ “สวนชีวนิเวศน์ชีวบำบัด” ว่า ในสวนรอบนอกสุดใช้ต้นไม้สูง คือ สะเดา ใต้ต้นสะเดาเป็นตะไคร้หอมบ้าง มะแว้งขมบ้าง รอบขอบนาจะปลูกมะนาวน้ำหอม ข้าวในนามี ๑๑ สายพันธุ์ จะมีข้าวตระกูลมะลิ ๔ สายพันธุ์ มะลิขาว มะลิมันปู มะลิกุหลาบแดง และมะลิหอมนิล ข้าวพันธุ์พื้นเมืองอีก ๔ สายพันธุ์ คือ ข้าวเทา ข้าวอิแหล่งส้ม ข้าวสามกษัตริย์ และข้าวเหนียวดำ นอกจากนี้ ก็มีข้าวธรรมดาก็ ๒ สายพันธุ์ คือ ข้าวเหนียวเขี้ยวงู ข้าว กข ๖

สาเหตุสำคัญที่ครูประทุมปลูกสะเดารอบขอบนา เพื่อป้องกันแมลง และยังนำมาทำเป็นน้ำหมักไล่แมลง เมล็ดก็ทำเป็นยาไล่แมลงได้ ส่วนที่ปลูกตะไคร้หอมใต้ต้นสะเดาก็เพื่อช่วยไล่แมลงเช่นกัน

นอกจากจะปลูกพืชที่แมลงไม่ชอบดังกล่าวแล้ว ยังใช้สัตว์กำจัดกันเองอีกด้วย โดยจะมีตัวห้ำ ตัวเบียน อย่างแมลงวันทองหลงเข้าไปจะมีตัวเบียน ตัวคล้ายต่อคอยขย้ำแมลงวันทอง ส่วนปุ๋ยจะเป็นปุ๋ยที่มาจากสิ่งมีชีวิต คือพืชตระกูลถั่ว หรือทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุ เช่น ก่อนที่จะปลูกข้าวก็จะปลูกพืชตระกูลถั่วคันเป็น การตัดวงจรชีวิตและกำจัดโรคพืชด้วย ปลูกประมาณ ๒๕-๓๐ วัน ก็จะตัดแล้ว เป็นการเพิ่มธาตุไนโตรเจนลงไปในดินด้วย พร้อมกันนั้นยังทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ กากถั่วเหลือง รำข้าว แกลบดำ และแกลบหยาบ

วิธีการปรับปรุงดินของครูประทุมน่าสนใจทีเดียว เกษตรกรที่ไม่มีความรู้หรือไม่มีประสบการณ์ก็สามารถทำได้ อย่างที่เจ้าตัวแจกแจง “ก่อนที่จะมาพัฒนาที่ดิน จะใช้การหล่อเชื้อจากสิ่งที่เราอยากจะทำ เช่น เราต้องการทำจากต้นข้าว ก็ใช้การหล่อเชื้อจากต้นข้าว วิธีการคือ หลังจากที่เกี่ยวข้องแล้วจะมีต่อซึ่งที่ยังสดอยู่ ประมาณที่ ๓ ถึง ๔ จะไปเกี่ยวต้นข้าวมา แล้วก็มัด ต่อจากนั้นใช้ข้าวเหนียวที่อุ่นๆ ประคบตรงที่แผล ใช้ถุงหุ้มทิ้งไว้ ๑ วัน ๑ คืน เปิดออกมาจะมีเชื้อสีขาวอยู่ เป็นจุลินทรีย์ที่มีภูมิด้านทานจากข้าว ในกรณีที่จะนำไปใช้ในพืช จะเอาจากกล้วยบ้าง จากขุยมะพร้าวบ้าง มาเป็นการหล่อเชื้อเพื่อที่จะทำเป็นหัวเชื้อต่อกล้วย จะเอาหน่อกล้วยมา แล้วก็หุ้มด้วยข้าว แต่ขุยมะพร้าวจะไปขุดดินที่ได้ดินใหม่เอามาทำเป็นหัวเชื้อก็ได้

ส่วนดินในนาปีนั้น ครูประทุม ก็มีเทคนิคง่ายๆ คือ ปลุกมะนาวน้ำหอม ๔๐ ต้น รอบคันนา ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ผล มะนาวก็ร่วงลงไปนา ซึ่งก็ช่วยปรับ pH ได้ที่ประมาณ ๖.๒ ได้ ดังนั้นข้าว ก็ไม่ค่อยเป็นโรค ไม่ค่อยมีแมลงลง และที่สำคัญน้ำมะนาว เมื่อแช่น้ำนานๆ จะมีกลูโคส ทำให้ข้าวมีน้ำตาลกลูโคส ดังนั้น ข้าวในนาของที่นี่จะหวานกว่าข้าวที่อื่นๆ นี่เป็นการให้ความหวานตามธรรมชาติ ใช้แต่จะปรับปรุงเรื่องดินเพียงแค่นั้น ในส่วนของน้ำก็สำคัญเช่นกัน ครูประทุม บอกว่า จุดเด่นของ “สวนชีวินิเวศน์ชีวิบำบัด” อีกอย่างคือ ระบบน้ำ ซึ่งการใช้ระบบน้ำโดยทั่วไป เกษตรกรรายอื่นจะเอาน้ำมาเก็บไว้ แต่ที่สวนก่อนที่จะเอาน้ำจากแม่น้ำมาใช้ จะมีการดักตะกอนขึ้นต้นก่อน เพื่อจับสารเคมีเบื้องต้น โดยใช้หลักการดูจากธรรมชาติ เช่น ฝายแมว น้ำจะกระเด็นลงไปหลุม เวลาที่น้ำมาจะตกลงไปในหลุม น้ำจะมีตะกอน ทำให้หลุมตื้นขึ้น เวลาน้ำไหลไปก็จะสะอาด จึงใช้หลักการนี้ว่า เวลาน้ำก่อนที่จะเข้าร่องน้ำในสวน จะทำหลุมดักไว้ทุกระยะ ๘ เมตร จะมี ๑ ช่อง โดยขุดหลุมลึกลงไปประมาณครึ่งเมตร พอช่องที่ ๒๐ ๒๑ ตะกอนก็จะลดลง

เกษตรกรดีเด่นท่านนี้บอกวัตถุประสงค์ของการกักน้ำด้วยระบบที่ว่า เวลาที่น้ำไหลเข้าไปนาจะตื่นเงิน ต้องเสียเงินขุดลอกนาบ่อยๆ แต่ถ้าทำแบบนี้ อย่างที่ทำมาเป็นปีที่ ๑๒ แล้ว ไม่เคยต้องเสียเงินลอกท้องนาเลย เวลาที่ตะกอนตกลงที่หลุมก็ตักออกจากหลุม ซึ่งจะสะดวกกว่าการไปขุดลอกออกจากท้องนา ว่าไปแล้ว การทำนาของครูประทุมมีจุดเด่นมากมาย และที่เจ้าตัวภาคภูมิใจอีกอย่างก็คือ ในนาของครูประทุมมีหลากหลายสายพันธุ์ อย่างข้าวพื้นเมืองของไทย พวกตระกูลมะลิล้วนมีภูมิด้านทานโรค

ส่วนพื้นที่ทำนามีประมาณ ๙ ไร่ เราได้ข้าวเจ้า ๑๐๔ ถึง ต่อไร่ภาษี ถ้าข้าวเหนียวได้ ๑๑๐ ถึง ต่อไร่ภาษี ก็ถือว่าได้ผลผลิตที่ดี และนาของเราเป็นนาหยอด คือครูประทุมสังเกตว่าเวลาทำนาดำต้นทุนจะสูง แต่ทำก็เป็นแถวเป็นแนวดี เวลาทำนาหว่านเราจะทำอย่างอื่นไม่ได้เลย มันเป็นผืนต้องใช้สารเคมีอย่างเดียว เราก็เอาความรู้สองอันมาผสมกันกลายเป็นนาหยอด คือลักษณะเป็นแถวเป็นแนวเหมือนนาดำ แต่ต้นทุนถูกกว่า

คุณครูประทุมต้องการพิสูจน์ให้ผู้คนในสังคมไทยเห็นว่า เกษตรกรสามารถรวยได้และปราศจากหนี้สิน ดังนั้น ครูประทุมจึงหาทางลดต้นทุนและเพิ่มรายได้อยู่ตลอดเวลา อย่างเช่น ซื้อเครื่องทำข้าวกล้องมาสีเอง แทนที่จะขายข้าวเปลือกให้โรงสีในราคาถูก ราคาเพียงกิโลกรัมละ ๑๒ บาท เท่านั้น แต่พอมาสีเองขายเองขายได้ถึงกิโลกรัมละ ๔๐ บาท ที่สำคัญผลิตไม่พอขาย ต้องสร้างเครือข่ายขึ้นมา

ครูประทุม แจกแจงถึงการได้รับการยกย่องเป็นครูบัญชีดีเด่น ระดับชาติ ปี ๒๕๕๒ สาขาบัญชีฟาร์มว่า ที่ผ่านมาได้ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ให้สำเร็จด้วยบัญชี เพราะสามารถรู้ต้นทุนในการผลิต และรู้ยอดขาย เพื่อจะลดต้นทุน และสามารถนำมาต่อยอดเพิ่มมูลค่าได้ จนกระทั่งว่า ต้นทุนในการทำนาของตนเป็นต้นทุนติดลบ คือได้กำไรเกินร้อย อย่างปี ๒๕๕๒ นา ๙ ไร่ ใช้ต้นทุนเงินเพียงแค่ ๘,๔๐๐ บาท แต่ขายข้าวกล้องได้ถึง ๒๓๐,๐๐๐ บาท และยังมีข้าวที่เป็นข้าวเปลือกอยู่ในยุ้งฉางราคาออกมาประมาณ ๓๗,๐๐๐ บาท ลบออก ๘,๔๐๐ บาท ยังมีกำไรเหลืออยู่อีก นั่นคือได้กำไรเกินร้อย โดยใช้แรงงาน ๔ คน พี่น้องและหลานอีก ๑ คน

สำหรับเนื้อที่ ๒๒ ไร่ ๒ งาน นั้น ครูประทุม ใช้สูตรที่ว่า ๓๐ แรกคือ น้ำ ๓๐ ที่ ๒ คือน้ำ ๓๐ ที่ ๓ คือ ไม้ผล ๑๐ ที่เหลือคือ เลี้ยงสัตว์และที่อยู่อาศัย โดยการเลี้ยงไก่แจ้ ขายไข่ปีหนึ่งได้เกือบแสนบาท แล้วก็มีปลาที่อยู่ในสระและอยู่ในนาข้าวปีหนึ่งขายได้เงินเกินแสน

ครูประทุม เล่าต่อว่า ปีๆ หนึ่ง ในสวนมี ๕ กิจกรรม รายได้เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท มีนาข้าว ถั่วเหลือง ไม้ผล ปลา และไก่ ไม้ผล ตั้งแต่ไม้พื้นเมือง เช่น มะหนอด มะแขวน ลำไย ลิ้นจี่ มะขาม ไม้สากลเป็น ไม้เมืองหนาว อย่างลูกพลับ อะโวคาโด ทุกวันจะถั่วเฉลี่ยประมาณ ๗๐๐ บาท เช่น ขายข้าว ขายผักหอม ส่วนมะนาวจะขายได้ตลอดปีเลย มีตั้งแต่มะนาวไร้เมล็ด มะนาวน้ำหอม และมะนาวแป้น

“หลักสำคัญที่คุณครูประทุมแนะนำคือ จะต้องรู้จักการทำแผน ต้องทำโครงการทั้งระยะสั้นและระยะยาว ไม่ใช่ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย อันที่ ๓ ต้องมีความรู้ ในการศึกษาการทำนาจริงๆ ถ้าเราจะเลี้ยงปลา เราต้องมีความรู้ตรงนั้นจริงๆ ขณะที่เราทำอะไร ต้องมีการจดบันทึกว่าวันนี้ปลาเราเป็นอะไร ข้าวเราเป็นอย่างไร เกษตรกรของเราต้องเป็นนักวิจัยโดยตรง และข้อสำคัญคือต้องทำบัญชี ต้องรับรู้ในเรื่องของการลงทุน และต้องมีความอดทน ซึ่งการทำเกษตรเดี่ยวเกิดภัยธรรมชาติ เกิดอุทกภัย เราต้องทำใจ ต้องเข้มแข็ง ต้องเอาใจใส่”

ผลการดำเนินกิจกรรมในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ผู้เข้าร่วมโครงการได้เดินทางไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเจ้าหน้าที่ของสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน สาขา วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร โดยมีเจ้าหน้าที่ได้ให้การต้อนรับ และนำชมพื้นที่และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสวนพุทธธรรมได้เริ่มบุกเบิก และพัฒนาจากที่นา ที่มีต้นข่อยเพียงต้นเดียวใน พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีคุณ อรรถวุฒิ สัยเจริญ เป็นผู้ริเริ่มและบุกเบิกร่วมกับคณะพุทธอาสา กว่า ๕๐๐ คน และได้ถวายอย่างเป็นทางการในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ในที่ดินจำนวน ๑๒ ไร่ ซึ่งคุณอรรถวุฒิ สัยเจริญ ได้รับเป็นมรดก จากคุณพ่อไฉน สัยเจริญ จำนวน ๖ ไร่ และครอบครัวของคุณป้าสวิง สัยเจริญ อีก ๖ ไร่ซึ่งเป็นคุณป้าของคุณอรรถวุฒิ สัยเจริญ และใช้ทุนทรัพย์ของครอบครัว ในการพัฒนาสวนพุทธธรรม พร้อมทั้งทุนทรัพย์ของ หมู่คณะอีกหลายท่าน

สวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน เป็นที่ธรณีสงฆ์ สาขา วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร บนเนื้อที่ ในเบื้องต้น ๑๒ ไร่ โดยมีคณะพุทธบุตร พุทธอาสาและมหาชนในทิศทั้ง ๔ ร่วมกันสร้างถวาย โดยใช้ระยะเวลา ๓ ปี ๖ เดือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และถวายอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยมี พระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติธรรมและมหาชนในทิศทั้ง ๔ กว่า ๒,๐๐๐ คน ร่วมกันถวายและอนุโมทนา

ปัจจุบันสวนพุทธธรรม จังหวัดลำพูน มีเนื้อที่ทั้งหมด ๓๙ ไร่ เป็นที่ธรณีสงฆ์ ๒๔ ไร่ และในนาม มูลนิธิสวนพุทธธรรม ๑๕ ไร่ และมีผู้ร่วมสร้างกว่า ๒๐,๐๐๐ คน ทั่วประเทศ ได้มีการจัดตั้ง “มูลนิธิสวนพุทธธรรม” ขึ้น โดยมีคณะกรรมการมูลนิธิผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๑ ท่าน ทุกท่านต้องผ่านการปฎิญาณตนเป็นพุทธ บุตรถวายชีวิตเป็นพุทธบูชาต่อองค์พระประธานและหมู่คณะ และตั้งมั่นในศีลอันดีงามตลอดชีวิต โดยทำการ คัดเลือกจากคณะพุทธบุตร

พันธกิจ

๑. โครงการสร้างคนดีเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน
๒. โครงการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมในพระไตรปิฎก
๓. โครงการส่งเสริมงานวัฒนธรรมเพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาและสังคม
๔. โครงการพัฒนาพุทธธรรมสถานเพื่อพุทธบริษัทและมหาชนในทิศทั้ง ๔
๕. โครงการสนับสนุนงานสัมมากิจเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน

โครงการสัมมากิจเพื่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน

การประกอบกิจการที่สุจริตชอบธรรม เป็นไปตามหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำรายได้จากการประกอบการเข้าสู่มูลนิธิสวนพุทธธรรม และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน อาทิเช่น โครงการสัมมากิจเกษตรอินทรีย์ (การปลูกพืชผัก ผลไม้ เพื่อจำหน่ายและบริโภค) เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของโครงการสัมมากิจเกษตรอินทรีย์ (Organic)

- เพื่อเป็นแบบอย่างของการประกอบกิจการที่สุจริตชอบธรรม ตามหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา
- เพื่อผลิตสินค้าที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต (เกษตรกร)
- เพื่อรักษาแม่น้ำ ป่าไม้และอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
- เพื่อส่งเสริมและเกื้อกูลเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- เพื่อสนับสนุนการสร้างชุมชนคนดี มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและพอเพียง อยู่ร่วมกันโดยสามัคคีธรรม และไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองใด ๆ
- เพื่อนำรายได้จากการประกอบการเข้าสู่มูลนิธิสวนพุทธธรรม และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดิน โดยชอบธรรม

ในภาคบ่าย ได้ลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติจริง ในแปลงปลูกผักของสวนพุทธธรรม โดยมีการฝึกขยายเชื้อไตรโคเดอร์มา เป็นเชื้อราชั้นสูงที่ดำรงชีวิตอยู่ในดิน อาศัยเศษซากพืช ซากสัตว์ และอินทรีย์วัตถุ เป็นแหล่งอาหาร เจริญได้รวดเร็วบนอาหาร เลี้ยงเชื้อราหลายชนิด สร้างเส้นใยสีขาว และผลิตส่วนขยายพันธุ์ที่เรียกว่า “โคนิเดีย” หรือ “สปอร์” จำนวนมาก รวมเป็นกลุ่มหนาแน่นจนเห็นเป็นสีเขียว เชื้อราไตรโคเดอร์มาเป็นศัตรู (ปฏิปักษ์) ต่อเชื้อราสาเหตุโรคพืชหลายชนิด โดยวิธีการเบียดเบียน หรือเป็นปรสิต และแข่งขันหรือแย่งใช้อาหารที่เชื้อโรคต้องการ นอกจากนี้เชื้อราไตรโคเดอร์ม่ายังสามารถผลิตปฏิชีวนสาร และสารพิษตลอดจนน้ำย่อยหรือเอนไซม์สำหรับช่วยละลายผนังเส้นใยของเชื้อโรคพืช คุณสมบัติพิเศษของเชื้อราไตรโคเดอร์มาคือ สามารถช่วยละลายแร่ธาตุให้อยู่ในรูปที่เป็นประโยชน์ต่อพืช จึงช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชและชักนำให้ต้นพืชมีความต้านทานต่อเชื้อโรคพืชทั้งเชื้อราและแบคทีเรียสาเหตุโรค

ผู้เข้าร่วมโครงการได้ลงพื้นที่แปลงปลูกผักการหอม ซึ่งทางมูลนิธิได้ทำการปลูกและส่งบริษัทแม่โคโร ซึ่งส่งทุกอาทิตย์ ราคาจำหน่ายประมาณ ๘๐ บาท/กิโลกรัม โดยเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิได้อธิบายกระบวนการผลิต เริ่มตั้งแต่การเตรียมแปลง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การเพาะเมล็ดพันธุ์ การอนุบาลต้นกล้า การนำไปปลูกในแปลงผัก การดูแลตลอดอายุการเก็บเกี่ยว ซึ่งทางมูลนิธิจะทำแบบครบวงจร ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมโครงการเป็นอย่างยิ่ง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกเกษตรกรได้เรียนรู้ เทคนิควิธีการจากเกษตรกร ที่ประสบผลสำเร็จในการทำนาข้าว ทำสวน การบริหารจัดการดินและน้ำ รวมทั้งเทคนิคการตลาด องค์ความรู้ในการทำเกษตรธรรมชาติ ทำให้มีประสบการณ์ ในการเรียนรู้ นำมาปรับใช้ในกิจกรรมของตนเอง เป็นการพัฒนาทักษะการดำเนินงานสู่การพึ่งตนเองของเกษตรกร มีความเชื่อมั่นในระบบเกษตรธรรมชาติ

กิจกรรมที่ ๙ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจัดงาน “ช่วงเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูนครั้งที่ ๑”

วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เทศบาลเมืองลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อจัดนิทรรศการนำเสนอผลการดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน
๓. เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองแนวคิดกับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

สถาบันวิจัยทรัพยากรชีว เป็นหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้การดำเนินงานของ “ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน” ซึ่งได้สนับสนุนให้พี่น้องชาวบ้าน เกษตรกร หน่วยงานองค์กร นิสิต นักศึกษา ได้ดำเนินกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำพูน ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานรัฐมนตรี ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันได้สนับสนุนโครงการวิจัยไปไม่น้อยกว่า ๕๐ โครงการ ซึ่งหนึ่งในนั้นมีโครงการวิจัย ในประเด็นหนี้สินของเกษตรกร ที่ค้นพบว่า สาเหตุของการเกิดหนี้สินของเกษตรกรส่วนใหญ่ มาจากการลงทุนด้านการเกษตร ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในการผลิตพืชเชิงเดี่ยว มีต้นทุนที่สูงขึ้น จากราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงที่นับวันจะมีราคาเพิ่มขึ้น ในขณะที่ราคาผลผลิตกลับลดลง การใช้สารเคมี และยาฆ่าแมลงอย่างต่อเนื่อง มาเป็นเวลานาน ก็มีส่วนทำให้เกษตรกรหลายรายเกิดความเจ็บป่วย เกิดผลกระทบต่อผลผลิตที่ขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินงานวิจัยเกษตรกรที่ได้เข้าร่วม ได้มีบทบาทเรียนรู้การทำการเกษตรของตนเอง และหาทางออกร่วมกัน ด้วยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ พึ่งตนเองให้มากที่สุดเพื่อลดต้นทุนการผลิต ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก จนสามารถทำการผลิตแบบอินทรีย์ที่ได้ปฏิเสธการใช้สารเคมีอย่างสิ้นเชิง สามารถคิดค้นสารอินทรีย์ทดแทนการใช้สารเคมีอย่างได้ผล เช่น โครงการวิจัยการศึกษาแนวทางการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ จนสามารถได้รับใบรับรองแปลงเกษตรกรรมมาตรฐาน จากสมาคมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์(IFOAM) สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (organic Thailand : มกท.) จนสามารถนำผลผลิต เช่น ลำไย พืชผัก สมุนไพร ส่งตลาดทั้งภายในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง และได้ราคาที่เป็นธรรม ส่งผลให้เกษตรกรหลายราย พ้นจากภาวะหนี้สินของตัวเองได้ จนนำไปสู่การเชื่อมโยงกับเครือข่ายเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาค

จากผลการวิจัยดังกล่าว ได้มีการขยายผลทั้งของเกษตรกรและองค์กรสนับสนุน ที่นำไปสู่การสนับสนุนโครงการวิจัยในอีกหลายพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรได้สามารถนำเอาไปเป็นทางเลือกให้กับตนเอง และส่งผลให้เกิดการสนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการวิจัย “นวัตกรรมองค์กรเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดลำพูน” ที่ได้มีการค้นหาศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดลำพูน พร้อมทั้งแสวงหาจัดการกลไกที่จะสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานเกษตรกรรมยั่งยืนในจังหวัดลำพูน ให้สามารถขับเคลื่อนสนับสนุนเกษตรกรได้อย่างเหมาะสม เป็นการสร้างพื้นที่ทางเลือกให้กับเกษตรกร และผู้บริโภคที่สามารถมีผลผลิตที่ปลอดภัยไว้เป็นทางเลือกให้กับตนเอง ซึ่งหลักการของระบบการดำเนินเกษตรกรรมแบบยั่งยืน ที่เริ่มจากการผลิตอาหารที่ใช้กระบวนการทางธรรมชาติเพื่อบริโภคในครอบครัวก่อน พึ่งตนเอง ลดรายจ่าย ใช้ปัจจัยการผลิตและ

ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก ทำการเกษตรที่มีระบบเหมือนกับป่าธรรมชาติ เสริมสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในไร่นา เพื่อทำให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศเกษตรตามหลักการของห่วงโซ่อาหาร “ผู้ผลิต - ผู้บริโภคและผู้ย่อยสลาย” เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยหมุนเวียนทรัพยากรในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด : คน พืช สัตว์ จุลินทรีย์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ไม่ใช่สารเคมีสังเคราะห์ ในกระบวนการผลิต แปรรูปตลาดทุกขั้นตอน ใช้และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวบรวม พัฒนา ปรับปรุง พันธุ์กรรมพืช สัตว์ จุลินทรีย์ท้องถิ่น ปั้นพองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการศึกษาทดลอง วิจัย สร้างและพัฒนาองค์กรเกษตรกรและผู้บริโภคยกระดับเป็น เครือข่าย และสถาบันชุมชน “ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน”

จากจุดเริ่มต้นของโครงการวิจัยฯ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิด “เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” ที่เกิดจากการรวบรวมองค์ความรู้ของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดลำพูน และรวมตัวกันของเกษตรกร ที่มีแนวคิดและหัวใจเดียวกัน “หัวใจอินทรีย์” ในการขับเคลื่อนการทำเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การขยายผลไปยังเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่สนใจ และผู้บริโภคที่จะได้มีทางเลือกสำหรับการบริโภคอาหารที่สะอาด ปลอดภัยจากสารเคมี ซึ่งจะช่วยให้ลดปัญหาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

ในการจัดกิจกรรม “ช่วงเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ครั้งที่ ๑ ” ได้มีเป้าหมายเพื่อนำเสนอผลของการขับเคลื่อนของ “เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” ในเรื่ององค์ความรู้ของเกษตรกร และการสร้างความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง และผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การขยายผลและสร้างร่วมมือต่อไป

วัตถุประสงค์การจัดงาน

- ๑) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ของเกษตรกร “เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน”
- ๒) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความร่วมมือกับผู้บริโภค
- ๓) เพื่อสร้างร่วมมือของหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการดำเนินงาน

- ๑) การนำเสนอองค์ความรู้ ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การสาธิตองค์ความรู้ และการจำหน่ายผลผลิตของเครือข่ายเกษตรกรรมจังหวัดลำพูน
- ๒) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนประสบการณ์ของเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือกับ หน่วยงาน องค์กร และผู้บริโภค
- ๓) กิจกรรมสร้างความตระหนัก คือ การตรวจหาสารพิษตกค้างในเลือดให้กับผู้เข้าร่วมงาน
- ๔) กิจกรรมผู้ผลิตพบผู้บริโภค

สำหรับกิจกรรมในครั้งนี้ มีองค์กรร่วมจัดดังนี้

- ๑) สถาบันวิจัยหรือศูนย์ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
- ๒) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- ๓) กลไกกลางสนับสนุนเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคเหนือ
- ๔) องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
- ๕) เทศบาลตำบลอุโมงค์
- ๖) เทศบาลเมืองลำพูน
- ๗) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำพูน
- ๘) สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน มูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน

๙) ศูนย์ประสานความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่า บุหรี่ และอุบัติเหตุจังหวัดลำพูน

๑๐) คณะรัฐศาสตร์ สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง ศูนย์ลำพูน
บัณฑิตศึกษารุ่นที่ ๓

๑๑) เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน และจากหน่วยงานองค์กรภาคประชาสังคม
ภาคเอกชน และหน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมการจัดนิทรรศการในครั้งนี้ด้วย

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ได้ร่วมเสวนาในภาคบ่ายในหัวข้อ “แนวทางการ
ขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน” และร่วมจัดนิทรรศการด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการ
ดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ และร่วมจำหน่ายพืชผักและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
เช่น ไข่ไก่ ไข่เป็ด ไข่เค็ม พืชผักสวนครัว พืชผักพื้นบ้าน น้ำพริกตาแดง ไก่หนึ่งสมุนไพร่ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร่แสนดี
น้ำสมุนไพร่ เป็นต้น ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมงานมาสอบถามถึงกิจกรรมที่กลุ่มดำเนินการและอุดหนุน
ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่ดีที่ทางกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ได้พบปะพูดคุย
กับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนในจังหวัดลำพูน ได้สร้างเครือข่ายด้านการผลิต การจำหน่าย และพัฒนาองค์
ความรู้ในด้าน ต่าง ๆ ซึ่งการเข้าร่วมครั้งนี้ทำให้ได้พบเครือข่ายดังนี้

๑. เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
๒. ศูนย์เรียนรู้วิถีเพื่อชุมชนยั่งยืนโขงสาละวิน ตำบลเหมือง อำเภอมือ จังหวัดลำพูน
๓. มูลนิธิสวนพุทธธรรม บ้านหนองเหียง ตำบลหนองหาน อำเภอมือ จังหวัดลำพูน
๔. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเกษตรธรรมชาติแสงจันทร์ (ศูนย์ไล่เดือน) ตำบลหนองล่อง อำเภอเวียงหนองล่อง
จังหวัดลำพูน
๕. เครือข่ายบริโภคผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง บ้านสันตบเต่า ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัด
ลำพูน
๖. กลุ่มศูนย์เรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลป่าสัก อำเภอมือ จังหวัดลำพูน
๗. ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลป่าไผ่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
๘. ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพัฒนาที่ดิน บ้านวังมุย ตำบลประตูป่า อำเภอมือ จังหวัดลำพูน
๙. กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ บ้านปายาง ตำบลลิมปิง อำเภอมือ จังหวัดลำพูน
๑๐. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านพันตาเก็น ตำบลต้นธง อำเภอมือ จังหวัดลำพูน
๑๑. ศูนย์การเรียนรู้สุขภาพพึ่งตนเองวังสะแกง ตำบลหนองล่อง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน
๑๒. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
๑๓. กลุ่มหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านศรีดอนไชย ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
๑๔. กลุ่มเกษตรกรดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลทาทุ่งหลวง ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัด
ลำพูน เป็นต้น

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นกิจกรรมการรวมกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดลำพูน
เป็นเวทีในการแสดงออกของกลุ่มเกษตรกร ได้มีโอกาสพบแลกเปลี่ยนพูดคุย ประสบการณ์การทำงาน
และแสดงผลงานของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรรมลุ่มน้ำ ปิงห่าง ตามโครงการวิจัยก็ได้ร่วมเสวนา จัด
นิทรรศการและจำหน่ายผลผลิตของกลุ่ม เป็นการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายของกลุ่มทำให้กลุ่มมีความ
เข้มแข็งและเติบโตมากขึ้น

กิจกรรมที่ ๑๐ การทดลองปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมน้ำปิงท่าทาง การรวมกลุ่ม ทำกิจกรรมบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำนา ๑ ไร่ได้เงิน ๑ แสน

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๕.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
ตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๒๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อทดลองปฏิบัติตามแนวทางพัฒนาเกษตรกรรมน้ำปิงท่าทาง

ผลของการจัดกิจกรรมดังนี้

คณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ และกลุ่มทำนาข้าวได้วางแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการพื้นที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำนา ๑ ไร่ ได้เงิน ๑ แสน มีกำหนดที่จะปลูกข้าวในพื้นที่แปลงนาภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีพื้นที่ประมาณ ๔ ไร่ ในการดำเนินการตามโครงการ ภายใต้เงื่อนไขคือ กลุ่มต้องสามารถขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ด้วยกระบวนการกลุ่ม มีการประชุมวางแผนและร่วมกันทำกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยเทศบาลจะคอยเป็นที่เลียงและให้ความช่วยเหลือตามที่เห็นสมควร การดำเนินตามโครงการครั้งนี้ ก็เป็นภารกิจหนึ่งที่กลุ่มจะได้ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ต่อไป โดยทางกลุ่มได้คัดเลือกพันธุ์ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง ๑ ซึ่งนายนำพล จันตัน เป็นผู้รับผิดชอบในการเพาะต้นกล้า และมีคณะกรรมการวิจัยฯ คณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มทำนาได้ร่วมกันปลูกข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง ๑

ลักษณะเด่นของข้าวพันธุ์สันป่าตอง ๑ คือ

- เป็นพันธุ์ข้าวเหนียว สูงประมาณ ๑๑๙ เซนติเมตร
- ไม้ไวต่อช่วงแสง อายุเก็บเกี่ยว ประมาณ ๑๓๐ - ๑๓๕ วัน
- ทรงกอตั้ง ใบสีเขียว กาบใบสีเขียว ใบตรงตั้งตรง รวงยาว ระแงะถี่ รวงแน่น คอรวงสั้น ฟางแข็ง ใบแก่ข้า
- เมล็ดข้าวเปลือกสีฟาง
- ระยะพักตัวของเมล็ดประมาณ ๘ สัปดาห์
- เมล็ดข้าวกลวง กว้างxยาวxหนา = ๒.๒ x ๗.๑ x ๑.๘ มิลลิเมตร
- คุณภาพข้าวสุก เหนียวนุ่ม

- ผลผลิตประมาณ ๖๓๐ กิโลกรัมต่อไร่
- มีความต้านทานโรคไหม้และโรคขอบใบ
- เป็นข้าวเหนียวที่สามารถปลูกได้ตลอด

ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการทำนา ๑ ไร่ได้เงิน ๑ แสน ที่ทางกลุ่มได้ร่วมกันวางแผนคือ

๑. การปรับพื้นที่ให้ได้ตามแบบที่ได้กำหนดไว้

๒. การล้อมตาข่ายสีฟ้าและตาข่าย

๓. เตรียมเพาะพันธุ์ข้าว ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน โดยจะใช้วิธีการปลูก

หลังปลูกข้าว ๕ - ๗ วัน พ่นสารพ่นน้ำ (ครั้งที่ ๑)

หลังปลูกข้าว ๒๐ วัน พ่นสารพ่นน้ำครั้งที่ ๒

หลังปลูกข้าว ๓๐ วัน ใส่สารพ่นผง ๓๐ - ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ครั้งที่ ๑)

หลังปลูกข้าว ๔๐ วัน ใส่สารพ่นผง ๓๐ - ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ครั้งที่ ๒)

หลังปลูกข้าว ๕๐ - ๑๐๐ วัน ให้พ่นสารพ่นน้ำ ๓ - ๕ ครั้ง

ช่วงช่วงอายุ ๑๐๐ - ๑๒๐ วัน สูบน้ำออกจากแปลงนาให้แห้ง

ช่วงอายุ ๑๓๐ - ๑๓๕ วัน เก็บเกี่ยวผลผลิต

๔. ปลอ่ยปลา กุ้งฝอย หอยขม กบ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ลำดับที่ ๑ ให้ปลอ่ยปลากินพืชก่อน เช่น ปลาตะเพียน ปลายี่สก ปลานิล ปลาไน ปลาเหล่านี้จะกินแพลงตอน กินสาหร่าย ขี้ปลาจะเป็นอาหารกุ้ง หอย

ลำดับที่ ๒ ใส่กุ้งฝอย ๒ กิโลกรัม ปลอ่ยอนุบาลก่อนกระตุ้นการขยายตัวในมุ้งอนุบาล จนได้ขนาด ๓ เซนติเมตร จึงปลอ่ยมุ้งอนุบาลลงในแปลงนา

ลำดับที่ ๓ ใส่หอยขม ๑๐ กิโลกรัม ตามคูน้ำเพื่อเก็บกวาดอาหารได้ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นขี้กบ ขี้เป็ด เมื่อท้องถิ่นสะอาด ของเสียจะไม่สะสม

ลำดับที่ ๔ ใส่ลูกกบ อาหารของกบคือแพลงตอน และสาหร่ายสีน้ำตาล แมลงต่าง ๆ ที่อาศัยในนาข้าว รวมทั้งลูกหอยเชอรี่ ขี้กบเป็นปุ๋ยบำรุงต้นข้าว

ลำดับที่ ๕ ใส่ปลากินเนื้อ เช่นลูกปลาดุก ซึ่งมีขนาดเล็กกินแพลงตอนแดง ตัวอ่อนของหอยเชอรี่ ซึ่งลูกปลาดุกไม่สามารถกินสัตว์น้ำอื่น ๆ ได้เพราะมีขนาดใหญ่กว่า โดยมีวิธีการปลอ่ยดังนี้

ลำดับที่ ๑ - ๔ ให้ใส่ลงในนาได้เวลาเดียวกัน รอสัก ๑๕ - ๓๐ วัน จึงใส่ปลากินเนื้อลงไปเป็นลำดับสุดท้าย

๕. เตรียมแปลงปลูกพืชผักเพื่อเป็นรายได้ประจำวัน/ประจำเดือน

๖. ปลูกไม้ผลและสมุนไพร เพื่อให้ผลผลิต และรักษาความสมดุลของธรรมชาติ

๗. ต้องดูแลเอาใจใส่เป็นประจำทุกวันและสม่ำเสมอ

การทำสรรพสิ่งน้ำ

วัตถุดิบ

สรรพสิ่งก้อน	๖	ก้อน	สรรพสิ่งผง	๑	กิโลกรัม
สรรพสิ่งน้ำ	๑	ลิตร	นมเปรี้ยว	๑๐	ลิตร
กากน้ำตาล	๑๐	ลิตร	รำอ่อน	๑๐	กิโลกรัม
น้ำสะอาด	๑๕๐	ลิตร			

วิธีทำ

นำส่วนผสมทั้งหมดเทลงในถังพลาสติกขนาด ๒๐๐ ลิตร คนให้เข้ากัน ปิดด้วยพลาสติกขุ่น หนักรวม ๕ - ๗ วัน สามารถนำไปใช้ได้ (ใช้น้ำสรรพสิ่ง ๑ ลิตรผสมน้ำสะอาด ๒๐ ลิตร พ่นก่อนเตรียมดินปลูก ใช้ผสมทำอาหารสัตว์ ใช้ผสมทำปุ๋ยสรรพสิ่งผอง ใช้ฉีดพ่นต้นข้าวระยะต่าง ๆ)

การต่อขยายสรรพสิ่งน้ำ

เมื่อใช้แล้วเหลือ ๑/๓ ของถัง (สามารถขยายได้ ๓ ครั้ง)

เตรียมนมเปรี้ยว ๑๐ ลิตร

กากน้ำตาล ๑๐ ลิตร

น้ำสะอาด ๒/๓ ถัง

คนให้เข้ากันหมัก ๕-๗ วันสามารถนำไปใช้ได้

การทำปุ๋ยสรรพสิ่งผอง

วัตถุดิบ

ปุ๋ยคอก	๓๐	กิโลกรัม	ตอซังสับ	๓๐	กิโลกรัม
ผิวหน้าดิน	๒๐	กิโลกรัม	รำอ่อน	๒๐	กิโลกรัม
สรรพสิ่งน้ำ	๒๐	ลิตร			

วิธีทำ นำมาคลุกเคล้าให้เข้ากันและหมักไว้บนพื้นปูนคลุมด้วยกระสอบป่าน หมักไว้ ๑๐ - ๑๕ วัน นำไปใช้ได้

การทำอาหารปลา/อาหารกบ

วัตถุดิบ

สรรพสิ่งผอง	๑๐	กิโลกรัม	โคลน	๑๐	กิโลกรัม
รำอ่อน	๑๐	กิโลกรัม	น้ำสรรพสิ่งขยาย	๕	ลิตร
นมเปรี้ยว ๕	ลิตร	กากน้ำตาล	๑๐	ลิตร	
กากมะพร้าว	๑๐	กิโลกรัม	น้ำมันพืชใช้แล้ว	๒ - ๓	ลิตร
กากถั่วเหลือง	๕	กิโลกรัม	ปลาป่น	๕	กิโลกรัม

วิธีทำ

นำส่วนผสมทั้งหมดมาคลุกเคล้าให้เข้ากันแล้วปั้นเป็นก้อนขนาดเท่ากำมือ เรียงในตระกล้าเก็บไว้ในที่ร่ม คลุมด้วยกระสอบป่าน หมักไว้ ๑๐ - ๑๕ วันนำไปใช้ได้

สรุปของกิจกรรม เป็นการวางแผนและทดลองการปฏิบัติงานในพื้นที่แปลงนา ๑ ไร่ ๑ แสน ซึ่งเป็นการพิจารณาในรายละเอียดของกิจกรรม เช่น ขั้นตอนการทำงาน การเตรียมปุ๋ยหมักหมักชีวภาพ การทำอาหารปลาและอาหารกบ และสมาชิกกลุ่มร่วมกันฝึกปฏิบัติ เป็นการเพิ่มทักษะการปฏิบัติเกษตรอินทรีย์ของสมาชิก

กิจกรรมที่ ๑๑ ฝึกอบรมพัฒนาทักษะการทำไข่เค็มสมุนไพรและไข่เยี่ยวม้า

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๕.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๕๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
๒. เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการถนอมอาหารการแปรรูปเพิ่มมูลค่าของไข่
๓. เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความสามัคคีในชุมชน
๔. เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้มีการส่งเสริมเกษตรกรใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มกันและเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน มีเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายได้ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการรวมกลุ่มเลี้ยงเป็ดอินทรีย์ และมีผลผลิตออกสู่ท้องตลาดเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มผู้เลี้ยงปศุสัตว์อินทรีย์และกลุ่มสตรีแม่บ้านตำบลอุโมงค์ได้ประสานงานกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ เสนอความต้องการในการแปรรูปไข่เป็ดเพื่อเพิ่มมูลค่า และสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นอาชีพเสริม สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมและกล่าวเปิดโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะการทำไข่เค็มสมุนไพรและไข่เยี่ยวม้า โดยมีวิทยากรจาก ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดลำพูน คือ นางกมลรัตน์ รอดเมธ มาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำไข่เยี่ยวม้าและการทำไข่เค็มสมุนไพรแบบต่าง ๆ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกทักษะเริ่มตั้งแต่การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนการผสมวัตถุดิบในการทำไข่เยี่ยวม้าและไข่เค็มสมุนไพร การพอกไข่ การเก็บรักษา การทำให้สุก การเก็บรักษา และการทำบรรจุภัณฑ์ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม เพราะวัตถุดิบส่วนใหญ่สามารถหาได้ในท้องถิ่น มีหลายสูตรให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในครัวเรือนของตนเอง และมีการรวมกลุ่มโดยกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ ๕ ได้รวมกลุ่ม ผลิตไข่เค็มสมุนไพร และมีการผลิตไข่เค็มวางจำหน่ายในท้องตลาดมาระยะหนึ่งแล้วได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเป็นอย่างดี

สรุปผลของการจัดกิจกรรม การส่งเสริมการทำไข่เค็มและไข่เยี่ยวม้าเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง ของการพัฒนาของกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ (สมาชิกทีมงานวิจัย) ที่ได้รับการส่งเสริมให้เลี้ยงเป็ดจากเทศบาล ซึ่ง

ต่อมาเมื่อผลผลิตไข่เปิดจำนวนมาก จึงการพัฒนาต่อยอด ยกระดับให้มีการแปรรูป ทำให้สมาชิกกลุ่ม มีองค์ความรู้ในการแปรรูปไข่เค็ม และไข่เยี่ยวม้า พัฒนาสู่การพึ่งตนเอง ในขั้นตอนที่ ๓ คือพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ ๑๒ การประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม

วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕ ณ แปลงเกษตรผสมผสาน นายโอภาส หลวงอุโมงค์ หมู่ที่ ๖ ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๔๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อติดตามการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

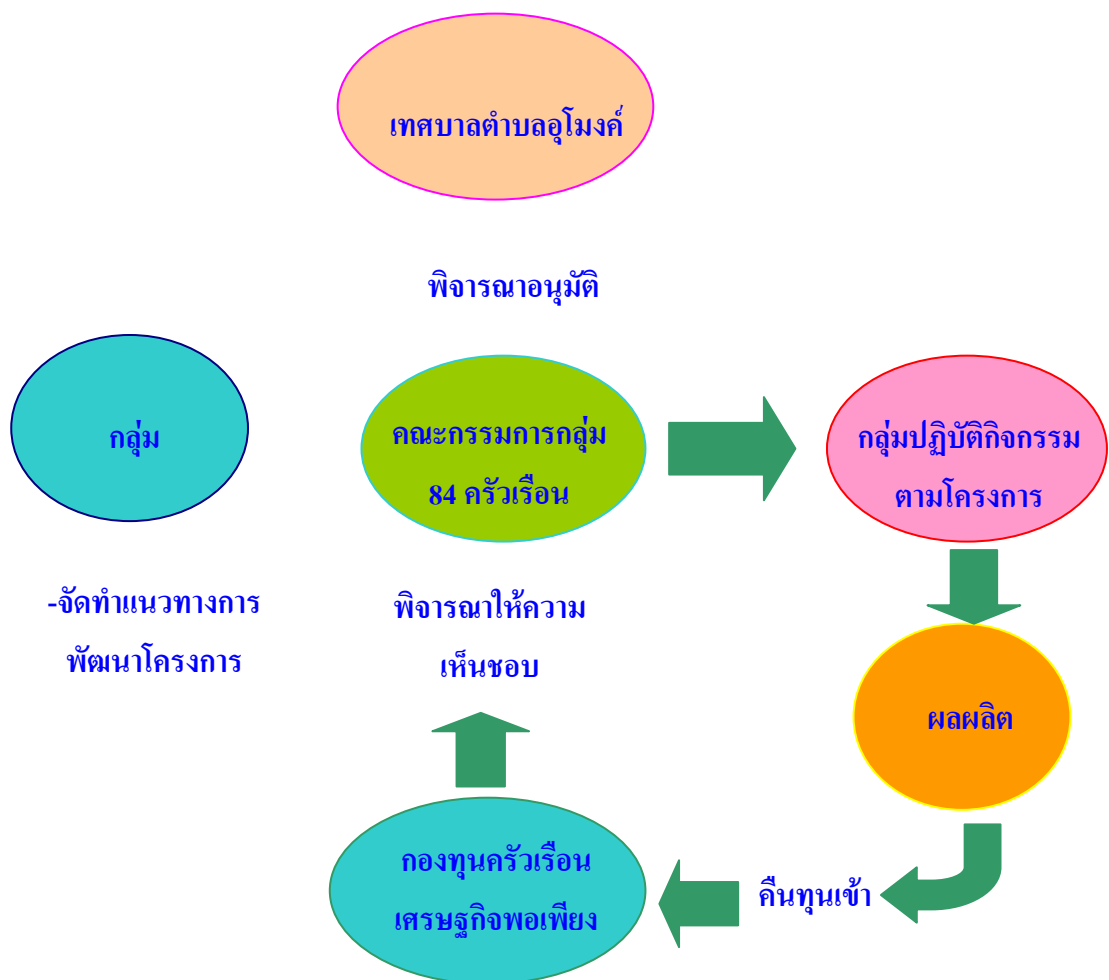
นายอนันต์ ชัยธรรม ประธานกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นประธานเปิดการประชุม วันนี้ ได้มีคณะกรรมการตำบลสุภาวะจาก องค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และ คณะกรรมการ สสส. มาตรวจเยี่ยมกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้เข้าร่วม เป็นเครือข่ายกับกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน และเทศบาลได้คัดเลือกแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อยกระดับ เป็นฐานการเรียนรู้ในตำบลอุโมงค์ ซึ่งจะมีเครือข่ายได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน ๖๐ หน่วยงาน เป็น ระยะเวลา ๓ ปี โดยเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้คัดเลือกกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นฐานการเรียนรู้ที่จะ นำเสนอให้คณะกรรมการมาเยี่ยมชม โดยมีนายอนันต์ ชัยธรรม ได้เล่าประวัติความเป็นมาของกลุ่ม และการ ดำเนินงานต่าง ๆ โดยทางกลุ่มได้ร่วมกันออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้นำเสนอทางคณะกรรมการซึ่งได้รับ คำแนะนำในการพัฒนากลุ่มเพื่อยกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่อไป

จากนั้นเป็นการประชุมของกลุ่มซึ่งนายอนันต์ ชัยธรรมได้เล่าความเป็นมาของกลุ่มในพื้นที่ตำบล อุโมงค์ ตอนนี้มี ๗ กลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ กลุ่มทำนาอินทรีย์ กลุ่มพืชผักอินทรีย์ กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มสมุนไพรอินทรีย์ และกลุ่มพลังงาน ทางเทศบาลได้เข้ามาให้การ สนับสนุนทางกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมในนาม โครงการ ๘๔ ครัวเรือน ทางกลุ่มมีเงินกองทุน ๘๔ ครัวเรือน ปัจจุบันมีเงินกองทุนประมาณ ๖๓,๕๒๕.๖๙ บาท แต่ละกลุ่มสามารถยืมไปใช้ในการดำเนินงานแล้วส่งคืน ให้กับทางกองทุน

จากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนเรื่องการทำโครงการ เพื่อขอรับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบล อุโมงค์ อยากให้แต่ละกลุ่มมีแผนกิจกรรม แล้วนำมาร้อยเป็นชุดร่วมกัน ในการทำแต่ละเรื่อง ต้องดูว่าข้อมูล

ความรู้เรามีเพียงพอหรือไม่ มีระบบการจัดการหรือไม่ สิ่งที่สำคัญคือการจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มได้ฝึกเขียนโครงการ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่ม มีประเด็นหลัก ๆ คือ ชื่อโครงการ วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ วิธีดำเนินการ งบประมาณ และผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งหากแต่ละกลุ่มได้วางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ สามารถที่จะขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ จากเทศบาลตำบลอุโมงค์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ได้วางรูปแบบในการพัฒนากลุ่ม โดยให้มีการรวมกลุ่มผู้สนใจและมีทักษะในแต่ละด้าน เช่น กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มทำนาอินทรีย์ ฯลฯ เป็นต้น ได้ฝึกทำโครงการโดยพิจารณาจากประสบการณ์ ฐานข้อมูลของกลุ่ม แนวทางการพัฒนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนเพื่อขอรับงบประมาณจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงในการกำหนดแนวทางพัฒนา กลุ่มร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ผู้ให้การสนับสนุน ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑๓ สรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานระยะต่อไป

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕ ณ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน และรับทราบ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานระยะที่ ๒
๒. เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานต่อไป

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เวทีประชุมคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง มีผู้เข้าร่วมประมาณ ๓๐ คน ในช่วงแรก นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ ได้กล่าวเปิดและแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมประชุม พื้นที่อุโมงค์มีหลายโครงการ ทั้งโครงการตำบลสุขภาวะ การทำงาน ๑ ไร่ ๑ แสน ศูนย์เรียนรู้ฯ รายได้จากการต้องมีทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายปี ทำให้มีความยั่งยืน การทำเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ท้าทาย ต้องเริ่มทำในพื้นที่ของตนเองก่อน ทำแล้วมีความสุข แล้วจึงขยายไปยังคนอื่น ๆ มีโครงการ ๘๔ ครัวเรือน อยากขยายเพิ่มขึ้นให้ครอบคลุม จากนั้นเป็นการช่วยแต่ละคนพูดคุยสิ่งที่แต่ละคนทำอยู่ การทำเกษตรมีความเสี่ยงด้านการบริโภคมีน้อยลง ลักษณะเกษตรของอุโมงค์เป็นแบบการทำกินทั้งพืชและสัตว์ ถ้าเหลือจึงนำไปขายต่อ ทำเพื่อความพอเพียง ลักษณะการขาย คือ จะขายเฉพาะให้ตลาดใกล้เคียงในท้องถิ่น การเลี้ยงสัตว์ก็ต้องให้หลากหลาย เช่น เป็ด ไก่ กวาง ปลา กบ หมู และปลูกพืชที่หลากหลาย เช่น ปลูกหอมแบ่ง หน่อไม้ ผักเศรษฐกิจ เครื่องเทศ ปลูกข้าว มะเขือเจ้าพระยา กระเพรา โหระพา มะขามยักษ์ มะเขือเทศ แตกกว่าญี่ปุ่น ผักหวานป่า ไม้สัก มะพร้าว ไม้ประดับ ตลาดรองรับ : ตลาดในท้องถิ่น ลำปาง เชียงใหม่ จากนั้น ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้ชี้แจง โครงการ การทำ ๘๔ ครัวเรือน ทำมาแล้ว ๓ ปี โจทย์สำคัญที่ต้องทำ คือ การเพิ่มขยาย และการพัฒนาคุณภาพครัวเรือน การยกระดับ ตามหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทนักวิจัย ต้องมีการสังเกต บันทึก สรุป ต้องมีสมุดปากกาติดตัวเสมอ แม้งานวิจัยหมดไป แต่กลุ่มที่รวมตัวกันยังอยู่ นักวิจัยต้องมีการบันทึกเรื่องราวแต่ละกลุ่มด้วย มี ๗ กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผัก กลุ่มสมุนไพร กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มปศุสัตว์ กลุ่มขยะ กลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มพลังงาน อยากให้แต่ละกลุ่ม ทำแผนงานของตนเอง เสนอให้กับทางเทศบาล การอนุมัติงบประมาณอยู่บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างกลุ่มให้มีแนวคิดพึ่งตนเอง ช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้น

ข้อตกลงร่วมของนักวิจัย ประเด็นที่ต้องเขียน ได้แก่ ความเป็นมา (ความเป็นมา โครงสร้าง กรรมการ กติกากลุ่ม สมาชิก) แนวคิดของกลุ่ม องค์ความรู้ กิจกรรม/ผลการปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรค

จากนั้นทบทวนกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง พบว่ามีทั้งหมด ๑๑ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทำนา (๑ ไร่ ๑ แสน) กลุ่มปศุสัตว์ อินทรี กลุ่มพืชผักผสมผสาน กลุ่มสมุนไพร กลุ่มแปรรูปผลผลิต กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มพลังงานทดแทน กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ กลุ่มจักรสาน กลุ่มประมง

แนวทางในการดำเนินงาน ปลุกพืชในศูนย์การเรียนรู้/แบ่งสัดส่วนที่ชัดเจนขยายจำนวนสมาชิกเพิ่มอีก ๒๐ครัวเรือน ปัญหา คือ ไม่มีเวลาร่วมอบรมแนวทางแก้ไขคือให้เรียนรู้จากหัวหน้ากลุ่ม ขยายความคิด/คนที่ศูนย์ต้องเป็นแบบอย่าง การรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์ที่ศูนย์เรียนรู้ (รวมทั้งนำมาแจกและขายเป็นแนวทางในการเพิ่มสมาชิกอีกทางหนึ่ง) เพิ่มเติม ขยะในโครงการขยะสามารถนำมาทำร่วมโครงการได้ มีการเสริมแรงเรื่องความรู้ จาก มช. และ แม่โจ้

นัดหมายทำแผน โดยกลุ่มนำร่องในการทำแผนครั้งแรกได้แก่ กลุ่มปศุสัตว์ กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ และกลุ่มพืชผักผสมผสาน วิธีการนำเสนอในครั้งต่อไป คือ ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย ๕ คน (โครงสร้างกลุ่ม) ข้อมูล เช่น ที่มา/แผนงานของกลุ่ม กิจกรรมที่ดำเนินการต่อไป ข้อเสนอต่อเทศบาล การประชุมครั้งต่อไป กลางเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมศูนย์ กศน. ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้มีการสรุปทบทวนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม โดยมีประเด็นที่จะต้องนำเสนอ เช่น ความเป็นมา แนวคิด กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหรือสมาชิกกลุ่มอื่นได้วิจารณ์หรือแสดงความเห็น เพื่อจะได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความรอบคอบและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ ๑๔ ถอดบทเรียนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๔๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อถอดบทเรียนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยหรือผู้ช่วยได้ให้กรอบการถอดบทเรียน โดยเริ่มจากการทบทวนความคาดหวังของการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น วางแผนการถอดบทเรียนโครงการวิจัยประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน ความคาดหวังเพื่อเรียนรู้ระดับโครงการ ทางพื้นที่ลำพูนเลือกไว้ ๒ โครงการ คือ โครงการนวัตกรรมฯ และโครงการเกษตรอินทรีย์ตำบลอุโมงค์ เป็นการถอดกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จากโครงการระดับพื้นที่เป็นโครงการระดับจังหวัดมีความคิดอย่างไร บทบาทในทีม การขึ้น

โครงการ ประเด็นการถอดบทเรียน ๑) ความมั่นคงด้านอาหาร มีแนวคิดอย่างไร เน้นเรื่องความมั่นคงด้านอาหารเชื่อมกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ประมาณครึ่งชั่วโมง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร โดยให้เขียนการ์ดและเลือกอธิบาย ความเสี่ยงต่อความมั่นคงด้านอาหารด้านใดบ้าง (การผลิต การซื้อ ทรัพยากร สังคม) ฐานอาหารในพื้นที่ และบทบาทของเกษตรกรรมในประเด็นความมั่นคงด้านอาหาร ๒) ถอดบทเรียนกระบวนการงานวิจัย ทบทวนความหมาย “พลัง” เกิดจากอะไร ใครบ้าง อะไรเป็นตัวชี้วัดคำว่าพลัง ทุกคนเข้าใจคำว่า “พลัง” อย่างไร จะเกิดพลังได้อย่างไร โดยถอดกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ

ในวันนี้ตำบลอุโมงค์มีกิจกรรมเกี่ยวข้าวหน้าหมู่ (ร่วมกันทำ) และทางทีมกลไกภาคเหนือได้ลงมาถอดบทเรียนโครงการวิจัยประเด็นเกษตรกรรม ยั่งยืน โดยเริ่มจากแลกเปลี่ยนเรื่องการพัฒนาโจทย์โครงการ การแสวงหาทีมวิจัย และการเชื่อมกับหน่วยงานองค์กร องค์กรที่มีเป้าหมายคล้ายกัน โดยการประสานงานบุคคลที่รู้จัก แยกหน้าที่สนใจ ปัจจัยสำคัญการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน ผู้บริหารและฝ่ายเจ้าหน้าที่ประจำต้องมีแนวคิด มีเป้าหมายร่วมกัน มีคนหนุนคนควบคุมทิศทางกระบวนการทำงาน มีพื้นที่รูปธรรม และมีความเข้มแข็งของกลุ่ม เป็นต้น ในช่วงสุดท้ายให้แต่ละคนแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้จากการทำโครงการวิจัย

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้เรียนรู้และร่วมถอดบทเรียนการเรียนรู้เชิงประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน มีการถอดบทเรียนด้านความมั่นคงด้านอาหาร และกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นการเติมความรู้เชิงวิชาการให้แก่สมาชิกกลุ่ม และกลุ่มได้ร่วมถอดบทเรียนเชิงประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืนบนฐานข้อมูลจากประสบการณ์การทำงานของกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปบทเรียนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม

วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ณ เทศบาลตำบลอุโมงค์

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มและแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่ม

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน เป็นการสรุปบทเรียนของแต่ละกลุ่มต่อเนื่องจากเวทีครั้งที่ผ่านมา (ต่อจากกิจกรรมที่ ๑๓) ครั้งนี้มีจำนวน ๖ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์จากขยะ เป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีการคัดแยกขยะ บ้านมีความสะอาด สุขภาพที่ดี สมาชิกที่ทำมี หมู่ที่ ๔ หมู่ที่ ๘ และหมู่ที่ ๙ กิจกรรม เป็นการรณรงค์การคัดแยกขยะ โดยเชื่อมกับ โครงการลดค่าใช้จ่ายในศพ การนำขยะจากงานศพ/ในครัวเรือน ขยะเปียกทำปุ๋ยอินทรีย์ ทางชุมชนมีโรงปุ๋ย ชุมชนได้รับงบประมาณจาก อบจ.และเทศบาลตำบลอุโมงค์ ขยะขายได้ นำไปขายเพื่อนำเงินเข้ากองทุน (ผู้สูงอายุ นักเรียน วัด) ขยะขาดไม่ได้ส่งให้เทศบาลจัดการต่อไป บ้านป่าเส้าได้ประกวดการกำจัดขยะลดการ เเผาบรรเทาโลกร้อน ได้รับรางวัลที่ ๑ ของจังหวัด ทางเทศบาลมีการสนับสนุนขอบ่อให้แต่ละครัวเรือน จำนวนสมาชิก ๒๐๐ กว่าครัวเรือน แนวทางทำต่อไป คือ การบันทึกปริมาณขยะ องค์ความรู้การจัดการขยะ/ แหล่งเรียนรู้ การเพิ่มมูลค่าขยะ เช่น การเลี้ยงไส้เดือน การถอดบทเรียนกลุ่ม ทางเทศบาลเองมีนโยบายให้ทุก หมู่บ้านต้องมีการจัดการขยะ

๒) กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กำลังเริ่มตั้งกลุ่ม แนวคิด ไม้ดอกไม้ประดับสามารถสร้างรายได้ เป็น อาชีพเสริมให้ครอบครัว งานไม้ดอกไม้ประดับเป็นงานสบายๆ สร้างชุมชนให้สดชื่นสวยงาม แนวทางทำต่อไป คือ รวบรวมข้อมูลกลุ่ม องค์ความรู้ไม้ดอกไม้ประดับ การหาสมาชิกกลุ่ม ปรัชญาหรือเพื่อตั้งคณะกรรมการ กลุ่ม กิจกรรมคือ ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้มงคล และการแปรรูป(หัตถกรรม) การพัฒนาการผลิต การขยายพันธุ์ และการตลาด

๓) กลุ่มพลังงานทดแทน ทางพลังงานจังหวัดประสานกับทางเทศบาลฝึกออาชีพ มีสมาชิก ๕๐ คน มีการรวมหุ้นกัน เมื่อปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐ เป้าหมายเพื่อหาพลังงานทดแทน ลดค่าใช้จ่าย การใช้ถ่านหินพื้น สร้างเตาเผาใช้เชื้อเพลิง และซูปเปอร์อโรล ขยายความรู้ให้กับพื้นที่อื่นๆ (เป็นวิทยากรตัวคูณ) ปัญหาที่พบ คือ ฝีมือคนทำ เน้นคุณภาพผลิตภัณฑ์ แก๊สโซ โดยใช้วิธีการจ้างแต่ละฝ่าย ภาระหน้าที่มาก ขาดคนมาช่วยทำ และ อุปกรณ์ในการผสมดินมีราคาสูงขึ้น โดยเฉพาะแกลบ

๔) กลุ่มเลี้ยงไส้เดือน เป็นการกำจัดขยะในครัวเรือน เลี้ยงในลิ้นชัก/บ่อซีเมนต์ ผู้รู้ด้านนี้ คือ คุณพงษ์ศา แนวทาง คือ ทำแผนงานร่วมกัน อาจมีการศึกษาดูงาน อบรมให้ความรู้กับผู้ที่สนใจ

๕) กลุ่มจักสาน บ้านฮ่องกอก เป้าหมายเพื่อรักษาภูมิปัญญาด้านการสานแห่ สืบสานให้ ลูกหลานได้ทำต่อ เป็นการส่งเสริมรายได้ให้ครอบครัว สมาชิกทั้งหมด ๑๙ คน มีผู้รู้สามารถถ่ายทอดได้จำนวน ๑๑ คน แนวทางการดำเนินต่อ คือ การพัฒนากลุ่มจักสาน สาดแห่ทำประมาณ ๖ เดือน คือ หน้าหนาวถึง ต้นปี ช่วงเวลาอีก ๖ เดือนน่าจะมีการทำกิจกรรมอื่น ๆ การพัฒนาแหล่งเรียน (หน้าบ้านคุณสุพจน์) พัฒนา ผลิตภัณฑ์หลากหลายมากขึ้น

๖) กลุ่มทำนา เป็นการทำนาหน้าหมู่ เริ่มจากปลูกข้าวนาปี แต่ไม่ได้เกี่ยว ปลูกข้าวนาดอก เกี่ยว เสร็จแล้ว ได้จำนวน ๒๒ ฤๅ ๓ ถึง ประมาณ ๔๐ ถึง โดยมีการยืมเงินกองทุนจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท การ ตั้งกลุ่มเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ปีแรกเน้นการวิจัย ไม่ประสบผลสำเร็จ ปีที่สอง เก็บเกี่ยวผลผลิต จุดเด่นกลุ่ม คือ มี โครงสร้างคณะทำงาน ปัญหา การประสานงาน การลงมือปฏิบัติ ขาดคนมาเข้าร่วม แนวทางทำต่อไป คือ การ ทบทวนถอดบทเรียนหาแนวทางพัฒนา ประเมินผู้เข้าร่วมโครงการ

จากนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ประชุมมีมติให้มีการถอดบทเรียนกลุ่มทั้ง ๑๑ กลุ่มให้ มีรายละเอียดมากขึ้น โดยทางทีมกลางออกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเตรียมข้อมูลก่อน และการทำแผนกิจกรรม กลุ่ม สถานที่ ศูนย์ไส้เดือน อำเภอยางทองล่อง ข้อเสนอแนะ อยากรู้ให้งานวิจัยต่อยอด “การพัฒนาชุมชน” ซึ่งทางเทศบาลพร้อมสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมครั้งนี้

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกเกษตรกรรมกลุ่มย่อย ได้นำเสนอผลการดำเนินงานและ แนวทางในการพัฒนาชุมชนให้คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มย่อยอื่นได้ร่วมแสดงความเห็นต่อกิจกรรมการ พัฒนาชุมชนที่นำเสนอ เป็นการสร้างระบบแนวทางการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ ๑๖ การประชุมแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาของแต่ละกลุ่ม

วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ บ้านแม่อุษา มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อหารือแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาของแต่ละกลุ่ม

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

ช่วงแรก ประธานแจ้งเรื่องที่ได้เข้าร่วมประชุมการขับเคลื่อนระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ของโครงการตำบลสุภาวะ ร่วมกับ ๖๓ ตำบลต้นแบบ มีการวางแผนศูนย์เรียนรู้ไว้ทั้งหมด ๑๓ ชื่อ ซึ่งทางพื้นที่อุโมงค์นั้น ผ่าน ๑๐ ชื่อ ขาดประเด็นเรื่องการจัดการการใช้สารเคมี การขึ้นทะเบียน และออกกระเป๋ายาใช้สารเคมี ในส่วนของทางด้านเกษตรนั้น ตอนนี้มีโรงเรียนเกษตรกรของบ้านป่าเล้า หมู่ที่ ๙ มี ๒ ประเด็น คือ โรงเรียนผู้ปลูกผัก และโรงเรียนผู้ปลูกข้าว จากนั้น หารือเรื่องการสรุปบทเรียนโครงการ การทำแผนแต่ละกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการเดินต่อไป หลังจากทั้งหมดโครงการแล้ว จุดเด่นของพื้นที่ตำบลอุโมงค์ คือ ๘๔ ครัวเรือน เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เทศบาลให้ออกโอกาสในการสนับสนุน หนุนเสริมต่อ แต่ยังขาดการสรุปองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

การทำแผนแต่ละกลุ่ม ทางที่ประชุมให้สรุปกลุ่มที่พร้อมก่อน ได้แก่ กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ กลุ่มพลังงาน และกลุ่มสมุนไพร นัดหมายประชุมสรุปบทเรียน โดยให้แต่ละกลุ่มร่างโครงการมาก่อน แล้วมาพิจารณาในเวทีร่วมกัน เพื่อจะได้จัดทำเป็นแผนพัฒนาการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มต่อไป

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้หารือแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มย่อย โดยให้มีการฝึกเขียนเป็นโครงการเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ในกลุ่ม เช่น ปัญหา ความต้องการพื้นฐานของกลุ่มเป็นอย่างไร มีข้อมูลสนับสนุนอย่างไร จึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้น และกลุ่มมีแนวคิด แนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง ในเบื้องต้นแต่ละกลุ่มได้ไปทำเป็นร่างแผนงานโครงการมาก่อน เป็นการฝึกการทำงานอย่างมีเหตุมีผล มีข้อมูลรองรับ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม

กิจกรรมที่ ๑๗ การร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายภาคีในจังหวัดและต่างจังหวัด

วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๕ ณ สถาบันเกษตรยั่งยืน ศูนย์แม่เหียะ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๒๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

พื้นที่ได้นำองค์ความรู้ของตนเองไปนำเสนอ และนำผลผลิตไปจำหน่าย ร่วมแสดงในกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย เป็นการสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน ร่วมกันร่วมกับสถาบันเกษตรยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในงานมีกิจกรรมการเสวนาหัวข้อ “เกษตรกรรมยั่งยืน นำสู่สากลได้อย่างไร” มีกิจกรรมการจัดนิทรรศการของกลุ่มเกษตรกรเครือข่าย ในการนำเสนอผลงานของกลุ่มการออกร้านจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน

งานเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนภาคเหนือ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

งานวันเกษตรแห่งชาติร่วมกับสถาบันเกษตรกรรมยั่งยืน ณ ศูนย์แม่เหียะ

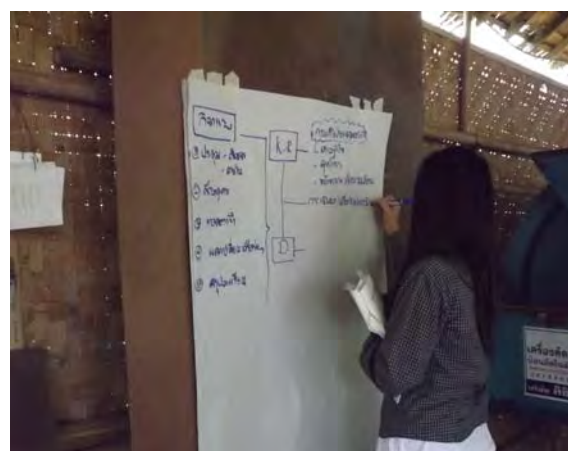
งานอาหารปลอดภัยสยามแม่โครจังหวัดลำพูน

กลุ่ม ๘๔ คริวเรือนและทีมงานนักวิจัย ได้ร่วมออกร้านจัดนิทรรศการแสดงผลงานของกลุ่ม และได้นำเสนอองค์ความรู้ต่างๆ ของกลุ่มเพื่อเผยแพร่ เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพ (น้ำหมัก ๗ ชนิด) การทำหัวเชื้อราขาว สาธิตการทำอั่งโถประหยัดพลังงาน เป็นต้น

สรุปผลของการจัดกิจกรรม สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ได้ร่วมจัดกิจกรรมกับเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์นอกพื้นที่ คือ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการนำเสนอผลงาน ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการเพิ่มประสบการณ์การทำงานให้แก่ กลุ่มสมาชิก

กิจกรรมที่ ๑๘ สรุปผลการดำเนินงานวิจัยและวางแผนการดำเนินงานระยะที่ ๓

วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕ ณ ร้านอาหารสวนไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

เพื่อสรุปบทเรียนโครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าบ่อ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้

เริ่มจากหัวหน้าโครงการ ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดเวที จากนั้นสรุปกิจกรรมที่ผ่านมา ได้แก่ การประชุมคณะทำงาน การศึกษาดูงาน ทดลองทำการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงเครือข่ายภาคในจังหวัดและภายนอก การสรุปบทเรียน ด้านการวิจัย เห็นองค์ความรู้การพึ่งตนเอง ด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ บทเรียน การผลิตแบบเดิม และการผลิตแบบพึ่งตนเอง ด้านการพัฒนา มีการแก้ไข

ปัญหาของเกษตรกร ทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม มีการแลกเปลี่ยน พัฒนา ยกระดับ นักวิจัย เกิดกลุ่มเกิดเครือข่าย และตอบสนองนโยบายท้องถิ่น จากนั้น ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอแผนงาน แนวทางการพัฒนากลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทำนาอินทรีย์ กลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มจักสาน กลุ่มปศุสัตว์ และนำเสนอแผน ระยะที่ ๓ ได้แก่

- ๑) ประชุมคณะทำงาน
- ๒) ศึกษาดูงานแผนแม่บทชุมชน/เชิญวิทยากรมาให้ความรู้
- ๓) ประชุมร่วมกันออกแบบสำรวจข้อมูล(เพิ่ม) ด้านศักยภาพ ปัญหา ความต้องการระดับครัวเรือนของ สมาชิกในแต่ละกลุ่ม
- ๔) เก็บข้อมูล
- ๕) เวทีสัญจรเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร
- ๖) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ (ประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงครั้งที่ ๒)
- ๗) เวทีประชาคม/นำเสนอผลงานวิจัย/คืนข้อมูลสู่ชุมชน
- ๘) สรุปบทเรียน ขยายผลไปพื้นที่อื่น ๙) จัดทำรายงาน โดยช่วงนี้ทางทีมวิจัยสรุปเนื้อหาและจัดทำ รายงานความก้าวหน้าระยะที่ ๒

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เป็นการสรุป ผลการดำเนินงานของวิจัย ในการรวบรวมของการ วิจัยในระยะ ที่ผ่านมา สรุปภาพรวมของการประชุม การศึกษาดูงาน การทดลองทำ การสร้างเครือข่ายว่า เกิดผลอะไรขึ้นบ้าง มีพัฒนาการของกลุ่มเป็นอย่างไร มีองค์ความรู้ มีบทเรียนมีปัญหาอุปสรรคอะไร ให้ สมาชิกได้รับทราบและนำเสนอผลสรุปการดำเนินงาน และการวางแผนในระยะที่ ๓ เป็นเรื่องของกระบวนการ วางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเทศบาลตำบล อุโมงค์ ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุน ได้เห็นแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนของกลุ่มหลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย

๓.๓.๓ การสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในระยะที่ ๓

กิจกรรมที่ ๑ ประชุมทีมวิจัยวางแผนดำเนินกิจกรรม

วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ เวลา ๙.๐๐ น. - ๑๓.๐๐ น. ณ หอประชุมศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๖ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสรุปการดำเนินโครงการวิจัยระยะที่ ๒
๒. เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยระยะที่ ๓
๓. เพื่อวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ ๓

๔. เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับของคณะทมิววิจัย

ผลการดำเนินกิจกรรม ครึ่งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวต้อนรับและเปิดประชุม เพื่อให้มีการพูดคุยทำความเข้าใจ ถึงการดำเนินงานในระยะที่ ๓ รวมทั้ง ทบทวนการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา

โครงการวิจัยระยะที่ ๒ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ – ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕ มีทั้งสิ้น ๑๘ กิจกรรม และมีการขยายเวลาออกไป อีก ๒ เดือน ซึ่งกิจกรรมในระยะที่ ๒ ที่ดำเนินงานไปแล้วจะเกี่ยวกับกิจกรรมประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นครัวเรือนตัวอย่างหรือเป็นครัวเรือนต้นแบบ ให้ผู้อื่นทำเป็นแบบอย่าง ในการดำเนินชีวิตที่ดี รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูผู้ทำความดี ซึ่งทมิววิจัยได้ร่วมเป็นกรรมการในการกำหนดหลักเกณฑ์ด้วย ซึ่งจะทำได้เรียนรู้ในการทำงานกับผู้อื่น และการตัดสินใจ การประกวดต้องคำนึงถึงความเที่ยงธรรม และมีความยุติธรรม รวมทั้งวัดผลได้ ปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นประสบการณ์การทำงานของกลุ่มต่อไป มีกิจกรรมที่ร่วมกับกรมเกษตรอินทรีย์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน กลุ่มได้ไปร่วมเวทีเสวนาและนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย รวมทั้งการออกร้าน มีกิจกรรมการประชุมใหญ่ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกิจกรรมของกลุ่ม ที่จะต้องมีการจัดขึ้นเป็นปกติทุกปี ปีละ ๑ ครั้ง ซึ่งปกติเราจะจัดพร้อมกับการงานวันเกษตรอินทรีย์ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ มีการไปศึกษาดูงานพื้นที่ ที่ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ศูนย์การศึกษาพัฒนาเกษตรอินทรีย์เรนโบว์ฟาร์ม ดูงานที่สวนพุทธธรรม ดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้แปลงทฤษฎีใหม่ของแม่ครูประทุม สุริยา ซึ่งการดูงานได้ประโยชน์มาก ทำให้เกษตรกรได้ไปเห็นของจริงและนำมาปรับใช้กับของตนเองได้ มีการจัดงานร่วมกับเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน ที่เข้าสะพานท่าขาม นอกจากนั้น ก็จะเป็นกิจกรรมยั่งยืนที่เชิงสะพานท่าขาม นอกจากนั้นก็จะจะเป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะ และทดลองปฏิบัติงานในกิจกรรมต่างๆ ของเกษตรกร

หัวหน้าโครงการ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการได้รับอนุมัติโครงการในระยะที่ ๓ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ – มีนาคม ๒๕๕๖ รวมระยะเวลา ๘ เดือน / ๑๘ กิจกรรม วงเงิน ๙๗,๕๐๐ บาท และได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในระยะที่ ๓ คือ การเรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน เพื่อนำมาปรับใช้กับการจัดทำแผนพัฒนาของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งการวางแผนเป็นการเรียนรู้บนฐานข้อมูลความเป็นจริงที่มีอยู่ของชุมชน มีการออกแบบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เห็นปัญหาและหาทางออกจากปัญหา รวมทั้ง การมองหาทางเลือกในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร โดยจะทำการวางแผนพัฒนาเกษตรกรและนำเสนอต่อประชาคมเกษตรกรในพื้นที่ เมื่อได้เลือกหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาก็จะนำเสนอต่อเทศบาลตำบลอุโมงค์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหนุนเสริมกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับทราบแนวทางการพัฒนาตัวเองอย่างยั่งยืนของเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการพัฒนาตนเองของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะใช้เป็นเอกสารข้อมูลการพัฒนาของเกษตรกรให้เทศบาลตำบลอุโมงค์ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้การสนับสนุนหลังเสร็จสิ้น โครงการวิจัย

ข้อคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินกิจกรรม จากการสังเกต ที่งานวิจัยได้สรุปบทเรียนที่ผ่านมาร่วมกัน สิ่งที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมระยะที่ ๒ พบว่า ทมิววิจัยมีการทำงานเป็นระบบมากยิ่งขึ้น คือ มีการพูดคุยในสิ่งที่ได้ทดลองปฏิบัติ นำสิ่งที่ได้จากการไปศึกษาดูงานมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน สามารถวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มและเขียนโครงการ ได้ดีขึ้น ปัญหาของกลุ่ม คือ การวางแผนการ

ผลิตร่วมกัน การจำหน่ายผลผลิต ซึ่งในเบื้องต้นทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตโดยใช้กลไกตลาดเป็นตัวนำการผลิต เช่น กลุ่มผู้ปลูกผักเชียงดาและกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

กิจกรรมที่ ๒ การประชุมสรุปบทเรียนและทบทวนโจทย์และคำถามการวิจัย

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. - ๑๓.๐๐ น. ณ หอประชุมศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๔๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อสรุปบทเรียนของงานวิจัยระยะที่ผ่านมา
๒. เพื่อทบทวนโจทย์และคำถามการวิจัย
๓. เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการวิจัยกับทีมงานวิจัย

ผลการดำเนินกิจกรรมดังนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการวิจัย ได้เปิดประชุมและชี้แจงให้ที่ประชุมได้รับทราบถึงแนวทางการดำเนินงานของโครงการวิจัยว่า การวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการทำการวิจัยภาคประชาชนหรือชาวบ้าน ซึ่งขั้นตอนการวิจัย จะเริ่มจากการตั้งคำถามการวิจัย คำถามงานวิจัยก็คือสิ่งที่เราต้องการจะรู้หรือสิ่งที่เราต้องการหาคำตอบ เช่น โครงการนี้ มีคำถามว่า “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชนควรเป็นอย่างไร” จากนั้นก็จะแตกประเด็นคำถามออกเป็นย่อย ๆ หรือ “คำถามย่อย” เพื่อตอบโจทย์วิจัย รวมทั้งการกำหนดประเด็นเงื่อนไข ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะสามารถตอบโจทย์วิจัยได้

สำหรับวิธีการของการวิจัย จะมีการเก็บข้อมูล สืบสวนข้อมูล ซึ่งนักวิจัยก็ทราบดีว่าข้อมูลมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือข้อมูลมือ ๑ คือข้อมูลนี้เราต้องลงไปสำรวจ ข้อมูลมือ ๒ คือข้อมูลที่มีอยู่แล้ว เป็นข้อมูลจปฐ. หรือข้อมูล TCNAP เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว ก็จะนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ โดยวิธีการพูดคุยเสวนา ข้อสรุป เพื่อตอบโจทย์คำถามวิจัย

หลังจากนั้น ที่ประชุมได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องผลผลิต ชนิดจำนวนและปริมาณ รวมทั้งผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ ซึ่งได้ข้อสรุป คือเกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ กลุ่มที่ ๑ ปลูกพืช ทำสวนลำไย ในเชิงพาณิชย์ ชนิดและปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และมีเกษตรกรบางส่วน ได้ให้สารเร่งให้ลำไยออกนอกฤดู ซึ่งสามารถทำได้ในระยะที่หนึ่ง หลังจากนั้นต้นลำไยจะทรุดโทรม และส่วนใหญ่

จะทำในกลุ่มของเกษตรกรที่มีพื้นที่จำนวน ๕ ไร่ขึ้นไป สำหรับค่าตอบแทนหรือราคาผลผลิตยังขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรจะขายได้ในราคากึ่งหนึ่งของราคาท้องตลาด และต้องทำในลักษณะเป็นขาประจำระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกกับพ่อค้าที่นำไปขายในตลาด อีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มที่สนใจในการทำเกษตรธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ ซึ่งยังมีจำนวนไม่มาก จำนวนผลผลิตยังไม่สามารถรวมกลุ่มกับวางแผนการผลิตได้ เนื่องจากขั้นตอนของการรับรองแปลงให้เป็นอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน เช่น ต้องมีการปลูกพืชแนวกันชน เกษตรยังถือว่ามีความยุ่งยาก และยังมีการระยะเวลาที่ก่อนจะได้รับการรับรองเป็นมาตรฐานจริง ๆ ต้องใช้เวลา ๑ - ๓ ปี ซึ่งระยะเวลาในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ ถ้ารวมกลุ่มกันทำ ราคาที่ตลาดรับซื้อก็ยังไม่พอใจ ให้เกษตรกรเปลี่ยนวิถีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ได้

ประเด็นรายจ่ายและภาระหนี้สินในครัวเรือนของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่ยังเป็นหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตร หรือ ธกส. และประเด็นความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งการเข้าร่วมงานบุญงานประเพณีของหมู่บ้านและชุมชน โดยให้ที่ประชุม ลองประเมินเปรียบเทียบกับระยะเวลา ๑๐ ปี และ ๒๐ ปี ที่ผ่านมา ได้ข้อสรุปตรงกันว่า ในหมู่บ้านชุมชน เริ่มมีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น คนที่มีการศึกษาและมีเงินไม่ค่อยร่วมกิจกรรมกับชุมชน เด็กรุ่นใหม่ที่มีพ่อแม่มีเงิน จะส่งไปเรียนในเมือง จึงไม่ค่อยรู้จักกัน ยังคงมีงานศพที่คนในชุมชน ยังให้ความสำคัญที่จะต้องไปร่วมทำบุญ และมีข้อสังเกตจากงานปอยหลวง สมัยก่อนจะมีครัวเรือนรับเป็นเจ้าภาพงานปอยเกือบทุกหลังคาเรือน ปัจจุบันประมาณ ร้อยละ ๓๐ ไม่รับเป็นเจ้าภาพ ทำให้การไปมาหาสู่กันระหว่างเครือญาติหรือผู้รู้จักกันเริ่มน้อยลง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะวิจัยและทีมงานได้รับทราบผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา มีความเข้าใจในกระบวนการวิจัย ทบทวนโจทย์ และคำถามวิจัยเพื่อร่วมกันค้นหาคำตอบของการวิจัย ซึ่งจะดำเนินการในระยะที่ ๓ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ ๓ การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์

วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น.-๑๓.๐๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเทศบาลตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๔๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้คณะวิจัยได้รับทราบถึงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา
๒. เพื่อให้คณะวิจัยได้เรียนรู้ความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนา
๓. เพื่อให้คณะวิจัยนำกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาประยุกต์ใช้กับการวางแผนพัฒนาเกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวต้อนรับและเปิดประชุม และได้นำเสนอกระบวนการจัดทำแผนตามคู่มือ “การพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แผนแม่บทชุมชน” ว่าการพัฒนาโดยจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักยึดเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันรู้เท่า รู้ทันการเวลาเปลี่ยนแปลงก็จะทำให้การพัฒนานั้นๆ มีความยั่งยืน โดยเฉพาะการใช้แผนแม่บทชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้บนฐานข้อมูล ความเป็นจริงที่มีอยู่ของชาวบ้าน “กระบวนการทางปัญญา” และนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้า กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจด้วยแล้ว เป็นสิ่งที่องค์กรชุมชนท้องถิ่นที่ประสงค์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ควรจะมองข้าม

กระบวนการเรียนรู้บนฐานข้อมูลของชุมชน จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชนเป็นประเด็นเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ ข้อมูลทั่วไประดับครัวเรือนและระดับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้นำมาพูดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ทบทวน เช่น ข้อมูลในชุมชน พบว่า ครัวเรือนมีรายจ่าย ค่าซื้อไก่ ซื้อไข่ ซื้อปลา ซื้อแฮมพู บริโภคจำนวนเท่าใด เมื่อรู้แล้วชุมชนอาจช่วยกันวางแผน เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา หรือผลิตแฮมพู ใช้เองเป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้ง ๒ ระดับนี้ จะต้องถูกนำมาพูดคุยวิเคราะห์กันในเวทีชาวบ้าน เพื่อวางแผนและหาทางเลือก

ตัวอย่าง กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากข้อมูลชุมชน				
ทางเลือกของครัวเรือน : แผนงานของชุมชน				
๔ คน	เดือน	ปี	ทางเลือก	แผนงานชุมชน
ข้าวสาร	๒๘๐	๓,๓๖๐	-	ตั้งกลุ่มทำนา
เนื้อหมู	๒๔๐	๒,๘๐๐	-	ตั้งกลุ่มเลี้ยงหมู
ไก่	๒๐๐	๒,๔๐๐	เลี้ยงไก่ ๕๐ ตัว	ตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่ ทำตลาดชุมชน
ไข่	๖๐	๗๒๐	-	กลุ่มแม่บ้าน ทำแฮมพู
แฮมพู	๘๐	๙๖๐	ทำเอง	ทำโรงงานผลิต ปุ๋ยชุมชน
ปุ๋ย	-	๑๐,๐๐๐	ทำเอง ๑,๐๐๐	ทำโรงงานผลิต ปุ๋ยชุมชน

ขั้นตอนและกระบวนการของการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งมี ๙ ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้คือ

๑. การคัดเลือกแกนนำเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำแผน
๒. การคัดเลือกวิทยากรกระบวนการ
๓. ออกแบบข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดเก็บ
๔. การลงพื้นที่สำรวจข้อมูล
๕. การประมวลผลข้อมูล
๖. การจัดทำเวทีวิเคราะห์ข้อมูล
๗. การจัดทำร่างแผนแม่บทอุโมงค์
๘. การจัดทำประชาคมชุมชน

๙. การเสนอแผนและการขับเคลื่อนแผน

ดังนั้น การนำเสนอของการจัดทำแผนแม่บทชุมชน มาปรับใช้กับแผนพัฒนาของกลุ่มเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ จึงต้องรู้ข้อมูลปัญหาความต้องการของสมาชิก รวมทั้งความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์พูดคุยกันในเวทีของแต่ละกลุ่ม เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา ซึ่งขณะนี้มีย่อยจำนวน ๑๖ กลุ่มย่อย เมื่อพูดคุยกันแล้วแต่ละกลุ่มย่อยอาจจะได้กิจกรรมหรือโครงการพัฒนาของกลุ่มอีกหลายกิจกรรม เมื่อรวมกันแล้ว ก็จะได้เป็นแผนพัฒนาของเกษตรกรกลุ่มใหญ่

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะวิจัยและทีมงานได้รับทราบ มีความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ว่าหัวใจสำคัญอยู่ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเมื่อหาทางออกจากปัญหาของชาวบ้าน ทำโดยชาวบ้าน ซึ่งก็จะคล้ายๆ กับกระบวนการวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่ ทำให้เกษตรกรเข้าใจกระบวนการวางแผนพัฒนาและงานวิจัย ว่าไม่ใช่เรื่องยาก แต่นักวิจัยต้องพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีการสังเกต จดบันทึก มีความเสียสละ และวิเคราะห์ปัญหาเป็น รวมทั้งมีการวางแผนและการทำงานที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ ๔ การดำเนินกิจกรรมค่ายเกษตรยั่งยืน ตามงบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน

วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น.-๑๓.๐๐ น. ณ บ้านนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุม ๓๖ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้เป็นกลุ่มเกษตรกรได้ทดลองปฏิบัติในการวางแผนพัฒนากลุ่มตามกระบวนการวางแผนพัฒนา
๒. เพื่อสร้างความเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรม
๓. เพื่อสร้างความเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมที่เกษตรกรได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานให้ดำเนินการ

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายอุทิศ กันทะอุโมงค์ ประธานคณะกรรมการกลุ่ม ๘๔ คราวเรือนกล่าวต้อนรับ ต่อจากนั้นนายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมด้านเกษตรยั่งยืน ตามงบประมาณที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงาน สสส. จำนวน ๕,๐๐๐ บาท

เทศบาลตำบลอุโมงค์ร่วมกับสำนักงานกองทุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ได้ร่วมกันขับเคลื่อนระบบเกษตรกรรมยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ โดยการเสนอกลุ่มเกษตรกร ๘๔ คราวเรือนเป็นกลุ่มที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรม ซึ่งมีภารกิจอยู่ ๓ ประการ คือ การพัฒนาระบบการผลิตและ

เทคนิคการเกษตร การพัฒนาระบบตลาดสีเขียวและการพัฒนากองทุนเพื่อขับเคลื่อนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน รวมจำนวน ๙ กิจกรรมโครงการ ซึ่งมีการชี้แจงรายละเอียดเรื่องงบประมาณและผู้รับผิดชอบโครงการไปก่อนหน้านี้แล้ว มีรายละเอียดดังนี้

๑. โครงการข้าวอินทรีย์ งบประมาณ ๕,๐๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นายนำพล จันตัน
๒. โครงการแปลงสาธิตเกษตรผสมผสาน งบประมาณ ๑๑,๐๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นางอุษา วีระสะ
๓. โครงการเกษตรผสมผสานการเลี้ยงสัตว์ งบประมาณ ๕,๐๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นายอุทิศ กันทะอุโมงค์
๔. โครงการปุยหมักอินทรีย์ งบประมาณ ๑๑,๐๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นางชวนพิศ ไสภณจิตร
๕. โครงการอนุรักษ์พันธุ์ไก่ชนพื้นเมือง งบประมาณ ๕,๕๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นายอินแก้ว โอชาวัฒน์
๖. โครงการอนุรักษ์พันธุ์พืชหายาก งบประมาณ ๔,๐๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นายวริทธิ์พล บุญวงศ์
๗. โครงการกำจัดแมลงด้วยวิธีธรรมชาติและวัชพืช งบประมาณ ๕,๕๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นายประยูร บุญธรรม
๘. โครงการตลาดนัดสีเขียว งบประมาณ ๓,๐๐๐ บาท
ผู้รับผิดชอบโครงการ นางอำพร วงค์หลิ่งห้า
๙. โครงการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ผู้รับผิดชอบโครงการ นายอนันต์ ชัยธรรม

โครงการทั้ง ๙ จะเป็นโครงการที่ตอบสนองภารกิจ ๓ ประการดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น จึงขอแจ้งแนวทางการขับเคลื่อนว่าจะเป็นกระบวนการผนวกกระบวนการวิจัยท้องถิ่น การจัดทำแผนแม่บทชุมชนเข้าด้วยกันกล่าวคือ เป็นการทำงานเพื่อพัฒนากลุ่ม ตามแนวทางการที่กลุ่มเคยดำเนินการอยู่แล้วเป็นการทำงานบนฐานข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาทางเลือกหรือกำหนดแนวทางการพัฒนากลุ่มเป็นการทดลองการทำงานตามงบประมาณที่ได้รับ รวมทั้งให้มีการติดตามผลความคืบหน้าเพื่อรายงานคณะกรรมการกลุ่ม และ สสส.ซึ่งจะมีขั้นตอนให้กลุ่มไปดำเนินการ ดังนี้

- ให้กลุ่มไปกำหนดแนวคิดว่าจะพัฒนากลุ่มอย่างไร เพื่อให้ได้ถึงเป้าหมายของกลุ่ม
- ให้กลุ่มไปประชุมพิจารณาว่ากลุ่มมีข้อมูล จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดอย่างไร
- ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางให้คณะกรรมการหรือทีมวิจัยได้รับทราบแนวทางการขับเคลื่อน

และการพัฒนากลุ่ม

สรุปผลของการจัดกิจกรรม กลุ่มผู้รับผิดชอบทั้ง ๙ กิจกรรม ได้รับทราบขั้นตอนแนวทางของการพัฒนากลุ่ม ตามงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน และให้นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการและทีมวิจัยได้รับทราบเพื่อให้ข้อคิดเห็นในการประชุมครั้งต่อไป

กิจกรรมที่ ๕ การทดลองการนำเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น. ณ บ้านนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๔ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้ทีมวิจัยได้ทดลองประยุกต์ใช้วิชาการสู่การปฏิบัติ
๒. เพื่อให้กลุ่มได้ทบทวนตนเองและมองหาทางเลือกในการพัฒนากลุ่ม
๓. เพื่อให้คณะกรรมการได้รับทราบแนวทางการพัฒนาของกลุ่มด้วย

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุมและเน้นย้ำว่า การพัฒนากลุ่มให้อยู่บนฐานข้อมูลของแต่ละกลุ่มที่มีอยู่ โดยเริ่มจากให้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มก่อนว่ามีเป้าหมายอย่างไร เสร็จแล้วนำข้อมูลจุดอ่อนจุดแข็ง ศักยภาพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่มีอยู่มาวิเคราะห์ พุดคุยกันเพื่อหาทางเลือก ในการวางแผนพัฒนาในการพัฒนากลุ่ม แต่เพื่อให้ง่ายต่อการนำเสนอแนวทางการพัฒนาของกลุ่ม จึงให้แต่ละกลุ่มพิจารณานำเสนอข้อมูลที่จะให้คณะกรรมการได้รับทราบดังนี้

- ประวัติความเป็นมา
- การบริหารจัดการกลุ่ม
- วัตถุประสงค์/เป้าหมายหรือแนวคิดในการดำเนินงานของกลุ่ม
- องค์ความรู้ที่กลุ่มมี
- กิจกรรมของกลุ่ม ทำอะไร
- ผลการดำเนินงาน
- ปัญหาอุปสรรค
- กิจกรรมที่จะต้องดำเนินการต่อไปของกลุ่ม
- รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

หลังจากนั้นที่ประชุมได้ให้กลุ่มทดลองนำเสนอแนวทางการพัฒนาของกลุ่ม ซึ่งมีกลุ่มที่นำเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่มให้ที่ประชุมได้รับทราบ จำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มพลังงานทดแทน และกลุ่มจักสานเสื่อแห่ ซึ่งมียรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มดังนี้

ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรผสมผสาน

๑. ประวัติความเป็นมา

เริ่มต้นทำการเกษตรผสมผสาน เลขที่ ๒๗/๑ หมู่ ๒ ต.อุโมงค์ อ.เมือง จ.ลำพูน เริ่มทำเมื่อปี ๒๕๔๔ ปลูกผักหวานป่า ซื้อเขากินราคาแพง แล้วปลูกผักต่างๆ ย้ายปามาอยู่ในบ้าน ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ปลูกไม้ผล ปลูกไม้ใช้สอย ปลูกพืชแบบผสมผสานหลายอย่างในเนื้อที่ ๑ ไร่เศษ เช่น ผักหวานป่า ผักหวานบ้าน มะรุ้ม ชะอม ตำลึง ผักปรัง ผักเชียงดา มะม่วง มะละกอ นอกจากปลูกต้นไม้แล้ว ยังเลี้ยงสัตว์อีก เช่น เลี้ยงไก่ไข่ ,เลี้ยงเป็ด,เลี้ยงปลา เป็นต้น

๒. การบริหารจัดการกลุ่ม

ใช้ทุนส่วนตัวไม่ได้กู้ยืมคนอื่น เราเป็นเกษตรกร ต้องทำเอง เพาะต้นกล้าแล้วปลูก ปลูกไว้กิน ที่เหลือก็ขาย แล้วจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้รู้ต้นทุนรายรับ-รายจ่าย

๓. แนวคิดการดำเนินงานของกลุ่ม (เป้าหมาย/วัตถุประสงค์)

การทำเกษตร ต้องเริ่มที่ตนเองก่อนแล้ว จึงขยายรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปลูกพืชผสมผสาน เพื่อใช้กินในครัวเรือนที่เหลือจึงนำไปขาย และเพื่อลดต้นทุนการผลิต ต้นทุนการบริโภคทำให้ได้รับประทานอาหารที่ปลอดภัย จึงต้องขยายสมาชิกให้มีการปลูกพืชแบบผสมผสานให้มากขึ้น ตำบลอุโมงค์ มี ๑๑ หมู่บ้าน ถ้ามีครัวเรือนปลูกพืชผสมผสานหมู่บ้านละ ๑๐ ครัวเรือน ก็จะได้สมาชิก ๑๑๐ ครัวเรือน ซึ่งตอนนี้สมาชิกของกลุ่มยังมีไม่ถึงจึงต้องส่งเสริมกันไป

๔. องค์ความรู้

องค์ความรู้ก็ศึกษาดูงานทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ ให้โอกาสให้แนวคิดและสนับสนุนเป็นอย่างดี ทำให้กลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับการเพาะผักหวานป่า การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ๗ ชนิด การเลี้ยงปลา การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ แบบธรรมชาติ

๕. กิจกรรมของกลุ่ม

กิจกรรมของกลุ่มกำลังเริ่มต้นรู้สึก ว่า กลุ่ม ๑-๑๑ มีความสนใจมากเมื่อเห็นของจริงเกิดขึ้น การทำงานกลุ่มทำรวมกันสำเร็จยาก สู้ต่างคนต่างทำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน หาประสบการณ์และพบกันอย่างต่อเนื่อง คุยกันแก้ปัญหา ช่วยกันแก้ไข กลุ่มก็จะไปได้สวยและดีขึ้น ทางกลุ่มรักสุขภาพกัน อยากมีของดี อาหารปลอดภัย แล้วเราจะปลอดภัยใช้เจ็บ ซึ่งทุกคนก็ไม่อยากเจ็บอยากป่วย

๖. ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานขั้นแรก หมู่ที่ ๑ - ๑๑ ขอรายชื่อ เบอร์โทรศัพท์ แล้วนัดหมายมาประชุมร่วมกัน สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน วันที่ ๑๒ มีนาคม เราพบกันอีกครั้งที่บ้านป่าเส้าหมู่ ๙ รวมกลุ่มกัน วันที่ ๑๔ มีนาคม เรานัดแกนนำ ๑ - ๑๑ มาพบกันอีก แล้วเราก็ให้ชื่อที่อยู่ โทรศัพท์ด้วยกันเพื่อสะดวกในการติดต่อ

๗. ปัญหา/อุปสรรค

ปัญหาในด้านเวลา บางคนสะดวกตอนเช้า บางคนสะดวกตอนเย็น เราเตรียมต้อนรับกลุ่มงาน แล้วมาไม่ครบก็มีปัญหาเล็กน้อย

๘. กิจกรรมที่ต้องการดำเนินงานต่อไป

เรานัดหมายกันครั้งต่อไป เป็นวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๖.๐๐ น. อีกครั้งที่ สานแม่อุษา วีระสา เพื่อจะได้ซักซ้อมความเข้าใจและมีการสอบถามเรื่องบางเรื่องที่ไม่เข้าใจกัน ๑๘ มีนาคมนี้แน่นอน

๙. ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม

อยากให้ทางเทศบาลพาไปดูงานเกษตรที่ไหนก็ได้ คนในกลุ่มบางคนยังไม่เคยเห็นและไม่มีประสบการณ์ การรู้เห็นไม่เหมือนกัน

๑๐. รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

หมู่ ๑ คุณอนันต์	ชัยธรรม	โทร.๐๘๑-๙๕๒๒๑๐๑
หมู่ ๒ แม่อุษา	วีระสา	โทร.๐๘๔-๕๓๙๐๖๙๙
หมู่ ๓ คุณสมิตรา	นุจจำนงค์	โทร.๐๘๐-๒๖๙๖๖๑๐
หมู่ ๔ คุณอำพร	อริยะ	โทร.๐๙๐-๐๔๙๙๙๓๐
หมู่ ๕ คุณสาเย็นต์	มาลี	โทร.๐๘๙-๖๓๗๖๘๘๔
หมู่ ๖ คุณทวี	หมื่นสิทธิโรจน์	โทร. ๐๘๗-๔๙๕๐๕๙๕
หมู่ ๗ คุณกฤษณา	วงศ์น้อย	โทร.๐๘๕-๑๐๖๒๘๓๖
หมู่ ๘ คุณอินแก้ว	โอชาวัฒน์	โทร.๐๘๐-๔๙๙๐๗๗๕
หมู่ ๙ คุณพัชรดา	ทิพย์มณี	โทร.๐๘๓-๑๕๔๑๐๓๘
หมู่ ๑๐ คุณไพลิน	ชัยศรี	โทร.๐๘๐-๕๐๒๖๔๒๒
หมู่ ๑๑ คุณจุฑาทิพย์	สามเมือง	โทร.๐๘๘-๕๐๔๗๐๑๐

ข้อมูลกลุ่ม ปุ๋ยอินทรีย์

๑. ประวัติความเป็นมา

กลุ่มปุ๋ยหมักอินทรีย์ เริ่มต้นจากการที่กลุ่มอสม.ในชุมชน ประสบปัญหาเรื่องใช้เลือดออกกระบาด จึงได้ประชุมร่วมมือกันทุกองค์กรในชุมชน จัดการสิ่งแวดล้อมโดยการเน้นการจัดการขยะในซอยในพื้นที่ของครัวเรือน และได้นำขยะเปียกในครัวเรือน มาจัดการทำปุ๋ยหมัก ขยะที่ขายได้ก็แยกไปขาย ขยะที่นำกลับมาใช้ได้ก็แยกกลับมาใช้ต่อไป ซึ่งเป็นที่มาของการทำปุ๋ยหมักขยะ ที่เป็นใบไม้ก็ไม่เผานำกลับมาทำเป็นปุ๋ยต่อไปอีก สามารถนำปุ๋ยที่ได้ร่วมกันทำเป็นกลุ่มหรือในครัวเรือนของแต่ละครัวเรือน นำกลับมาใช้ใส่ผักสวนครัวได้ทุกครัวเรือน โดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ทุกครัวเรือนกินผักที่ปลอดภัย ผักผลไม้ที่มีมาก ก็สามารถนำไปขายต่อไปตามเครือข่าย

๒. การบริหารจัดการกลุ่ม

๑. ลดต้นทุนในการผลิตของปุ๋ยได้
๒. ปลอดภัยจากสารเคมีในการบริโภค
๓. ส่งเสริมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน
๔. เพิ่มความสามัคคีในการทำงานรวมกลุ่มกันและมีส่วนร่วม
๕. การนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

๓. แนวคิดการดำเนินงานของกลุ่ม (เป้าหมาย/วัตถุประสงค์)

๑. กลุ่มได้รับผลผลิตในการนำปุ๋ยไปใช้
๒. กลุ่มได้รับความรู้ความสามัคคีกันทำงานแบบมีสิ่งร่วมกัน
๓. ได้บริโภค ผัก-ผัก ที่ปลอดภัยจากสารเคมี
๔. ได้ร่วมกันพัฒนารักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

๔. องค์ความรู้

มีการวางแผน พุดคุยกันมีวิทยากรให้ความรู้แลกเปลี่ยนกันในกลุ่มเพื่อให้ทุกครัวเรือนได้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นการนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ ซึ่งมีสูตรทำปุ๋ยอยู่หลายสูตร เช่น สูตรแม่ใจ ๑ หรือสูตรไส้เดือน เป็นต้น

๕. กิจกรรมของกลุ่ม

- มีการรวมกลุ่มกันในทุกๆ ชุมชน
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม
- ได้ร่วมกันดำเนินการในกลุ่มของทุก ๑๑ ชุมชนและนำกลับไปใช้ในกลุ่มครัวเรือนได้

๖. ผลการดำเนินงาน

๑. การรวมกลุ่มพบปะและพุดคุยกันในการทำงานทำปุ๋ยหมักอินทรีย์
๒. รวมกันทำในแต่ละกลุ่ม ชุมชนละ ๕ ครัวเรือน เสร็จแล้วค่อยขยายเพิ่ม
๓. แนะนำให้ความรู้เพิ่มเติมกันในกลุ่ม

๗. ปัญหา/อุปสรรค

๑. แต่ละกลุ่มอยู่ไกลกัน
๒. ทุกๆ คนไม่ค่อยมีเวลาให้กันเท่าไร

๘. กิจกรรมต้องการดำเนินงานต่อไป

๑. อยากให้ทางเทศบาลช่วยเหลือและดูแลอย่างต่อเนื่อง
๒. ออกให้ความรู้แนะนำสนับสนุนมากกว่านี้
๓. นำปุ๋ยที่เหลือใช้ บรรจุถุงออกจำหน่าย

๙. ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม

๑. อยากได้รับความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มศักยภาพ
๒. อยากออกไปดูสถานที่อื่นๆบ้าง

๑๐. รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

หมู่ ๑ นางสาวพัชรินทร์	หงส์สร้อย	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๒ แม่อุมา	วีระสะ	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๓ นายยอดคำ	มะโนใจ	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๔ นางสาวอัมพร	อริยะ	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๕ นางสาวศศิตา	ดิอุโมงค์	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๖ นายทวี	หมื่นสิทธิโรจน์	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๗ นายไพรัตน์	แสงตัน	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๘ นายราวี	ไชยวรรณ	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๙ นางสาวจันทร์ทอง	ศรีธิหล้า	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๑๐ นางอัมพร	วงศ์หลิ่งห้า	พร้อมคณะกรรมการ
หมู่ ๑๑ นายอำพล	จันตัน	พร้อมคณะกรรมการ

ข้อมูลกลุ่ม พลังงานทดแทน

๑. ประวัติความเป็นมา

เมื่อปลายปี ๒๕๔๙ มีพลังงานเขต ๑๐ ลำพูน และเทศบาลตำบลอุโมงค์จะมีการสอนในด้านพลังงานทดแทนขึ้นมีการเผาถ่าน เอน้ำส้มควันไม้ และการทำเตาซูปเปอร์อั้งโล่ ทางชุมชนบ้านไร่หมู่ ๘ ตำบลอุโมงค์จึงมองเห็นว่า การทำเตาอั้งโล่จะทำให้ลดการตัดต้นไม้ และเลิกการใช้แก๊สเพราะต้นทุนแก๊สราคาแพง เมื่อเรามาช่วยกันใช้เตาอั้งโล่ประหยัดถ่านได้ความร้อนสูงจะดีกว่า เพราะประหยัดพลังงานจะมีรายได้เพิ่ม ประหยัดรายจ่าย และจะมีรายได้เพิ่มเสริมรายได้ให้กลับกลุ่ม ดังนั้นจึงได้จัดตั้งกลุ่มเกิดขึ้นในชุมชน เรียกว่ากลุ่มซูปเปอร์อั้งโล่ขึ้น ในต้นปี ๒๕๕๐

๒. โครงสร้าง

เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นแล้วก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบต่อหน้าที่ขึ้นมา และการทำตัวหลักหาเพื่อการรองรับน้ำฝนที่จะตกจากเตา การหาดินเหนียวและแกลบดำเตรียมพร้อมในการปั้นเตา

๓. การบริหารจัดการ

เมื่อมีการจัดตั้งกรรมการดูแลรักษาและหาวัตถุดิบ ฝ่ายควบคุมสต็อก ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายตลาดและฝ่ายขาย แต่งตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรณูญกร รวมคณะกรรมการมี ๑๗ คน ด้านการผลิตนั้นประชาชนที่เข้าร่วมเดิมมีการระดมทุน แต่ปัจจุบันคืนทุนให้สมาชิกหมดแล้ว สมาชิกสามารถมาปั้นเตาอั้งโล่ได้โดยไม่นำเงินเข้ากลุ่ม เป็นการสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ ราคาขายตกอยู่ที่ใบละ ๒๐๐ บาท ซึ่งต้นทุนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่ที่ราคาถ่าน(เชื้อของเตา)ที่หุ้มให้เตามีความแข็งแรงมากขึ้น

๔. แนวคิดการดำเนินงานของกลุ่ม (เป้าหมาย/วัตถุประสงค์)

เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือนชุมชนมีรายได้เพิ่ม ลดการตัดต้นไม้ ลดการใช้แก๊สประหยัดพลังงานและต่อยอดนวัตกรรมใหม่ ๆ เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สร้างความสามัคคีในกลุ่มและก่อให้เกิดรายได้จากการทำและจำหน่ายเตาอั้งโล่ และเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านประหยัดพลังงานให้แก่ชุมชนได้

๕. องค์ความรู้

การนำเอาซูปเปอร์อั้งโล่ การทำเตาอั้งโล่ประหยัดพลังงาน

๖. กิจกรรมของกลุ่ม

ได้ถ่ายทอดความรู้เด็กเยาวชน โรงเรียน ผู้สนใจ และได้ไปถ่ายทอดให้กับชุมชนตำบลเชียงดาว ชุมชนตำบลพร้าว ชุมชนตำบลสันทราย ชุมชนตำบลดอยสะเก็ด ชุมชนตำบลแม่แตง ชุมชนเทศบาลจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง จังหวัดพิษณุโลก ชุมชนบ้านป่าไผ่ลี ชุมชนสันค้อ ชุมชนเวียงหนองล่อง และนักเรียนอุโมงค์วิทยาคม กลุ่มภูมิใจที่ได้สนองความรู้ให้กับชุมชนต่างๆ

๗. ผลการดำเนินงาน

มีรายจ่ายปีละ ๒๓,๐๐๐ บาท

มีรายได้จากการขายเตาอั้งโล่ ปีละ ๖๕,๐๐๐ ต่อปี

๘. ปัญหา/อุปสรรค

๑. แกลบดำหรือแกลบเพื่อง่ายยาก

๒. แรงงานหายาก

๙. กิจกรรมต้องการดำเนินงานต่อไป

อยากทำตู้อบพลังงานจากแสงอาทิตย์

๑๐.ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม

เรื่องการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์

๑๐.สมาชิกกลุ่ม มีจำนวน ๕๐ คน

ข้อมูลกลุ่ม จักสานเสื่อแห่่ง

๑. ประวัติความเป็นมา

แห่่งเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีลำต้นเรียวยาวประมาณ ๒ - ๓ เมตร มีกิ่งก้านตรงปลายยอด ต้นแห่่งชอบขึ้นตามริมคลอง หรือที่มีน้ำหล่อเลี้ยงลำต้นอยู่ตลอด ชุมชนบ้านฮ่องกอก ก็เป็นพื้นที่ที่ต้นแห่่ง ชอบขึ้น และมีคนในชุมชนปลูกกันมาตั้งแต่โบราณกาลแล้วหลายชั่วอายุคน การปลูกแห่่งก็เพื่อที่จะนำลำต้น ของแห่่งมาสานเป็นเสื่อแห่่งขายเป็นอาชีพเสริมรายได้ในครัวเรือน ปัจจุบันนี้ มีการสานเสื่อแห่่งจะค่อยๆ หายไปจากชุมชนฮ่องกอกแล้ว เพราะการทำเสื่อแห่่งมันมีหลายขั้นตอน มีการเปลี่ยนอาชีพจักสานเสื่อแห่่ง ไปทำงานตามโรงงานที่จะได้เงินดีกว่า ดังนั้นคณะกรรมการจึงส่งเสริมอาชีพสานเสื่อแห่่ง ได้ประชุมกัน เพื่อจัดตั้งกลุ่มผู้นุรักษ์การสานเสื่อแห่่ง ในชุมชนบ้านฮ่องกอก หมู่ ๔ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ให้มีการสานเสื่อแห่่งกันต่อไป

๒. โครงสร้างของกลุ่ม

มีคณะกรรมการ โครงการจักสานเสื่อแห่่ง (เสื่อแห่่ง) ชุมชนบ้านฮ่องกอก หมู่ ๔ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ คน

๑. นางเสี่ยม ปันไหว	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๒. สท.ยรรยงค์ สาธิต	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๓. นายสุพจน์ มาภาพ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๔.นางสาวอัมพร อริยะ	ประธานกรรมการ
๕.นางจันทร์จิรา มาภาพ	รองประธานกรรมการ
๖.นางสาวพรรณา สาธิต	เหรัญญิก
๗.นางคำมา สุริยะ	กรรมการ
๘.นางยอดเรือน ไชยวงศ์	กรรมการ
๙.นางแสงเพชร ทิพย์อุโมงค์	กรรมการ
๑๐.นางวิไลย ถาติต	กรรมการ
๑๑.นางศรีพรรณ ศรีวิชัย	กรรมการ
๑๒.นางนิกร โนภิวงศ์	กรรมการ

๓. การบริหารจัดการกลุ่ม

- ๑.ระดมเงินทุนเป็นหุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท
- ๒.จัดหาแหล่งเงินทุน
- ๓.จัดซื้ออุปกรณ์กับมีดชุด ๖ ด้าม มีดตัด ๖ ด้าม
- ๔.รับสมัครสมาชิก

๕.จัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย

๔. แนวคิดการดำเนินงานของกลุ่ม (เป้าหมาย/วัตถุประสงค์)

เพื่อสืบสานส่งเสริมอาชีพการสานเสื่อแห่ให้คงไว้เพื่อให้กลุ่มสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕.เป้าหมาย

กลุ่มผู้สานเสื่อแห่ทุกคนละเป็นศูนย์เรียนรู้ในชุมชน

๖. องค์ความรู้

โดยมีผู้สูงอายุในชุมชนมีประสบการณ์ ในด้านการสานเสื่อแห่

๗. กิจกรรมของกลุ่ม

๑. โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มจักสาน

๒. ศูนย์เรียนรู้ในชุมชน

๓. เริ่มสมัครสมาชิก

๔. ระดมเงินทุน

๘. ผลการดำเนินงาน

ทำให้มีผู้สูงอายุในชุมชนและคณะทำงานของกลุ่มจักสานได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

๙. ปัญหา/อุปสรรค

๑. การตลาด

๒. เครื่องผ่าแห่

๓. เครื่องจักแห่ให้มีขนาดเท่ากัน

๔. วิทยาการฝึกอบรม

๕. ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้น

๑๐. กิจกรรมต้องการดำเนินงานต่อไป

๑. อนุรักษ์การสานเสื่อแห่คงไว้

๒. เป็นศูนย์เรียนรู้ในชุมชน

๓. มีรายได้เพิ่มขึ้น

๔. มีความสามัคคี

๕. มีการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๑๑. ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม

ทางกลุ่มต้องการเครื่องมือ เครื่องใช้ในการจักสาน เพื่อประหยัดเวลาในการผลิตเช่น เครื่องผ่าเครื่องจักร

๑๒. สมาชิกกลุ่ม

มีจำนวน ๑๙ คน

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรที่มวิจัยได้ฝึกการนำเสนอแนวคิด ในการพัฒนากลุ่มให้คณะกรรมการได้รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนากลุ่มที่สอดคล้องกับหัวข้องานวิจัย เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกร

กิจกรรมที่ ๖ การค้นหาเอกลักษณ์(คุณสมบัติ) การพึ่งตนเองของเกษตรกรผ่านกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรางวัลประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อค้นหาคุณสมบัติของครัวเรือนที่ประสบผลสำเร็จในการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. เพื่อให้ทีมวิจัยได้ทราบถึงคุณสมบัติของครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุม และแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า วันนี้จะมีการค้นหาเอกลักษณ์หรือคุณสมบัติการพึ่งตนเองของเกษตรกร จากกลุ่มดังกล่าวอย่างที่ได้รับรางวัลการประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๑๘ ราย ว่าแต่ละรายมีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีเงื่อนไข ปัจจัยใดให้เป็นแบบอย่าง และใช้เป็นแนวทางส่งเสริมเครือข่ายสมาชิกเกษตรกรต่อไป ซึ่งการค้นหาได้มีการแจกตารางข้อมูล เพื่อให้ทีมงานวิจัยได้ใช้ในการกรอกข้อมูล

ข้อมูลครัวเรือน	คุณสมบัติการพึ่งตนเอง										
	เป็นคนขยัน		มีจิตอาสา		มีการลดต้นทุนการผลิต		เป็นสมาชิกกลุ่มเงินออม		มีองค์ความรู้		หมายเหตุ
	เป็น	ไม่เป็น	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	เป็น	ไม่เป็น	มี	ไม่มี	
อายุ											
การศึกษา											
ฐานะ											
พื้นที่ทำการเกษตร											
จำนวนคนในครัวเรือน											

การเจ็บป่วย												
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ชื่อผู้ได้รับรางวัลครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งจากการสำรวจข้อมูล จากการให้ทีมวิจัยกรอกข้อมูลครัวเรือนที่ได้รับรางวัลครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๑๘ ราย ตามรายการที่กำหนด และรวบรวมข้อมูลได้ข้อสรุปดังนี้ ครัวเรือนที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ มีอายุเฉลี่ยอยู่ในวัยทวน การศึกษาดำรงปริญญาตรี มีฐานะปานกลางไม่รวยและไม่จนเกินไป มีพื้นที่การเกษตรของตนเอง คนในครัวเรือนเฉลี่ย ๒ คน และไม่พบผู้ที่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง และคุณสมบัติ ๕ ประการที่เก็บข้อมูลจากการสังเกตของทีมวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนขยัน มีจิตอาสา มีกิจกรรมลดต้นทุน เช่น ทำปุ๋ยหมัก เข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะของชุมชน เป็นสมาชิกกลุ่มเงินออม และเป็นผู้สนใจพัฒนาตนเอง มีความรู้ด้านต่าง ๆ

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทีมงานวิจัยได้ฝึกฝนตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีการสังเกต คือรู้ข้อมูลเบื้องต้นของครัวเรือนที่ได้รับรางวัลการประกวด และเป็นการทดลองค้นหาเอกลักษณ์ หรือคุณสมบัติการพึ่งตนเองของเกษตรกร เพื่อนำมาปรับใช้กับตนเองและหาแนวทางการพัฒนา

กิจกรรมที่ ๗ การค้นหาข้อดี – ข้อเสีย ของการวิจัยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเกษตรกร

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. - ๑๓.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อค้นหาประโยชน์ที่ได้รับจากการนำโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาเกษตรกร
๒. เพื่อค้นหาความพึงพอใจของเกษตรกร ที่นำโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา

เกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุม และชี้แจงให้ทีมวิจัย ได้รับทราบถึงการนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาใช้ร่วมกับงานพัฒนากลุ่มเกษตรกร ๘๔ ครัวเรือนของเทศบาลว่า การพัฒนากลุ่มเกษตรกรของเทศบาล เป็นนโยบายที่ต้องการค้นหาแกนนำของชุมชน เพื่อพัฒนาแนวคิดด้านการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการรับสมัครแกนนำ และอบรมให้ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติ และขยายผลสร้างเครือข่ายเกษตรธรรมชาติให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านและชุมชน แต่การพัฒนาแกนนำเกษตรกรนั้น ได้นำขบวนการวิจัยเพื่อ

ท้องถิ่นเข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาแกนนำเกษตรกรให้ทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์ มีระบบ ซึ่งได้มีการดำเนินงานมาใน ๒ ระยะแล้ว ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลว่ากรมนโยบายที่นางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาเกษตรกรนั้น ได้ผลประการใดหรือไม่ จึงได้มีการประเมินผล โดยสอบถามความคิดเห็นจากทีมงานวิจัย ว่าการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาใช้ดังกล่าวข้างต้นนั้น มีข้อดี – ข้อเสียอย่างไรบ้าง ทีมวิจัยมีความพึงพอใจ ขนาดไหน

หลังจากนั้น ได้มีการแจกกระดาษ เพื่อให้ทีมงานวิจัยแต่ละคนได้เขียน ข้อดี-ข้อเสีย พร้อมทั้งให้ระบุระดับความพึงพอใจส่ง สรุปได้ดังนี้

ข้อดี

- มีความรู้เพิ่มขึ้น
- มีความรับผิดชอบมากขึ้น
- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ ทำให้เข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติเพิ่มขึ้น
- มีเพื่อน มีเครือข่าย
- ได้ไปทัศนศึกษาดูงาน ได้ประสบการณ์ ได้เห็นสิ่งใหม่ ๆ และได้ความรู้เพิ่มขึ้น
- ได้พูดคุยปัญหาต่าง ๆ และหาข้อสรุปอย่างมีเหตุมีผล ทุกคนพอใจ ไม่ทะเลาะกัน
- ได้ทดลองปฏิบัติ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ข้อเสีย

- ไม่มี

ความพึงพอใจ

- เก็บข้อมูลจากทีมงานวิจัย จำนวน ๒๐ คน ร้อยละ ๙๐ มีความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ ๑๐ มีความพึงพอใจมาก

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ทีมงานวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงข้อดี – ข้อเสีย ของนโยบายของเทศบาลที่นางงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเกษตรกร ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับรู้กระบวนการ และประโยชน์ของงานวิจัยท้องถิ่น เพื่อนำกระบวนการดังกล่าว ไปใช้ในการหาแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองได้ต่อไป

กิจกรรมที่ ๘ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเกษตรกร

วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. - ๑๓.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๔ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทชุมชน
๒. เพื่อให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนเพื่อพัฒนาเกษตรกร

ผลจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลโง้งค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุม และได้นำความรู้เรื่องกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่เทศบาลตำบลโง้งค์ได้ดำเนินการ มีขั้นตอนดำเนินการรายละเอียดดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานข้อมูลชุมชน ข้อมูลระดับบุคคลและครัวเรือน หรือข้อมูลเชิงกระบวนการ การก่อให้เกิดการเรียนรู้ในหมู่บ้านที่เข้าร่วมในกระบวนการหรือเวทีเสวนา การเรียนรู้แรกสุดคือชาวบ้านได้ทบทวนตนเองและครอบครัว ได้รู้ว่าสภาพเศรษฐกิจ สังคม ทักษะความรู้ของครัวเรือนเป็นอย่างไร รู้ข้อจำกัดของครอบครัวเป็นอย่างไร รู้รายรับ รายจ่ายต่อเดือน ต่อปี เป็นอย่างไร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครัวเรือน “เป็นจากการซื้อกิน มาเป็น ทำกิน” เป็นต้น การเรียนรู้ในลำดับต่อมา คือได้เรียนรู้ข้อมูลภาพรวมของชุมชน เช่น จากข้อมูลภาพรวมในชุมชนพบว่า มีครัวเรือนรายจ่ายในครัวเรือน ค่าซื้อไก่ ซื้อไข่ ซื้อปลาบริโภคจำนวนเท่าใด ซื้อแฮมพู จำนวนเท่าใด เมื่อรู้แล้วชุมชนอาจช่วยกัน วางแผนเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา หรือผลิตแฮมพูใช้เองภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทั้งสองระดับนี้จะต้องถูกนำมาพูดคุยวิเคราะห์ในเวทีชาวบ้าน ที่มีทีมวิทยากรกระบวนการคอยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการสรุปประเด็น ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางปัญญา

ตัวอย่าง กระบวนการเรียนรู้ที่ได้มาจากข้อมูลชุมชน

ทางเลือกของครัวเรือน : แผนงานของชุมชน				
๔ คน	เดือน	ปี	ทางเลือก	แผนงานชุมชน
ข้าวสาร	๒๘๐	๓,๓๖๐	-	ตั้งกลุ่มทำนา
เนื้อหมู	๒๔๐	๒,๘๘๐	-	ตั้งกลุ่มเลี้ยงนา
ไก่	๒๐๐	๒,๔๐๐	เลี้ยงไก่ ๕๐ ตัว	ตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่ ทำตลาดชุมชน
ไข่	๖๐	๗๒๐	-	
แฮมพู	๘๐	๙๖๐	ทำเอง	กลุ่มแม่บ้าน ทำแฮมพู
ปุ๋ย	-	๑๐,๐๐๐	ทำเอง ๑,๐๐๐	ทำโรงงานผลิตปุ๋ย ชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ได้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูลเกิดขึ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในเวทีการเรียนรู้ของชุมชน “กระบวนการทางปัญญาการพัฒนา บนฐานความรู้” ชุมชนจะมีบทบาทในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน โดยมีวิทยากร การเรียนรู้ที่มีข้อมูลความรู้อย่างเป็นรูปธรรมของชุมชนต้นแบบมีข้อมูลความรู้เชิงโครงสร้างและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นผู้คอยสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างประเด็นให้เกิดการคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีการวิเคราะห์เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ที่ประชุม มีการตั้งประเด็น และสรุปประเด็นในเวทีการเรียนรู้ของชุมชน

ขั้นตอนและกระบวนการของการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

- ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกทีมงานและวิทยากรกระบวนการเรียนรู้
- ขั้นตอนที่ ๒ การคัดเลือกแกนนำชุมชนที่จะมาร่วมในการขับเคลื่อน กระบวนการของแผนแม่บทชุมชน และสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงาน
- ขั้นตอนที่ ๓ ออกแบบสอบถามหรือออกแบบข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดเก็บ
- ขั้นตอนที่ ๔ การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ ๕ การประมวลผลข้อมูล
- ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำเวทีวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นตอนที่ ๗ การจัดทำร่างแผนแม่บทชุมชน
- ขั้นตอนที่ ๘ การจัดทำแผนประชาคมชุมชนหรือตำบล
- ขั้นตอนที่ ๙ การนำเสนอแผนและการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

หลังจากนั้น ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นว่า หัวใจของการจัดทำแผนแม่บทชุมชนอยู่ที่ข้อมูล คือการสำรวจข้อมูลและนำข้อมูลมาพูดคุยกัน (วิเคราะห์) ให้ความเห็นเพื่อที่จะหาทางเลือกหรือเสนอแนวทางในการพัฒนา กลุ่มเกษตรกร

โดยที่ประชุมได้กำหนดให้มีการสอบถามข้อมูล ดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร เช่น ชื่อ-สกุล อายุ ที่อยู่ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ที่ดินที่ใช้ในการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กิจกรรมที่เกษตรกรได้ดำเนินการอยู่ รายได้จากการทำการเกษตร รายได้นอกเหนือจากการเกษตร รายจ่ายครัวเรือน ปัญหาเกี่ยวกับการใช้น้ำ ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตร อปท.ควรจะสนับสนุนเกษตรกรในด้านใด

๒. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. กิจกรรมของ ๘๔ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ที่ท่านมีความสนใจ โดยอาจจะมีการออกแบบเพื่อสอบถามถึงการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน มีความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวหรือไม่ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมโครงการได้หรือไม่

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรได้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนของเทศบาล เพื่อนำไปสู่การแสวงหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งการพัฒนา กลุ่มเกษตรกร จำเป็นต้องมีแผนในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวทางการวิจัย

กิจกรรมที่ ๙ การประชุมเพื่อการออกแบบสำรวจข้อมูล ปัญหาความต้องการของกลุ่มเกษตรกร (ครั้งที่ ๑)

วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๐๙.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านนายอุทิศ กันทะอุโมงค์
ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๔ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรได้เรียนรู้การออกแบบข้อมูลของกลุ่มสมาชิก ว่าข้อมูลอะไรบ้างที่จำเป็นต้องสำรวจ และนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน
๒. เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบข้อมูลเพื่อใช้ในที่วางแผน
๓. เพื่อให้เกษตรกรได้ออกแบบสอบถามถึงปัญหาความต้องการของกลุ่มสมาชิก เพื่อใช้ในการสำรวจข้อมูลในเวทีสัญจร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุม และชี้แจงและ ทบทวนการออกแบบข้อมูลในการประชุมในครั้งนี้แล้ว ว่าที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดให้มีการสอบถามข้อมูลของสมาชิก เกษตรกร ไว้ ๓ ประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

ประเด็นที่ ๒ ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นที่ ๓ ข้อมูลความสนใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก

ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจะสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้าง และศักยภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ ทำให้เห็น ประเด็นปัญหาในเวลาที่ชุมชนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เห็นทางออกหรือทางเลือก และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหา ได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ซึ่งข้อมูลที่จะใช้ในกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนจะมี ๒ ชุด ได้แก่

แบบสอบถามชุดที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลในระดับบุคคล และครัวเรือนหรือข้อมูลเชิงกระบวนการ เป็นข้อมูลที่จะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมโดยคนในชุมชน ไม่ใช่คนของหน่วยงานภายนอกชุมชน โดยสมาชิกชุมชน ทุกครัวเรือนต้องทบทวนตนเอง และบันทึกความจริงของชีวิตครอบครัวของตนเองลงในแบบสอบถาม เช่น แรงงานใน ครัวเรือน ชนิดพืชและจำนวนต้นไม้ ที่เพาะปลูก ชนิดสัตว์และจำนวนสัตว์เลี้ยง รายได้ และที่มาของรายได้ รายจ่าย ของครอบครัว สุขภาพและการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว เป็นต้น

แบบสอบถามชุดที่ ๒ เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับกลุ่มและชุมชน หรือข้อมูลเชิงระบบ หมายถึง ระบบและวิธีการจัดการของครัวเรือน กลุ่มและชุมชน ในการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล ซึ่งควรมีคณะทำงานที่ มีจิตอาสาจากกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นพนักงานทบทวนแบบสอบถามข้อมูล ของตนเองก่อนแล้วขยายไปทำข้อมูลอีก ๑๐ ครัวเรือน เป็นต้น

ซึ่งที่ประชุมครั้งที่แล้ว ได้ช่วยกันพิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่เป็นที่ต้งนำไปใช้ เก็บข้อมูลจากสมาชิกไว้แล้ว เช่น ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร เราเลือกที่จะเก็บ ได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุ ที่อยู่ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ที่ดินที่ใช้ในการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายรับ-รายจ่าย ปัญหาสุขภาพ และปัญหาการทำเกษตร เป็นต้น

และวันนี้ อยากให้ทีมวิจัยช่วยกันกำหนดประเด็น ในส่วนที่ ๓ ซึ่งขณะนี้ กลุ่มเกษตรกรได้แตกตัวเป็นกลุ่มย่อย จำนวน ๑๖ กลุ่ม และตามนโยบายของเทศบาลที่ต้องการขยายจำนวนสมาชิกกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน เพิ่มมากขึ้น และกลุ่มย่อยของเกษตรกรก็ต้องการขยายสมาชิกของแต่ละกลุ่มเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงให้เกษตรกรหรือทีมวิจัยทุกท่านช่วยระดมความคิดเห็น กำหนดประเด็นข้อมูลที่กลุ่มต้องการจะสอบถามจากสมาชิก ซึ่งจะใช้เป็นแบบสอบถามในวันที่มีเวทีสัญจร จำนวน ๔ ครั้งที่จะมีขึ้นนี้ ที่ประชุมได้กำหนดประเด็น ที่จะสอบถามมีประเด็นดังนี้

- กิจกรรมของกลุ่มย่อย
- ความสนใจของสมาชิกที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อย
- กิจกรรมการเกษตรที่สมาชิกทำอยู่นั้นมีความสอดคล้องกันของกลุ่มย่อยหรือไม่
- เรื่องสุขภาพ เช่นการเจาะเลือด รู้ผลการตรวจแล้วแก้ไขอย่างไร
- พฤติกรรมการบริโภค จะพึงตนเองอย่างไร

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบข้อมูลที่จะใช้ในการจัดเก็บข้อมูลหรือสอบถามจากสมาชิก เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนากลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้พื้นฐานข้อมูล ที่จะสอดคล้องกับแนวทางการวิจัย

กิจกรรมที่ ๑๐ การประชุมเพื่อออกแบบสำรวจข้อมูล ปัญหา ความต้องการของกลุ่มเกษตรกร (ครั้งที่ ๒)

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๐๙.๐๐ น. - ๑๓.๐๐ น ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรได้เรียนรู้ การออกแบบข้อมูลของกลุ่มสมาชิกว่าข้อมูลอะไรบ้าง ที่จำเป็นต้องสำรวจ และนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน
๒. เพื่อให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบข้อมูลเพื่อการวางแผน

๓. เพื่อให้เกษตรกรได้ออกแบบสอบถามถึงปัญหาความต้องการของกลุ่มสมาชิก เพื่อใช้สำรวจข้อมูลใน
 เวทีสัญจร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการได้กล่าวเปิดประชุม และชี้แจง
 ให้ที่ประชุมทราบถึงประเด็นที่จะเก็บข้อมูลจากสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร และให้ที่ประชุมช่วยระดมความ
 คิดเห็นเพื่อให้ออกมาเป็นแบบสำรวจข้อมูล ที่จะให้เสนอข้อมูลในเวทีสัญจร ได้ดังนี้

กิจกรรมของกลุ่ม.....

กิจกรรม โครงการ	ความสนใจเข้าร่วมเป็น		การตัดสินใจเข้าร่วม		หมายเหตุ
	เป็น	ไม่เป็น	สนใจ	ไม่สนใจ	
๑.					
๒.					
๓.					
๔.					
๕.					
๖.					
๗.					
๘.					
๙.					
๑๐.					

- ปัจจุบันท่านทำเกษตรธรรมชาติ หรือไม่ ?

☐ ทำ

☐ ไม่ทำ

- กรณีที่ท่านทำการเกษตรธรรมชาติ ท่านทำอะไร ให้อธิบายพอสังเขป

.....

- ท่านมีปัญหาการเจ็บป่วยหรือปัญหาด้านสุขภาพบ้างหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

- กรณีที่ท่านมีปัญหาด้านสุขภาพ ท่านเจ็บป่วยด้วยโรคอะไร

.....

.....

- ท่านเคยเจาะเลือดเพื่อตรวจสารพิษตกค้างในเลือดหรือไม่

☐ เคย

☐ ไม่เคย

- กรณีที่ท่านเคยเจาะเลือด ผลการตรวจเลือดเป็นอย่างไร อยู่ระดับใด

☐ ปกติ

☐ เสี่ยง

☐ อันตราย

- ท่านแก้ไข ดูแลสุขภาพอย่างไร กรณีที่ผลตรวจอยู่ในระดับเสี่ยง หรือขั้นอันตราย

.....

.....

.....

- ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

หลังจากนั้น ได้ให้กลุ่มย่อย เตรียมนำเสนอกิจกรรมโครงการของแต่ละกลุ่มในเวทีสัญจร และเก็บ
สอบถามในเวทีสัญจรแต่ละครั้ง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบสำรวจข้อมูลที่จะใช้ในการ
จัดเก็บข้อมูลในเวทีสัญจร ที่ทีมวิจัยจะลงไปจัดเวทีสัญจรเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนากลุ่ม ซึ่งเป็นการ
เรียนรู้ของฐานข้อมูลที่สอดคล้องกับแนวทางการวิจัย

กิจกรรมที่ ๑๑ การจัดเวทีสัญจร เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร บ้านอุโมงค์ บ้านกอม่วง (ครั้งที่ ๑)

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๖ เวลา ๑๗.๐๐ น. - ๒๐.๐๐ น. ณ ศาลา SML หน้าวัดอุโมงค์ ผู้เข้าร่วม
ประชุมจำนวน ๖๐ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้คณะกรรมการและทีมงานวิจัยได้พบปะสมาชิกเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ทบทวนชี้แจงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกเกษตรกรทราบ
๓. เพื่อสำรวจข้อมูลและลองสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มย่อยของเกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุมและทบทวนการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้รับทราบว่าประชุมสัญจรครั้งที่ ๑ บ้านอุโมงค์ การประชุมสัญจรตามโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่เริ่มทำมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ มีสมาชิกทั้งหมด ๒๖๐ คน รวมตัวทำกิจกรรมของกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือมีการทำความดี ๗ อย่าง เพื่อถวายเป็นหลวงส่วนการพัฒนาของกลุ่ม จะมีกิจกรรมเกษตรธรรมชาติ เกิดขึ้นตามความสนใจของสมาชิก หลักการคือ เมื่อทำแล้วได้ประโยชน์จะต้องมีการขยายสมาชิก ครั้งแรกได้มีการฝึกอบรมเรื่องการทำน้ำหมัก สูตรของอาจารย์พงษ์พันธ์ และมีการขยายตัว ขยายกลุ่มออกไป ทำกิจกรรมทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มีการบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ เดิมมีจำนวน ๑๕ คน ปัจจุบันมีคณะกรรมการ ๔๕ คน มีเงินบริหารกองทุน ๑๕๐,๐๐๐บาท กองทุนเกิดการพัฒนาขึ้นตามลำดับ มีวัตถุประสงค์คือต้องการช่วยเหลือสมาชิกเรื่องเงินทุน ถ้าใครต้องการเงินทุน จะต้องมีมารวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม และเสนอโครงการเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ กลุ่มไก่อ่น กลุ่มปุ๋ย กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มจักสาน กลุ่มพลังงานทดแทน กลุ่มผักเชียงดา กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ และกลุ่มนาอินทรีย์ สมาชิกได้มีการสอบถาม พูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- สมาชิกจะกู้เงินจากกองทุนได้หรือไม่
- โครงการอนุรักษ์ไก่อ่น ถ้าเป็นสมาชิกจะได้ไก่อ่นไปเลี้ยง หรือต้องคืนไก่อ่นภายหลังหรือไม่
- ถ้าเป็นสมาชิกกลุ่มปุ๋ยต้องทำอะไร
- ถ้าผลิตปุ๋ยแล้วเทศบาลจะรับซื้อหรือไม่
- อยากให้ส่งเสริมการปลูกแพะ เพื่อให้จักสานในหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย
- โครงการผักเชียงดา จะเปิดรับสมาชิกรุ่นที่ ๒ หรือไม่
- การทำนาอินทรีย์ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าว จะใช้พื้นที่ศูนย์เกษตรของเทศบาลได้หรือไม่

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะกรรมการกลุ่มและทีมงานวิจัยได้พบปะพูดคุย เป็นการทบทวน บทบาทและทราบความเคลื่อนไหวกิจกรรมของกลุ่ม มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจถึงผลการดำเนินงาน และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนา กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๑๒ การจัดเวทีสังเคราะห์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร บ้านสันกับตอง บ้านฮ่องกอก และบ้านแม่ร่องน้อย (ครั้งที่ ๒)

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ ศาลาเนกประสงค์บ้านฮ่องกอก ผู้เข้าร่วมประชุม ๕๐ คน เวลา ๑๓.๐๐ น. - ๑๕.๐๐ น.

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้คณะกรรมการและทีมงานวิจัยได้พบปะสมาชิกเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ทบทวนชี้แจงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกเกษตรกรทราบ
๓. เพื่อสำรวจข้อมูลและลองสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อดำเนินกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มย่อยของเกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุมและ ทบทวนการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้รับทราบ หลังจากได้ให้กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ ได้นำเสนอกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกเกษตรกรได้รับทราบ

กลุ่มสมุนไพร ได้นำเสนอวิธีการทำน้ำคโลโรฟิลต์ หรือทำพืชสมุนไพร ได้แก่ ใบย่านาง ใบเตย อบเชย ใบมะขาม คาวตอง ตำลึง กล้วยปิ้ง กล้วยกล้วย ว่านกาบหอย ผักหวานบ้าน เสดดพังพอนตัวเมีย หรือคุณ เป็นต้น โดยนำล้างแล้วหั่น นำเข้าเครื่องปั่น ใส่ถุงผ้าและนำมาบีบหรือคั้นก็จะได้น้ำสมุนไพร ตามสรรพคุณ ของแต่ละชนิด ใช้ดื่มทำให้สุขภาพแข็งแรง กากที่เหลือใช้ประคบแก้ปวดเมื่อย หรือนำมาแช่มือ แช่เท้าได้ ทำให้ผ่อนคลาย

หลังจากการเก็บแบบสอบถามแล้วที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- อยากให้มีการตรวจหาสารเคมีในเลือด ในวันที่มีการประชุม ซึ่งปลัดเทศบาลได้ให้ฝ่าย สาธารณสุขของเทศบาลรับไปดำเนินการ
- การจัดทำตารางซื้อขายผักเชียงดาให้สมาชิกที่ปลูกนำไปจำหน่าย จะทำให้มีความชัดเจน และ เป็นการสะดวกแก่สมาชิก

- การประชาสัมพันธ์รับสมัครผู้เลี้ยงหมูหลุมเพิ่มจากเดิม

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะกรรมการกลุ่มและทีมงานวิจัยได้พบปะพูดคุย เป็นการทบทวน บทบาทและทราบความเคลื่อนไหวกิจกรรมของกลุ่ม มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจถึงผลการดำเนินงาน และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนา กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๑๓ การจัดทำเวทีสัญจร เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกรบ้านป่าเหว บ้านपालาน บ้านเขตนวันและบ้านไร่ (ครั้งที่ ๓)

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ณ บ้านนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ หมู่ที่ ๘ (บ้านไร่) ผู้เข้าร่วมประชุม ๖๕ คน เวลา ๑๗.๐๐ น - ๒๐.๐๐ น.

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้คณะกรรมการและทีมงานวิจัยได้พบปะสมาชิกเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ทบทวนชี้แจงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกเกษตรกรทราบ
๓. เพื่อสำรวจข้อมูลและลองสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มย่อยของเกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุมและ ทบทวนการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้รับทราบ หลังจากนั้นได้ให้กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มสมุนไพร่ กลุ่ม ปุ๋ยหมัก กลุ่มอินทรีย์ และกลุ่มผักเชียงดา ได้นำเสนอกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกเกษตรกรได้รับ ทราบ

กลุ่มสมุนไพร่ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มว่า ตอนนี้กำลังจะทำที่ครอบเตาแก๊ส ป้องกันไม่ให้เปลวไฟพุ่งกระจาย และป้องกันการระเหยของแก๊สได้รอบทิศทาง เป็นการประหยัดพลังงาน และได้เชิญชวนกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

หลังจากเก็บแบบสอบถามแล้ว ที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- มีสมาชิกเกษตรกรได้เสนอเทศบาล ว่าควรมีโรงสีข้าวให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะทำให้เกิด กระบวนการผลิตที่ครบวงจร และคณะกรรมการได้ให้ความเห็นว่าจำนวนผู้ทำนาในพื้นที่ยังมีจำนวนน้อย ข้าวที่

เป็นวัตถุดิบ จึงมีจำนวนน้อยที่จะส่งให้โรงสีผลิตได้ ถ้าจะซื้อข้าวก็จะไม่คุ้มทุนที่ลงไป จึงเห็นว่าในโอกาสต่อไป ถ้ามีกลุ่มผู้ทำนามีจำนวนเพิ่มขึ้นการตั้งโรงสีข้าวก็อาจจะเป็นไปได้

- อยากให้มีการผลิตน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยหมักจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาถูกลง
- อยากให้เทศบาลตั้งศูนย์รับซื้อสินค้าที่ผลิตจากสมาชิก
- อยากให้อุโมงค์เป็นตำบลที่ได้ชื่อว่าเกษตรปลอดภัย
- การปลูกพืชผักสวนครัวและพืชสมุนไพร ช่วยเสริมรายได้ อยากให้เทศบาลมีการสนับสนุนให้ปลูกกันมาก ๆ

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะกรรมการกลุ่มและทีมงานวิจัยได้พบปะพูดคุย เป็นการทบทวน บทบาทและทราบความเคลื่อนไหวกิจกรรมของกลุ่ม มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจถึงผลการดำเนินงาน และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่๑๔ การจัดเวทีสังเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มเกษตรกร บ้านชัยสถานและบ้านป่าเส้า

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดชัยสถาน หมู่ที่ ๑๐ ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๖๐ คน เวลา ๑๗.๐๐ น.-๒๐.๐๐ น.

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อให้คณะกรรมการและทีมงานวิจัยได้พบปะสมาชิกเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ทบทวนชี้แจงแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกเกษตรกรทราบ
๓. เพื่อสำรวจข้อมูลและลงสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่มย่อยของเกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุมและ ทบทวนการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้รับทราบ หลังจากนั้นได้ให้กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มผักปลอดภัย จากสารพิษ กลุ่มกำจัดแมลงโดยชีววิธี กลุ่มทำปุ๋ยหมัก และกลุ่มกำจัดวัชพืชโดยไม่ใช้สารเคมี

นางสาวจันทร์ทอง ศรีธิหล้า กรรมการกลุ่มปุ๋ยหมัก ได้เล่าถึงแนวทางโครงการจัดทำปุ๋ยหมัก ชุมชนว่า เปิดรับสมัครและคัดเลือกสมาชิก จาก ๑๑ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕ คน รวมเป็น ๕๕ คน และให้แต่ละ หมู่บ้าน ไปดำเนินการจัดทำปุ๋ยหมัก โดยทำเป็นกลุ่มหมู่บ้านละ ๑ กลุ่ม สำหรับสถานที่ที่จะทำปุ๋ยให้กลุ่มไป ตกลงกันเอาไว้ว่าจะใช้สถานที่ใด โครงการจะสนับสนุนงบประมาณเป็นค่าวัสดุในการทำปุ๋ยหมัก เช่น ขี้วัว หรือ

น้ำหนักชีวภาพเป็นต้น ให้กลุ่มละ ๑,๐๐๐ บาท ให้ทำตามสูตรที่สมาชิกเกษตรธรรมชาติ เช่น สูตรแม่โจ้ ๑ หลังจากนั้น คณะกรรมการจะได้ลงไปตรวจเยี่ยมหรือติดตามประเมินผล

นายประยูร บุญธรรม ประธานกลุ่มเกษตรปลอดภัย กล่าวว่ากลุ่มเกษตรกรต้องเรียนรู้ ถึงที่มาที่ไปของระบบนิเวศน์ ตามความสมดุลของธรรมชาติ ในธรรมชาติเขาจะจัดสรรความพอดีกันอยู่แล้ว เช่น ในธรรมชาติแมลงเขาจะควบคุมกันเอง ไม่ให้โรคแมลงระบาด หรือกำจัดวัชพืช การที่มีหญ้าถือว่าต้นมีความอุดมสมบูรณ์ ถ้าแปลงใดปลูกพืชอย่างสม่ำเสมอ วัชพืชจะขึ้นได้อีก ๕๐% และถ้าเกี่ยวเมล็ดวัชพืช จะไม่สามารถขยายพันธุ์ได้ เป็นต้น และทางกลุ่มกำลังจะจัดให้มีการฝึกอบรมโครงการการกำจัดแมลงโดยวิธีธรรมชาติ และการจัดการวัชพืชโดยไม่ใช้สารเคมี ดังนั้นจึงขอเชิญคณะกรรมการกลุ่ม ๘๔ ครั้วเรือนทุกท่านเข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ ซึ่งจะแจ้งกำหนดการที่ชัดเจนให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง

นายประสิทธิ์ แก้วมูล เกษตรกรผู้ทำงานนิคมอุตสาหกรรมลำพูนและได้ทำการปลูกมะละกอในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ได้เล่าถึงประสบการณ์ ให้ที่ประชุมฟังว่า การทำเกษตรต้องมีใจรัก และมองให้เห็นประโยชน์ก่อนแล้ว จึงลงมือปฏิบัติ ได้แรงบันดาลใจจากการไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น คือ เขาจะพัฒนาการปลูกพืช แบบเป็นขั้นเป็นตอน และเราเกิดมามีพ่อแม่เป็นเกษตรกรเราได้เปรียบเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ตนเองยังต้องหาเงิน มีรายได้จากการทำงานในนิคม แต่วันหยุดก็ต้องทำงานด้วย การทำเกษตรต้องหาวิธีลดต้นทุน มีที่อยู่ ๒ ไร่ จึงปลูกมะละกออินทรีย์ทำให้มีคุณภาพ ถ้าเขารู้และเขาเชื่อมั่นมีเท่าไรวางขาย แป๊บเดียวก็หมด ทุกวันนี้ ขาย กิโลละ ๒๐ บาท ไม่พอขายต้องลดเวลาการทำงานให้น้อยลง โดยวางระบบน้ำในแปลง การบริหารจัดการแปลง ต้องฝึกฝนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

หลังจากเก็บแบบสอบถามแล้ว ที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยน พูดคุยกันในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- กรณีของนายประสิทธิ์ เงินคือปัจจัยสำคัญ แต่การทำงานเกษตรให้มีความสุขต้องทำอย่างไร
 - เทคนิคการปลูกมะละกออินทรีย์ การเพาะเมล็ด การปลูก การดูแลรักษา และการตลาด
- ทุกวันนี้มีปัญหาหรือไม่ แลกเปลี่ยนกับนายประสิทธิ์
- โครงการเลี้ยงปลาของกลุ่ม ๘๔ ครั้วเรือน มีความคืบหน้าอย่างไรบ้าง
 - ประสบการณ์การกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมี ของกลุ่มสมาชิกเกษตรกร

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะกรรมการกลุ่มและทีมงานวิจัยได้พบปะพูดคุย เป็นการทบทวน บทบาทและทราบความเคลื่อนไหวกิจกรรมของกลุ่ม มีการสื่อสารและสร้างความเข้าใจถึงผลการดำเนินงาน และสอบถามข้อมูลจากกลุ่มสมาชิกเพื่อนำไปใช้ประโยชน์การพัฒนา กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิจกรรมที่ ๑๕ การสรุปทางเลือกแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร เพื่อจัดทำร่าง แผนงานโครงการ

วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตำบล อุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๓๒ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อรวบรวมกิจกรรมแนวทางการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของกลุ่มเกษตรกร
๒. เพื่อจัดทำร่างแผนงานโครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกร
๓. เพื่อให้เห็นภาพรวมแนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการ ได้กล่าวเปิดประชุมและชี้แจงถึงการดำเนินงานการวิจัยระยะที่ ๓ ที่ผ่านมา และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในระยะที่ ๓ นี้ จะเป็นการเจาะลึกถึงข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และอีกประการหนึ่ง ก็คือการรวบรวมข้อสรุปแนวทางการพัฒนาของกลุ่มย่อย ที่ให้กลุ่มเกษตรกรได้ไปวางแผน จัดประชุม พูดคุยกันถึงแนวทางการพัฒนากลุ่มว่า มีแนวคิดในการพัฒนากลุ่ม การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาว่าจะพัฒนาไปถึงไหน มีข้อมูล ตามความพร้อม ปัญหา ความต้องการของกลุ่มเป็นอย่างไร โดยนำมาพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนากลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ดำเนินการไปเรียบร้อยแล้ว จะขาดก็แต่เพียงบางกลุ่มที่ยังไม่มีความชัดเจน ในการพัฒนา เช่น กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ หรือกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น และต่อไปนี้เป็นข้อสรุปแนวทางการพัฒนาของแต่ละกลุ่ม จึงขอให้ที่ประชุมช่วยตรวจสอบความถูกต้องด้วย

หลังจากที่ได้นำเสนอข้อสรุปแล้วได้มีการแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมกิจกรรมให้กับแต่ละกลุ่ม บางกลุ่มให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เช่น การอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน ต้องระบุด้วยว่าจะอบรมเรื่องอะไร ดูงานประเด็นอะไรที่ไหน มีการเพิ่มเติมกิจกรรมในส่วนที่ขาดของบางกลุ่ม เช่น การประชาสัมพันธ์ การขยายสมาชิก เป็นต้น แต่กิจกรรมหลักๆ ของกลุ่มคงเดิม มีเพียงกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกันได้ เนื่องจากสมาชิกหลายคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอยู่หลายกลุ่มเหมือนกัน มีการแสดงความคิดเห็นจนได้ข้อสรุปทางเลือกแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร เพื่อเห็นกิจกรรมของแต่ละกลุ่มและเพื่อนำเสนอต่อเทศบาลในการสนับสนุนงบประมาณ หรือเสนอไปยังแหล่งทุนที่เกี่ยวข้องต่อไป สรุปได้ดังนี้

สรุปทางเลือกแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

กลุ่ม	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรม/โครงการ	หมายเหตุ
๑.กลุ่มปลูกพืชผสมผสาน	- ส่งเสริมความรู้	อบรม ทักษะศึกษา และดูงานแหล่งเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จ	

กลุ่ม	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรม/โครงการ	หมายเหตุ
	- ขยายสมาชิก เครือข่าย	ประชาสัมพันธ์และรับสมัครสมาชิกเพิ่ม	
	- การเพาะพันธุ์ต้นกล้า	อบรมการเพาะพันธุ์ ต้นกล้าพืชเพื่อจำหน่าย	
	-แปลงสาธิตต้นแบบ การปลูกพืชผสมผสาน	ขอรับการสนับสนุนส่งเสริมความรู้และวัสดุ อุปกรณ์จากเทศบาล เพื่อทำแปลงสาธิต หมู่บ้านละ ๑ แปลง	
๒. กลุ่มปลูกผัก เชียงดา	- ส่งเสริมความรู้	อบรม ทักษะศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ที่ประสบ ผลสำเร็จ	
	- การขยายสมาชิก เครือข่าย	ประชาสัมพันธ์และรับสมัครสมาชิกเพิ่ม	
	-พัฒนาการตลาด	จัดทำข้อตกลงและกติกาการรับซื้อผักเชียงดา ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น	
	- การแปรรูป การ บรรจุภัณฑ์	จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์การทำชาผักเชียงดา จากเทศบาล	
๓. กลุ่มนาข้าว อินทรีย์	-การผลิตข้าวอินทรีย์	ทำแปลงสาธิตการทำนาข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ ศูนย์เกษตรของเทศบาลและสมาชิกที่มีความ พร้อมด้านพื้นที่ทำนา	
	- การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ข้าวอินทรีย์	จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ แปรรูปข้าวอินทรีย์ และบรรจุภัณฑ์จาก เทศบาล	
๔. กลุ่มปลูกพืช สมุนไพร	- การขยายสมาชิก เครือข่าย	ประชาสัมพันธ์และรับสมัครสมาชิกเพิ่ม	
	- การส่งเสริมการปลูก พืชสมุนไพร	ปลูกพืชสมุนไพร ๔ อย่างได้แก่ ฟักทลายโจร ขมิ้นชัน ปูเล และผักคาวตอง ร่วมกับ สำนักงานเกษตร	
	- การรับรองแปลง สมุนไพร	การรับรองแปลงสมุนไพรอินทรีย์ร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	
	- การแปรรูปและบรรจุ ภัณฑ์	ขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การแปรรูป สมุนไพร เช่น การทำน้ำคอลลอยด์ ลูกประคบ ฯลฯ จากเทศบาล	

กลุ่ม	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรม/โครงการ	หมายเหตุ
๕. กลุ่มปศุสัตว์	- การส่งเสริมความรู้	อบรม ทักษะศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จ	
	- การเลี้ยงหมูหลุม	โครงการขอรับการสนับสนุน พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ และลูกหมูจากเทศบาลเพื่อให้สมาชิกเลี้ยงและนำเงินเข้ากองทุน	
	- การเลี้ยงเป็ด+ไก่อินทรีย์	โครงการขอรับการสนับสนุนพันธุ์เป็ดและไก่จากเทศบาลเพื่อให้สมาชิกเลี้ยงและนำเงินเข้ากองทุน	
	- การแปรรูปไข่เป็ด	- การฝึกอบรมแปรรูปไข่เยี่ยวม้าและไข่เค็ม	
๖. กลุ่มครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง	- การขยายสมาชิกเครือข่าย	ฝึกอบรมแกนนำสมาชิกเครือข่ายเพื่อขยายผลสู่สมาชิก	
	- การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม	โครงการครัวเรือนเขียวสะอาด (หมู่บ้านสีเขียว)	
	- การประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง	โครงการประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง	
๗. กลุ่มทำปุ๋ยหมัก	- การส่งเสริมความรู้	อบรมทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยไส้เดือน	
	- การแปรรูปผลิตภัณฑ์	โครงการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ปุ๋ยหมัก	
๘. การทำน้ำหมักชีวภาพ	- การส่งเสริมความรู้	- โครงการฝึกอบรมทบทวนการทำน้ำหมัก	
	- การผลิตน้ำหมักชีวภาพ	- โครงการรวมกลุ่มเพื่อผลิตน้ำหมักชีวภาพจำหน่ายในราคาต้นทุน	
๙. กลุ่มตลาดนัดสีเขียว	- การส่งเสริมการตลาด	- อบรมการวางแผนการผลิตพืช-สัตว์	
		- วางแผนการทำตลาดตรงกับความต้องการผู้บริโภค	
		- การวางแผนจำหน่ายผักอินทรีย์ในตลาดของชุมชนจำนวน ๓ จุด	

กลุ่ม	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรม/โครงการ	หมายเหตุ
๑๐.กลุ่ม พลังงานทดแทน	- การส่งเสริมความรู้	ฝึกอบรมสาธิตการทำเตาประหยัดพลังงาน	
	- การส่งเสริมการผลิต	อบรมการทำฝาคบแก๊ส	
๑๑. กลุ่มไม้ ดอกไม้ประดับ	-	-	
๑๒. กลุ่มแปรรูป ผลผลิต	-	-	
๑๓. กลุ่มกองทุน ส่งเสริม เศรษฐกิจ พอเพียง	การส่งเสริมความรู้	ฝึกอบรมทักษะพัฒนาศักยภาพกรรมการ กองทุน	
	การขยายเครือข่าย	ประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิกเพิ่ม	
	การสร้างการมีส่วนร่วม	การประชุมใหญ่สมาชิก ปีละ ๑ ครั้ง	
๑๔.กลุ่มอนุรักษ์ ไถ่ชนพื้นบ้าน	การส่งเสริมความรู้	ฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงไก่ชน	
	การผลิตไก่ชนพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์	โดยการแลกเปลี่ยนและคัดเลือก พ่อพันธุ์แม่ พันธุ์ไก่ชน	
	การขยายเครือข่าย	การประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิกเพิ่ม	
		การประกวดไก่ชนพื้นเมือง	
		การประชาสัมพันธ์การจำหน่ายทางเว็บไซต์	
๑๕. กลุ่มประมง เลี้ยงปลาในร่อง สวน	การส่งเสริมความรู้	ฝึกอบรมการเลี้ยงปลาให้กลุ่มสมาชิก	
	การส่งเสริมการเลี้ยง ปลา	ขอสนับสนุนพันธุ์ปลาจากกรมประมง	

กลุ่ม	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรม/โครงการ	หมายเหตุ
	การขยายพันธุ์ปลา	ฝึกอบรมการขยายพันธุ์ปลาและร่วมจัดตั้งศูนย์ขยายพันธุ์ปลาร่วมกับสำนักงานประมง	
๑๖. กลุ่มเกษตรกรปลอดภัยและการจัดการโรคแมลงโดยวิธีธรรมชาติ	การส่งเสริมความรู้	ฝึกอบรมความรู้การควบคุมแมลงโดยวิธีธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันในระบบนิเวศน์	

สรุปผลของการจัดกิจกรรม คณะวิจัยและทีมงานได้มีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาของกลุ่มให้ที่ประชุมคณะกรรมการได้รับทราบ และให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันถึงแนวทางการพัฒนางานกลุ่มเกษตรกร ทำให้เห็นแนวทางพัฒนางานกลุ่มเกษตรกรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น **รวมทั้งได้แผนโครงการในการเสนอเข้ากับร่างแผนแม่บทชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรตำบลอุโมงค์**

กิจกรรมที่ ๑๖ การจัดทำเวทีประชาคมเกษตรกรเครือข่าย เพื่อเสนอร่างแผนแม่บทชุมชนในการพัฒนาเกษตรกร แบบยั่งยืน

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ เวลา ๐๙.๐๐ น. – ๑๓.๐๐ น. ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๗๙ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. สร้างความเข้าใจ ขยายผลการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกได้รับทราบ
๒. เปิดรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากสมาชิก
๓. สร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเกษตร

ผลของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการกล่าวเปิดประชุมแลทบทวนแนวทางการพัฒนางานกลุ่มเกษตรกร๘๔ ครึ่งเรือนในระยะที่ผ่านมา โดยเริ่มตั้งแต่เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจทำเกษตรแบบธรรมชาติ หรือเกษตรอินทรีย์ ขึ้นในพื้นที่ของตำบลอุโมงค์ เป็นกลุ่มที่เกิดจากความสมัครใจ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติและนำไปใช้ในพื้นที่ ผ่านการฝึกอบรม สร้างความรู้ และศึกษา

งานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ และนำมาปรับใช้กับวิธีการทำการเกษตรของตนเองมีการแตกตัว เกาะเป็นกลุ่มย่อยตามที่ตนเองสนใจและมีความถนัด เป็น ๑๖ กลุ่มย่อย ซึ่งกลุ่มย่อยได้ปฏิบัติกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง พบทั้งความสำเร็จและอุปสรรคก็แก้ไขร่วมกันมา ของสมาชิก เช่น เปิดตลาดขายเนื้อหมูเพื่อแก้ไขปัญหาราคาหมูตกต่ำ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้จากปฏิบัติการที่มีการปฏิบัติจริง เป็นประสบการณ์ตรงที่กลุ่มได้รับ

ถือว่ากลุ่มมีการพัฒนาความก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งการพัฒนากลุ่มได้มีการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการพัฒนาและทางกลุ่มได้มีการระดมความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากลุ่มบนฐานข้อมูลและประสบการณ์ตรงที่กลุ่มมีอยู่ จำนวนทั้งสิ้น ๑๖ กลุ่ม ซึ่งในแนวทางการพัฒนาของแต่ละกลุ่มจะมีระดับ การส่งเสริมความรู้ การขยายสมาชิกเครือข่าย ของกิจกรรมการพัฒนากลุ่ม ซึ่งถ้านำมารวมกันแล้ว ก็จะได้เป็นกิจกรรมแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมด้านเกษตรธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่ของตำบลอุโมงค์ กำหนดเป็นแผนงาน พัฒนาเกษตร จำนวน ๔๑ กิจกรรม(รายละเอียดตามแผนงานโครงการ ในกิจกรรมที่ ๑๕) เพื่อให้ที่ประชุมได้พิจารณาให้ข้อคิดเห็น โดยให้สมาชิกเลือกอยู่ในกลุ่มที่ตนเองสนใจ ที่ประชุมได้สรุปและให้คิดข้อเห็นเพิ่มเติมดังนี้

แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมความรู้

๑. เทศบาลควรฝึกอบรมให้ความรู้เกษตรธรรมชาติ ในแต่ละด้านเพิ่มมากขึ้น ชัดเจนมากขึ้น เช่น ความรู้ในการแปรรูปผักเชียงดา จนถึงการทำบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น
๒. ให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
๓. จัดเวทีให้เกษตรกรได้พูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้
๔. ให้มีการวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง
๕. พัฒนาศูนย์เกษตรของเทศบาลให้เป็นศูนย์เรียนรู้อย่างแท้จริง
๖. ให้ความรู้เกษตรกรในการทำสวนลำไยอินทรีย์
๗. เทศบาลควรส่งเสริมการปลูกพืช และหาตลาดให้เกษตรกร

การขยายสมาชิกเครือข่าย

๑. ให้มีการฝึกอบรมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำทุกปี
๒. จัดให้มีการประกวดครัวเรือนเกษตรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
๓. จัดกิจกรรมพบปะเครือข่ายสมาชิกเป็นประจำทุกปี
๔. จัดนิทรรศการร่วมออกงานกับเครือข่ายเกษตรกรในตำบลอุโมงค์หรือต่างตำบล
๕. จัดตั้งกองทุนให้เกษตรกรกู้ยืมทางการเกษตร

กิจกรรมการพัฒนาของกลุ่ม

๑. ส่งเสริมให้มีการผลิตปุ๋ยไส้เดือน และทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย
๒. เทศบาลควรส่งเสริมให้มีฟาร์มต้นแบบหรือแปลงสาธิตที่ได้มาตรฐานให้ทุกหมู่บ้านหรือชุมชน
๓. ควรส่งเสริมให้กลุ่มปลูกผักสลัดอินทรีย์เป็นเครือข่ายกับสวนพุทธธรรม
๔. ควรมีหมอดิน คอยแนะนำความรู้เรื่องดินให้กับเกษตรกร
๕. พื้นที่ปากตะวันของหมู่ ๑ และหมู่ที่ ๒ หน้าแล้งไม่มีน้ำเพื่อการเกษตร ให้เทศบาลเข้าไปแก้ไขให้มีน้ำใช้ทางการเกษตร
๖. ควรพัฒนาพื้นที่ภายในศูนย์เกษตรของเทศบาลให้เป็นแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์ ที่ได้มาตรฐาน หรือมีใบรับรอง เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นเป็นตัวอย่าง

สรุปผลของการจัดกิจกรรม ที่ประชุมได้มีส่วนร่วมในการรับทราบแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ได้ให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ในประเด็นการพัฒนาส่งเสริมความรู้ของเกษตรกรตลอดกิจกรรม และขยายเครือข่ายของเกษตรกร ซึ่งเป็นการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีการพัฒนากลุ่มให้ยั่งยืนต่อไป

กิจกรรมที่ ๑๗ การจัดเวทีสรุปบทเรียนการดำเนินงานเพื่อขยายผลสู่บุคคลและพื้นที่ใกล้เคียง

วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๖ เวลา ๐๙.๐๐-๑๓.๐๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๓๖ คน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

๑. เพื่อได้เรียนรู้ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาเกษตรกรเพื่อขยายผล
๒. เพื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(เทศบาลตำบลอุโมงค์)และชุมชนกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกร

ผลของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ หัวหน้าโครงการกล่าวเปิดประชุมและชี้แจง วัตถุประสงค์ของการจัดเวทีสรุปบทเรียนในครั้งนี้ว่า ตลอดระยะเวลา ๓ ปี ที่โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ของตำบลอุโมงค์ มีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมายในพื้นที่ ทั้งในด้านพัฒนาและด้านที่เป็นปัญหาอุปสรรค ดังนั้นการประชุมในวันนี้ จึงเป็นการสรุปบทเรียน ที่ได้รับการจากการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานพัฒนาเกษตรกร นอกจากนั้นยังมีประเด็นการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน ในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร เพื่อขยายผล ทั้งในพื้นที่ของตำบลอุโมงค์และพื้นที่ข้างเคียง

การดำเนินโครงการวิจัยฯตำบลอุโมงค์ มีการทำอยู่ ๓ ระยะ คือ ระยะแรกนั้นเรื่อง ๑) การทบทวนข้อมูล เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยน การทำแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลรายบุคคล การจัดเวทีสัญจร ๒) การพัฒนาทักษะคนทำงาน/นักวิจัย เช่น การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนกับโครงการอื่น และการอบรมต่าง ๆ ๓) การหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ได้มีการทดลองเปิดตลาดหน้าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ การรวบรวมกลุ่มสมาชิกมีทั้งหมด ๑๑ กลุ่ม การจัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจพอเพียง การทดลองทำกิจกรรม และการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง ๔) การตรวจหาสารพิษตกค้างในเลือด ระยะที่ ๒ เป็นการเรื่องการพัฒนากลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน การทดลองปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเกษตรกร การจัดงานเกษตร

อินทรีย์ตำบลอุโมงค์ การประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง การจัดเวทีสัญจร และพัฒนาพื้นที่เครือข่ายของตนเอง ระยะที่ ๓ เน้นการพัฒนากลุ่ม และการสรุปบทเรียน

จากนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้วิเคราะห์การพัฒนากลุ่มเกษตรกรกลุ่มน้ำปิงท่า ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อดี ข้อด้อย โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

ข้อดี - คนมีความรู้และสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้ - มีความรู้ด้านการเกษตร การทำบัญชีครัวเรือน การลดค่าใช้จ่ายงานศพ - พื้นที่ที่มีความพร้อมในการทำงานด้านเกษตรกรรม - มีเครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัด - มีความสามัคคีในชุมชน - เกิดรายได้จากการจำหน่ายสินค้า - การปลูกพืชผักไว้รับประทานในครัวเรือน สามารถลดค่าใช้จ่ายในบ้าน - มีสมาชิกเพิ่มขึ้น - มีการพัฒนาตนเองเป็นวิทยากรในชุมชน - มีแหล่งเรียนรู้ด้านต่าง ๆ	ข้อด้อย - ไม่มีตลาดรองรับที่ชัดเจน - ขาดความร่วมมือการวางแผนการผลิตจากสมาชิก - การทำงานยังไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน - ขาดการประสานงานกับสมาชิกยังไม่ดีพอ - ขาดการแปรรูปผลิตผล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม - ขาดสถานที่และอุปกรณ์ - ข่าวนสารส่งมาไม่ถึงในบางครั้ง การประชาสัมพันธ์น้อย - ขาดการนำความรู้ไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม
โอกาส - ทรัพยากรในพื้นที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ - มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนข่าวสาร สารอย่างสม่ำเสมอ - มีการรวมกลุ่มทำให้มีอำนาจการต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐ - สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดการปรับเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น และขยายให้กับสมาชิกอื่น ๆ ต่อ - มีการขยาย/นำผลผลิตสู่นอกพื้นที่ - มีการเรียนรู้ ศึกษานอกพื้นที่ - เทศบาลคอยสนับสนุนงบประมาณ - มีแหล่งเงินทุนสนับสนุนหลายทาง - มีหน่วยงานสนับสนุน เช่น การตลาดมีทางโครงการหลวงมาสนับสนุนเรื่องการปลูกผักเชิงดา	อุปสรรค - น้ำในเมืองมาไม่สม่ำเสมอ - ไม่มีตลาดที่มั่นคงถาวร และตลาดที่รองรับผลผลิต - สมาชิกบางรายมีความเข้าใจไม่ตรงกัน - สมาชิกเข้าถึงเครื่องมืออุปกรณ์ไม่สะดวก - สภาพอากาศ อากาศร้อนต้องใช้น้ำมาก - ราคาพันธุ์พืช

แนวทางการดำเนินงาน

- การพัฒนาการตลาดและเชื่อมตลาดข้างนอกมากขึ้น ปัญหาที่ผ่านมา คือ ความไม่สม่ำเสมอ สินค้าไม่ต่อเนื่อง คนซื้อมีน้อยผักเหลือ ดังนั้นต้องมีเจ้าหลักที่ไปนั่งขายอย่างสม่ำเสมอ ต้องมีคนรวบรวมผลผลิต มีสินค้าต่อเนื่อง ต้องมีการหารูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการมากขึ้น
- การพัฒนากลุ่ม ตอนนี้มีทั้งหมด ๑๙ กลุ่ม มีการกระจายทั้ง ๑๑ ชุมชน
- การพัฒนาการทำงานครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (โครงการ ๘๔ ครัวเรือน)
- การให้การสนับสนุนจากเทศบาลอย่างต่อเนื่อง
- มีการจัดทำฐานข้อมูลที่ชัดเจน เช่น ข้อมูลแหล่งน้ำ

สิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

- มีการพูดคุยในกลุ่มทำให้ได้ความรู้ และเข้าใจสมาชิกเพิ่มขึ้น
- การศึกษาดูงานทำให้ได้ความรู้ พบเห็นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับงานของตนเอง
- สร้างนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสมาชิกมากขึ้น มีความเห็นใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน

ต้นไม้หรือช่วยกันทำงานของกลุ่ม

- ได้ความรู้เกี่ยวกับการทำน้ำหมักชีวภาพ ทำปุ๋ยหมักและกิจกรรมด้านเกษตรธรรมชาติ
- ในเวทีพูดคุยต้องมีเหตุผล ไม่เช่นนั้นจะอธิบายเพื่อนสมาชิกไม่ได้
- งานวิจัยต้องใช้การสังเกต และมีการจดบันทึก และทบทวนการทำงานอยู่เสมอ
- เกิดการขยายตัว มีกลุ่มย่อยตามความสนใจเพิ่มมากขึ้น
- มีการไปเยี่ยมพื้นที่ของสมาชิกเกษตรกร มีการแนะนำความรู้ระหว่างเพื่อนสมาชิก
- ได้รู้อันตรายจากการตรวจเลือด ทำให้เกษตรกรเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพมากขึ้น
- ได้ความรู้ตลาดที่เป็นธรรม คำนึงถึงสุขภาพของผู้บริโภค ไม่เห็นแก่ตัว
- ได้เรียนรู้ หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข จึงต้องทำบัญชีครัวเรือน

รู้รายรับรายจ่าย เป็นต้น

- ทำเกษตรธรรมชาติ ทำให้รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศและการอยู่ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนกัน
- ได้องค์ความรู้ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่น การเลี้ยงหมูหลุม การใช้สมุนไพรรักษาโรคทั้งคนและสัตว์

หรือการทำนา ๑ ไร่ ๑ แสน เป็นต้น

- เกษตรกรมีการพัฒนาและพึ่งตนเองมากขึ้น
- มีการช่วยเหลือสมาชิกโดยผ่านกองทุนเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มเกษตรกร
- เกษตรกรคิดที่จะลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และไม่เป็นหนี้หรือไม่สร้างหนี้เพิ่มให้กับตนเอง

ปัญหาและอุปสรรค

- เกษตรกรบางรายมีปัญหาไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มสมาชิกอย่างจริงจัง เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีเวลา มีงานอื่นที่ต้องทำ

- การนัดหมายการประชุม การประชุมการประชุมกะทันหันไม่แจ้งล่วงหน้า ทำให้มีเวลาเตรียมตัวน้อย
- การขยายเครือข่ายสมาชิก อธิบายและชักชวนให้ร่วมกิจกรรมแล้ว ไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร
- สมาชิกเกษตรกร ไม่เปิดเผยรายรับหรือหนี้สินอย่างแท้จริง

- เกษตรธรรมชาติ สมาชิกส่วนใหญ่ยังรอดู ให้ผู้กล้าตายทดลองทำไปก่อน เมื่อเห็นผลแล้วจึงค่อยเข้าร่วมกลุ่ม ทำให้กลุ่มโตช้า
- สมาชิกเกษตรกรใจร้อน เกษตรอินทรีย์เห็นผลช้า
- สมาชิกไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการวางแผนการผลิต หรือการรวบรวมผลผลิต ที่จะนำไปจำหน่าย
- การจัดการตลาดของกลุ่ม ยังไม่ดีพอ มีของเหลือจากการจำหน่าย จึงเหลือผู้จำหน่ายไม่กีราย และอาศัยตลาดในเมือง เช่น จำหน่ายที่โรงพยาบาลลำพูน หรือตลาดจัตุจักร เป็นต้น
- สมาชิกมีความถนัดไม่เหมือนกัน ในการทำน้ำหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยหมัก หรือสารไล่แมลง บางทีปริมาณการใช้น้อย ไม่เหมาะที่จะทำคนเดียว ควรมีการรวมกลุ่มกันผลิตจำนวนมากและก็แบ่งกันใช้ จะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง และทำให้เป็นการประหยัดเวลา
- การรับรองแปลงเกษตรอินทรีย์ มีขั้นตอนมาก และมีค่าใช้จ่ายสูงเกินไป
- การนำผลผลิตไปวางจำหน่ายในห้าง เช่น บิ๊กซี โลตัส ยังติดต่อยาก และไม่มีโควต้าให้กลุ่มนำสินค้าไปจำหน่าย

- เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่กล้าที่จะหันมาทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง

การมีส่วนร่วมของเทศบาลและชุมชน

- เทศบาลตำบลอุโมงค์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง
- มีผู้บริหารที่เข้าใจปัญหาของเกษตรกร
- มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือ ติดต่อย่างใกล้ชิด
- มีงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมของเกษตรกร
- มีศูนย์เกษตรให้การช่วยเหลือเกษตรกรทั้งด้านความรู้และมีวัสดุอุปกรณ์
- ให้เกษตรกรได้ใช้พื้นที่ในศูนย์เกษตร ทำเป็นแปลงทดลอง
- เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้สนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งกองทุนไว้คอยช่วยเหลือสมาชิก
- การจัดตั้งกลุ่มครัวเรือนเกษตรกร หรือกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน ทำให้เกษตรกรได้เรียนรู้เรื่องเกษตรธรรมชาติ

บทที่ ๔

ผลการดำเนินการวิจัย

โครงการแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์ และชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมาของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ เพื่อค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร ถอดบทเรียนการดำเนินการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ โดยการทบทวนและค้นหาการพึ่งตนเองของเกษตรกรในด้านต่างๆ ได้แก่ การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองได้ทางสังคม การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองได้ทางสุขภาพ และการพึ่งตนเองได้ทางด้านจิตใจ ภูมิปัญญา และทางเทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

๔.๑ การดำเนินชีวิตและการพึ่งตนเองที่ผ่านมาของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์

การทบทวนและค้นหาการพึ่งตนเองของเกษตรกรตามโครงการ รวม ๕ ด้าน ได้แก่

- การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความมั่นใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในเรื่องเกษตรกรรม ยั่งยืน มีการนำความรู้ภูมิปัญญาที่มีมาปรับใช้ มีความสุขจากการทำ มีความสามารถในการจัดการกับความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ การจัดการด้านสุขภาพ
- การพึ่งตนเองทางด้านสังคม ได้แก่ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การดึงวิถีวัฒนธรรมที่ดีมาปรับใช้ (การลงแขก การทำนาหน้าหมู่) การรวมกลุ่ม/เครือข่ายในการทำงาน
- การพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งน้ำ ดิน การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
- การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชี่ยวชาญแต่ละด้าน การมีช่องทางในการเรียนรู้ของเกษตรกร
- การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาระรายรับ-รายจ่าย ความสามารถในการจัดการหนี้สิน ความสามารถในการจัดการปัจจัยการผลิต ความสามารถในการจัดการด้านการตลาด และความสามารถในการแสวงหาทุน

ซึ่งผลการดำเนินงานโครงการวิจัย สรุปผลการพึ่งตนเองของเกษตรกรได้ ดังนี้

๔.๑.๑ การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ การผลิต การหารายได้ รายจ่าย และภาระหนี้สิน

ตำบลอุโมงค์ ประกอบด้วยหมู่บ้าน จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท อาชีพหลักของคนในพื้นที่มีทั้งการประกอบอาชีพเกษตร ได้แก่การปลูก ลำไย พริก ผักกาด ผักคะน้า สลัด ถั่ว กระเพรา โหระพา และข้าว เป็นต้น เป็นการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ มีการลงทุนสูง มีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ทั้งกำจัดแมลง เชื้อรา ตลอดจนฮอร์โมน อาหารเสริมต่าง ๆ สำหรับพืช ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามภาวะ

ของตลาด ซึ่งตรงกันข้ามราคาพืชผล ทางเกษตรกลับถูกลง ทำให้เกษตรกรแต่ละครัวเรือนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

หลังจากที่แกนนำเกษตรกรได้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้แล้ว ซึ่งตามกระบวนการได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพึ่งพาตนเองด้านการเกษตร และส่งผลทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจ มีความเชื่อมั่นในระบบเกษตรธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น มีความตระหนักว่าการทำเกษตร ปัญหาอยู่ที่ต้นทุนการผลิต จึงมีการรวมกลุ่มกันทำปัจจัยการผลิตเพื่อมาทดแทนต้นทุนการผลิตที่ใช้สารเคมีที่มีอยู่เดิม เช่น การผลิตปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ สารไล่แมลง ฯลฯ ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง กลุ่มเลี้ยงหมูหลุมได้ใช้หยวกกล้วย และไม้กระถิน ซึ่งเป็นวัสดุที่ทำได้ง่ายในพื้นที่ทำกินเป็นอาหารเสริมให้หมูกิน ทำให้ต้นทุนอยู่ที่ ๔๐ บาท/กก. ซึ่งปกติอยู่ ๕๒ บาท/กก. ถ้าราคารับซื้อหมูเป็น ต่ำกว่า ๕๒ บาท/กก. เกษตรกรจะขาดทุนทันที ซึ่งการลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระหนี้สินเดิมที่มีอยู่

ด้านการพึ่งพาตนเองในการแสวงหาทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร กลุ่มเกษตรกรได้จัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เพื่อช่วยเหลือสมาชิก มีการระดมเงินค่าหุ้น หุ้นละ ๕๐ บาท/ราย และกองทุน มีรายได้จากการประกอบกิจกรรมของสมาชิกที่ได้รับงบประมาณจากเทศบาล โดยนำรายได้ ส่วนหนึ่งที่เกิดจากการประกอบกิจกรรม ส่งเข้าสมทบเป็นรายได้ของกองทุนเป็นประจำทุกปี ซึ่งหลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัย กองทุนมีเงินทุนประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) ไว้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการช่วยเหลือสมาชิก

๔.๑.๒ การพึ่งพาตนเองได้ด้านสังคม ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม การเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณีและวัฒนธรรม

เดิมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนตำบลอุโมงค์ ส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นระบบเครือญาติ การตั้งบ้านเรือน ก็จะอยู่เป็นกลุ่มในพวญาติพี่น้องด้วยกัน มีบ้านของพ่อแม่เป็นศูนย์กลาง มีอะไรก็แบ่งกันกิน มีงานประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ งานบุญ งานวัด ทุกคนในชุมชนก็จะมีส่วนร่วม ปัจจุบันความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป มีคนนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนในตำบลอุโมงค์มากขึ้น อันเนื่องมาจากการย้ายเข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรม และคนในตำบลอุโมงค์ก็เข้าไปทำงานในบริษัทต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรมจำนวนมาก มีการทำงานเป็นกะทั้งกลางวันและกลางคืน ต่างคนก็พยายามทำงานให้มากที่สุด ต้องทำงานล่วงเวลาเพราะจะมีรายได้จากการทำงานให้มากในแต่ละเดือน วันหนึ่งเฉลี่ยแล้วประมาณ ๘-๑๒ ชั่วโมง เมื่อกลับมาถึงบ้านก็พักผ่อน และเตรียมทำงานในวันต่อไป การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวน้อยลง ระหว่างเพื่อนบ้านน้อยลง ระหว่างชุมชนน้อยลง ต่างคนเริ่มสนใจแต่ตัวเอง การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนกลุ่มคนวัยแรงงานก็จะขาดการมีส่วนร่วม

เมื่อแกนนำเกษตรกร ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้แล้ว ทำให้กลุ่มแกนนำเกิดความตระหนักรู้ถึงปัญหาทางสังคม ที่เกิดขึ้นกับชุมชนของตนเอง เห็นความเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่ตามมา เช่น ปัญหาการลักเล็กขโมยน้อย ความร่วมมือของคนในชุมชน ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม การทิ้งขยะโดยไม่รับผิดชอบ ทำให้แม่น้ำคูคลอง สกปรก เป็นต้น ทุกคนต่างมุ่งแต่จะทำงานให้ได้เงิน จนลืมความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

ซึ่งเกษตรกรเริ่มตระหนักรู้ถึงพิษภัย ดังกล่าวข้างต้น และปรับปรุงตนเองโดยการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมดี ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัวและชุมชน มีการรวมกลุ่มกันผลิต และรวมกลุ่มกันขาย มีการช่วยเหลือแรงงานซึ่งกันและกัน (เอาวัน) หรือเช่น เวลาที่มีประชุมเวทีสังสรรค์ก็จะให้สมาชิกนำต้นไม้ในบ้านที่ตนเองมีอยู่ไปมอบให้เจ้าภาพหรือแลกเปลี่ยนกัน เป็นต้น มีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มใช้หลักเหตุผลและความพอประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าวินิจฉัยและตัดสินใจปัญหาของกลุ่ม

๔.๑.๓ การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกษตรกร การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติ

ตำบลอุโมงค์มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย เช่น ลำน้ำ กวาง ลำน้ำปิงท่าง ลำเหมืองเก่าศอก ลำเหมืองร่องเขียวเป็นต้น เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ เหล่านี้ในการทำเกษตร มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่จากเดิมที่เคยทำนา มาทำสวนลำไย มีการทำลำไยนอกฤดู มีการใช้ สารเคมีต่างๆ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เกิดปัญหาเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่เป็น ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งดินและน้ำ

หลังจากมีโครงการวิจัยนี้แล้ว กลุ่มแกนนำเกษตรกรได้ตระหนักรู้ ถึงปัญหาและสาเหตุของ ปัญหาที่ทำให้ทั้งดินและน้ำเสื่อมสภาพ มีการวัดค่า PH ของดิน หรือมีการตรวจวัดคุณภาพของน้ำ โดยเฉพาะ ปัญหาที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม จึงทำให้มีการปรับเปลี่ยนมาทำระบบเกษตรธรรมชาติ หรือเกษตร อินทรีย์มากยิ่งขึ้น ประกอบกับมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน เป็นต้น ทำให้เกษตรกรมีความเชื่อมั่นในระบบเกษตรธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ว่าไม่ทำลาย สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และยังส่งผลต่อสุขภาพอีกด้วย

ในด้านความร่วมมือกับชุมชน แกนนำกลุ่มเกษตรกรได้ร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมประกวด ครั้วเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดสภาพแวดล้อมให้ร่มรื่น สวยงาม สะอาด ถูก สุขลักษณะ มีการจัดกิจกรรมโครงการทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ในครัวเรือนทุกชุมชน มีโครงการอนุรักษ์และ เลี้ยงปลาใน ลำเหมือง เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

๔.๑.๔ การพึ่งตนเองด้านสุขภาพ การเจ็บป่วย และการรักษาโรค

เกษตรกรในตำบลอุโมงค์ที่เจ็บป่วย จะมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลอุโมงค์ คอย ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพและคัดกรองรักษาเบื้องต้น โดยมีการรักษาแผนปัจจุบันร่วมกับการแพทย์ทางเลือก มีหลักการว่า คนมีสุขภาพดีเมื่อร่างกายมีความสมดุลระหว่างธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ คนเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะธาตุขาดความสมดุล จะมีการปรับธาตุ โดยใช้ยาสมุนไพรหรือวิธีการอื่นๆ มีบริการนวดแผนโบราณ มี การอบสมุนไพร การใช้ลูกประคบ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มสมุนไพรของโครงการก็ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการดูแล สุขภาพกับหน่วยงานของรัฐ มีการใช้องค์ความรู้ ด้านสมุนไพรเข้าไปช่วยเหลือดูแลสุขภาพ เช่น กรณีของ จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ ได้จัดตั้งกลุ่มสมุนไพร มีการปลูกสมุนไพร ประยุตสมุนไพร การทำลูกประคบ การ นวดคลายเส้นให้กับคนในชุมชน เป็นต้น

เกษตรกรมีการตรวจสารเคมีตกค้างในเลือดเป็นประจำ ทำให้เกษตรกรมีความตระหนักในการ ดูแลสุขภาพของตนเอง มีการผลิตพืชผัก ที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพของตนเองและผู้บริโภค นอกจากนั้น เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ ไปหาหมอยังมีเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากเงินกองทุนสวัสดิการชุมชนของตำบลให้การ ช่วยเหลือเป็นค่ารถ หรือค่าเสียเวลาทดแทนการทำงานในเบื้องต้น และได้รับการตรวจรักษาโดยแพทย์ผู้มีความรู้โดยตรง ตามความร่วมมือของโรงพยาบาลชุมชนกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ ส่งผลให้เกษตรกรสามารถ ดูแลสุขภาพของตนเองได้ดีและมีความรู้ถูกต้องยิ่งขึ้น

๔.๑.๕ การพึ่งตนเองด้านจิตใจ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีพื้นบ้าน

ในอดีตผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลอุโมงค์ มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ พึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการ ดำรงชีวิต ปักจยี่ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นสิ่งสำคัญ และ จำเป็นในชีวิต มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่มากมาย ซึ่งนับวัน มีแต่จะสูญหาย และขาด การสืบทอด เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ กรณี จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ ได้สนใจเรื่องสมุนไพรและภูมิปัญญา พื้นบ้านด้านการนวด และเผยแพร่องค์ความรู้เหล่านี้สู่สมาชิกเครือข่ายและผู้สนใจทั่วไป นายประยูร บุญ

ธรรม มีความถนัดด้าน การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถที่มีมาแต่โบราณ ที่คนตำบลอุ้มอ้งรู้จักบริหารน้ำเพื่อการเกษตรและเพื่อการบริโภคต่าง ๆ ที่เรียกว่า “ระบบเหมืองฝาย” ซึ่งจะมีการจัดแบ่งปันน้ำกันตามระบบประเพณีที่สืบทอดกันมา โดยมีหัวหน้าเหมืองฝาย ที่ทุกคนยอมรับ มีคณะกรรมการจัดสรรน้ำตามสัดส่วนและตามพื้นที่ทำกิน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ให้รับการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม ซึ่งนายประยูร บุญธรรม ก็ได้นำวิธีการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการทำงานของกลุ่ม ให้มีการแบ่งความรับผิดชอบในการทำความสะอาดลำเหมือง ซึ่งเรียกกันว่า “ปันตา” ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานตามข้อตกลงของกลุ่ม ซึ่งได้มีการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรตามโครงการ ซึ่งหลายคนได้นำไปปรับใช้ในการทำลำไยอบแห้งของตนหรือบางคนใช้การจักสานเป็นบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้า

นางสาวศดานันท์ มะโนใจ มีความถนัดในการแปรรูปผลิตผลในหลายรูปแบบ การถนอมอาหารให้กินได้นานเช่น การดองการหมัก การทำลำไยอบแห้ง เป็นต้น นายราวี ไชยวรรณ มีภูมิปัญญาด้านการทำคอมพัสต์คอกหมუნและการจักสาน ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์พลังงานทดแทน เป็นต้น

เกษตรกรได้มีการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ โดยใช้หลักศาสนา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น เทศบาลตำบลอุ้มอ้ง ได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการเข้าถึงธรรมสำหรับชาวพุทธ เป็นหนังสือบทสวดมนต์และปริตรพระปริตต์ พุทธานุภาพ สำหรับชาวพุทธให้เกษตรกรได้ใช้เป็นคู่มือในการศึกษา คั่นคว่ำและสวดมนต์ให้ไว้พระก่อนเข้านอนให้เป็นหลักพึ่งพิงทางจิตใจของเกษตรกร

๔.๒ ความสุข ความทุกข์ วิธีการแสวงหาความสุขและวิธีการจัดการความทุกข์

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของนักวิจัยทำให้ทราบข้อมูลต่างๆ ที่มีผลต่อเกษตรกรทำให้เกิดความทุกข์ดังนี้

๔.๒.๑ การทำการเกษตรในระบบเกษตรเคมีเชิงเดี่ยว เน้นการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ชนิดเดียว ทำให้มีปัญหาเรื่องโรคและแมลง และการขาดทุน

๔.๒.๒ เน้นการใช้เทคโนโลยี เครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย ต้องลงทุน ต้องจ้างและทำยาก ไม่สามารถผลิตพอพันธุ์ แม่พันธุ์ได้และต้องเลี้ยงด้วยอาหารที่ต้องซื้อทั้งหมด จึงจะโตหรือได้น้ำหนัก

๔.๒.๓ การพึ่งพิงปัจจัยการผลิตภายนอก ด้วยการซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ลูกผสม

๔.๒.๔ พึ่งพิงองค์ความรู้จากข้อมูลภายนอกมาก ไม่ค่อยให้ความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๒.๕ การผลิตเพื่อขาย มีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคาสินค้า

ซึ่งการทำการเกษตรที่ผ่านมาส่งผลทำให้เกษตรกรเป็นหนี้ มีการกู้เงินมาเพื่อลงทุน จากแหล่งทุนต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ ราคาผลผลิตตกต่ำ รวมทั้ง ระบบการตลาด การขายต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรมีการจำนองที่ดินกับธนาคาร มีปัญหาสุขภาพทรุดโทรม อันเนื่องมาจากการทำงานหนัก การใช้สารเคมีสังเคราะห์ การบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมี และความเครียด เกษตรกรเปลี่ยนการทำนาเป็นการทำสวนลำไย ทำให้ต้องซื้อข้าวบริโภค คุณภาพของทรัพยากรดินและน้ำถูกทำลายจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว หรือเกษตรเคมี ส่งผลให้กุ้ง หอย ปู ปลา ตามแหล่งน้ำธรรมชาติลดลง การพึ่งตนเองของเกษตรกรลดลง ปัญหาสังคม เช่น การลักขโมยสายไฟฟ้า พืชผลของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

วิธีการขจัดความทุกข์และแสวงหาความสุขของเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง คือการลดการพึ่งพิงจากภายนอก หันมาพึ่งตนเอง โดยการทำการเกษตรแบบธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมีและยาฆ่าแมลง

ผลิตปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ แทนการใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สมุนไพรไล่แมลง มีการสร้างเครือข่าย รวมกลุ่มผลิตน้ำหมัก เพื่อลดต้นทุน มีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงสัตว์ มีการจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงไว้ช่วยเหลือสมาชิก มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนผลผลิต ปัจจัยในการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก ถ้าไม่ในราคาที่ไม่แพง มีการดูแลสภาพแวดล้อม ดินและน้ำ ไม่ให้ถูกทำลาย มีการประกวดครัวเรือนเกษตรกรที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีการดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์ แข็งแรง มีการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือดเป็นประจำ ปีละ ๒ ครั้ง บริโภคพืชผักที่ปลอดสารพิษ น้อมนำเอาการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงตามแนวทางองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้วางแนวทางไว้จะทำให้ผู้ที่ปฏิบัติตามมีความสุขกาย สุขใจ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

๔.๓ เงื่อนไขและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร

จากการที่ทีมงานวิจัยได้จัดเวทีพูดคุย ทบทวน วิเคราะห์ การทำเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมา มีการนำประสบการณ์ ทำให้ได้เห็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นแนวทางการพัฒนากลุ่ม ทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ทั้งส่วนที่เป็นแนวทางที่ถูกต้องชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองและทีมงาน ในการพัฒนางาน มีความมุ่งมั่นเชื่อถือนำแนวทางเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและหันมาทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง ซึ่งพบปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่เป็นอุปสรรค

๑.) ผู้ที่เข้าร่วมโครงการบางรายยังไม่เข้าใจเป้าหมายโครงการวิจัยที่ชัดเจนมองแต่ประโยชน์หรือตัวเงินที่ตนเองจะได้รับมากกว่าการได้องค์ความรู้และการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก

๒.) การทำเกษตรอินทรีย์ต้องใช้ระยะเวลา ความเข้าใจ ความเอาใจใส่ ดูแลอย่างจริงจัง จึงจะเห็นผล ซึ่งตรงข้ามกับเกษตรเคมีที่เห็นผลสำเร็จ ถ้าจะเริ่มทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง ในระยะเริ่มต้นจะทำให้ขาดรายได้ ในขณะเดียวกัน ถ้าทำปริมาณน้อยขาดการวางแผนการผลิต และการรวมกลุ่มกันจำหน่าย ก็จะจำหน่ายเช่นเดียวกับราคาสินค้าในตลาดทั่วไปในชุมชน ทั้ง ๆ ที่ สินค้าเกษตรอินทรีย์ต้องเอาใจใส่ดูแลและเป็นผลดีต่อสุขภาพมากกว่า ควรจะได้ราคาแพงกว่าแต่กลับได้ราคาเท่าสินค้าทั่วไป จึงทำให้สมาชิกบางรายไม่เห็นความแตกต่างของสินค้าอินทรีย์ แต่กลับมองว่าเป็นความยุ่งยากไม่ได้ผล

๓.) สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดอุดมการณ์ เนื่องจากผู้ที่จะทำเกษตรอินทรีย์ ต้องมีอุดมการณ์ ถ้าไม่มีอุดมการณ์ที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

๔.) สมาชิกเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมุ่งหวังแต่ผลตอบแทนที่เป็นเงินมากกว่าความรู้ เนื่องจากผู้ที่ทำเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลต้องมียุทธศาสตร์ ด้านเกษตรอินทรีย์รู้หลักการ เช่น ใช้วัสดุธรรมชาติ วัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นวัตถุดิบเพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

๕.) สมาชิกเกษตรกรมีการปฏิบัติการไม่ต่อเนื่องและจริงจัง เพราะผู้ทำเกษตรอินทรีย์ต้องเป็นผู้ที่ทดลองปฏิบัติ การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แต่ขาดการนำไปทำหรือไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สมาชิกบางคนจึงไม่ค่อยได้เข้าร่วมสมทบกับกลุ่มเพราะไม่ได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง

๖.) ผู้บริโภค ความเข้าใจของผู้บริโภค การให้ความสำคัญผลผลิตที่ปลอดภัย รวมทั้งระบบตลาดที่ต้องการผลผลิตที่สม่ำเสมอและปริมาณที่มาก

๗.) กระแสค่านิยม การรู้เท่าทันสื่อ ปัจจุบันเทคโนโลยีความทันสมัย ความสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้คนเราไม่ค่อยสนใจภูมิปัญญาที่มี การตามกระแสที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรกร

๘.) นโยบายของหน่วยงาน ภาระหน้าที่หลากหลายของเทศบาลเอง ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย แขนงนำหลักเป็นกลุ่มเดียวกัน ทำให้ต้องรับหน้าที่หลายอย่าง บางครั้งความเข้าใจในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ลงมานั้นไม่ชัดเจน เกิดความสับสนและซ้อนทับของงาน เป็นต้น

ด้านแนวทางที่เป็นการส่งเสริมการพัฒนา

๑.) ความรู้ความสามารถของสมาชิก สมาชิกโครงการที่ประสบผลสำเร็จ จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตนอย่างหนึ่ง คือ มีความใฝ่รู้ อยากที่ปรับเปลี่ยนวิถีเกษตร มีอุดมการณ์ มีความเชื่อมั่นในเกษตรอินทรีย์ เห็นโทษเห็นภัยของเกษตรที่ใช้สารเคมี ซึ่งสมาชิกโครงการ ก็มีส่วนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ได้

๒.) การรวมกลุ่มของสมาชิกเกษตรกร เกษตรอินทรีย์ต้องใช้การรวมกลุ่ม มีความผูกพัน เชื่อมโยงหนุนเสริม เติบโตซึ่งกันและกันในระหว่างเพื่อนสมาชิก รวมทั้งการสร้างเครือข่าย

๓.) จากการทดลองให้เห็นผล เช่น การปลูกผักเชิงดาของนายอินแก้ว โอชาวัฒน์ ที่ผ่านกระบวนการขั้นตอนการดูแลที่ถูกต้อง ทำให้ผลผลิตที่ออกมาดีกว่าเดิม ทั้งคุณภาพและราคาที่สูงกว่า และการทำเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานทำให้เกษตรกรมีรายได้ทุกวัน ทำให้สมาชิกมีกำลังใจที่จะทำต่อไป

๔.) ความร่วมมือและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกครัวเรือนของเกษตรกรถ้าได้ร่วมมือกันทำ จะทำให้เห็นผลที่รวดเร็วขึ้น นอกจากนั้น ยังเป็นความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ทำให้ครอบครัวอบอุ่น เพราะได้ช่วยกันทำ ไม่ได้มุ่งหวังที่จะขายอย่างเดียว

๕.) การสนับสนุนของเทศบาลตำบลอุโมงค์ การที่เทศบาลจัดกิจกรรมเข้าไปสนับสนุนหรือยกย่องผู้นำเกษตรอินทรีย์ เช่น “การประกวดครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” การจัดงาน “เกษตรอินทรีย์ วิถีพอเพียง” จะส่งผลให้สมาชิกโครงการมีความภูมิใจ สร้างความเชื่อมั่น ที่จะร่วมกันพัฒนาเกษตรอินทรีย์ที่มีร่วมกันต่อไป

๖.) การจัดตั้งกองทุนของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งการมีกลุ่มเครือข่าย การจัดตั้งกองทุนในการช่วยเหลือกันในกลุ่ม การได้ไปแลกเปลี่ยนกับพื้นที่อื่น มีเพื่อนมีเครือข่ายที่คอยให้คำปรึกษาหารือร่วมกัน การแลกเปลี่ยนบทเรียนซึ่งกันและกัน รวมทั้งการหนุนเสริมกำลังใจให้แต่กันทำให้เห็นแนวคิดแนวทางในการนำกลับมาปรับใช้ในพื้นที่ในกลุ่มของตนเองต่อไป

๔.๔ การหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่างๆ ของเทศบาลตำบล อุโมงค์และหน่วยงาน

การหนุนเสริม	บทเรียน	หน่วยงาน
๑. การศึกษาดูงาน - เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน อำเภอสารภี	การเลี้ยงหมูแบบครบวงจร การทำบ่อแก๊สชีวภาพจากขี้หมู การทำน้ำหมักขี้หมูไปใช้ประโยชน์ การทำฮอร์โมนจากรกหมู การปลูกพืชแบบผสมผสาน การรวมกลุ่มและการจำหน่ายผลผลิต	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับสถาบัน เกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
- เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน	การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก	เทศบาลตำบลอุโมงค์

อำเภอแม่แตง	การเพาะเห็ดฟาง การเลี้ยงกบ การปลูกพืชแบบผสมผสาน การรวมกลุ่มและการจำหน่ายผลผลิต	ร่วมกับสถาบัน เกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
- เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน อำเภอฝาง/ไชยปราการ	การบริหารจัดการป่าชุมชน การนำจุลินทรีย์จากป่ามาใช้ประโยชน์ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ การปลูกพืชแบบผสมผสาน	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับสถาบัน เกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้	การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ การจัดงานวันเกษตร การผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับมหาวิทยาลัย แม่โจ้
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	การจัดงานวันเกษตรฯ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน	การรวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์ การปลูกพืชแบบผสมผสาน การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบพอเพียง	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับ สถาบันวิจัยทรัพยากรฯ
- เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำ ลี้	การกลั่นสมุนไพรไล่แมลง สมุนไพรพื้นบ้าน การผลิตลำไยอินทรีย์ การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงจิ้งหรีด การเผาถ่าน การผลิตน้ำส้มควันไม้ การปลูกพืชแบบผสมผสาน	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับ สถาบันวิจัยทรัพยากรฯ
๒. การฝึกอบรม	การทำเกษตรธรรมชาติ การทำน้ำจุลินทรีย์จากพืชสีเขียวและสด การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากผลไม้สุก การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากพืชสมุนไพร การทำน้ำหมักจากนมสด การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากเปลือกไข่ การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากกระดูกสัตว์ การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จากสัตว์ การทำน้ำหมักจุลินทรีย์กำจัดศัตรูพืช การผลิตเชื้อราขาว	การทำเกษตรแบบ ธรรมชาติ ฝึกอบรม โดย อาจารย์พงษ์พันธ์ นันทขว้าง

	การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ การวางแผนการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ การผลิตอาหารสัตว์	
- โครงการพัฒนาการเกษตรตาม แนวทฤษฎีใหม่โดยยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียง การทำบัญชีครัวเรือน การเลี้ยงหมูขุน การปลูกพืชอินทรีย์ การผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ การวางแผนการผลิต,การวางแผนชีวิต การลดต้นทุนการผลิต	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับสถาบัน เกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่
- การนำเศษวัสดุทาง การเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์	การผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้เศษวัสดุทาง ธรรมชาติ การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ การขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สมุนไพรไล่แมลง	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับมหาวิทยาลัย แม่โจ้
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	วิสาหกิจชุมชน การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศูนย์พันธุ์พืชเพาะเลี้ยงจังหวัด ลำพูน	การปลูกพริก การปลูกหน่อไม้ สมุนไพรไล่แมลง	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับพันธุ์พืช เพาะเลี้ยงฯ
ปศุสัตว์อินทรีย์	การเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงไก่หลุม การเลี้ยงเป็ด การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์ ๓ ประเภท ๗ ชนิด การผลิตอาหารสัตว์	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับ ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน
- การเลี้ยงปลาแบบต่าง ๆ	การเลี้ยงปลาในร่องสวน การเลี้ยงปลาในบ่อดิน การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับประมงจังหวัด ลำพูน
- การบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ร่วมกับสภา หอการค้าแห่งประเทศไทย	การทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน การผลิตอาหารสัตว์ การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์ไล่แมลง การผลิตปุ๋ยสูตรอะตอมมิคนาโน	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับสภาหอการค้า แห่งประเทศไทย

๓. การทดลอง/พัฒนา	แปลงทดลองของกลุ่มในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับเกษตรจังหวัด ลำพูน
	การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ (หมูหลุม ไก่ หลุม นกกระทา)	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับ ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน
	การผลิตปุ๋ยอินทรีย์	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับมหาวิทยาลัย แม่โจ้
	การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์	เทศบาลตำบลอุโมงค์
	การเปิดตลาดอินทรีย์ ตำบลอุโมงค์	เทศบาลตำบลอุโมงค์
	การเลี้ยงปลาในร่องสวน	เทศบาลตำบลอุโมงค์
	การผลิตบ่อแก๊สจากมูลสัตว์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	การขอรับรองมาตรฐานจากหน่วยงาน IQS แม่โจ้	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
	การจดบันทึกบัญชีครัวเรือน	เทศบาลตำบลอุโมงค์
	การจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจ พอเพียง ตำบลอุโมงค์	เทศบาลตำบลอุโมงค์
	แปลงสาธิตทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับสภาหอการค้า
	การพัฒนาแหล่งน้ำ	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ร่วมกับเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดลำพูน
๔. อื่น ๆ		
- การมอบปัจจัยการผลิต		
- ปุ๋ยอินทรีย์	เกษตรกรนำไปปรับปรุงดินบริเวณแปลง ทดลอง	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- ลูกหมู	เกษตรกรนำไปเลี้ยงในระบบหมูหลุม	ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน
- ลูกไก่	เกษตรกรนำไปเลี้ยงแบบไก่หลุม	ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน
- ลูกเป็ด	เกษตรกรนำไปเลี้ยงเพื่อนำไข่มาบริโภค	ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน
- ลูกปลา	เกษตรกรนำไปเลี้ยงในร่องสวน	ประมงจังหวัดลำพูน
- น้ำหมักชีวภาพ, พด.	เกษตรกรนำไปฉีดพ่นพัฒนาพื้นที่เพาะปลูก ตนเอง	พัฒนาที่ดินจังหวัด ลำพูน
- อาหารหมู	เทศบาลมอบอาหารหมูให้ครัวเรือนตัวอย่าง	เทศบาลตำบลอุโมงค์ ,ปศุสัตว์
- อาหารไก่	เทศบาลมอบอาหารไก่ให้ครัวเรือนตัวอย่าง	เทศบาลตำบลอุโมงค์

		,ปศุสัตว์
- อาหารปลา	เทศบาลมอบอาหารปลาให้ครัวเรือนตัวอย่าง	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- กระบี่	เทศบาลมอบกระบี่ให้ครัวเรือนตัวอย่าง	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- เมล็ดพันธุ์พืช	เกษตรกรนำไปปลูกในบ้านและพื้นที่แปลงทดลอง	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- การไถพรวนบริเวณแปลงทดลอง	การเตรียมแปลงทดลองในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- การติดตั้งระบบน้ำในแปลงทดลอง	การเตรียมแปลงทดลองในบริเวณศูนย์เรียนรู้ฯ	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- วัสดุอุปกรณ์การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ	เกษตรกรรวมกลุ่มและร่วมกันผลิตปุ๋ยและน้ำหมัก	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- จัดหาสถานที่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	การวางแผนการผลิตและการตลาดภายในชุมชน	เทศบาลตำบลอุโมงค์
- ต้นกล้าพริก	เกษตรกรรับการฝึกอบรมและปัจจัยการผลิต	พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง จังหวัดลำพูน
- ต้นกล้าหน่อไม้พันธุ์หม่าจู้	เกษตรกรรับการฝึกอบรมและปัจจัยการผลิต	พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง จังหวัดลำพูน

๔.๕ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงทางตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยส่งเสริมให้มีการใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในการขับเคลื่อนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือนสู่ชุมชน มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้คุณธรรม ได้ส่งเสริมเกษตรกรที่สมัครใจที่มีแนวคิดที่จะทำการเกษตร แบบผสมพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือน ทำความดีถวายในหลวง สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหนุนเสริมความรู้ทางเทคนิควิชาการต่างๆ ให้กับเกษตรกร การส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางด้านจิตใจ และมีการพัฒนาชีวิต และชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เพื่อขยายผลทางความคิดและรูปธรรมไปยังเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่ โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและร่วมกัน ทำความดี ๗ ประการในครัวเรือนของตนเองคือ

๑.) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ทำกินของตนตามแนวคิด “ย้ายป่ามาอยู่บ้าน” ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ตามแนวทางพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใช้เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติเป็นแนวทางในการทงานด้านการเกษตรการประมงและการปศุสัตว์

๒.) เข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกครัวเรือนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๓.) ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยใช้หลักพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔.) จัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบข้อมูลรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนของตนเอง

๕.) คัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ที่ย่อยสลายได้) มาเป็นปุ๋ยหมักในครัวเรือน

๖.) ประหยัดพลังงาน ได้แก่ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์

๗.) จัดครัวเรือนให้สะอาด รมรื่นถูกสุขอนามัย

ทีมวิจัยและครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร่วมกันกำหนดภารกิจการดำเนินงานของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑.) ปฏิบัติงานวิจัยชุมชนในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน”

๒.) วางระบบเงินทุนของกลุ่มโดยการจัดตั้งกองทุนการดำเนินงานของสมาชิก เพื่อช่วยเหลือสมาชิก และพัฒนากลุ่ม จากการระดมหุ้นและเงินสัจจะสะสมของสมาชิกและเงินสนับสนุนโครงการ จากเทศบาลตำบลอุโมงค์

๓.) จัดทำแปลงสาธิตการปลูกพืชผัก โดยไม่ใช้สารเคมีในบริเวณพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์

๔.) ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกเพื่อหาข้อสรุปและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

๕.) วางแผนและจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๖.) สืบสานปณิธาน “พระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการจัดการพื้นที่ด้านการเกษตรให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง

๑) กิจกรรมแปลงทดลองของกลุ่มในบริเวณศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์

การปลูกพืชผักภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ ของกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทางกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินการปลูกผักในบริเวณศูนย์เรียนรู้จำนวน ๖ แปลง คือ

๑. แปลงที่ ๑ ของกลุ่มนายประยูร บุญธรรม

๒. แปลงที่ ๒ ของกลุ่มนายนำพล จันตัน

๓. แปลงที่ ๓ ของกลุ่มนายอนันต์ ชัยธรรม

๔. แปลงที่ ๔ ของกลุ่มนายโอภาส หลวงอุโมงค์

๕. แปลงที่ ๕ ของกลุ่มนายสนธิ ทิพจร

๖. แปลงที่ ๖ ของกลุ่มนายอุทิศ กันทะอุโมงค์

โดยทางเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ให้เกษตรกรกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ใช้พื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ และสนับสนุนเกษตรกรด้าน

๑) ไถพรวนดินพื้นที่จำนวน ๖ แปลง

๒) วางระบบน้ำโดยวางระบบท่อและจุดสายยางจำนวน ๓ จุด

๓) ปรับสภาพดินโดยให้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกในครั้งแรก และ

๔) จัดหาพันธุ์พืชให้ในการปลูกครั้งแรก

ผลจากการทดลองทำกิจกรรมมีการปรับปรุงพื้นที่ให้ได้ขนาดตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ มีกิจกรรมปลูกข้าว เลี้ยงปลา และปลูกผักรอบๆ นาข้าว มีการประชุมแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการเปลี่ยนเวรกันมาดูแล ทำให้กลุ่มได้เรียนรู้ในการทำกิจกรรมรวมกัน มีการตั้งคณะกรรมการให้มารับผิดชอบดูแล มีการระดมหุ้นเป็นทุนร่วมกับทุนที่เทศบาลให้เพื่อทดลอง และลดภาระความเสี่ยงของกลุ่ม และจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ได้แล้ว เปรียบเทียบกับการลงทุนปรากฏว่าไม่คุ้มทุน เกษตรกรได้สรุปสาเหตุว่าเกิดจากปัญหาที่เกษตรกรได้รับมอบหมายให้ดูแลตามพื้นที่รับผิดชอบของตน ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลได้อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากต้องดูแลอาชีพทั้งธุรกิจของตนเอง มีเวลาทำงานให้กับกลุ่มน้อย จึงสรุปว่าควรมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการของกลุ่มใหม่ โดยให้ผู้ที่มีความต้องการและชำนาญในเรื่องนั้นๆ เป็นผู้รับผิดชอบ ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของดูแลผลผลิตทางการทำงานอย่างเต็มที่ เช่น การปลูกข้าว ถ้าเปลี่ยนเวรกันมาดูแลแล้วไม่ได้ผล ต้องให้ผู้ใดผู้หนึ่งรับผิดชอบไปเป็นเจ้าของ เมื่อได้ผลผลิตแล้วจึงค่อยหักรายได้เข้ากลุ่ม

๒) การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ โดยมีการฝึกอบรมการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติโดยมีอาจารย์พงษ์พันธ์ นันทขว้างเป็นวิทยากรฝึกอบรม มีครัวเรือนที่ดำเนินการ อย่างต่อเนื่องเช่น นายสายันต์ มาลี เลี้ยงหมูหลุม ไก่หลุม เป็ด ห่าน นายโอภาส หลวงอุโมงค์ เลี้ยงหมูหลุม ไก่หลุม นกกระทา น.ส.ปุณิกา ศรีวิชัย เลี้ยงไก่หลุม หมูหลุม เป็ด ปลา นางศรีพรรณ ศรีวิชัย เลี้ยงหมูหลุม ไก่ เป็ด นายอินสม โล้ชมภู เลี้ยงไก่หลุม เป็ดหลุม นายนพพล จันตัน เลี้ยงหมู ปลา เป็ด ไก่ กบ และสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นต้น

ในกิจกรรมนี้ ถือว่ามีความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และเลี้ยงเป็ด เทศบาลอุโมงค์ และหน่วยงานปศุสัตว์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเริ่มก่อตั้งกลุ่ม มีการแจกพันธุ์หมูพันธุ์ไก่ และพันธุ์เป็ดพร้อมอาหาร เพื่อจูงใจให้เกษตรกรนำสัตว์ไปทดลองเลี้ยงในลักษณะปศุสัตว์อินทรีย์ ซึ่งปรากฏว่าร้อยละ ๘๐ ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาองค์ความรู้ในการเลี้ยงสัตว์ มีการผสมอาหารเพื่อลดต้นทุน มีการดูแลรักษาสัตว์เลี้ยงด้วยสมุนไพร เมื่อปัญหาราคาสุกรตกต่ำ เกษตรกรได้รวมกลุ่มลงทุนในการฆ่าและสุกรขาย ทำให้เกิดการกระบวนกรเรียนรู้ด้วยการระดมทุนการแบ่งหน้าที่ในการทำงาน มีการจดบันทึกเปรียบเทียบกับทุนและกำไร ที่ได้จากการขาย ทางด้านการเลี้ยงเป็นอินทรีย์มีความก้าวหน้าพัฒนาขอรับการสนับสนุนเครื่องฝึกไข่จากเทศบาลเพื่อนำไปฝึกไข่เป็ด ข่ายและขยายให้แก่สมาชิก รวมทั้งได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นไข่เค็มเยี่ยวม้า เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนต่อไป ซึ่งจากการทดลองเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ ทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

➢ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ส่วนราชการเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและฝึกอบรมความรู้ด้านนี้ให้ เช่น ปศุสัตว์จังหวัดลำพูน ฝึกอบรมการเลี้ยงไก่หลุม พร้อมทั้งมอบลูกไก่พร้อมอาหารให้เกษตรกร จำนวน ๓๐ ครัวเรือน ฝึกอบรมการเลี้ยงเป็ดแบบธรรมชาติ พร้อมทั้งมอบลูกเป็ดจำนวน ๕๐ ตัว พร้อมทั้งอาหารสัตว์ให้เกษตรกรจำนวน ๒๗ ครัวเรือน ประมงจังหวัดลำพูนมอบลูกปลานิลจำนวน ๓๐ ฝูง

➢ การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ จะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงที่ยาวนานกว่าการเลี้ยงแบบให้อาหารสำเร็จรูป แต่อาหารที่ผลิตขึ้นเอง จะประหยัดต้นทุนกว่าเพราะใช้วัสดุในท้องถิ่น

➢ การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ จะได้ประโยชน์จากการเลี้ยงจะประหยัดต้นทุนการผลิต เมื่อเกษตรกร นำไปใส่พืชผักแทนปุ๋ยเคมี

➤ การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ จะต้องมีการทำน้ำหมักอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาให้สัตว์กิน และนำมาใส่พื้นคอก เพื่อไม่ให้เกิดกลิ่นและทำให้วัสดุที่ใส่ในพื้นคอกกลายเป็นปุ๋ยคุณภาพดี

➤ ราคาการจำหน่ายสัตว์แบบธรรมชาติเท่ากับหรือน้อยกว่าราคาที่จำหน่ายสัตว์ทั่วไปในท้องตลาด ซึ่งการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาตินั้น ไม่ได้ใส่สารเร่งต่างๆ เป็นอาหารที่ปลอดภัย แต่ยังไม่มียาที่รองรับโดยตรง

๓) การผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ต่างๆ และมีวิทยากรจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ มาสอนทำปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่พลิกกลับกองสูตรวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ และเกษตรกรบางท่านผลิตปุ๋ยอินทรีย์โดยให้สัตว์หมักแทน โดยนำเศษวัสดุมารองพื้นคอกเลี้ยงสัตว์ โดยผสมตามอัตราส่วน และเลี้ยงสัตว์บนเศษวัสดุนั้น เมื่อครบตามกำหนดก็จะได้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพดีมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

➤ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์แบบให้สัตว์หมักให้จะช่วยลดภาระและขั้นตอนต่าง ๆ โดยไม่ต้องเสียเวลาพลิกกลับกองปุ๋ย

➤ การผลิตปุ๋ยแบบวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ เป็นการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ง่ายอีกวิธีหนึ่งสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงสัตว์ เพราะมีเพียงเศษวัสดุทางธรรมชาติและมูลสัตว์อัตราส่วน เศษวัสดุทางธรรมชาติ ๓ ส่วน มูลสัตว์ ๑ ส่วน ผสมเรียงกันเป็นชั้น ๆ สูงประมาณ ๑.๕๐ เมตร หมั่นรดน้ำควบคุมความชื้น ประมาณ ๒ เดือนก็จะได้ปุ๋ยหมักคุณภาพดีมาใช้

➤ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ช่วยลดปัญหาหมอกควันในพื้นที่ อันเนื่องมาจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร และช่วยลดต้นทุนการผลิต ไม่มีสารพิษตกค้าง ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรอินทรีย์และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

➤ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี จะไม่เห็นผลในทันทีเหมือนการใส่ปุ๋ยเคมี แต่เมื่อใช้อย่างต่อเนื่อง ดินจะค่อย ๆ ปรับสภาพและมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกได้ผลดี ซึ่งผู้ใช้ต้องใจเย็น ๆ เพราะต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง

➤ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์หากมีการร่วมกันทำจะช่วยลดต้นทุนได้มากและทำได้จำนวนมากกว่าทำเพียงคนเดียว

๔) การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ฝึกอบรมการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และสัตว์ การผลิตเชื้อราท้องถิ่น (เชื้อราขาว) ฝึกทักษะการผลิตเชื้อจุลินทรีย์ ๓ ประเภท ๗ ชนิด

ประเภทที่ ๑ การทำน้ำหมักจากพืชมี ๓ ชนิด คือ จากพืชสีเขียวและสด จากผลไม้สุก จากพืชสมุนไพร

ประเภทที่ ๒ การทำน้ำหมักจากน้ำข้าวข้าว มี ๓ ชนิดคือ แลคโตบาซิลลัสจากนมสด แคลเซียมจากเปลือกไข่ ฟอสฟอรัสจากถ่านกระดูกสัตว์

ประเภทที่ ๓ การทำน้ำหมักจากสัตว์

ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

➤ การผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์นั้นจะต้องผลิตให้ครบจึงจะทำให้ น้ำหมักนั้นใช้แล้วมีประสิทธิภาพ

➤ การทำน้ำหมักแต่ละครั้งควรมีการรวมกันทำจะประหยัดต้นทุนและสามารถผลิตได้ปริมาณมากแล้วแบ่งกันใช้

➤ ผู้ผลิตน้ำหมักต้องรู้จักวางแผนเพราะน้ำหมักแต่ละชนิดมีอายุการเก็บหากทำมากเกินไปใช้ไม่หมดจะทำให้ น้ำหมักนั้นเสื่อมประสิทธิภาพ

➤ การผลิตน้ำหมักหลายอย่างทำให้ต้องใช้เวลาและวัสดุจำนวนมากทำให้เกษตรกรบางรายที่ไม่มีความพร้อมได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย ผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์สูตรอื่น เช่น น้ำหมักจุลินทรีย์จากป่า น้ำหมักจุลินทรีย์แบบน้ำสูตรอะตอมมิคนาโน น้ำหมักจุลินทรีย์สูตร DMO ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ น้ำหมักสูตรเกษตรธรรมชาติของ รศ.ดร.อาณัฐ ตันโช การใช้ น้ำหมักจากมูลสัตว์ ของเครือข่ายเกษตรกรมายั่งยืนอำเภอสารภี

➤ การใช้น้ำหมักผสมน้ำ ให้สัตว์กินทำให้สัตว์เจริญเติบโตดีขึ้นไม่ต้องฉีดยาหรือหยอดยาต่างๆ

๕) การผลิตบ่อแก๊สจากมูลสัตว์

ครัวเรือนนำร่อง ในการผลิตบ่อแก๊สจากมูลสัตว์คือ นายสาयนต์ มาลี หมู่ที่ ๕ บ้านป่าเหว ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บริษัท ปตท. และเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้ผลิตบ่อแก๊สจากมูลหมู โดยได้ขุดดินบริเวณข้างลำห้วย ใช้พลาสติกสีดำตัดเย็บตามขนาด ต่อท่อจากลำห้วยเมื่อทำความสะอาดลำห้วย มูลหมูจะไหลลงในบ่อที่เตรียมไว้ เมื่อหมักได้ตามความจุที่เตรียมจะได้แก๊สใช้ในครัวเรือน ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

➤ การทำบ่อแก๊ส ๑ บ่อ และเลี้ยงหมู สัก ๒-๓ ตัว จะได้กำไรกว่า คนเลี้ยงหมูที่ไม่มีบ่อแก๊ส

➤ การเลี้ยงแบบมีบ่อแก๊สจะไม่เหม็นขึ้นหุ้มเจ้าของบ้านสามารถอยู่ในบ้านอย่างมีความสุขเพื่อนบ้านก็ไม่รำคาญเหตุที่ไม่เหม็น เพราะเราต้องกวาด ตักขี้มูลลงในหลุมแก๊ส คอกหมูก็สะอาด

➤ ขี้ที่ล้นจากบ่อหมักเป็นปุ๋ยอย่างดีในการนำมาใส่พืชผัก ลดต้นทุนในการซื้อปุ๋ย

➤ ประหยัดเงินค่าซื้อแก๊ส เพราะไม่ต้องซื้อแก๊สมาใช้อย่างน้อย ๔ เดือน ต่อการเลี้ยง ๑ ครั้ง

➤ หมูที่เลี้ยงในระบบนี้จะเป็นหมูที่สะอาดเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและความเสี่ยงในการเป็นโรคต่างๆ น้อยมาก โอกาสขาดทุนก็น้อย โอกาสได้กำไรมีมาก

๖) การขอรับรองมาตรฐานจากหน่วยงาน IQS แม่โจ้

ทางกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีเกษตรกรที่สนใจ ยื่นขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน ๒ คน คือ นายสาयนต์ มาลี และนายโอภาส หลวงอุโมงค์ ซึ่งมีขั้นตอนการขอรับรองดังนี้

๑. การสมัครเข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

๒. เข้ารับการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตเกษตรอินทรีย์

๓. เจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจประเมินฟาร์ม

๔. ทางสถาบันจะขึ้นทะเบียนรับรองเกษตรกรผู้ผลิต

๕. เกษตรกรต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของสถาบันและมีการสุ่มตรวจอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

➤ ได้เรียนรู้วิธีการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์ที่เป็นที่ยอมรับ

➤ การผลิตพืชอินทรีย์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

➤ ได้บริโภคผลผลิตที่ปลอดภัย

- การมีหน่วยงานให้การรับรองมาตรฐานทำให้เกิดความมั่นใจกับผู้บริโภค เกิดความเชื่อถือ ทำให้สนใจที่จะบริโภคมากขึ้น
- เกิดเครือข่ายผู้ผลิตผักอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน
- ได้ศึกษากระบวนการตลาดผักอินทรีย์ ซึ่งมีความต้องการบริโภคจำนวนมาก

๓) การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน

เทศบาลได้ส่งเสริมให้ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีจุดประสงค์ของการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบว่าในแต่ละวัน ครอบครัวได้รับเงินและจ่ายเงินเป็นค่าอะไรบ้าง ทำให้ทราบว่าในแต่ละเดือน ครอบครัวมีรายรับ-รายจ่ายอะไรบ้าง คนเราส่วนมากมักจะหลงลืมไม่สนใจ ที่จะจดจำ เวลาใช้จ่ายเงินออกไปหรือรับเงินเข้ามา พอเวลาผ่านไป ๒ – ๓ วันก็ลืมแล้ว ดังนั้น บัญชีครัวเรือนจะช่วยเตือนความจำให้เรา รู้ถึงการใช้จ่ายเงิน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน ให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ โดยการวิเคราะห์บัญชีครัวเรือน ให้นำบัญชีครัวเรือนที่ผ่านมา พิจารณาดูว่า รายรับ-รายจ่าย มีความสมดุลกันหรือไม่ รับมากกว่าจ่าย หรือจ่ายมากกว่ารับ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน รายจ่ายมักจะมากกว่ารายรับ จึงต้องให้ความสำคัญในการพิจารณารายจ่ายให้ดีว่า พอจะมีรายการไหนที่พอจะลดหรือตัดออกได้ ก็ให้หาทางปรับลดหรือตัดรายการรายจ่ายเหล่านี้ออกไป ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

ข้อมูลที่ได้รับจากการทำบัญชีครัวเรือน จะช่วยให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินในเดือนถัดไปได้ การรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินจะช่วยให้สถานการณ์การเงินของครอบครัวดีขึ้นและทำให้เรามองเห็นหนทางในการนำข้อมูลบัญชีครัวเรือนไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครอบครัวได้ซึ่งวิธีดังกล่าวก็คือ การวางแผนทางการเงิน ถ้าปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะได้รับประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือนและทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น

๔) แปลงสาธิตทำนา ๑ ไร่ได้เงิน ๑ แสน

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ร่วมกับสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้จัดทำโครงการทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเชิงนิเวศน์ โดยประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการจัดให้มีระบบนิเวศน์ในพื้นที่ ๑ ไร่ ให้มีความเกื้อกูลกันระหว่าง คน พืช และสัตว์ มีการนำพื้นที่มาแบ่งเป็นพื้นที่เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงหอย เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู และโคชาวลำพูน แบ่งพื้นที่เพื่อทำการปลูกข้าวโดยคัดพันธุ์ข้าวที่ดีที่สุดคือ ข้าวหอมนิล มาปลูกทำนา ใช้หลักความพึงพิงและความหลากหลายในระบบนิเวศน์ โดยได้ใช้พื้นที่ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ เป็นพื้นที่นำร่องในจังหวัดลำพูน

ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียนดังนี้

- ผู้ที่สนใจจะทำนา ๑ ไร่ได้ ๑ แสนจะต้องมีพื้นที่และสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการทำนา
- พื้นที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อสะดวกในการควบคุมระดับน้ำ
- การปรับพื้นที่และเตรียมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ระยะแรกต้องใช้ทุนจำนวนมาก
- ผู้ที่จำทำต้องเข้าใจการจัดการระบบนิเวศน์ในพื้นที่
- ผู้ที่สนใจทำต้องมีเวลาในการลงพื้นที่แปลงนาอย่างต่อเนื่อง

๕) การพัฒนาแหล่งน้ำ

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้รับคัดเลือกเป็นพื้นที่นำร่อง เข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔ โดยเน้นการบูรณาการแผนงาน/โครงการ ด้านสินค้าการเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ พิจารณาจากกลุ่มงาน/โครงการที่สำคัญเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร การเพิ่มช่องทางการค้า การบริหารจัดการและเสริมสร้างความเข้มแข็งเกษตรกร เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ทุกครัวเรือนได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว เกิดการส่งเสริมด้านต่างๆ จากแต่ละหน่วยงาน ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

การร่วมมือกับส่วนราชการต่างๆ ทำให้ได้รับโอกาสพัฒนาหลายๆ ด้าน มีส่วนราชการหลายส่วนให้ความร่วมมือทำให้เกษตรกร ต้องมีการพิจารณาตามความพร้อมและความต้องการ เพราะบางโครงการอาจจะไม่เหมาะสมกับตนเอง ตนเองไม่มีความพร้อม อาจจะเป็นภาระให้กับตนเองได้ การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างส่วนราชการ เทศบาล และเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ เพราะบางครั้งเกษตรกรไม่เข้าใจ ทำให้เสียโอกาสหลาย ๆ อย่างไป

๑๐) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ตำบล อุโมงค์

เครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงท่า ได้จัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอุโมงค์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

๑. เพื่อเป็นการร่วมกันทำความดีน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสที่พระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา

๒. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนช่วยเหลือกันในกลุ่มสมาชิก

๓. เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์สัจจะให้สมาชิกรักษาสัจจะความตั้งใจต่อตนเองรู้จักประหยัดอดออม

๔. เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลอุโมงค์

๕. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของกองทุนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือกิจกรรมอื่น ๆ อันเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา

ผู้ที่เป็นสมาชิกต้องถือหุ้นอย่างน้อยคนละ ๑ หุ้น ๆ ละ ๕๐ บาท และจะมีการเก็บเงินสัจจะสะสมในรูปของเงินออม ในโอกาสต่อไป ซึ่งกองทุนนี้จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลส่วนหนึ่ง ในการส่งเสริมโครงการต่างๆ ของกลุ่ม เมื่อสมาชิกกลุ่มท่านใดอยากจะทำ กิจกรรมทางการเกษตร แต่ไม่มีเงินทุนก็สามารถเขียนโครงการเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน ทางกองทุน ให้ความเห็นชอบเพื่อเสนองบประมาณจากเทศบาล และเมื่อสมาชิกได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรตามที่ตนเองเสนอโครงการแล้ว ก็จะนำปัจจัยการผลิต หรือเงินที่ขอยืมไปมาส่งคืนให้กองทุน

ที่ประชุมได้คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

๑. นายอนันต์ ชัยธรรม	ประธานกรรมการ
๒. นายอุทิศ กันทะอุโมงค์	รองประธานกรรมการ
๓. นายสายันต์ มาลี	รองประธานกรรมการ
๔. นายอินแก้ว โอชาวัฒน์	ประชาสัมพันธ์
๕. นางอุษา วีระสะ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
๖. นายราวีไชยวรรณ	เหรัญญิก
๗. นายโอภาส หลวงอุโมงค์	ผู้ช่วยเหรัญญิก

๘. นายศรีเลิศ	วิเศษศิริ	กรรมการ
๙. นายน้าพล	จันทัน	กรรมการ
๑๐. จสอ.พิชัย	ศรีวิสัย	กรรมการ
๑๑. นางอำพร	วงศ์หลิ่งห้า	กรรมการ
๑๒. นางชวนพิศ	โสภณจิตร	กรรมการ
๑๓. นายสุพจน์	มาภาพ	กรรมการ
๑๔. นายทวี	หมื่นสิทธิโรจน์	กรรมการและเลขานุการ
๑๕. นางพัชรดา	ทิพย์มณี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นอกจากนี้ยังมีผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านที่เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการคือ

๑. นางประภาพรพรรณ	ดีอุโมงค์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๑
๒. นางคำอ้น	หล้าจักรสินธุ์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๒
๓. นายยวงคำ	มะโนใจ	ตัวแทนของหมู่ที่ ๓
๔. น.ส.พรรณา	สาริขิต	ตัวแทนของหมู่ที่ ๔
๕. นายดำคำ	อุ้นอุโมงค์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๕
๖. นายวุฒิชัย	ใจอุโมงค์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๖
๗. นางกฤษณา	วงศ์น้อย	ตัวแทนของหมู่ที่ ๗
๘. นายใจพร	ขว้างจิตต์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๘
๙. น.ส.จันทร์ทอง	ศรีธิหล้า	ตัวแทนของหมู่ที่ ๙
๑๐. นางขจรศรี	บุญใหญ่	ตัวแทนของหมู่ที่ ๑๐
๑๑. นางนิภา	ตาไชยวงศ์	ตัวแทนของหมู่ที่ ๑๑

ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียนดังนี้ การจัดตั้งกองทุนจะต้องสร้างกิจกรรมให้สมาชิก ได้มีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกองทุน ต้องมีคณะกรรมการที่ทำงานอย่างต่อเนื่องในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนกองทุน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำและอุดหนุนงบประมาณตามสมควร และเป็นการสร้างความเข้าใจ ให้สมาชิกจะทำให้กองทุนขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การบริหารงานกองทุนยังต้องมีความชัดเจน โปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิก นอกจากนั้น ยังมีการพัฒนาเครือข่าย ให้เชื่อมกับเครือข่ายเกษตรกรในระดับจังหวัด ซึ่งมีตัวแทนเครือข่ายฯ ตำบลอุโมงค์ ได้เข้าร่วมกับโครงการนวัตกรรมองค์กรกับการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรมายั่งยืนจังหวัดลำพูน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่กลุ่มอื่นมากขึ้น มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ แลกเปลี่ยนบทเรียนการทำงานในระดับจังหวัดมากขึ้น

๑๑) การวางแผนการผลิต การเปิดตลาด

ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงท่านใด ที่มีความพร้อมสามารถ วางแผนการผลิตโดยปลูกพืชผักแบบเกษตรธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมี โดยเทศบาลมีโครงการจำหน่ายพืชผักอินทรีย์ ภายในตลาดสดบ้านชัยสถาน และตลาดกลางป่าเหว ซึ่งทุกท่านที่เข้าร่วมโครงการ และดำเนินการปลูกตามระบบเกษตรธรรมชาติ สามารถนำพืชผักมาจำหน่ายได้ หากไม่มีเวลามาจำหน่าย สามารถฝากทางเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจำหน่ายได้ นอกจากนั้น ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงได้ดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้เปิดตลาดหน้าศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ เปิดตลาดทุกวันเสาร์ เวลา ๐๖.๐๐ – ๑๓.๐๐ น. มีการนำ

ผลิตภัณฑ์ของศูนย์เรียนรู้ฯ พืชผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองในท้องถิ่น ผลผลิตของเกษตรกร เช่น ไข่เป็ด ไข่ไก่ ไช้หนกระทาก มีผู้มาจำหน่ายจำนวน ๔ คน คือ นางอำพร วงศ์หลังห้า นายสายันต์ มาลี นายโอภาส หลวงอุโมงค์, เจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ร่วมกับเกษตรกรเครือข่ายของอำเภอสารภี อีก ๒ ราย เปิดจำหน่ายประมาณ ๑๐ สัปดาห์

ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้ พืชผักที่มาจำหน่ายในการพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง ต้องมีจำนวนมากพอและชนิดที่หลากหลาย พื้นที่จำหน่ายอยู่บริเวณทางโค้ง ทำให้ไม่สะดวกในการจอดรถ ครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ตื่นตัว นำพืชผักมาจำหน่าย และมีส่วนร่วมในการซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ระยะเวลาการจำหน่ายยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ความต่อเนื่องของผู้จำหน่ายยังไม่ต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบยังไม่ทั่วถึง ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายยังไม่มี การรับรองมาตรฐานหรือมีหน่วยงานใดให้การรับรองว่าเป็นสินค้าปลอดภัย การตั้งจุดจำหน่ายสินค้า ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเป็นอย่างดี ศึกษาความต้องการของผู้บริโภค ความพร้อมของสินค้า ความพร้อมของสถานที่ ความพร้อมของผู้จำหน่าย การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการวางแผนร่วมกัน

๑๒) การประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้จัดทำโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครัวเรือนให้เป็นแบบอย่าง ในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเครือข่ายของการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์พัฒนาครัวเรือนให้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่สนใจทั่วไป โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์และครัวเรือน ในหมู่บ้าน/ชุมชนต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ และจะมีการมอบรางวัล ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นการร่วมกันทำความดีถวายในหลวง เนื่องในวโรกาสที่พระองค์มีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา และ เพื่อค้นหาแนวทางการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร เพื่อกิจการนี้กลุ่มเกษตรกรร่วมกับเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้พัฒนาจัดให้มีขึ้น โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากเครือข่ายการต่าง ๆ ของเทศบาล การนำกลุ่มของเทศบาลให้เข้ามารับผิดชอบในการ กำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของสุขภาพ ซึ่งจากผลการดำเนินงานได้พบว่า เกษตรกรมีความกระตือรือร้นรับฟังทำตามโครงการ แล้วให้ความสนใจในรายละเอียดของหลักเกณฑ์ การประกวดนี้จะทำในชีวิตเพื่อตัดสินการประกวด มีการตั้งคณะกรรมการของกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมในการประเมินและร่วมเป็นกรรมการตัดสิน ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นกลาง และสร้างความยุติธรรมเกิดขึ้น

เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้จัดทำโครงการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ เพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานของครัวเรือน ให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อส่งเสริมและยกย่องครัวเรือนที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
๒. เพื่อค้นหาครัวเรือนต้นแบบด้านต่าง ๆ ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๓. เพื่อเผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในภาคบุคคลและครัวเรือน
๔. เพื่อมอบรางวัลแก่ครัวเรือนที่ประสบผลสำเร็จและควรได้รับการยกย่อง

โดยมีนักวิจัย สมาชิกกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือนและเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยหรือศูนย์ เข้าร่วมเป็นกรรมการในการออกแบบกิจกรรม รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินการประกวดในครั้งนี้ด้วย

คุณสมบัติของครัวเรือนผู้เข้าร่วมโครงการ

๑. มีความศรัทธาและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๒. มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์
๓. มีความตั้งใจที่จะทำความดีน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา

วัน เวลาและสถานที่รับสมัคร

รับสมัครตั้งแต่วันที่ ๑๕ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ที่ฝ่ายสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลอุโมงค์ สอบถามรายละเอียดได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐-๕๓๙๘-๓๒๓๔ ต่อ ๑๐๓ หรือสมัครที่ กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน คณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละหมู่บ้าน

ระยะเวลาดำเนินงานและการตัดสินการประกวด

- ผู้เข้าร่วมประกวดดำเนินการพัฒนาครัวเรือนของตนเอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การประกวดที่คณะกรรมการกำหนด ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔
- คณะกรรมการจะพิจารณาประเมินผลการตัดสินตามระยะเวลาที่กำหนดและมอบรางวัล ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

หลักฐานที่ใช้ในการรับสมัคร

๑. สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าบ้าน
๒. ใบสมัครและเกณฑ์การพิจารณาตัดสินการประกวด

รางวัลการประกวด

๑. รางวัลชนะเลิศสุดยอดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ
๒. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ
๓. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๔,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ
๔. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๓ จะได้รับเงินรางวัลจำนวน ๓,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและใบประกาศ

๕. รางวัลชมเชย ๕ รางวัล ๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท พร้อมป้ายคร้วเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงและ
ใบประกาศ

๖. รางวัลป้ายมาตรฐานเพื่อมอบให้คร้วเรือนที่ผ่านเกณฑ์ตัดสินระดับดี ไม่น้อยกว่า ๕ เกณฑ์ตัดสิน
เกณฑ์การพิจารณาตัดสิน

๑. เกณฑ์การตัดสินคร้วเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงมี ๘ เกณฑ์คือ

๑.๑ การปลูกพืชผักสวนครัว

๑.๒ การลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้

๑.๓ การออม

๑.๔ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๕ ศาสนา วัฒนธรรมภูมิปัญญาและการเอื้ออาทร

๑.๗ การคัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ของย่อยสลายได้) มาทำปุ๋ยหมักในคร้วเรือน

๑.๗ ประหยัดพลังงานได้แก่ ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์

๑.๘ จัดคร้วเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะ

๒. ระยะเวลาการประเมินและตัดสินการประกวด แบ่งเป็น ๓ รอบดังนี้

รอบที่ ๑ คณะอนุกรรมการประกวดคร้วเรือนเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นผู้ดำเนินการ เก็บข้อมูล
โดยการสัมภาษณ์ ถ่ายภาพ และรวบรวมแบบเกณฑ์การตัดสินที่ผู้สมัครได้ประเมินตนเองเพื่อเสนอ
คณะกรรมการตัดสินพิจารณาภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔

รอบที่ ๒ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกคร้วเรือนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคร้วเรือนตัวอย่างที่
สมควรได้รับป้ายมาตรฐานกล่าวคือคร้วเรือนที่จะได้รับป้ายมาตรฐานต้องผ่านเกณฑ์ตัดสิน/ตัวชี้วัด ✓ ดี
ไม่น้อยกว่า ๕ เกณฑ์ตัดสิน

รอบที่ ๓ คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกคร้วเรือนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อให้ได้รับรางวัล
ดังนี้ ๑. รางวัลชนะเลิศสุดยอดคร้วเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี ๒๕๕๔
เงินรางวัล ๑๐,๐๐๐ บาทพร้อมป้ายรางวัลและใบประกาศ โดยผู้ได้รับรางวัล ต้องผ่านเกณฑ์ตัดสินไม่น้อย
กว่า ๗ เกณฑ์ตัดสินขึ้นไป หากไม่มีผู้ผ่านเกณฑ์ ที่เหมาะสมคณะกรรมการขอสงวนสิทธิ์ที่จะงดการมอบ
รางวัล

๒. รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑, ๒, ๓, และรางวัลชมเชยอีก ๕ รางวัล ตามรางวัลการ
ประกวดที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้การตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

จากการกำหนดหลักเกณฑ์การประกวด และการลงใบให้คะแนนเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า
เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ มีกิจการการดำเนินชีวิตที่ผ่านเกณฑ์ ชีวิตที่มีผลต่อความสามารถในการ
พึ่งตนเองของเกษตรกร ร้อยละ ๖๐ ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับที่ดีแล้ว ร้อยละ ๔๐ ฝ้ายตัวชี้วัด อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
(จากคร้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ๒๕๒ คร้วเรือน) โดยเกษตรกรที่เป็นนักวิจัยจะอยู่ในระดับเกณฑ์ดีมากเกือบ
ทุกคน แต่ในปีแรกนั้นยังไม่มีการมอบรางวัลชนะเลิศสุดยอดคร้วเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี
๒๕๕๔ แต่เป็นรางวัลรองลงมาพร้อมทั้งมีป้ายคร้วเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงให้ติดบริเวณบ้าน และใบ
ประกาศ ซึ่งจากกิจกรรมครั้งนี้ทำให้เกษตรกรได้รับบทเรียน ดังนี้

➤ การมีบทบาทกำหนดเกณฑ์การประกวด ร่วมกับเทศบาล

➤ เกณฑ์การตัดสินต้องมีความเที่ยงตรง สามารถวัดได้

- การเสียสละ มีกรรมการบางคนที่ร่วมเป็นกรรมการตัดสิน ยินยอมสละไม่ส่งผลงานของตนเองเข้าประกวด
- การทำความเข้าใจ และชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมประกวดในโครงการได้ทราบเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีความสำคัญ เพราะผู้ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกจะแสดงความไม่เห็นด้วยกับการตัดสิน
- การลงไปตรวจในพื้นที่ต้องได้รับการเอาใจใส่ในรายละเอียดอย่างจริงจัง เพื่อให้ผลการตัดสินออกมาอย่างยุติธรรม อธิบายได้ด้วยเหตุผล

๑๓. การศึกษาดูงานในพื้นที่ ที่ประสบผลในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

การศึกษาดูงาน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับทักษะในการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกร ก่อให้เกิดการปรับวิสัยทัศน์และนำมาประยุกต์ใช้ ผสมผสานกับองค์ความรู้เดิมที่เกษตรกรมีอยู่ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง การอนุรักษ์ดินและน้ำ การดูแลรักษาป่า เรียนรู้เกี่ยวกับอาหารปลอดภัย ทำให้เกิดความปลอดภัยในการดูแลสุขภาพทั้งของเกษตรกรและผู้บริโภค นอกจากนั้น ยังได้เรียนรู้เรื่องการจัดการด้านการตลาด การให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเองของเครือข่ายภาคี เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม เป็นพลังความสามัคคีทำให้เกิดตลาดสีเขียว โดยเฉพาะการบริหารจัดการตลาดของผลผลิตที่เกิดจากเกษตรกรอินทรีย์ มีการทบทวนถึงปัญหาอุปสรรค และความไม่สำเร็จด้านการตลาดที่เกษตรกรที่เคยดำเนินการเพิ่มขึ้น ว่าจะต้องอาศัย ทั้งเครือข่ายความร่วมมือในเบื้องต้น จนกว่าตลาดอินทรีย์ จะเป็นที่ยอมรับ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งตลาดเริ่มต้น ได้แก่ จำนวนปริมาณผักที่จะนำมาวางจำหน่าย สถานที่ การประชาสัมพันธ์ สภาพแวดล้อม ความหนาแน่นของประชากร คุณภาพสินค้าและบรรจุภัณฑ์ หรือการมีตลาด ห่อผลผลิต รวมทั้ง การมีมาตรฐานการสร้างการยอมรับ ในสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ซึ่งการทดลองปฏิบัตินี้ ทำให้เกษตรกรได้รับประสบการณ์ตรงเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

๑๔. การสำรวจแปลงพื้นที่การผลิตของเกษตรกรต้นแบบ

ได้มีการสำรวจ พื้นที่แปลงทดลองของเกษตรกร ๓ ราย คือ นางราตรี ไชวรรณ นายอุทิศ กันทะอุโมงค์ นางอุสา วีระสะ ซึ่งพบว่า เกษตรกรจะประสบผลสำเร็จ และสามารถพึ่งตนเองได้ จะต้องมีความมั่นใจ ในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง มีการวางแผนของพื้นที่ มีการแบ่งโซนพื้นที่ ในการใช้ประโยชน์ ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการประมง ซึ่งมีความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ เจ้าของมีใจรักและมีความสุขที่ได้ทำ เป็นตัวการ ซึ่งผลจากการสำรวจ พบองค์ความรู้และแรงบันดาลใจ ของเจ้าของพื้นที่นี้ทำให้ทางเทศบาลสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามโครงการตำบลสุขภาวะของ สสส.

๑๕. การส่งเสริมและพัฒนานองค์ความรู้การทำเกษตรแบบธรรมชาติ

ได้มีเกษตรกรรายนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ ที่หันมาสนใจในการทำเกษตรแบบธรรมชาติ ซึ่งเริ่มต้นเป็นเพียงอยากจะได้ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของตนเอง มีการปลูกพืชและเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ได้เรียนรู้ในการทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพสำหรับใช้ในการเกษตร นี้เกิดจากการอบรมตาม โครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ปัจจุบันโดยมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านการเกษตรแบบธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น โดยได้รับการฝึกอบรม และเห็นเครือข่ายเกษตรกรแบบธรรมชาติกับอาจารย์พงษ์พันธ์ นันทขว้าง ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติในพื้นที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์

๑๖. การส่งเสริมการตลาดเลี้ยงหมูหลุมและไก่ชนพื้นเมือง

จากประสบการณ์ เลี้ยงหมูหลุมและการเลี้ยงไก่ชน ที่เกษตรกรดำเนินการอยู่ในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนในการเรียนรู้ ในการเลี้ยงหมูและไก่ชนที่มีอยู่แล้ว กลุ่มเกษตรกรได้มีการพัฒนา และรวมกลุ่มเพื่อพัฒนากิจการของกลุ่ม โดยกลุ่มเลี้ยงหมู ได้แตกสาขามาจากกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ ได้รวมกลุ่มการทำกิจกรรมเฉพาะด้านคือ เลี้ยงหมูได้มีการเลี้ยงแม่พันธุ์หมู และเลี้ยงหมูหลุมแบบครบวงจร เพื่อให้ได้ปุ๋ยที่สามารถนำไปใช้ปลูกพืชหรือขายให้กับสมาชิก โดยมีการเรียนรู้การลงทุนร่วมกับสมาชิกผู้เลี้ยง กลุ่มกองทุนเกษตรกร และเทศบาลอุโมงค์ เพื่อใช้ในการดำเนินการกิจการ ทำให้เกิดความรับผิดชอบตนเองของสมาชิกผู้เลี้ยง กลุ่มและผู้สนับสนุนคือ เทศบาล ซึ่งสามารถส่งผลให้มีการขยายกลุ่มและสมาชิกเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนานองค์ความรู้และมีรายได้ สามารถบริหารและจัดการตนเองให้ยั่งยืนได้ในที่สุด

๑๗. การสรุปบทเรียน

การดำเนินกิจกรรมการทดลองของเครือข่ายแล้ว ควรแสวงหาแนวทาง ในการพัฒนาเครือข่าย เกษตรกรแบบพึ่งตนเอง ซึ่งจากการทดลองกิจกรรมของเกษตรกร ได้บทสรุปว่า การพัฒนากลุ่มเกษตรกร หัวใจอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และนำมาสู่การปฏิบัติของเกษตรกร การปฏิบัติ ในลักษณะเวียนกันมาทำกิจกรรมมักจะไม่ได้ผลสำหรับ กลุ่มเกษตรกรนี้ ไม่มีความรับผิดชอบ และเวลา พอที่จะมาทำกิจกรรมของกลุ่ม ควรใช้หลักของธุรกิจนี้ ความเป็นเจ้าของเพื่อให้มุ่งมั่นพัฒนาผลผลิต ซึ่ง เป็นของตนเอง และใช้กติกาของกลุ่มในการแบ่งปันผลประโยชน์ในกลุ่ม เพื่อเกษตรกรจำเป็นต้องมีแรงจูงใจ เช่น การลงทุนให้บางส่วนของประเทศบาล เพื่อลดภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มเกษตรกร และยังเป็น แรงจูงใจเบื้องต้น ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรบางส่วนก่อน แล้วจึงพัฒนาระดับให้พึ่งตนเองได้ โดยมีการจัดตั้งกองทุนไว้คอยดูแลช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกร

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรยังต้องมีการประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ มีการทำงาน บูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

- สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน
- สำนักงานประมงจังหวัดลำพูน
- สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดลำพูน
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดลำพูน
- พัฒนาการอำเภอเมืองลำพูน
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอุโมงค์
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน
- ศูนย์ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดลำพูน (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง)
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและใกล้เคียง
- สถาบันวิจัยหรือศูนย์

๑๘. การจัดเวทีนำเสนอข้อมูล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับวิธีคิดโดยมีผู้รู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาเติมเต็มให้กับเกษตรกร

ได้มีการตั้งเวทีประชุมให้กลุ่ม เป็นผู้นำเสนอข้อมูลของตน วิธีคิด องค์ความรู้และแนวทางการ พัฒนาของกลุ่ม ในที่ประชุมได้รับมอบหมาย และช่วยกันวิพากษ์ในข้อเสนอแนะ ซึ่งมีการนำเสนอต่อผู้ประชุม กิจกรรม ๑๑ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มปศุสัตว์
๒. กลุ่มน้ำหมักชีวภาพ
๓. กลุ่มเกษตรผสมผสาน
๔. กลุ่มทำนา
๕. กลุ่มประมง
๖. กลุ่มแปรรูปผลผลิต
๗. กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์/ขยะ

๘. กลุ่มพลังงานทดแทน

๙. กลุ่มสมุนไพร

๑๐. กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ

๑๑. กลุ่มจักสาน

ซึ่งจากการนำเสนอข้อมูลของกลุ่ม ปรากฏว่า แต่ละกลุ่มมีแนวคิดในการพัฒนาแบบรวบยอด ยังขาดการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม ซึ่งจะนำไปถึงการแตกประเด็น เป็นแนวคิดในการพัฒนา กลุ่มตลาดจนถึงการแสวงหาทางออกที่ให้แนวทางพัฒนา กลุ่มนี้เป็นกิจกรรมหรือโครงการนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มเกษตรกรได้มีการเสนอแนวทางที่เป็นการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มโดย จัดให้มีการฝึกอบรมและมีการสนับสนุนงบประมาณหลักจากเทศบาล ซึ่งเทศบาลก็ได้เสนอเงื่อนไขในการ สนับสนุนโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง จึงจะได้ให้การสนับสนุนงบประมาณทั้งหมด โดยให้แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่สมาชิกต้องรับผิดชอบ ส่วนของกลุ่มหรือกองทุน และส่วนของเทศบาล ซึ่งเป็นการพัฒนาเบื้องต้น เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ ในระยะการนำเสนอข้อมูลนั้นมีเพียง ๑๑ กลุ่มที่นำเสนอ แต่ หลังจากนั้นมีการพูดคุยเพิ่มเติม และเปิดรับเกษตรกรที่สนใจ มีการรวมกลุ่มจาก ๑๑ กลุ่ม เป็น ๑๖ กลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มปลูกพืชผสมผสาน

๒. กลุ่มปลูกผักเชียงดา

๓. กลุ่มทำนาข้าวอินทรีย์

๔. กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร

๕. กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์

๖. กลุ่มครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

๗. กลุ่มทำปุ๋ยหมัก

๘. กลุ่มทำหมักชีวภาพ

๙. กลุ่มตลาดนัดสีเขียว

๑๐. กลุ่มพลังงานทดแทน

๑๑. กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ

๑๒. กลุ่มกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง

๑๓. กลุ่มแปรรูปผลผลิต

๑๔. กลุ่มอนุรักษ์ไถ่ชนพื้นบ้าน

๑๕. กลุ่มประมงเลี้ยงปลาในร่องสวน

๑๖. กลุ่มจัดการโรคและแมลงโดยวิถีธรรมชาติ

๔.๖. ประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมของโครงการวิจัย

จากการรวมกลุ่มของแกนนำเกษตรกร ในการทำการเกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรธรรมชาติได้เกิด กระบวนการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้ง จากการเข้าร่วมโครงการวิจัย ทำให้แกนนำ เกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ มีการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มมากขึ้น สามารถผลิตปัจจัยการผลิต ด้านเกษตร อินทรีย์ใช้เองได้ ซึ่งมีการลองผิดลองถูก แบ่งปันความรู้ ความคิดเห็น และทดลองปฏิบัติจนเห็นผล รวมทั้ง องค์ความรู้ในการทำเกษตรด้านต่างๆ นำองค์ความรู้ ไปใช้ในแปลงสาธิตที่เทศบาลจัดพื้นที่ให้ และแปลง

ของเกษตรกรเอง และมีการเผยแพร่ให้กับเกษตรกรรายอื่น รวมทั้ง มีการแบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต ตามความพร้อมและความถนัด นำมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อลดต้นทุนการผลิต ซึ่งมีความรู้ต่าง ๆ ดังนี้

๔.๖.๑ องค์ความรู้ด้านเกษตรธรรมชาติ

- การทำน้ำหมักชีวภาพ
- การทำปุ๋ยหมัก
- การทำหัวเชื้อราขาว
- การทำน้ำส้มควันไม้
- การทำน้ำกลั่นสมุนไพร
- การทำน้ำยาเอนกประสงค์
- การทำไข่เค็มไข่เยี่ยวม้า
- การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำนา ๑ ไร่ ได้เงิน ๑ แสน
- การเลี้ยงหมูหลุม
- การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก
- การทำนาข้าวอินทรีย์
- การขยายหัวเชื้อราทางไตรโคเดอร์ม่า

๔.๖.๒. องค์ความรู้ด้านผลกระทบ

ผลกระทบต่อร่างกาย

เกษตรกรมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของเกษตรอินทรีย์ เป็นการบริโภคที่ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค เนื่องจากกระบวนการผลิตให้วัสดุธรรมชาติไม่ใช้สารเคมีส่งผลให้มีสุขภาพดีขึ้น ผลการตรวจเลือด มีอัตราความปลอดภัยมากขึ้น หลังจากทำเกษตรอินทรีย์โรคภูมิแพ้ดีขึ้น สมาชิกในครอบครัวช่วยกันดูแลและลงมือทำด้วยตนเอง สามีเป็นคนปลูก ลูกเป็นผู้ช่วยหลังเลิกเรียน ภรรยานำผักไปขาย เป็นต้น ทำให้ครอบครัวมีความสุข

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การทำเกษตรอินทรีย์ นอกจาก เป็นการลดต้นทุนการผลิต และมีความปลอดภัย สำหรับการบริโภค ดังนั้น สินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นที่ต้องการจากตลาดเป็นอย่างมาก เกษตรกรได้ร่วมกันพัฒนา และบริหารจัดการด้านการตลาด ทำให้ได้รับทราบปัญหาอุปสรรคของการจำหน่าย จึงได้มีการวางแผนการผลิต และจัดหาตลาด โดยเฉพาะ ปริมาณสินค้า จะต้องมีความเหมาะสม สำหรับการเปิดตลาด และการแก้ไขปัญหาผลผลิตตกค้างหลังจากการจำหน่าย จึงได้ร่วมกันเป็นเครือข่าย และหาจุดจำหน่าย หรือตลาดที่บริเวณในเมืองลำพูนหรือจุดจำหน่ายของโรงพยาบาลลำพูน เป็นต้น สร้างรายได้ให้เกษตรกรเป็นประจำทุกวัน

ผลกระทบด้านสังคม

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมด้านการเกษตร มีการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต มีการปรึกษาหารือ และให้ข้อเสนอแนะในการทำงาน มีการแบ่งปัน ทั้งความรู้และผลผลิตในกิจกรรมที่เกิดขึ้นของโครงการ มีการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาดูแล ช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก ซึ่งปัจจุบันกองทุนมีการเติบโตขึ้นเป็นลำดับ มีการปันผลคืนให้กับสมาชิกทุกสิ้นปี ทำให้เกิดกิจกรรมของกลุ่ม ได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอยู่เป็นประจำ

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

การทำเกษตรอินทรีย์ทำให้รู้คุณค่า และให้ประโยชน์จากของเหลือใช้ในบ้านและสังคม เกษตรกรได้ให้ความสำคัญกับการเตรียมดิน ในการเพาะปลูกพืชโดยการเติมจุลินทรีย์ ลงไปในดินเพื่อสร้างแหล่งอาหารให้กับพืช แทนการใช้สารเคมี มีการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี มีการทำสารสกัดไล่แมลง แทนยาฆ่าแมลง เป็นการอาศัยและพึ่งพิงกัน ตามระบบนิเวศน์ในธรรมชาติ จึงไม่ส่งผลกระทบทำให้ธรรมชาติเกิดความเสียหาย ในทางกลับกันความสมบูรณ์ของธรรมชาติได้กลับคืนมา ทำให้เกษตรกรมีความตระหนักและรักษาสังแวดล้อมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๔.๖.๓ องค์ความรู้ด้านร่วมมือและสร้างเครือข่าย

การพัฒนาวิธีการผลิต

ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น โดยเฉพาะค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ราคาผลผลิตตกต่ำ การจำหน่ายผลผลิตตกต่ำ ต้องพึ่งพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้ ปัญหาการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกร ได้เรียนรู้ ระบบการผลิตที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และจากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานจากหลายพื้นที่ เกษตรกรได้รับรู้ และตระหนักถึงความร่วมมือกับของสมาชิก และการสร้างเครือข่าย เนื่องจากเกษตรกร เข้าสู่กระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ เป็นกลุ่มเกษตรกรเล็กๆ ยังไม่มีความพร้อมด้านการดำเนินงานทางธุรกิจการเกษตร เพื่อทำเกษตรอินทรีย์แล้วจึงเจอปัญหาต่างๆ มากมาย เช่นการเตรียมปัจจัยการผลิต การวางแผนการผลิต การดูแลรักษา ตลอดจนจนถึงการซื้อ - ขาย หรือการตลาด ดังนั้น

เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ข้อสรุปร่วมกันคือ การทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชน จะต้องรวมกลุ่มและร่วมมือกันทำ และสร้างเครือข่ายกับเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดพลังและพึ่งตนเองได้ในที่สุด

การพัฒนาตลาด

จากการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่ โดยการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เช่น หมูหลุม เป็ด และไก่ เป็นต้น มีการพัฒนาไปจนถึงขั้นส่งเสริมให้เกษตรกร โครงการทดลองเปิดตลาด ในพื้นที่บริเวณข้างถนนสายเชียงใหม่ - ลำพูน หน้าศูนย์เกษตรของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ซึ่งปัญหาที่พบคือ ปริมาณสินค้าหรือผลผลิต ที่นำมาจำหน่ายต้องมีปริมาณและชนิดที่หลากหลาย จำนวนผู้ซื้อ ต้องเพียงพอกับปริมาณผลผลิตที่นำมาจำหน่าย กลุ่มเกษตรกรจึงได้ข้อสรุป ให้ร่วมกันวางแผนการผลิต และขอความร่วมมือจากเครือข่ายข้างเคียง มาร่วมวางแผนจำหน่ายในข้างต้น ถ้าสินค้าเหลือ ในแต่ละวันให้เทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นผู้รับซื้อ หรือมีโครงการรองรับซื้อสินค้า ที่เหลือจากการจำหน่าย นอกจากนี้แล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้มองหาทางเลือกการตลาดใหม่ๆ เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น มีการมองการตลาดไปที่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นโรงเรียน และลูกค้าทำกับข้าว และต้องการพืชผักประกอบการทำอาหาร เพื่อสำรวจความต้องการ และที่ฝากส่งให้ถึงบ้าน เป็นต้น

การเชื่อมโยงการตลาดของกลุ่มเกษตรกร จะมีการเชื่อมโยงกันใน ๒ ระดับ คือ

๑. ระดับบุคคล เกษตรกรแต่ละคนจะนำผลผลิตไปจำหน่ายในตลาดของชุมชน หรือวางแผงขายหน้าบ้านของตนเอง

๒. ระดับกลุ่ม มีการรวมกลุ่มกันไปจำหน่ายในส่วนราชการ เช่น โรงพยาบาล หรือตลาดเอกชน โรงเรียนที่อยู่ในเมืองลำพูน เป็นต้น

๔.๖.๔ องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

การบริหารจัดการกลุ่มจะมีโครงสร้างการบริหารจัดการใน ๒ ระดับ คือ

๑) คณะกรรมการบริหารกลุ่มใหญ่ หรือคณะกรรมการกลุ่ม ๘๔ ครวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานในภาพรวม หรือกิจกรรมของกลุ่มใหญ่ ซึ่งมีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๕๒ ครวเรือน

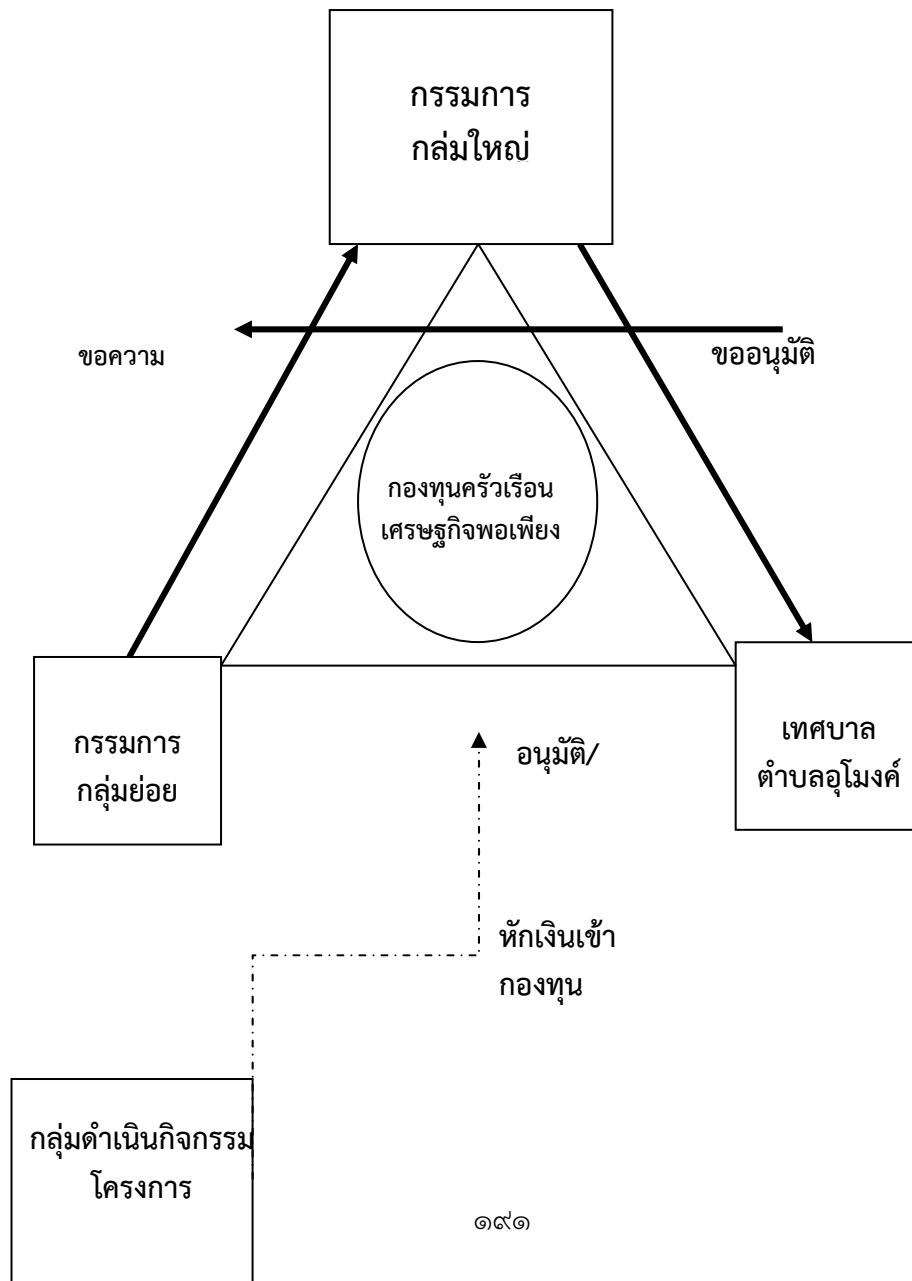
๒) คณะกรรมการบริหารกลุ่มย่อย ซึ่งกลุ่มย่อยจะเกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความถนัดและความสนใจแต่ละด้าน รวมตัวเป็นกลุ่มย่อย มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มปลูกพืชผสมผสาน
๒. กลุ่มปลูกผักเชิงดา
๓. กลุ่มทำนาข้าวอินทรีย์
๔. กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร
๕. กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์
๖. กลุ่มครัวเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
๗. กลุ่มทำปุ๋ยหมัก
๘. กลุ่มทำหมักชีวภาพ
๙. กลุ่มตลาดนัดสีเขียว

๑๐. กลุ่มพลังงานทดแทน
๑๑. กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ
๑๒. กลุ่มกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง
๑๓. กลุ่มแปรรูปผลผลิต
๑๔. กลุ่มอนุรักษ์ไก่ชนพื้นบ้าน
๑๕. กลุ่มประมงเลี้ยงปลาในร่องสวน
๑๖. กลุ่มจัดการโรคและแมลงโดยวิธีธรรมชาติ

ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ แต่ละกลุ่ม ก็จะมีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มย่อยของตนเอง มีกฎข้อบังคับ หรือกติกาข้อตกลงของกลุ่มย่อย โดยแต่ละกลุ่มก็ยังเป็นสมาชิกของกลุ่มใหญ่

สำหรับแบ่งการพัฒนาของกลุ่ม จะมีกระบวนการเริ่มจากกลุ่มย่อย จะวิเคราะห์เส้นทางการพัฒนากลุ่มบนฐานการเรียนรู้ที่ได้จากงานวิจัย แล้วเสนอเป็นกิจกรรมหรือโครงการ(Project Design) เสนอให้คณะกรรมการระดับกลุ่มใหญ่ เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเป็นไปได้ ความพร้อม เพื่อให้ความเห็นชอบ หากที่ประชุมกลุ่มใหญ่ เห็นชอบ ก็จะรวบรวมโครงการเสนอไปยังเทศบาลตำบลอุโมงค์เพื่อพัฒนา ตามให้งบประมาณให้การช่วยเหลือต่อไป

ซึ่งจากการร่วมกันฝึกทดลองปฏิบัติให้กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทการให้สนับสนุนกลุ่มเกษตรกรของเทศบาลตำบลอุโมงค์ จนได้เป็นรูปแบบความสัมพันธ์การให้ความช่วยเหลือของเทศบาลตำบลอุโมงค์กับกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งงบประมาณที่เทศบาลให้การสนับสนุนไป กลุ่มจะมีข้อตกลง /กติการ่วมกันว่า เมื่อดำเนินการตามกิจกรรมโครงการตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว สมาชิกกลุ่มผู้ดำเนินกิจกรรมจะต้องนำเงินที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมคืนเข้าสู่กองทุน ทำให้เงินกองทุนมีการเติบโตเพื่อไว้คอยช่วยเหลือสมาชิกกลุ่มในอนาคตต่อไป

ตัวอย่าง กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ผู้เลี้ยงหมู จะดำเนินการดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนากลุ่ม

๒. จัดทำรายละเอียดกิจกรรม/โครงการ (Project Design)

กลุ่มเกษตรกร จำนวน ๘ ราย เลี้ยงหมูหลุม ๒ คอก ต่อราย

ต้องการลูกหมู ๔ ตัว /คอก X ๒ = ๘ ตัว /ราย

เทศบาล สนับสนุน ๔ ตัว/ราย (เกษตรกรจ่ายเอง ๔ ตัว ตามหลักการพึ่งตนเอง เทศบาลจะสนับสนุน

๔ ตัว 1/2 ของกิจการ) ตัวละ ๑,๕๐๐ บาท = ๖,๐๐๐ บาท /ราย X ๘ ราย = ๔๘,๐๐๐ บาท

๓. กลุ่มย่อยเสนอโครงการให้กรรมการกลุ่มใหญ่พิจารณาให้ความเห็นชอบ

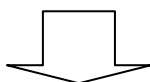
คณะกรรมการจะพิจารณาถึงความพร้อมของเกษตรกรผู้เลี้ยงหมู ด้านอาคาร สถานที่ แรงงาน ทุน และองค์ความรู้ รวมทั้ง ความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ของโครงการ โดยการออกไปตรวจเยี่ยมถึงพื้นที่ เพื่อประกอบการตัดสินใจให้ความเห็นชอบของโครงการ

๔. คณะกรรมการใหญ่ เสนอโครงการที่ผ่านความเห็นชอบให้เทศบาลพิจารณาอนุมัติ

ขั้นตอนนี้ เมื่อเทศบาลอนุมัติ ก็จะแจ้งให้กลุ่มได้รับทราบและสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่ม เพื่อนำไปดำเนินการตามกิจกรรม

๕. เกษตรกรผู้เลี้ยงหมู รับงบประมาณสนับสนุน ไปดำเนินกิจกรรม

- ก่อนรับงบประมาณ จะมีการบันทึก/ลงนามในกติกาของกลุ่มว่าจะคืนเงินเข้ากองทุน แบ่งเป็นกี่งวด จำนวนเท่าใด (กรณีของการเลี้ยงหมู กติกากลุ่มให้คืนเงินในงวดเดียว คือ ๖,๐๐๐ บาท /ราย เมื่อขายหมูได้)

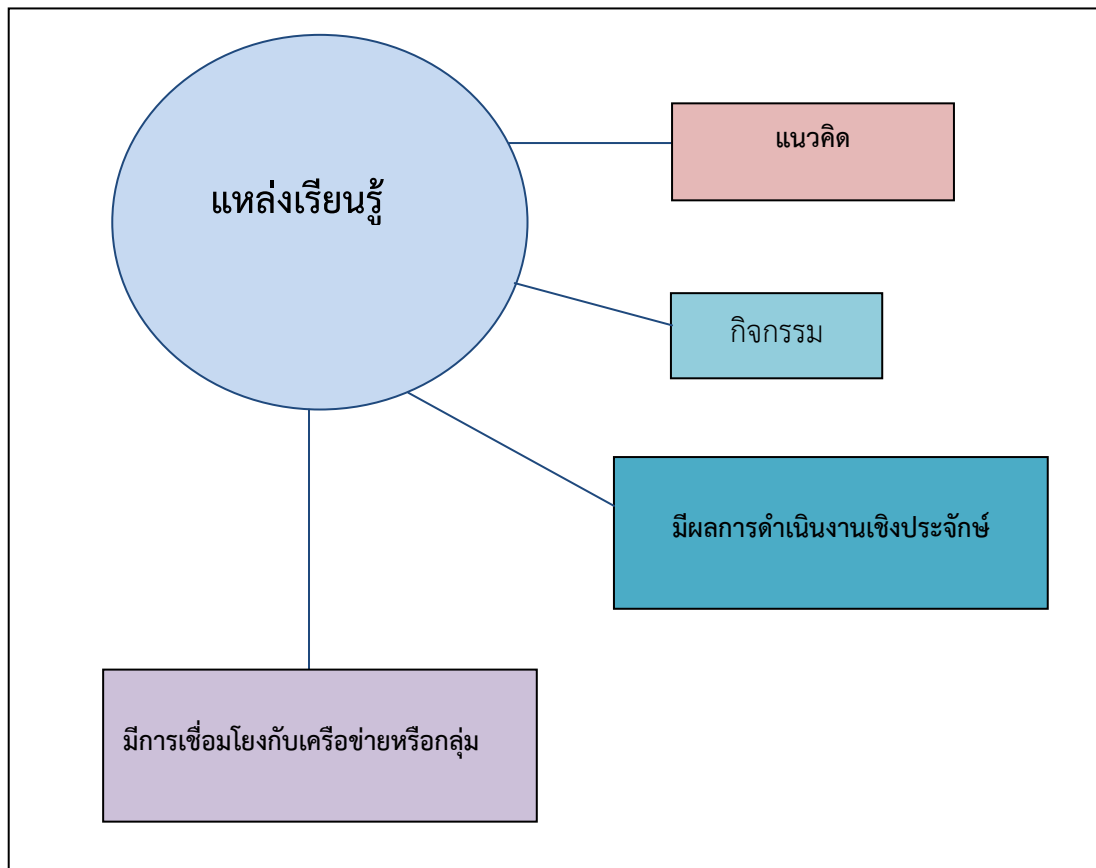

๖. การติดตามประเมินผลกิจกรรม

ให้ประธานกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ รายงานผลการดำเนินงานการเลี้ยงหมู ในที่ประชุมกรรมการกลุ่มใหญ่ทราบ เป็นประจำทุกเดือน คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบจะออกตรวจเยี่ยมเพื่อดูผลความคืบหน้า และให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกเป็นประจำทุกเดือน

นอกจากนี้ ยังได้ข้อสรุป ของคณะกรรมการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอให้มีการพัฒนาและยกระดับ สมาชิกเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ที่มีองค์ความรู้และทักษะเฉพาะด้าน ให้ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ หรือปราชญ์ด้านเกษตรอินทรีย์ของชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาระดับกลุ่มด้วย ตัวอย่างเกษตรกร ผู้มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น กรณีนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ มีองค์ความรู้ประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์ ในการทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมัก ฯลฯ และมีความมุ่งมั่นเชื่อในแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยเปลี่ยนพื้นที่สวนลำไยของตนเอง จำนวน ๖ ไร่ ให้เป็นพื้นที่ปลูกพืชผสมผสาน โดยวิธีการของเกษตรอินทรีย์ ให้เป็นอาชีพและรายได้หลักของตนเอง เป็นต้น หรือกรณี ของนางอุษา วีระสะ ที่มีองค์ความรู้เรื่องการเพาะและขยายพันธุ์ผักหวานป่า และผักอื่นๆ และได้ใช้พื้นที่หลังบ้าน ทำเป็นแปลงสาธิตในการปลูกพืชแบบผสมผสานและเพาะพันธุ์กล้วยไม้ หรือกรณี นายสายัญ มาลี มีความชำนาญเรื่องการเลี้ยงหมูหลุม การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ แบบธรรมชาติ หรือกรณี นายอนันต์ ชัยธรรม ผู้มีองค์ความรู้ เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน และการจัดตั้งกองทุนในระบบสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการสนับสนุนต้องประกอบด้วย แนวคิด กิจกรรมมีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ และมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายหรือกลุ่ม

องค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้

๔.๗ ปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการที่เทศบาลตำบลอุโมงค์ ให้การสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นโยบายความเชื่อ กิจกรรมและความคาดหวังของเทศบาลตำบลอุโมงค์

ตัวผู้บริหารของเทศบาล มีนโยบาย ความเชื่อ และมีทัศนในเชิงบวกต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าสามารถช่วยให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานของเทศบาล เทศบาลมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านการเรียนรู้ของประชาชน โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นภารกิจหนึ่งของเทศบาล รวมทั้ง ความคาดหวัง เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้มีการลงทุนเพื่อพัฒนาแกนนำครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง (กลุ่ม ๘๔ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง) ที่ผ่านการฝึกอบรมให้ความรู้และปรับทัศนะ การฝึกปฏิบัติด้านเกษตรธรรมชาติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคาดหวังว่าแกนนำเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมจะเป็นต้นแบบและเป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านที่มีคุณภาพเพื่อขยายผลและสร้างเครือข่ายการพัฒนาในชุมชนให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และนอกจากนั้นยังคาดหวังให้แกนนำที่มีคุณภาพเหล่านี้ช่วยปรับความสมดุลเชิงความคิดของชุมชนที่มีแนวโน้มที่บริโภคนิยมให้หันมาพึ่งตนเอง ปรับพฤติกรรมจากซื้อกินทุกอย่างมาเป็น “ปลูกที่กิน กินที่ปลูก” สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของตำบลจัดการตนเองที่ว่า “อุโมงค์เมืองของคนสุขภาพดี ทุกภาคีมีส่วนร่วม ศูนย์รวมแห่งภูมิปัญญา” เทศบาลตำบลอุโมงค์คาดหวังให้ประชาชนมีความสุข ได้รับการจัดสวัสดิการ

อย่างทั่วถึงบนวิถีพอเพียงตามแนวทางวิถีพุทธ ได้นำแนวคิดต่าง ๆ มาสร้าง ปฏิบัติการในพื้นที่ ซึ่งงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ได้เรียนรู้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การสร้างกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ และสรุปบทเรียน ซึ่งได้มีการพัฒนากระบวนการทำงานของตนเอง เชื่อมไปสู่การจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยให้เจ้าหน้าที่มีพื้นที่หมู่บ้านในการรับผิดชอบ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การดึงข้อมูลที่แท้จริงจากชุมชน เทศบาลตำบลอุโมงค์พยายามพัฒนาตนเอง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในตำบล โดยยึดหลักพระพุทธศาสนา และหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต อีกทั้งการบริหารจัดการปัญหาอย่างบูรณาการ ร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ

แนวโน้มการให้การสนับสนุนของเทศบาลในอนาคตหลังเสร็จสิ้นโครงการ

เนื่องจากโครงการวิจัยนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลอุโมงค์กับสถาบันวิจัยหรือศูนย์ที่ต้องการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ ซึ่งในส่วนของเทศบาล มีความประสงค์ที่จะใช้วิธีวิจัยจากโครงการให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประสิทธิภาพของการทำงานวิจัยของนักวิจัยชุมชนด้วย จึงเป็นการผูกพันในความร่วมมือของโครงการวิจัย การมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น การจัดทำโครงการจึงต้องมีโจทย์ที่ทำทนายร่วมกัน โครงการนี้ของเทศบาลมีเป้าหมายที่การพัฒนาคุณภาพของแกนนำเกษตรกรนำผลการพัฒนาไปปฏิบัติไปปฏิบัติให้เกิดผลในแต่ละชุมชน ซึ่งตามขั้นตอนของโครงการวิจัยถูกออกแบบไว้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ เป็นการเตรียมข้อมูลพื้นฐานและปรับสภาพความพร้อมสร้างความเข้าใจและการถอดบทเรียนแกนนำเกษตรกร ระยะ ๒ เป็นการเพิ่มทักษะและคุณธรรมแก่แกนนำเกษตรกร และระยะที่ ๓ เป็นการสรุปบทเรียน ทบทวนและวางแผนพัฒนาเกษตรกรในการจัดทำแผนแม่บทด้านการพัฒนาเกษตรกรแบบพึ่งตนเอง ซึ่งในระยะที่ ๓ นี้เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่จะเชื่อมต่อกับองค์กรของเทศบาล เพื่อรับทราบข้อมูลด้านการพัฒนาเกษตรกรเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุนหลังเสร็จสิ้นโครงการ

จากการดำเนินกิจกรรมของการวิจัยที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นภาพของการเติบโตเชิงพัฒนาของเกษตรกร ในรูปของการสนับสนุนงบประมาณของเทศบาล ๒ ประการคือ

๑. การเติบโตของกองทุนของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งกองทุนนี้จะถูกขับเคลื่อนโดยกลุ่มเกษตรกรโดยเริ่มจากการค้นหาทุน และศักยภาพของกลุ่มจากฐานข้อมูลของกระบวนการวิจัยจากระยะที่ ๑ เป็นต้นมา จะถูกนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ซึ่งแตกตัวจากกลุ่มใหญ่เป็นกลุ่มย่อย รวม ๑๖ กลุ่ม และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลในการพัฒนาไปแล้ว ซึ่งแต่ละกลุ่ม เมื่อดำเนินกิจกรรมแล้ว จะต้องคืนเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนเข้าสู่กองทุน ซึ่งจากการดำเนินงานตามกระบวนการดังกล่าว ปัจจุบันจากการดำเนินงานของกลุ่ม ๓ ปีที่ผ่านมา กองทุนมีการเติบโตหลังปิดโครงการแล้ว กองทุนมีเงินจำนวนประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทห้าหมื่นบาท)

๒. การเติบโตในด้านการดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มมีการบริหารจัดการตนเองในรูปคณะกรรมการ กลุ่มมีการประชาสัมพันธ์ตนเองในเชิงสัญลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ภาพลักษณ์ของกลุ่มจะถูกยอมรับและได้รับเชิญให้ร่วมกิจกรรมและเป็นแหล่งที่ศึกษาดูงานแก่ผู้สนใจทั่วไป และนอกพื้นที่

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบข้างต้นแล้ว เนื่องจากมีการเชื่อมประสานโครงการมาแต่เริ่มต้น พัฒนากลุ่มเกษตรกรได้มีการเติบโตให้เห็นได้เชิงประจักษ์ และทุกระบวนการหรือทุกกิจกรรมจะมีเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เข้าร่วมในกระบวนการเชื่อมประสานกลุ่มและเทศบาลทุกครั้ง จะเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่เทศบาลตำบลอุโมงค์จะให้การสนับสนุนแนวทางการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรในอนาคตหลังเสร็จสิ้นโครงการ

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑) ศึกษาทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเอง ด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมา ของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์

๒) เพื่อค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร

๓) เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกร ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ

๔) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน และ

๕) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ ซึ่งได้ข้อสรุปประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๕.๑ การทบทวนการดำเนินชีวิตและความสามารถในการพึ่งตนเองที่ผ่านของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกร มีการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต จากเกษตรแบบพอเพียงพึ่งตนเองสมัยรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเดิมอุโมงค์ เคยเป็นพื้นที่ของการปลูกข้าว ปลูกผัก และผลไม้หรือลำไย เป็นการปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนที่เหลือจึงขาย แต่ปัจจุบัน เกษตรได้เปลี่ยนพื้นที่จากการทำนา เป็นทำสวนลำไย และปลูกพืชผักเพื่อการจำหน่าย เกษตรกรที่ทำนา ปัจจุบันเหลืออยู่ไม่ถึง ๑๐ ราย เป็นการทำการเกษตรเชิงพาณิชย์ มีการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีและยาฆ่าแมลงในการทำการเกษตร แต่พอเข้าร่วมโครงการครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับรู้และตระหนักถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของการใช้เกษตรเคมี จึงมีการปรับเปลี่ยนทัศนและพฤติกรรมหันมาใช้เกษตรธรรมชาติเข้าช่วยเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และสมุนไพรไล่แมลง เป็นต้น และรับรู้ถึงปัญหาการใช้เกษตรเคมีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร มีการเผยแพร่ตามความรู้ในการใช้สมุนไพรในการเกษตร และการทำเกษตรแบบธรรมชาติซึ่งมีผลดีต่อสุขภาพ เผยแพร่ในกลุ่มเกษตรกรได้รับทราบ รวมทั้งเกษตรกรได้หันมาเอาใจใส่ในการรักษาธรรมชาติ การให้ความสำคัญกับการตรวจวัดค่าของดินก่อนทำการเกษตร การดูแลรักษาน้ำในลำเหมืองลำคลอง ที่ใช้ในการเกษตร การให้ความสำคัญกับการตรวจหาสารเคมีปนเปื้อนในเลือดเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตามภาระ ด้านรายจ่ายและปัญหาหนี้สินยังเป็นปัญหาของเกษตรกร ในการลงทุนทำการเกษตร และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ให้ความสนใจในการจัดตั้งกองทุนของกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสมาชิก ที่มีชื่อว่า “กองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหลังเสร็จสิ้นโครงการในขณะนี้ กองทุนมีเงินประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนห้าหมื่นบาท) และมีการรับสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะพัฒนาระดับการออกกระเปียบกติกากฎ การปฏิบัติในด้านการเงินของกลุ่มที่มีความมั่นคงในอนาคตต่อไป

๕.๒ การให้การส่งเสริมของเทศบาลตำบลอุโมงค์เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งตนเอง

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้มีความตระหนักและให้ความสำคัญ กับการพัฒนากลุ่มเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวคิด ในการพัฒนาให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้ และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ได้มีการจัดตั้งกลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือนทำความดีถวายในหลวง ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกร ที่ได้รับการจัดขึ้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เป็นกระบวนการพัฒนากลุ่ม ที่เน้นให้เกษตรกรมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำกระบวนการวิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือ ซึ่งปัจจุบันกลุ่ม ๘๔ ครัวเรือน มีสมาชิกจำนวน ๒๕๒ ครัวเรือน ใน ๑๑ หมู่บ้าน และมีแนวโน้มที่กลุ่มจะเติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต เนื่องจาก กลุ่มมีการนำใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งตนเองเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ มีกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ไว้คอยดูแลช่วยเหลือสมาชิก เทศบาลตำบลอุโมงค์ มีการตั้งงบประมาณสนับสนุนกลุ่มจำนวนประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท เป็นประจำทุกปี ซึ่งงบประมาณดังกล่าว จะถูกนำกลับคืนสู่กองทุนโดยกระบวนการของกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มมีคอยเข้มแข็งและเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้นเทศบาลตำบลอุโมงค์ ยังได้ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรให้มีความสามารถพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการอบรมให้ความรู้ การจัดทัศนศึกษาดูงาน การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นวิทยากรชุมชน เป็นต้น รวมทั้งการช่วยสนับสนุนในการจัดตั้งกองทุนของเกษตรกร และการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนชุมชนของเกษตรกร เพื่อเกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเป็นระบบ

๕.๓ แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่าง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน

แนวทางในการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ของเทศบาลตำบลอุโมงค์ ได้มุ่งเน้นให้เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้ในข้อมูลของตนเอง เรียนรู้ข้อมูลของชุมชน และเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตนเองให้สามารถเรียนรู้และอยู่ได้กับสภาพแวดล้อมในสภาวะ ต่าง ๆ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการดำเนินงาน บนหลักการการพึ่งตนเอง จัดการตนเองของกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง เทศบาลเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนหรือส่งเสริมเพื่อให้เกษตรกรเข้มแข็งเท่านั้น

การพัฒนาเกษตรกร เทศบาลจะเน้นให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรโดยความสมัครใจและให้ความสำคัญในการนำงานวิจัย ชุมชนมาเป็นเครื่องมือ ช่วยเหลือในกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรได้เกิดการเรียนรู้ โดยวิธีการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรในเครือข่ายอื่น ๆ ให้มีเวทีเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน ประเด็นต่าง ๆ เช่น แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันขึ้นเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงกระบวนการพัฒนากลุ่ม บนฐานข้อมูลที่มีอยู่ กระตุ้นให้เกษตรกรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการทำข้อสรุป วางกฎ วางกติกา ข้อปฏิบัติของกลุ่ม ให้เป็นแนวทางการดำเนินงานและการยอมรับร่วมกันของเกษตรกร เป็นต้น

แนวทางในการเป็นผู้สนับสนุนกลุ่มเกษตรกร ในบทบาทของเทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลได้วางแนวทางให้เกษตรกรได้เกิดการรวมกลุ่ม และให้กลุ่มมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาของกลุ่ม โดยผ่านเวทีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อได้ข้อสรุปที่เป็นกิจกรรมหรือโครงการพัฒนากลุ่ม ที่นำไปสู่การปฏิบัติได้แล้ว ให้นำเสนอคณะกรรมการบริหารของกลุ่ม พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อเสนอเทศบาลพิจารณาอนุมัติ ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งอาจจะจะเป็นความช่วยเหลือในด้านงบประมาณสนับสนุนโครงการ หรือการจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร

๕.๔ การศึกษาดูงานพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรได้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่ต่างๆ แล้ว ทำให้กลุ่มเกษตรกรได้เกิดแนวคิด เติบโตเปรียบเทียบกับพื้นที่ในตำบลอุโมงค์และแนวทางการดำเนินงานของตนเอง ทำให้เกิดมีการปรับใช้ หรือนำสิ่งที่พบเห็นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง ตัวอย่าง กรณีของนายอินแก้ว โอชาวัตร และนายอุทิศ กันทะอุโมงค์ เกิดความเชื่อมั่นในการนำเกษตรกรอินทรีย์ได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ของตนเองจากสวนลำไย มาทำเกษตรผสมผสาน ปลูกผักเชิงดาอินทรีย์ เพื่อจำหน่ายในเชิงธุรกิจ ปลูกพืชผสมผสาน เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูหลุม ทำรายได้ให้กับครอบครัว เป็นต้น สิ่งที่ค้นพบอีกประการหนึ่งก็คือ ในการเตรียมการเพื่อให้เกษตรกรได้ไปศึกษาดูงาน หน่วยสนับสนุนหรือกลุ่มแกนนำของเกษตรกรต้องมีการเตรียมการเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของพื้นที่ที่จะไปดูงาน ว่ามีจุดเด่นอะไรบ้าง และควรให้เกษตรกรเตรียมคำถาม ที่จะนำมาปรับใช้กับกลุ่มของเกษตรกร และเมื่อศึกษาดูงานเสร็จแล้ว ต้องให้เกษตรกรได้สรุป ถึงผลการไปศึกษาดูงาน และการนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเกษตรกร

๕.๕ การทดลองปฏิบัติตามแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง

การทดลองปฏิบัติ ตามแนวทางในการพัฒนาเกษตรกร คือ การทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร และนำสู่กระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร โดยการใช้วิจัยชุมชนเป็นเครื่องมือ ปรากฏว่า เกษตรกรได้เรียนรู้การพัฒนาแนวคิด แนวทางในการพัฒนากลุ่ม เกษตรกรถึงเป้าหมายที่แท้จริงว่า จัดตั้งกลุ่มคิดเป็นกิจกรรมและมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายเกษตรกรจริงหรือไม่ อย่างไร ตัวอย่าง ของการทดลองปฏิบัติตามแนวทางในการพัฒนาเกษตรกร ดังกล่าวข้างต้น เกษตรกรได้รวมกลุ่มกันบริหารจัดการพื้นที่ทำนา ๑ ไร่ ได้เงิน ๑ แสนในพื้นที่ภายในศูนย์การเรียนรู้ฯ ที่เทศบาลแบ่งมอบพื้นที่ให้เกษตรกรทดลองปฏิบัติ ซึ่งได้มีการวางแผน แบ่งงานกันทำ มีการจดบันทึกข้อมูล ซึ่งผลปรากฏว่า ได้ผลผลิตเพียงร้อยละ ๕๐ ที่เหลือไม่ได้ผล เนื่องจาก ปัญหาการแบ่งเวลามาดูแลไม่สม่ำเสมอ การขายผลผลิตต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เงินรายได้ส่วนหนึ่ง ต้องหักเข้ากองทุน ทำให้เกษตรกรผู้ปฏิบัติไม่มีรายได้จากกิจกรรม จึงขาดการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร เป็นผลทำให้เกิดการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อมา คือให้เกษตรกรผู้สนใจเป็นผู้ลงทุน เช่นการปลูกข้าว ปลูกผักเชิงดา ปลูกมะนาว ฯลฯ เทศบาลเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ระบบน้ำ หรือการไถแปลง เป็นต้น เมื่อดำเนินการได้ผลผลิตแล้วรายได้เป็นของเกษตรกร หักเงินเข้ากองทุนตามร้อยละที่ตกลงกัน ซึ่งวิธีนี้จะได้ผลกว่าวิธีการแรก การทดลองปฏิบัติจึงเป็นวิธีการที่ควรนำมาใช้ควบคู่ไปกับงานวิจัย โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกษตรกรได้มีการพัฒนาทักษะ มีประสบการณ์จากการได้ทดลองปฏิบัติ เพื่อหาข้อสรุป เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

๕.๖ บทบาทของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการพัฒนาระบบเกษตรกรรมในพื้นที่

ระบบเกษตรของเทศบาลตำบลอุโมงค์จัดตั้งขึ้นเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ ในปัจจุบันเกษตรกรเริ่มตระหนักว่าการผลิตโดยมุ่งเน้นเชิงพาณิชย์โดยหวังผลผลิตสูงสุดหรือผลตอบแทนเป็นตัวเงินอย่างเดียวนั้นเป็นระบบการเกษตรที่ไม่ยั่งยืน เนื่องจากมีการใช้ปัจจัยการผลิตเกิดความจำเป็น เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีปราบศัตรูพืช ซึ่งผลจากการใช้ทำให้เกิดมลภาวะและสภาพแวดล้อมโดนทำลาย ตลอดจนสุขภาพของเกษตรกรเองส่งผลทำให้การผลิตทางการเกษตรประสบความล้มเหลว เมื่อสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมแล้ว การจะปรับปรุงให้กลับมาอยู่ในสภาพเดิมทำได้ยาก เทศบาลอุโมงค์นำความเอาความรู้ในเรื่องการทำการเกษตรกรรมยั่งยืน ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ ซึ่งมีการรวมกลุ่มเกษตรกรที่สนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการหารือเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารจัดการ

ส่วนเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ นอกจากนี้มีหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ร่วมดำเนินงานในพื้นที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีตำบลอุโมงค์ โดยการคิดร่วมกัน นำเสนอข้อมูล และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างเกษตรกรในด้านข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกิจกรรมการจัดฝึกอบรมและการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดประโยชน์ คือ

๑. เกษตรกรได้มีความรู้ในการทำการเกษตรด้วยวิธีต่าง ๆ ในการนำความรู้ไปปฏิบัติในกิจกรรมทางการเกษตรของตนเอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ไม่ทำลายสุขภาพอนามัยของเกษตรกร

๒. หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ร่วมให้การสนับสนุนทางด้านการเกษตรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ได้นำองค์ความรู้ที่ผ่านการวิจัยและการทดลองสู่ภาคปฏิบัติในสภาพพื้นที่จริง

ดังนั้น การดำเนินงานพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์จึงมีการดำเนินงานแบบบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ เพื่อให้การทำการเกษตรในพื้นที่ตำบลอุโมงค์เกิดความยั่งยืน โดยเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมที่มีการคำนึงถึงการผลิตไปพร้อม ๆ กับการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ได้มีการปรับองค์ความรู้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ คำนึงถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงเกิดจากการรวมตัวของครัวเรือนที่มีความสนใจในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้สมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก มีการฝึกอบรมด้านการทำเกษตรกรรมธรรมชาติและการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางเกษตรกรรมยั่งยืน ขยายเครือข่ายสมาชิกในหมู่บ้านต่าง ๆ โดยมีเทศบาล แกนนำชุมชน หน่วยงานทั้งภายในภายนอกพื้นที่หนุนเสริมด้านงบประมาณ การพัฒนาองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหนุนเสริมความรู้ทางเทคนิควิชาการต่าง ๆ ส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางจิตใจ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อขยายผลทางความคิดและรูปธรรมไปยังเกษตรกรกลุ่มอื่นในพื้นที่ โยสมาชิกแต่ละคนได้ร่วมกันทำความดี ๗ ประการ และนำความดีที่ได้กระทำน้อมถวายเพื่อเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่พระองค์ท่านมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา โครงการนี้เน้นการพัฒนาครัวเรือนเชิงคุณภาพอย่างมีคุณธรรม โยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกันทำความดี ๗ ประการในครัวเรือนของตนเอง คือ

- ๑) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ทำกินของตนเองตามแนวคิด “ย้ายป่ามาอยู่บ้าน” ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ตามแนวทางพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใช้เกษตรอินทรีย์ เกษตรกรรมยั่งยืนเป็นแนวทางในการทำงานด้านเกษตร

- ๒) เข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกครัวเรือนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิก

- ๓) ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยใช้หลักพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ๔) จัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบข้อมูลรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนของตนเอง

- ๕) คัดแยกขยะโดยนำของที่ย่อยสลายได้มาทำเป็นปุ๋ยหมักในครัวเรือน

- ๖) ประหยัดพลังงาน ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์

๓) จัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขอนามัย

นอกจากนี้ทางเทศบาลได้สนับสนุน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และการจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีพื้นที่ ๔๕ ไร่ ภายในศูนย์เรียนรู้ มีทั้งเรื่องการจัดที่ดิน น้ำ แพลงผัก ปศุสัตว์ บ้านพักเรียนรู้ สถานที่ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ใช้พื้นที่นี้เป็นจุดศูนย์กลางการขยายองค์ความรู้การทำเกษตรพอเพียง ซึ่งเป็นนโยบายของตำบลอุโมงค์ ในการเมืองเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ผลักดันให้ตำบลอุโมงค์เป็นครัวอาหารปลอดภัยของคนลำพูน และปรับเปลี่ยนค่านิยมในการใช้สารเคมีในผลผลิตให้ลดลง รวมทั้งการเชื่อมแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อยกระดับองค์ความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดให้คนอื่น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เด็ก เยาวชน เกษตรกรที่สนใจเข้าไปเรียนรู้ได้

๔.๗ ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการวิจัย

- ทีมวิจัยมีความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- ชุมชนและแกนนำ ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญให้ความร่วมมือในการทำโครงการวิจัย
- ได้รับการหนุนเสริมจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ และหน่วยงานราชการต่างๆ ในจังหวัดลำพูน
- ได้รับการเสริมจากสถาบันวิจัยหิรัญชัย ในการกระตุ้นหนุนเสริมกระบวนการคิด การทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่น และให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ
- ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการทำให้เกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อทีมงานและผู้พบเห็น
- ประสิทธิภาพและความเสียสละ จิตอาสาของแกนนำชุมชนในการทำงานรวมทั้งนักวิจัย
- การเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงานต่างพื้นที่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องรวมทั้งนักวิจัย
- การเข้าใจในเป้าหมายของการดำเนินงาน และการมีหลักยึดถึงแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของทีมวิจัย เช่น การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบในการดำเนินงานของโครงการ เป็นต้น

๕.๘ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการวิจัย

- ภารกิจของทีมวิจัยมีมาก แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง ทำให้บางคนทำกิจกรรมไม่สม่ำเสมอและพร้อมเพรียงกัน
- ผลผลิตที่ด้อยคุณภาพที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินงานโครงการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยต้องลงพื้นที่หลายครั้ง เนื่องจากเกษตรกรให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

๕.๙ ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

การทำโครงการวิจัย ทำให้แต่ละชุมชนตื่นตัว หันมาสนใจกับปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวเองมากขึ้น ชุมชนควรอาศัยโอกาสนี้ ร่วมวางแผนและหาทางออก ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมกันงานวิจัย เป็นงานที่จะมาเติมเต็มให้งานพัฒนาของชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยแบบชุมชน สิ่งประกอบการเรียนรู้ที่นักวิจัย ซึ่งมาจากแกนนำของชุมชน ได้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จนทำงานเป็นระบบ ได้เรียนรู้วิถีคิด วิธีการทำงาน นำสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ มีหลักเกณฑ์ในการทำงานมีเป้าหมายในการทำงาน มีการเรียนรู้บนฐานข้อมูล ไม่ใช่ใช้ความเห็นของตน เป็นหลัก เป็นการใช้เหตุผลและ

ความรู้และประโยชน์ของชุมชนเป็นข้อสรุปและตัดสินใจ จึงเป็นการสร้างแกนนำที่มีประสิทธิภาพขึ้นในชุมชน ชุมชนจึงควรให้ความสนใจและนำงานวิจัยไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา

๕.๑๐ ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

เทศบาลตำบลอุโมงค์ ต้องขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง หนุนเสริมทางด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การปรับวิถีคิด การสนับสนุนปัจจัยการผลิตในโอกาสอันสมควร และการบูรณาการแผนงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรนั้น สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

เทศบาลควรประกาศเป็นนโยบายสาธารณะตนเองว่า ด้วยแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และมีแผนงานและแผนเงินว่าด้วยการพัฒนาเกษตรกรที่ชัดเจน รวมทั้ง ให้มีหน่วยงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่รับผิดชอบในแผนงานการพัฒนาเกษตรกรเป็นการเฉพาะ

การทำงานพัฒนาชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เป็นชุมชนที่น่าอยู่ เป็นบทบาทหรือหน้าที่หลักประการหนึ่ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องมีวิธีการขับเคลื่อนชุมชนให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างชัดเจน เทศบาลตำบลอุโมงค์มีความเชื่อ ประการหนึ่งคือ เชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพ มีขีดความสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ จึงมียุทธศาสตร์ว่าเทศบาลจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเท่านั้น และให้ความสำคัญของการพัฒนาไปอยู่ที่การสร้างแกนนำ หรือผู้นำชุมชน ที่มีศักยภาพลุกขึ้นมาชักชวนคนในชุมชนให้มาร่วมกันพัฒนา แต่สิ่งหนึ่งที่เทศบาลมีความตระหนักอยู่เสมอ คือ การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นกระบวนการทางปัญญา เพื่อจะพัฒนาวิถีคิดของคนในชุมชนให้ถูกต้องก่อน โดยมีการทำงานบนฐานข้อมูลของตนเอง จินตนาการทางเลือกหรือทางออกในการพัฒนา หรือแก้ปัญหาของชุมชนได้ ซึ่งในกระบวนการนี้ สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ งานทางด้านวิชาการ ดังนั้น เทศบาลจึงใช้งานวิจัยชุมชน เข้ามาช่วยเติมเต็มในกระบวนการทำงานของเทศบาล ซึ่งจะทำให้แกนนำชุมชน ได้ทำงานอย่างเป็นระบบ คือมีการจัดบันทึก มีการสังเกต มีการวิเคราะห์วิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนี้ เทศบาลควรยกระดับของงานพัฒนาชุมชนให้เป็นงานเฉพาะมากขึ้น มีกระบวนการในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่มีงบประมาณรองรับการดำเนินงานที่ชัดเจน กระบวนการวิจัยชุมชนจึงจะสามารถเริ่มต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๑๑ ข้อเสนอแนะศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ควรสนับสนุนโครงการวิจัยนี้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเมื่อสิ้นสุดงานวิจัยตามโครงการนี้แล้ว สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ควรช่วยกระตุ้นสนับสนุนให้ชุมชนมองหาประเด็นงานวิจัยอื่นๆ ที่สามารถต่อยอด แนวทางการพัฒนาเกษตรกรนี้เป็นโจทย์วิจัยที่ทำทลายต่อการวิจัยและผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรให้มีการพัฒนาตนเอง พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เช่น โจทย์วิจัยเกี่ยวกับการหนุนเสริมของเทศบาลในการพัฒนาเกษตรกรให้มีการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยใช้แผนแม่บทชุมชนของเกษตรกรเป็นเครื่องมือ (เป็นการต่อยอดจากการวิจัย) ว่ามีขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติเป็นอย่างไร การรับรู้และความเข้าใจของเกษตรกรเป็นอย่างไร เป็นการเรียนรู้บนฐานข้อมูลของกลุ่มเกษตรกร เพื่อทำข้อสรุปและใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและเผยแพร่แก่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ควรมองหาเครือข่ายหรือแนวร่วมที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีทักษะในการใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าช่วยเหลือกระบวนการพัฒนาให้มาเป็นเครือข่ายและทำ

ความตกลง (MOU) ร่วมกันในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างเป็นระบบมียุทธศาสตร์ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาและยกระดับการศึกษาของคนในชุมชน ได้อีกทางหนึ่ง

บรรณานุกรม

- เกศสุตา สิริสันติกุล.๒๕๔๙.อบต.แนวใหม่ใช้วิจัยนำพัฒนา.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.เชียงใหม่.
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เศรษฐกิจพอเพียง.<http://www.fti.or.th>.
- นันทิยา หุตานุวัตร.๒๕๕๑.ระบบเกษตรอินทรีย์ อีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการปลูกข้าว.สำนักงานสนับสนุนการ
วิจัย.
- พันศักดิ์ จิตสว่าง.๒๕๕๓. โครงการสานความรู้สู่การเชื่อมโยงภาคีแบบบูรณาการในงานเกษตรกรรมยั่งยืน
อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน(ประเทศไทย) บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทากับการจัดการสารเคมี
การเกษตรและการพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนของชุมชน อบต.กับแนวทางการดำเนินงานส่งเสริม
และสนับสนุนระบบเกษตรกรรมยั่งยืน .
- วรรณทิภา ปัญญากรณ์.๒๕๕๒.โครงการการศึกษาเกษตรทางเลือกอย่างยั่งยืนของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์
ลุ่ม น้ำจืดจังหวัดลำพูน.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- วิรัช บุญเรืองยา และนางบานเย็น สุนันทา.๒๕๕๓.เกษตรอินทรีย์ กับการขยายผลสู่ชุมชนและเทศบาลตำบล
หลวงเหนือ.สำนักงานประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ(สกว.แม่โจ้).เชียงใหม่
- อรุณี เวียงแสง.๒๕๕๐.โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อลดการใช้สารเคมีสู่เกษตรกรรมยั่งยืน กรณีศึกษา
บ้านแม่สุริน ตำบลขุนยวม อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อานัฐ ตันโช.๒๕๔๙. แนวคิด หลักการ เทคนิคปฏิบัติในประเทศไทย เกษตรธรรมชาติประยุกต์.สำนักงาน
พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.กรุงเทพ.
- อานัฐ ตันโช.๒๕๕๔.เกษตรธรรมชาติ แนวคิด หลักการและจุลินทรีย์ท้องถิ่น.สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งชาติ.กรุงเทพ.

ภาคผนวก

การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

**“การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” ตัวอย่างการบูรณาการงานวิจัยสู่การสร้าง
ตำบลสุขภาวะของเทศบาลตำบลอุโมงค์ (RDG๕๓No๐๑๕)
งานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย ด้านคุณภาพชีวิต**

โครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วยตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน โดยมี คุณสมศักดิ์ สุริยะเจริญ ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการวิจัย คือ เพื่อศึกษาบทบาทของการเกษตรที่ผ่านมาของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบลอุโมงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางทำเกษตรกรรมทางเลือกอย่างยั่งยืนของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบลอุโมงค์ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบลอุโมงค์ ทั้งด้านการผลิตและการตลาด การดำเนินโครงการวิจัยในการค้นหาปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งตนเองของเกษตรกร การถอดบทเรียนการดำเนินการของเทศบาลตำบลอุโมงค์ในการหนุนเสริมเกษตรกรให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านต่าง ๆ การหาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วยให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง และหาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรพึ่งตนเองในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห้วย ตำบลอุโมงค์ การดำเนินโครงการที่ผ่านมาเทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ให้การสนับสนุนกิจกรรมโครงการวิจัยและเกษตรกรนักวิจัย ทั้งในด้านบุคลากรและงบประมาณ ซึ่งในส่วนงบประมาณ เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการวิจัยไปบรรจุเข้ากับแผนการพัฒนาของเทศบาลได้ขับเคลื่อนโครงการอย่างต่อเนื่อง

ในการดำเนินโครงการวิจัยได้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์ กลุ่มทำนาอินทรีย์ กลุ่มผลิตพืชผักอินทรีย์ กลุ่มพลังงานทดแทน กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มผลิตน้ำหมักชีวภาพ และกลุ่มแปรรูปผลผลิต โดยมีการสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหนุนเสริมความรู้ทางเทคนิควิชาการต่างๆ ส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางด้านจิตใจ และมีการพัฒนาชีวิตและชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เพื่อขยายผลทางความคิดและรูปธรรมไปยังเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่ โดยจัดตั้งกองทุนครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตำบลอุโมงค์ โดยสมาชิกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละคนได้ร่วมกันทำความดี ๗ ประการ คือ ๑) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในพื้นที่ทำกินของตนตามแนวคิด “ย้ายป่ามาอยู่บ้าน” ปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ตามแนวทางพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และใช้เกษตรกรอินทรีย์หรือเกษตรกรธรรมชาติเป็นแนวทางในการทำงานด้านการเกษตรการประมงและการปศุสัตว์ ๒) เข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกครัวเรือนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แกะไข

ปัญหาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก ๓)ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยใช้หลักพึ่งตนเองตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๔)จัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ทราบข้อมูลรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนของตนเอง ๕)คัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์ (ที่ย่อยสลายได้) มาเป็นปุ๋ยหมักในครัวเรือน ๖) ประหยัดพลังงาน ได้แก่ ไฟฟ้า ประปาและโทรศัพท์ และ ๗) จัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขอนามัย เป็นการนำความดีที่ได้กระทำนั้นน้อมถวายเพื่อเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสที่พระองค์ท่านพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา ในปี ๒๕๕๔ ซึ่งถือเป็นโครงการ ที่เน้นการพัฒนาครัวเรือนเชิงคุณภาพอย่างมีคุณธรรม โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและร่วมกันทำความดี ๗ ประการในครัวเรือนของตนเองคือ ผลลัพธ์จากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทำให้ประชาชนในกลุ่มสมาชิก ลดรายจ่ายภาคครัวเรือน จาการงดซื้อสารเคมีและปุ๋ย ปลุกผัก เลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคเอง สามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตที่สร้างขึ้นจากกลุ่มสมาชิก

ทั้งนี้ องค์ความรู้จากการดำเนินโครงการวิจัยของเกษตรกรนักวิจัย เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ “กลุ่มครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการบูรณาการองค์ความรู้จากโครงการวิจัย ในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพลังเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น สู่การขับเคลื่อนตำบลน่า

อยู่ ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีแนวทางในการดำเนินงานที่เน้นการดำรงอัตลักษณ์ของคนอุโมงค์ที่ดำเนินชีวิตแบบพอเพียงบนวิถีพุทธ นำความรู้ ทุนชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนพัฒนาตำบล ผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลอุโมงค์ ก่อให้เกิดการเรียนรู้สู่ตำบลจัดการตนเองเพื่อนำพาไปสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “อุโมงค์ เมืองของคน

สุขภาพดี ทุกภาคีมีส่วนร่วม ศูนย์ร่วมแห่งภูมิปัญญา” โดยมีการขยายผลไปยังชุมชนตำบลอื่น ๆ อีกจำนวน ๒๐ ตำบลทั้งในจังหวัดลำพูนและจังหวัดใกล้เคียง

วันเพ็ญ พรินทรากุล
ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน
กันยายน ๒๕๕๕

เกษตรกรลุ่มน้ำปิงห่างกับผลงานครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง (RDG๕๓No๐๑๕)

การใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ ด้านการพัฒนา

จากการดำเนินโครงการวิจัย “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงห่างตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองโดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชน” มี นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ เป็นหัวหน้าโครงการ โดยโครงการนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือของเทศบาลตำบลอุโมงค์ และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำพูน ในการดำเนินโครงการวิจัยที่ผ่านมา นอกจากกระบวนการทบทวนปัญหาสถานการณ์ของการทำการเกษตรของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์ที่ได้ใช้วิธีการการจัดเวที การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันของเกษตรกรแล้ว ยังได้ทดลองทำการเกษตรแบบการลดละเลิกการใช้สารเคมีหันมาใช้สารอินทรีย์ทดแทน เน้นการพึ่งตนเองโดยใช้แนวคิดตามหลักการ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ

นักวิจัย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ตามลุ่มน้ำปิงห่าง(ในตำบลอุโมงค์) หลังจากที่ได้มีการทดสอบทดลองทำการเกษตรแบบการพึ่งตนเองแล้ว ทำให้สามารถค้นพบองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมากมายในตัวเกษตรกรแต่ละรายที่สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางการทำการเกษตรเพื่อการลดค่าใช้จ่ายในการลงทุน โดยการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ที่ให้ความสำคัญกับเกษตรกรนักวิจัย ตามโครงการ ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ๘๔ ครัวเรือน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสครบรอบ ๘๔ ชันษาในปี ๒๕๕๔

จากการรับสมัครครัวเรือนเข้าร่วมการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงประจำปี ๒๕๕๔ ตามโครงการดังกล่าว เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานของครัวเรือนให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในตำบลอุโมงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียรเอื้อเฟื้อแบ่งปันใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต โดยมีครัวเรือนสมัครเข้าร่วมจำนวนทั้งสิ้นกว่า ๒๐๐ ครัวเรือนตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมา และจากผลการประกวดที่มีหลักเกณฑ์การตัดสินที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การปลูกผักสวนครัว ๒) การลดค่าใช้จ่าย-เพิ่มรายได้๓) การออม ๔) การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๕) ศาสนาวัฒนธรรมภูมิปัญญาและการเอื้ออาทร ๖) การคัดแยกขยะโดยนำของอินทรีย์(ของย่อยสลายได้)มาทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน ๗) ประหยัดพลังงาน ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ และ๘) การจัดครัวเรือนให้สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขอนามัย ผลปรากฏว่ามีเกษตรกรนักวิจัยเป็นส่วนใหญ่ที่สามารถได้รับรางวัลโดยเฉพาะรางวัลที่ ๑-๕ ซึ่งผลการประกวดนี้ทำให้เห็นว่าการขับเคลื่อนโครงการวิจัยของเกษตรกรในตำบลอุโมงค์นั้นได้สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงเกษตรกรนักวิจัยที่ได้ดำเนินการทำการเกษตรแบบพึ่งตนเอง อันส่งผลต่อตนเองและครอบครัวให้มีวิถีการประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างยั่งยืนต่อไป

นางวันเพ็ญ พรินทรากุล

ผู้เขียน

๑. นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ
๒. นายอนันต์ ชัยธรรม
๓. นางอุษา วีระสะ
๔. นางสาวพัชรินทร์ หงส์สร้อย
๕. นางอัมพร อริยะ
๖. นายสุพจน์ มาภาพ
๗. นายสายยันต์ มาลี
๘. นายสุทัศน์ พรหมปลูก
๙. นายโอภาส หลวงอุโมงค์
๑๐. นางผ่องพรรณ ปันคำ
๑๑. จสอ.ประดิษฐ์ มูลเจริญ
๑๒. นายกิตติพัฒน์ ธนนกิตินันท์
๑๓. นายวัชรินทร์ บัวชอย
๑๔. นายอุทิศ กันทะอุโมงค์
๑๕. นายศรีเลิศ วิเศษศิริ
๑๖. นายราวี ไชยวรรณ
๑๗. นายอินแก้ว โอชาวัฒน์
๑๘. นางสาวปณิกา ศรีวิชัย
๑๙. นายเปลี่ยน ใจการ
๒๐. นางบัวจันทร์ ชันทมาส
๒๑. นายธนกฤต สายวงศ์ปัญญา
๒๒. นายจรัส โสภณจิตร
๒๓. นางพัชรดา ทิพย์มณี
๒๔. นายประยูร บุญธรรม
๒๕. นางอำพร วงค์หลิ่งห้า
๒๖. นายนำพล จันตัน
๒๗. น.ส.จุฑาทิพย์ สานเมือง
๒๘. นางสาวขวัญนภา ยาจันทร์
๒๙. นางรัตนา ปันจตุ
๓๐. นางฤทัยรัตน์ ชัดริ
๓๑. นายกัลยาณวัฒน์ อุตตะรี

ทีมวิจัย

ปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ระดับ ๘
 แกนนำบ้านอุโมงค์ บ้านกอม่วง หมู่ที่ ๑-๒
 แกนนำบ้านอุโมงค์ บ้านกอม่วง หมู่ที่ ๑-๒
 แกนนำบ้านอุโมงค์ หมู่ที่ ๑
 แกนนำบ้านสันกับตอง บ้านฮ่องกอก หมู่ ๓-๔
 แกนนำบ้านสันกับตอง บ้านฮ่องกอก หมู่ ๓-๔
 แกนนำบ้านป่าเหว หมู่ที่ ๕
 แกนนำบ้านป่าเหว หมู่ที่ ๕
 แกนนำบ้านป่าลาน หมู่ที่ ๖
 แกนนำบ้านป่าลาน หมู่ที่ ๖
 แกนนำบ้านเซตวัน หมู่ที่ ๗
 แกนนำบ้านเซตวัน หมู่ที่ ๗
 แกนนำบ้านเซตวัน หมู่ที่ ๗
 แกนนำบ้านเซตวัน หมู่ที่ ๗
 แกนนำบ้านเซตวัน หมู่ที่ ๗
 แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
 แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
 แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
 แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
 แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
 แกนนำบ้านไร่ หมู่ที่ ๘
 แกนนำบ้านป่าเส้า หมู่ที่ ๙
 แกนนำบ้านป่าเส้า หมู่ที่ ๙
 แกนนำบ้านชัยสถาน หมู่ที่ ๑๐
 แกนนำบ้านชัยสถาน หมู่ที่ ๑๐
 แกนนำบ้านแม่ร่องน้อย หมู่ที่ ๑๑
 แกนนำบ้านแม่ร่องน้อย หมู่ที่ ๑๑
 เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอุโมงค์
 เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลอุโมงค์
 หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลอุโมงค์
 ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน

ประวัติหัวหน้าโครงการ

ชื่อ นายสมศักดิ์ สุริยะเจริญ เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๑๔๒/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน รหัสไปรษณีย์

๕๑๐๐๐

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี

สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.๒๕๖๑

ปริญญาโท

สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.๒๕๖๓

ประวัติการทำงาน

- รับราชการ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ระดับ ๓

- ปัจจุบัน ตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลอุโมงค์ ระดับ ๘